

BIJLAGE 4

Plan MER

PlanMER

Bestemmingsplan Buitengebied Noord, Bergen op Zoom

projectnr. 257591
revisie 1
juli 2013

Opdrachtgever

Gemeente Bergen op Zoom
Postbus 35
4600 AA Bergen op Zoom

datum vrijgave

juli 2013

beschrijving revisie 1

definitief

goedkeuring

drs. R. v.d. Heerik

vrijgave

ir. H.A.M. v.d. Wetering

Datum van uitgave:

juni 2013

Contactadres:

Beneluxweg 7
Postbus 40
4900 AA Oosterhout (NB)

Copyright © 2013

Ingenieursbureau Oranjewoud

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

Samenvatting.....	3
1 Inleiding	11
1.1 Aanleiding.....	11
1.2 Plan-m.e.r.-plicht	13
1.3 Doel van het planMER.....	13
1.4 Procedure tot nu toe.....	14
1.5 Het vervolg van de procedure	14
1.6 Wijzigingen aanpak planMER ten opzichte van Notitie Reikwijdte en Detailniveau	14
1.7 Leeswijzer	15
2 Beleid	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Kaderstellend beleid en wettelijk kader.....	17
3 Huidige situatie en autonome ontwikkeling	41
3.1 Inleiding	41
3.2 Situatieschets.....	43
3.3 Landbouw	45
3.4 Wonen, werken en recreëren.....	52
3.5 Natuur	54
3.6 Landschap en cultuurhistorie	62
3.7 Leefbaarheid en gezondheid	70
3.8 Overige thema's.....	72
4 Ontwikkelingen in het bestemmingsplan Buitengebied Bergen op Zoom Noord...78	78
4.1 Inleiding	78
4.2 Ontwikkelingsmogelijkheden nieuw bestemmingsplan	78
4.3 Voornemen, scenario's en uitgangspunten	93
4.4 Beoordelingsmethodiek.....	97
5 Effecten	100
5.1 Inleiding	100
5.2 Natuur	100
5.3 Landschap en cultuurhistorie	113
5.4 Leefbaarheid en gezondheid	118
5.5 Overige thema's (water, bodem, verkeer, geluid, externe veiligheid)	126
6 Vergelijking, conclusies en aanbevelingen.....	129
6.1 Overzicht effectbeoordelingen.....	129
6.2 Natuur	131
6.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie.....	136
6.4 Leefbaarheid en gezondheid	137
6.5 Overige thema's (water, bodem, verkeer, geluid en externe veiligheid)	137
7 Leemten in kennis en aanzet evaluatieprogramma	138
7.1 Leemten in kennis.....	138

7.2 Aanzet evaluatieprogramma 139

Bijlage:

- **Passende beoordeling PlanMER Bestemmingsplan Buitengebied Bergen op Zoom,
(Oranjewoud, maart 2013)**

Samenvatting

Aanleiding

Dit MER is opgesteld in het kader van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Noord van de gemeente Bergen op Zoom. Met het nieuwe bestemmingsplan plan beschikt de gemeente over een actueel plan voor het noordelijk deel van het buitengebied. Daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eis dat bestemmingsplannen elke tien jaar moeten worden herzien.

Het voorliggende plan voorziet er in dat er mogelijke m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten kunnen worden ondernomen zoals een uitbreiding van een grondgebonden bedrijf en/of dat er activiteiten kunnen plaatsvinden die mogelijk significante effecten hebben op de Natura 2000-gebieden ' Zoommeer, Markiezaat, Oosterschelde, Brabantse Wal en Krammer-Volkerak. Daarom is een plan-MER opgesteld.

Voorafgaand aan het opstellen van het planMER is nagegaan of significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van bovengenoemde Natura 2000-gebieden kunnen worden verwacht. Hiertoe is een passende beoordeling in het kader van de natuurbeschermingswet uitgevoerd. De conclusie uit deze passende beoordeling is dat vanwege een mogelijke toename van ammoniakdepositie, significante gevolgen niet kunnen worden uitgesloten. Deze passende beoordeling maakt integraal onderdeel uit van dit MER en is opgenomen in bijlage 1.

Procedure

Het planMER en het ontwerpbestemmingsplan worden gelijktijdig ter visie gelegd. Gedurende een periode van zes weken kan een ieder zijn of haar zienswijze tegen het ontwerp bestemmingsplan en het bijbehorende planMER indienen. In deze periode wordt het ontwerp bestemmingsplan en planMER ook aangeboden aan verschillende bestuursorganen, zoals de provincie en de waterschappen. Daarnaast wordt het planMER ter toetsing voorgelegd aan de Commissie m.e.r.

Na afloop van de ter visielegging zullen de ontvangen reacties van een inhoudelijke beantwoording worden voorzien in de Nota zienswijzen Bestemmingsplan & MER. Indien nodig wordt het bestemmingsplan aangepast of het planMER op bepaalde punten aangepast of aangevuld. Vervolgens wordt het bestemmingsplan met het planMER ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad van Bergen op Zoom.

Na vaststelling bestaat de mogelijkheid tot het indienen van beroep tegen de vastgestelde bestemmingsplannen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Afbakening van het planMER

Relevante activiteiten

De effectbeschrijving en -beoordeling richt zich vooral op de effecten van de veehouderij en in mindere mate de ontwikkelingsmogelijkheden van recreatie. Daarbij ligt de focus van de effecten van de scenario's op de volgende hoofdthema's:

- Natuur: de mogelijke invloed op de stikstofdepositie die afkomstig is van de landbouw (dit is vooral ammoniak) op natuurwaarden die gevoelig zijn voor vermesting en de mogelijke verstoring door recreatieve activiteiten;
- Landschap en cultuurhistorie: de invloed op de landschappelijke karakteristieken in het buitengebied;
- Leefbaarheid en gezondheid: dit betreft met name de effecten van geur en fijn stof, gezondheid en verkeersveiligheid.

De relevante activiteiten die in het kader van het MER zijn te beschouwen betreffen:

- ontwikkelingsmogelijkheden agrarische bedrijven door voortzetting en intensivering agrarisch gebruik (stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, landschappelijke effecten);
- teeltondersteunende voorzieningen (landschappelijke effecten);

- overige nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven zoals kleinschalig kamperen, biomassavergisting, pensionstalling, paardenbakken (voornamelijk landschappelijke effecten).

Met een stelsel van omgevingsvergunningen wordt voorkomen dat bepaalde specifieke waarden die het gebied herbergt als gevolg van bepaalde activiteiten op onevenredige wijze worden geschaad. Dit speelt met name in die gebieden waar sprake is van verweving van functies, zoals in 'Agrarisch met waarden'.

Een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden wordt opgenomen ter bescherming van onder meer de volgende waarden:

- natuurwaarden
- landschappelijke waarden
- waterhuishoudkundige situatie;
- archeologisch waardevolle gebieden;
- cultuurhistorische waarden.

Verwachte ontwikkelingen van de agrarische sector

Onderdeel van het MER is onderzoek naar de ontwikkeling van de landbouw in Bergen op Zoom. Voor de beoordeling van de landbouwsituatie in de gemeente Bergen op Zoom is nagegaan hoe deze zich verhoudt tot landelijke, provinciale en regionale ontwikkeling.

Met name tussen 2000 en 2008 was de trend naar schaalvergroting landelijk en regionaal waarneembaar. Ook in Bergen op Zoom is deze landelijke trend zichtbaar. Het totaal aantal runderen, varkens, en schapen is toegenomen, terwijl het aantal bedrijven waar deze dieren worden gehouden is afgenomen.

De waargenomen trend komt deels overeen met de trends die zijn voorspeld in de studies van het PBL en het LEI uit respectievelijk 2006 en 2009, waarin een groei werd voorspeld voor de melkrundveehouderij en een daling van 5% in de intensieve veehouderij. Weliswaar is in Bergen op Zoom inderdaad groei opgetreden in de rundveehouderij, maar de daling in de intensieve veehouderij is in Bergen op Zoom (nog) niet zichtbaar.

Exacte uitspraken over de ontwikkeling van de landbouw in Bergen op Zoom zijn moeilijk. Hiervoor is een gedetailleerdere analyse van de landbouwsector nodig. Het lijkt er op dat sprake zal zijn van een verdergaande stijging en ten hoogste een stabilisering van het aantal dieren.

Scenario's

Het voorgenomen bestemmingsplan is vertaald in een tweetal scenario's. Een maximaal ('worst case') scenario waarmee de maximale (en theoretische) ontwikkelingsmogelijkheden van het bestemmingsplan worden beoordeeld en een realistisch scenario dat uitgaat van 'verwachte' ontwikkeling in het buitengebied.

De precieze omvang van de ontwikkelingen in het gebied is nog onduidelijk, met name in hoeverre gebruik wordt gemaakt van de ontwikkelingsmogelijkheden in de landbouw. Door toepassing van scenario's kunnen mogelijke bandbreedtes in de milieueffecten in beeld worden gebracht.

Binnen het maximale scenario wordt uitgegaan van de situatie dat alle in het plangebied aanwezige agrarische bedrijven die door gebruikmaking van een wijzigingsbevoegdheid kunnen uitbreiden of omschakelen naar een andere functie dit ook daadwerkelijk doen. Hierbij wordt er vervolgens van uitgegaan dat deze omschakeling of uitbreiding plaats vindt op de 'worst case' manier. Er wordt een kwantitatieve vertaling van dit scenario uitgevoerd voor het onderwerp stikstof. Het maximaal scenario is een 'worst case' vertaling van de uitgangspunten voor het bestemmingsplan, maar heeft een weinig realistisch gehalte. Op basis van beschikbare trendgegevens voor de landbouw, is dus een kwalitatieve vertaling gemaakt naar de redelijkerwijs te verwachten situatie. Dit is het realistisch 'scenario'.

Effecten

Hieronder zijn de belangrijkste bevindingen uit het MER samengevat.

tabel 0.1 Overzicht effectbeoordeling

Hoofdaspect	Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Natuur			
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden t.o.v. huidige situatie en autonome ontwikkeling	-	--
Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden)	Mogelijke effecten van stikstofdepositie in Wav-gebieden	-	--
EHS	Ruimtebeslag	-	-
	Verstoring licht, geluid en trilling	-	-
	Verstoring recreatie	-	-
Beschermd en Rode lijst soorten	Stikstofdepositie	0	-
	Uitbreiding bouwvlakken	-	-
	Verstoring door geluid & trilling: beschermde en Rode lijstsoorten	-	-
	(Kleinschalige) recreatieve ontwikkelingen: beschermde en Rode lijstsoorten	-	-
	Biomassavergisting	-	-
Landschap, cultuurhistorie en archeologie			
Landschap	Effect op bestaande landschappelijke waarden	0	-
	Effect op visuele kwaliteit	0	-
Cultuurhistorie en archeologie	Cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen (historische geografie)	0	-
	Beschermd monumenten (historische stedenbouw)	0	-
	Archeologische verwachtingswaarden	0	0
	Archeologische monumenten	0	0
Leefbaarheid			
Geur	Geurbelasting op geurgevoelige objecten	0	-
Luchtkwaliteit	Concentratie fijn stof	0	-
Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderij	Verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	0	-
	Besmetting via de lucht	0	-
	Gezondheidseffecten van geurhinder	0	-
	Gezondheidseffecten van stofhinder	0	-
Overige onderwerpen			
	Oppervlaktewater	0	0
	Grondwater	0	0
	Bodem	0	0
	Verkeer	0	0
	Geluid	0	0
	Externe veiligheid	0	-

De effecten van het bestemmingsplan zijn beoordeeld op basis van een vijfpuntsschaal en zijn afgezet tegen de zogenaamde referentiesituatie. Deze wordt per thema beschreven in hoofdstuk 3 van het rapport.

Tabel 0.2 Beoordelingskader

Score	Beoordeling
++	Beoordeling positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
+	Beoordeling enigszins positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
0	Beoordeling neutraal in vergelijking met de autonome ontwikkeling
-	Beoordeling enigszins negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
--	Beoordeling negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling

Natuur

Natura 2000-gebieden

Bij het maximale scenario is er in de Natura 2000-gebieden sprake van een toename van de bijdrage van de veehouderij in Bergen op Zoom Noord ten opzichte van de huidige feitelijke situatie. Hoewel stikstof niet de enige ecologische factor is welke bepalend is voor het bereiken van de instandhoudings- en ontwikkelings-doelstellingen van deze habitattypen kan gesteld worden dat de stikstoftoename in het maximum-scenario dusdanig hoog is dat:

- significant negatieve effecten niet uit te sluiten zijn;
- de natuurlijke kenmerken worden aangetast;
- het bereiken van een goede staat van instandhouding of het bereiken van de instandhoudings-doelstellingen, wordt belemmerd.

Overige effecten van ontwikkelingen binnen bestemmingsplan Buitengebied Bergen op Zoom Noord (zoals bijvoorbeeld geluid) leiden niet tot een significant negatief effect op Natura 2000-gebieden.

De huidige stikstofbelasting op de Natura 2000 gebieden in en in de omgeving van bestemmingsplan Buitengebied Noord Bergen op Zoom is in de huidige situatie al (deels) hoger dan de kritische depositiewaarde. Autonomo neemt de stikstofbelasting af, maar blijft plaatselijk boven de kritische depositiewaarde. De bijdrage van de agrarische bedrijvigheid in de huidige en autonome situatie is relatief beperkt. In de (maximale) plansituatie neemt de bijdrage toe. In feite geeft de passende beoordeling aan dat elke uitbreiding van veehouderijbedrijven significante negatieve effecten kan hebben op de omliggende Natura 2000-gebieden. Consequentie van de te hoge stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden is dat het bestemmingsplan, zonder aanvullende maatregelen, in strijd is met de Natuurbeschermingswet en er sprake is van een onuitvoerbaar plan. Dat de Natura 2000-gebieden, ook zonder de ontwikkelingen in het plangebied (deels) al een te hoge stikstofbelasting kennen, neemt niet weg dat ontwikkelingen niet mogen leiden tot een toename van de stikstofdepositie.

Op 25 april 2013 is art 19 kd Nbw gewijzigd. Een belangrijke wijziging betreft het veranderen van de referentiedatum naar 7 december 2004. In het kader van dit MER is ook onderzocht in hoeverre een vergelijking met de feitelijke, vergunde én planologische situatie ten tijde van de peildatum 2004 tot andere inzichten zou leiden. Hieruit blijkt niet dat deze andere vergelijking zou leiden tot andere conclusies.

Ter nuancering van deze conclusie wordt opgemerkt dat de veronderstelde uitbreiding in het scenario met maximale invulling van de planologische ruimte (veel) groter is dan op grond economische trends mag worden verwacht. Hiervan uitgaande is dit scenario dus niet realistisch. Het scenario illustreert wel dat zonder nadere voorwaarden op planniveau of op bedrijfsniveau de ammoniakdepositie kan toenemen. Dit is overigens ook reeds het geval bij de huidige planologische ruimte (maximale invulling binnen de kaders van de vigerende bestemmingsplannen), maar uiteraard nog meer als de planologische ruimte toeneemt, bijvoorbeeld als gevolg van uitbreiding.

In de praktijk zal de vergunningverlening in het kader van de natuurbeschermingswet ervoor zal zorgen dat bij uitbreiding of nieuwvestiging van veehouderijen per saldo geen toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden op zal treden. Daarmee worden dus ook (extra) effecten van stikstofdepositie en de kans op significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen voorkomen.

Het probleem van de stikstofproblematiek speelt momenteel in grote delen van het landelijk gebied in Nederland. Door gemeenten, adviesbureaus en de commissie m.e.r. wordt naarstig gezocht naar oplossingsrichtingen, zodat (beperkte) ontwikkeling van agrarische bedrijvigheid mogelijk blijft in de nabijheid van een Natura 2000-gebied. Gezocht wordt naar zowel milieutechnische als planologische mogelijkheden. Daarnaast wordt ook gewerkt aan generiek beleid om de problematiek breder aan te pakken. Landelijk wordt gewerkt aan de PAS (Programmatie Aanpak Stikstofdepositie). Provinciaal heeft de provincie de Verordening Stikstof en Natura 2000 vastgesteld.

In het planMER zijn een achttal mogelijke oplossingsrichtingen beschreven. Zeven hiervan, waaronder het toepassen van een zonering, blijken om verschillende redenen niet uitvoerbaar of onvoldoende effectief. De gemeente Bergen op Zoom kiest daarom voor een praktische maatregel, gekoppeld aan het bestemmingsplan, waarbij het oprichten van nieuwe bebouwing uitsluitend toelaatbaar is wanneer daarbij geen sprake is van een toename van de ammoniakemissie.

Specifieke voorwaardelijke bepalingen zijn daarom in het bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom Noord als volgt geborgd in de agrarische bestemmingen:

- 1) Onder het strijdig gebruik van de specifieke gebruiksregels, is het gebruik van gebouwen ten behoeve van de uitbreiding van de bestaande veestapel waarbij een toename van de ammoniakemissie plaatsvindt, niet toegestaan.
- 2) Onder het 'afwijken van de gebruiksregels' is een afwijkingsbevoegdheid opgenomen voor het uitbreiden van de bestaande veestapel waarbij uitbreiding slechts mag plaatsvinden wanneer er sprake is van mitigerende maatregelen.
- 3) Aan de wijzigingsbevoegdheid bij vormvergroting en vormverandering is toegevoegd dat dit afhankelijk is van het al dan niet toenemen van de emissie. Indien dit het geval is dienen mitigerende maatregelen te worden genomen.

Op deze manier kiest de gemeente voor een praktische oplossing voor de stikstofproblematiek. Immers, er kunnen geen nieuwe gebouwen gerealiseerd worden, als de ammoniakemissie daarmee toeneemt. Hiermee is verzekerd dat de stikstofdepositie als gevolg van de betreffende activiteiten niet zal toenemen.

Overige natuurwaarden

Binnen de EHS kunnen, indien geen maatregelen getroffen worden, stikstofgerelateerde effecten optreden binnen de WAV-gebieden. De optredende effecten in deze gebieden zijn grotendeels vergelijkbaar met de optredende effecten op Natura 2000-gebied. Uitgaande van de hiervoor genoemde maatregelen die een toename van stikstofdepositie vanuit agrarische bedrijven op Natura2000-gebieden voorkomen, wordt ook een toename van stikstofdepositie op WAV gebieden voorkomen. Gezien het strikte beleid vanuit de Wet Ammoniak Veehouderijen (WAV) met betrekking tot de 250 meter beschermingszone rondom WAV-gebieden, kunnen beleidsmatig relevante effecten door bedrijven binnen deze zone uitgesloten worden,

Enkele agrarische bedrijven liggen in of nabij de EHS. Effecten door ruimtebeslag, verstoring vanwege agrarische en recreatieve activiteiten zijn, met name in het maximale scenario niet uit te sluiten. Er is geen aanleiding om aan te nemen dat uitbreidingen van agrarische bedrijven binnen de bouwvlakken leidt tot onvergunbare situaties bij de vergunningverlening in het kader van de Ff-wet.

Enig effect van stikstofdepositie op beschermde en rode lijst soorten in Natura 2000- en WAV-gebieden is niet uit te sluiten. Ook is enige verstoring vanwege uitbreiding van agrarische en recreatieve activiteiten mogelijk. In het maximale scenario zal deze verstoring hoofdzakelijk samenhangen met de agrarische activiteit. In het realistische scenario houdt de mogelijk verstoring verband met enige recreatieve nevenactiviteiten.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

In het maximale scenario is sprake van een toename van (agrarische) bebouwing en mogelijke schaalvergroting. Er kan verdichting optreden en hierdoor enige aantasting ontstaan van landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden. In het realistisch scenario is hiervan in minder sterke mate sprake, omdat de ontwikkelingen veel beperkter zijn. In beide scenario's worden landschappelijke effecten bovendien beperkt (of mogelijk positief) doordat vanuit de landschapsinvesteringsregel vanuit de Verordening Ruimte van de provincie bij ontwikkelingen ook in de landschappelijke kwaliteit geïnvesteerd dient te worden.

De bescherming van specifieke landschappelijke waarden in de gebieden met landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden is vertaald in randvoorwaarden middels gebruiksverboden en een omgevingsvergunningenstelsel. Het bestemmingsplan biedt voor alle deelgebieden randvoorwaarden door middel van planregels om landschappelijke waarden te beschermen. Het niet optreden van onevenredige aantasting van de cultuurhistorische waarden wordt hierin als voorwaarde genoemd voor het verlenen van vergunning. Bovendien is bij planwijziging ten behoeve van bebouwing het aanwenden van 10% van het perceel voor landschappelijke inpassing vereist. Het achterliggende kader waarmee effecten op het landschap voorkomen worden is geregeld in de vastgestelde Notitie Kwaliteitsverbetering Landschap Bergen op Zoom. De regels van het bestemmingsplan sluiten aan op deze notitie, waarmee bij wijziging van het plan altijd nadrukkelijk aandacht en fysieke ruimte voor de landschappelijke inpassing afgedwongen wordt.

Omdat de regeling echter niet direct van toepassing is op nog resterende uitbreidingsmogelijkheden (zonder planwijziging) en ook gebruik gemaakt kan worden van een landschapsfonds zijn enige lokale effecten ter plaatse van een ontwikkeling, met name in het maximale scenario, niet uit te sluiten.

Effecten op archeologische monumenten zijn uitgesloten, gezien deze niet in de directe omgeving van uitbreidingsmogelijkheden van bouwvlakken liggen. Voor de bescherming van archeologische verwachtingswaarden wordt in het bestemmingsplan een dubbelbestemming 'Waarde - archeologie' opgenomen.

Leefbaarheid en gezondheid

In het maximale scenario is sprake van enige verslechtering van de leefkwaliteit als gevolg van een toename van geuremissie. In het realistisch scenario treedt een dergelijke verslechtering niet op. De meeste effecten worden verwacht in de verwevingsgebieden, nabij de kernen Halsteren en Lepelstraat. Het aantal mensen dat potentieel blootgesteld wordt aan geurhinder blijft beperkt. De agrarische ondernemer die wil uitbreiden moet de effecten mitigeren door geuremissie-beperkende technieken toe te passen, bijvoorbeeld een luchtwassysteem. Door toepassing van dergelijke mitigerende maatregelen leidt de uitbreiding van het aantal dieren niet tot meer overlast.

Gezien de reeds lage achtergrondbelasting binnen de gemeente (maximaal 20 microgram/m³) zal uitvoering van één van beide scenario's niet leiden tot relevante toename van fijn stof in de lucht en daardoor knelpunten op het gebied van luchtkwaliteit. De geldende grenswaarden zullen niet worden overschreden.

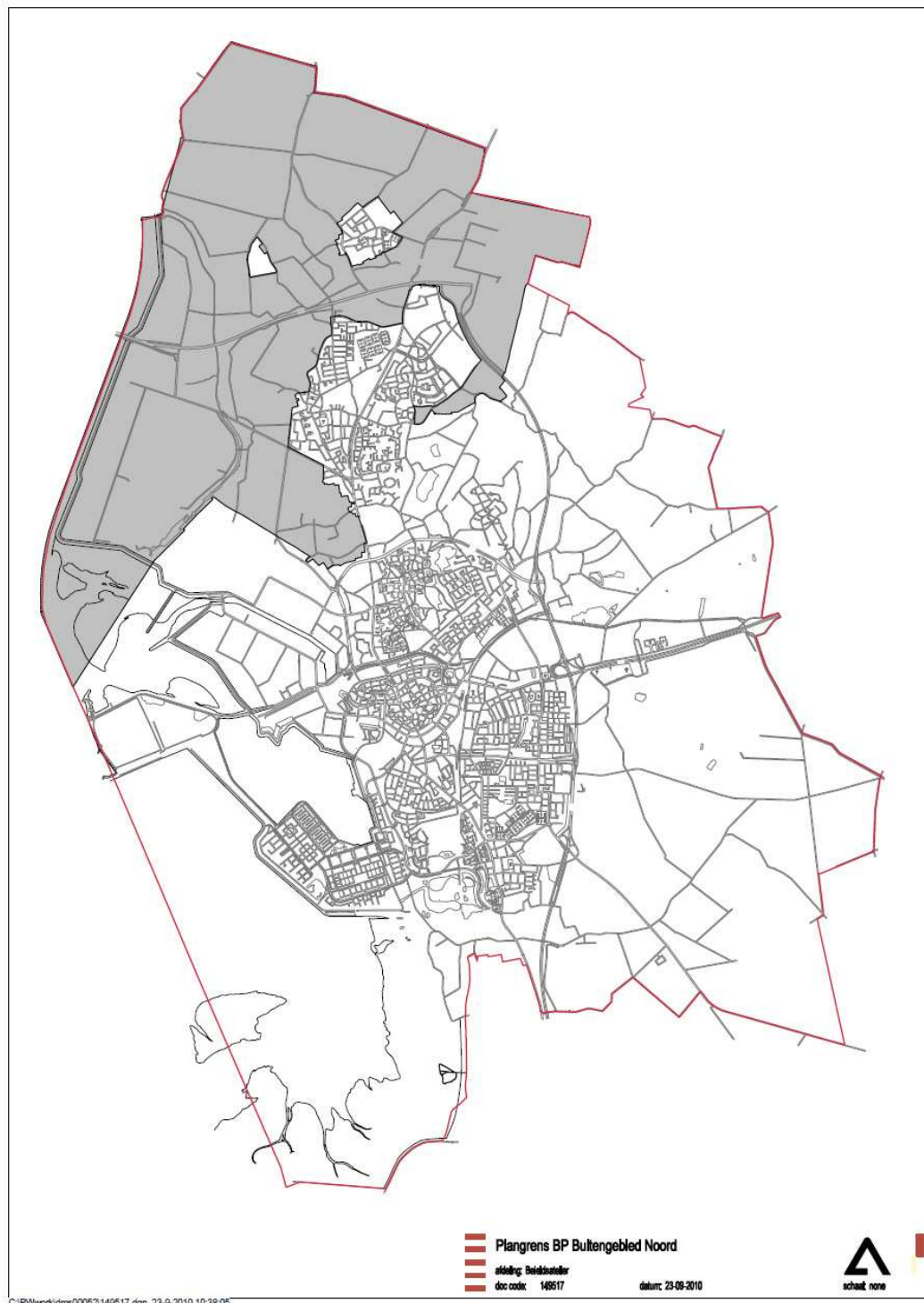
Uitbreiding of omschakeling van bedrijven binnen het plangebied kan leiden tot een hogere veedichtheid. Dit kan theoretisch leiden tot een (enigszins) hogere kans op verspreiding van dierziekten. Maatregelen op bedrijfsniveau borgen dat de kans minimaal blijft. Het risico is het grootst bij intensieve veehouderijen. Deze komen binnen het plangebied weinig voor. In het verwevingsgebied en extensiveringsgebied hebben grondgebonden bedrijven (akkerbouwers) echter wel de mogelijkheid om te schakelen naar grondgebonden veehouderij (geen intensieve veehouderij). Het effect bij ontwikkeling van nieuwe, modernere bedrijven wordt evenwel als gering geschat omdat gebruik gemaakt dient te worden van best beschikbare technieken en scherpe criteria ten aanzien van (dier)gezondheid. Fijn stof kan bij gevoelige personen en bevolkingsgroepen mogelijk ook bij een concentratie die onder de wettelijke normen licht, negatieve gevolgen voor de gezondheid hebben.

De conclusie is dat vooral bij de uitvoering van het maximum scenario in sommige gevallen licht negatieve effecten op de gezondheid niet uit te sluiten zijn. Bij dit scenario groeit het aantal dieren in de gemeente aanmerkelijk. In het realistisch scenario doen zich geen negatieve gezondheidseffecten voor.

Er is geen aanleiding om aan te nemen dat bij volledige benutting van de planologische ruimte van de bestemmingsplannen significante effecten op gezondheid van mens en dier optreden. Enige effecten op lokaal niveau bij bepaalde kwetsbare groepen zijn echter ook niet volledig uit te sluiten. Door het toepassen van innovatieve stalsystemen en productiemethoden kunnen risico's voor de volksgezondheid en voor de gezondheid van dieren worden beperkt.

Overige thema's (water, bodem, verkeer, geluid en externe veiligheid)

Ten aanzien van de thema's bodem, water, verkeer, geluid en externe veiligheid zijn geen wezenlijk negatieve effecten te verwachten. Alleen vanwege de mogelijke toename van personen door realisatie van minicampings nabij risicobronnen kan sprake zijn van enig effect op het groepsrisico. Het beperkte effect komt doordat de ontwikkelmogelijkheden binnen het plangebied beperkt zijn, relatief weinig effect hebben op de genoemde aspecten en de effecten niet optreden nabij voor die aspecten gevoelige gebieden of (clusters van) gevoelige objecten. Voor de aspecten water, bodem, verkeer, geluid en externe veiligheid zijn daarmee noemenswaardige negatieve effecten uit te sluiten. Het bestemmingsplan biedt daarnaast door gebruiksverboden en een stelsel van omgevingsvergunningen bescherming tegen ongewenste ontwikkelingen.

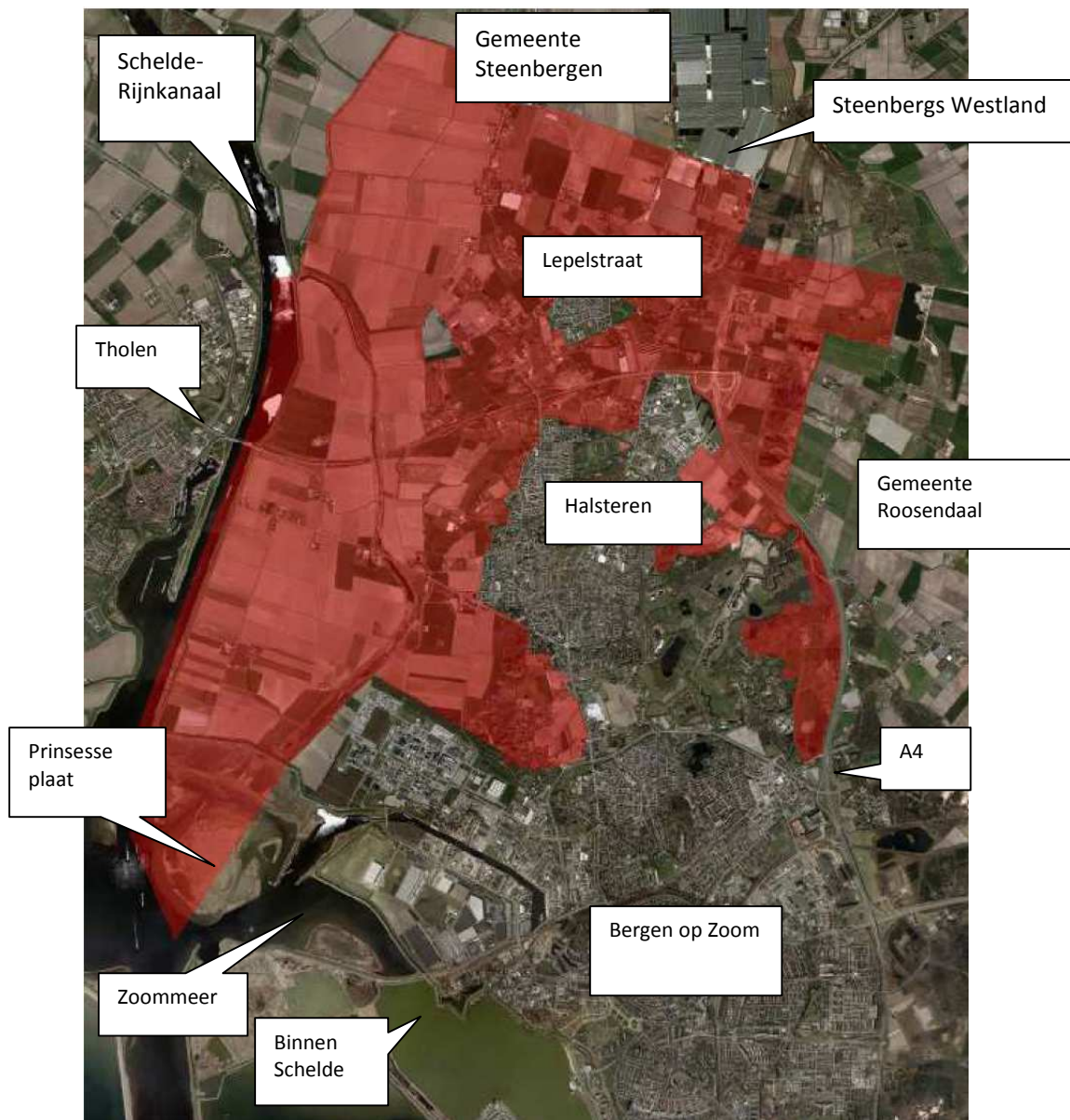

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit MER is opgesteld in het kader van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Noord van de gemeente Bergen op Zoom. Met het nieuwe bestemmingsplan plan beschikt de gemeente over een actueel plan voor het noordelijk deel van het buitengebied. Daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eis dat bestemmingsplannen elke tien jaar moeten worden herzien.

Het voorliggende plan voorziet er in dat er mogelijke m.e.r-(beoordelings)plichtige activiteiten kunnen worden ondernomen zoals een uitbreiding van een grondgebonden bedrijf en/of dat er activiteiten kunnen plaatsvinden die mogelijk significante effecten hebben op de Natura 2000-gebieden ' Zoommeer, Markiezaat, Oosterschelde, Brabantse Wal en Krammer-Volkerak. Daarom is een planMER opgesteld.

figuur 1.1 Plangebied bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom (bron: Gemeente Bergen op Zoom, 2012)

Het plangebied van het nieuwe bestemmingsplan buitengebied omvat het noordelijk gedeelte van het landelijk gebied van de gemeente Bergen op Zoom. De grotere kernen Halsteren en Lepelstraat behoren niet tot het plangebied. Dit geldt eveneens voor landgoed Brabantse Wal, waarvoor een afzonderlijk bestemmingsplan is vastgesteld. Voor het oostelijk gedeelte van het buitengebied van de gemeente is reeds een ander bestemmingsplan van kracht, te weten bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom - Oost (goedgekeurd d.d. 16-09-2003), dat partieel is herzien in 2008. Bij de opstelling van onderhavig bestemmingsplan is voor de juridische regeling, mede met dit bestemmingsplan afstemming gezocht.

1.2 Plan-m.e.r.-plicht

Het bestemmingsplan biedt het kader voor uitbreiding van de veehouderijen binnen de bestaande bouwvlakken (nog niet benutte uitbreidingsruimte), voor omschakelingsmogelijkheden en voor uitbreiding van de grondgebonden veehouderijen via wijzigingsbevoegdheden in het bestemmingsplan. De uitbreidingsmogelijkheden voor de veehouderijen zijn in theorie groter dan de betreffende drempelwaarden in het Besluit milieueffectrapportage (Besluit mer, Bijlage, onderdeel D, categorie D14). Vanwege het kaderstellende karakter van het bestemmingsplan bestaat de verplichting een planMER op te stellen.

Voorafgaand aan het opstellen van het planMER is nagegaan of significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden binnen het plangebied en in de omgeving kunnen worden verwacht. De conclusie was dat vanwege een mogelijke toename van ammoniakdepositie, significante gevolgen niet konden worden uitgesloten. Er is een passende beoordeling opgesteld waarin de effecten op het Natura 2000-gebied worden beschreven. Deze passende beoordeling leidt tevens tot een planMER-plicht voor het bestemmingsplan Buitengebied Noord, Bergen op Zoom en is opgenomen in bijlage 1 van dit planMER.

1.3 Doel van het planMER

Algemeen

Het algemene doel van een m.e.r.-procedure is om het milieubelang vroegtijdig en volwaardig in de plan- en besluitvorming te betrekken. Het milieueffectrapport (MER) geeft inzicht in de (mogelijke) milieueffecten van een activiteit. Door deze milieueffecten in een vroeg stadium in beeld te brengen is het mogelijk om verschillende alternatieven af te wegen en keuzes te maken. Hierdoor krijgt het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming.

Doel planMER

Het planMER dient als informatiedocument bij de besluitvorming over het voorgenomen bestemmingsplan Buitengebied Noord, Bergen op Zoom. Het planMER:

- geeft inzicht in de (mogelijke) milieueffecten op het gebied zelf en op de omgeving (met name de Natura 2000-gebieden) van de voor dit planMER relevante activiteiten die in de bestemmingsplannen Buitengebied mogelijk worden gemaakt. Dit betreft in dit bestemmingsplan met name landbouw en in geringe mate recreatie. Overige activiteiten zijn in het bestemmingsplan conserverend bestemd;
- biedt een kapstok om een integrale milieu-afweging te kunnen uitvoeren van de verschillende functies en ontwikkelingsmogelijkheden in het buitengebied;
- levert de milieu-informatie die nodig is om keuzes in het nieuwe bestemmingsplan te onderbouwen;
- bevat aanbevelingen om milieugevolgen te mitigeren.

1.4 Procedure tot nu toe

De eerste stap in de plan-m.e.r.-procedure was het opstellen van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau, waarin de uitgangspunten voor het plan-MER kenbaar zijn gemaakt. Deze notitie heeft, samen met het voorontwerp bestemmingsplan, van 18 februari 2013 tot en met 2 april 2013 ter inzage gelegen.

1.5 Het vervolg van de procedure

Het planMER en het ontwerp bestemmingsplan worden gelijktijdig ter visie gelegd. Gedurende een periode van zes weken kan een ieder zijn of haar zienswijze tegen het ontwerp bestemmingsplan en het bijbehorende planMER indienen. In deze periode wordt het ontwerp bestemmingsplan en planMER ook aangeboden aan verschillende bestuursorganen, zoals de provincie en de waterschappen. Daarnaast wordt het planMER ter toetsing voorgelegd aan de Commissie m.e.r.

Na afloop van de ter visielegging zullen de ontvangen reacties van een inhoudelijke beantwoording worden voorzien in de Nota zienswijzen Bestemmingsplan & MER. Indien nodig wordt het bestemmingsplan aangepast of het planMER op bepaalde punten aangepast of aangevuld. Vervolgens wordt het bestemmingsplan met het planMER ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad van Bergen op Zoom.

Na vaststelling bestaat de mogelijkheid tot het indienen van beroep tegen de vastgestelde bestemmingsplannen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.6 Wijzigingen aanpak planMER ten opzichte van Notitie Reikwijdte en Detailniveau

In de notitie Reikwijdte en Detailniveau is weergegeven op welke onderwerpen van het milieu de scenario's in het planMER worden onderzocht. De focus van het onderzoek ligt op het beschrijven van de mogelijke gevolgen van de ontwikkelingen en ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderijen in het plangebied. Het bestemmingsplan biedt voor deze functie ruimte hetgeen effecten kan hebben op het milieu. In de notitie is aangegeven dat het planMER zich met name richt op de:

- Effecten van de veehouderijen op stikstof- en ammoniakdepositie op de Wav-gebieden (voor verzuring gevoelige gebieden) en de voor stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden;
- Effecten door (een toename van) recreatieve activiteiten op de EHS en Natura 2000.

Er zijn geen reacties binnengekomen op de notitie reikwijdte en detailniveau. De brandweer heeft gereageerd op het voorontwerpbestemmingsplan. Deze reactie heeft in het MER extra accenten aangebracht op de het aspect externe veiligheid..

In tabel 1.1 is het beoordelingskader van de relevante milieuaspecten nader weergegeven. Daarbij is tevens aangegeven of sprake is van een kwantitatieve benadering (met behulp van berekeningen) of een kwalitatieve benadering.

tabel 1.1 Beoordelingskader relevante milieuaspecten

Hoofdaspect	Criterium	Kwantitatief	Kwalitatief
Natuur			
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden ten opzichte van huidige situatie en autonome ontwikkeling	x	
Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden) in EHS	Mogelijke effecten op Wav-gebieden	x	x
Overige natuurwaarden	Mogelijke effecten op overige natuurwaarden en mogelijke effecten op beschermde soorten		x
Landschap, cultuurhistorie en archeologie			
Landschap	Mogelijke effecten op landschappelijke waarden en visuele kwaliteit		x
Cultuurhistorie en archeologie	Mogelijke effecten op de cultuurhistorische en archeologische (verwachtings)waarden		x
Leefbaarheid			
Geur	Toename geurbelasting op geurgevoelige objecten		x
Luchtkwaliteit	Toename concentratie fijn stof en stikstofoxiden		x
Gezondheid in relatie tot (intensieve) veehouderij	Verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf		x
	Besmetting via de lucht		x
	Gezondheidseffecten van geurhinder		x
	Gezondheidseffecten van stofhinder		x

In aanvulling op deze milieuaspecten wordt ook op kwalitatieve wijze aandacht besteed aan overige aspecten zoals water, bodem, verkeer, geluid en externe veiligheid.

1.7 Leeswijzer

Het planMER is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 is ingegaan op de ontwikkelingen in het buitengebied (landbouw, recreatie) en relevant beleid en wet- en regelgeving;
- Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkeling, ingezoomd op de voor dit planMER relevante milieuaspecten en thema's. Hierbij wordt allereerst ingegaan op de verwachte ontwikkeling van de landbouw;
- In hoofdstuk 4 is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden die in de bestemmingsplannen worden geregeld en de daaruit voortvloeiende afbakening van de alternatieven die in het planMER worden onderzocht. Het hoofdstuk bevat tevens het beoordelingskader voor de beschrijving en beoordeling van de milieueffecten;
- In hoofdstuk 5 staan de effectbeschrijving en -beoordeling van de alternatieven centraal;
- In hoofdstuk 6 is de conclusie van de effectenbeoordeling weergegeven en wordt ingegaan op de maatregelen en aanbevelingen om eventuele negatieve milieueffecten te verminderen;
- Ten slotte zijn in hoofdstuk 7 de leemten in kennis en een aanzet tot een evaluatieprogramma weergegeven.

2 **Beleid**

2.1 **Inleiding**

In paragraaf 2.2 is het relevante beleidskader beschreven. Het vormt het kader waarbinnen de effecten van het nieuwe bestemmingsplan worden getoetst. Het betreft Europees, nationaal, regionaal en lokaal beleid. In dit hoofdstuk ligt de nadruk op het beleid dat medebepalend is voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied en/of relevant is voor de milieuthema's die in dit planMER aan de orde komen: natuur (stikstof), landschap, cultuurhistorie en archeologie, bodem en water, verkeer, leefbaarheid (geur, geluid, lucht) en gezondheid.

2.2 **Kaderstellend beleid en wettelijk kader**

In deze paragraaf volgt een opsomming van het landelijke, regionale en lokale beleid.

2.2.1 ***Europees beleid***

Vogel- en Habitatrichtlijn, Natura 2000

De Europese Vogelrichtlijn (vastgesteld in 1979) heeft tot doel alle in het wild levende vogelsoorten, hun eieren, nesten en leefgebieden en de bescherming van trekvogels wat hun broed-, rui- en overwinteringgebieden betreft en rustplaatsen in hun trekzones te beschermen. De richtlijn kent twee sporen: algemeen geldende regels voor de bescherming van de soorten, die overal van toepassing zijn en de instelling (door de lidstaten) van speciale beschermingszones (de 'Vogelrichtlijngebieden') voor vogelsoorten die bijzonder kwetsbaar zijn. Na 1979 is de richtlijn nog diverse malen aangepast, maar hij is nog altijd van kracht.

In 1992 werd de Vogelrichtlijn aangevuld met de Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn draagt bij aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Van zowel typen habitats als van soorten dieren en planten zijn lijsten opgesteld die in het kader van de richtlijn beschermd dienen te worden. Ook in deze richtlijn kunnen de genoemde sporen worden onderscheiden: enerzijds de algemene bescherming van bepaalde soorten, anderzijds de aanwijzing van speciale beschermingszones (de 'Habitatrichtlijngebieden'). De speciale beschermingszones vormen samen een samenhangend Europees netwerk van natuurgebieden, dit netwerk wordt aangeduid als Natura 2000. Gezamenlijk vormen deze gebieden de hoeksteen voor behoud en herstel van biodiversiteit.

In Nederland zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn vertaald in de Flora- en faunawet (voor de soortbescherming) en in de Natuurbeschermingswet (voor de bescherming van de Natura 2000-gebieden).

Overig Europees beleid

Binnen het Nederlandse milieubeleid heeft het Europese beleid op verschillende punten doorwerking. Te denken valt bijvoorbeeld aan de doorwerking van het beleid inzake de luchtkwaliteit, inzake archeologie en cultuurhistorie (het verdrag van Valetta) en de Kaderrichtlijn Water in het nationale beleid. Op dit internationale beleid wordt in dit planMER niet specifiek ingegaan.

2.2.2 *Rijksbeleid*

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van de meeste Natura 2000-gebieden en vertaalt deze bescherming naar de Nederlandse regelgeving.

Op basis van de Natuurbeschermingswet worden in Nederland de Natura 2000-gebieden aangewezen. Deze worden door een ministeriële aanwijzing vastgelegd. Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd, die door provincies in beheerplannen moeten worden uitgewerkt. Bij gebieden die onder beide richtlijnen vallen, worden de aanwijzingen gecombineerd in één aanwijzing als Natura 2000-gebied.

In het voorliggende planMER wordt aandacht besteed aan de mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden binnen de gemeente en in een ruime zone daaromheen. Het gaat om gebieden waarvoor ontwerp aanwijzingsbesluiten zijn genomen, voor geen van de gebieden is de aanwijzing definitief. De rechtsgevolgen van de Natuurbeschermingswet 1998 gelden echter wel voor al deze gebieden, ook al zijn de aanwijzingsbesluiten nog niet definitief.

Een plan kan alleen doorgang vinden indien het -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen - niet leidt tot significant negatieve gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van het gebied die in het kader van de Natuurbeschermingswet van belang zijn, tenzij er sprake is van een dwingende reden van openbaar belang en er geen alternatieven zijn.

Flora- en faunawet

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord. Beschermde planten mogen niet van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. Het beschermingsregime is afhankelijk van de status van de soort. Er bestaat vrijstelling voor een lijst van veel voorkomende beschermde soorten ('tabel 1' Flora- en faunawet). Hiervoor hoeft bij ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffing aangevraagd te worden. Bij negatieve effecten op strikt beschermde soorten ('tabel 3') is het verplicht voor overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing met een uitgebreide toets van de Flora- en faunawet aan te vragen bij Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I (voorheen LNV). Voor effecten op soorten van 'tabel 2' (onder andere alle vogelsoorten) moet worden gewerkt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Zolang deze niet aanwezig is, is voor overtreding van de verbodsbepalingen een toets bij de ontheffingsaanvraag nodig. Verder geldt in het algemeen de eis, dat er zorgvuldig moet worden gehandeld.

Daarnaast zijn er landelijke en provinciale Rode Lijsten die aangeven welke soorten extra aandacht nodig hebben. De nationale lijst van beschermde soorten is dus een juridisch instrument terwijl de Rode Lijsten fungeren als beleidsinstrumenten. Het verschil in status (juridisch, beleidsmatig) is relevant bij de aanvraag van ontheffingen, bij de behandeling van bezwaarprocedures of bij de keuze van compenserende maatregelen.

Programmatische aanpak stikstof (PAS)

Omdat de te hoge stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden een probleem is van meerdere overheidslagen en verschillende sectoren moet gezamenlijk worden gewerkt aan een vermindering van de stikstofdepositie. In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) die wordt ontwikkeld, worden afspraken gemaakt over de bijdrage van partijen aan de vermindering van stikstofdepositie en ontwikkelruimte die binnen deze aanpak gevonden kan worden. De PAS vindt haar wettelijke basis in § 2a.2 (artikel 19kg t/m 19km) van de Natuurbeschermingswet 1998.

Eind juni 2010 is een Voorlopig Programma Stikstof (VPAS) verschenen. In juni 2012 heeft de Raad van State commentaar geleverd op het concept-definitieve Pas (concept-DPAS). Als de aanbevelingen van de Raad van State in acht worden genomen, kan de PAS voldoen aan de randvoorwaarden van de Habitatrictlijn. Die aanbevelingen maken wel aanpassingen in het systeem nodig, en een aangepaste planning. Zo stelt de Raad vast dat de gebieden onderdeel van de PAS moeten zijn om van een juridisch houdbare en toepasbare PAS te kunnen spreken. Ze kunnen er dus niet later aan worden toegevoegd. Het vaststellen van de systematiek en het opnemen van de gebieden kunnen niet los van elkaar worden gezien zoals de bedoeling was. In de komende periode gaat het ministerie van EL&I de aanbevelingen van de Raad uitwerken (bron: ministerie van EL&I, najaar 2012).

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Op 13 maart 2012 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vastgesteld. Het rijk richt zich op het versterken van de internationale positie van Nederland en het behartigen van de belangen voor Nederland als geheel, zoals de hoofdnetwerken voor personen- en goederenvervoer, energie en natuur. Daarbij horen ook waterveiligheid en milieukwaliteit, evenals de bescherming van het werelderfgoed.

Wet ammoniak en veehouderij

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De Wav vormt een onderdeel van de nieuwe ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze nieuwe regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden. De emissiegerichte benadering heeft gestalte gekregen in het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (AMvB Huisvesting).

De Wav verplicht elke provincie zeer kwetsbare gebieden op kaart aan te wijzen en te beschermen. In Noord-Brabant gaat het om meer dan 600 grote en kleinere natuurgebieden. Deze beslaan ca. 61.300 hectare. Het zijn natuurgebieden die kwetsbaar zijn voor verzuring en liggen binnen de provinciale Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Om de aangewezen gebieden ligt een beschermingszone van 250 meter. Veehouderijbedrijven die (gedeeltelijk) in kwetsbare natuur of een beschermingszone liggen, mogen hun veestapel slechts beperkt uitbreiden. Voor hen geldt een maximum hoeveelheid ammoniak die uitgestoten mag worden uit de mest van het vee. Het vestigen van nieuwe bedrijven in de Wav-zones is verboden.

In Noord-Brabant hebben Provinciale Staten (PS) op 3 oktober 2008 de Wav kaart met de kwetsbare natuurgebieden vastgesteld. Meerdere belanghebbenden tekenden beroep aan tegen de aanwijzing van deze Wav gebieden. De Raad van State heeft op 3 maart 2010 de beroepen voor 20 van deze gebieden gegrond verklaard. Vervolgens hebben PS op 1 juli 2011 voor deze 20 gebieden een herzien Wav-besluit vastgesteld. Dit besluit is op 15 juli 2011 goedgekeurd door de minister van EL&I.

ToekomstVisie intensieve veehouderij

Het ministerie van EL&I heeft in januari 2008 een toekomstvisie op de veehouderij gepubliceerd. De kernboodschap van de visie is dat de sector de komende 15 jaar dient te verduurzamen. Hiermee wordt bedoeld dat geproduceerd dient te worden met respect voor mens, dier en milieu waar ook ter wereld. In de visie worden 6 speerpunten beschreven:

- Systeeminnovaties;
- Het welzijn en de gezondheid van dieren;
- Maatschappelijke inpassing;
- Energie en milieu;
- Markt en ondernemerschap;
- Verantwoord consumeren.

Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderijen

Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij is op 1 april 2008 in werking getreden. Het besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissie-arme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissie-arm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, toegepast worden (bron: www.infomil.nl). Grote bedrijven moeten voldoen aan de eisen op grond van internationale afspraken, de IPPC-Richtlijn. In deze richtlijn is bepaald dat alleen veehouderijen (in de richtlijn 'installaties' genoemd) onder deze richtlijn vallen indien het gaat om intensieve pluimvee- of varkenshouderijen met:

- Meer dan 40.000 plaatsen voor pluimvee;
- Meer dan 2.000 plaatsen voor mestvarkens (> 30 kg);
- Meer dan 750 plaatsen voor zeugen.

De AMvB Huisvesting en het Besluit wijziging zijn tegelijkertijd in werking getreden. De belangrijkste veranderingen van het Besluit wijziging ten opzichte van het eerdere besluit zijn:

- Het mogelijk maken van het zogenaamde "intern salderen".
- Het vervallen van de datum van 30 oktober 2007 als datum waarvoor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) hun stallen emissiearm moeten hebben gemaakt. Op grond van artikel 22.1a Wm blijft gelden dat de vergunning van veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) uiterlijk 30 oktober 2007 aan de IPPC-richtlijn moet voldoen.
- De mogelijkheid voor het bevoegd gezag om strengere emissiegrenswaarden en eerdere tijdstippen vast te stellen voor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) vanwege de technische kenmerken en geografische ligging alsmede de plaatselijke milieu-omstandigheden.

In de AMvB Huisvesting zijn eisen opgenomen ten aanzien van de (maximaal) toegestane ammoniakemissie per diercategorie. Concreet houdt dit in dat bedrijven enkel nog maar huisvestingssystemen mogen toepassen die tenminste kunnen worden aangemerkt als de Best Beschikbare Techniek (BBT). Bedrijven moesten voor 1 januari 2010 voldoen aan de bepalingen zoals opgenomen in de AMvB Huisvesting. Bedrijven die niet voldeden kregen tot 1 april 2010 de gelegenheid zich aan te melden voor het 'gedoogbeleid' dat is uitgewerkt in het zogenaamde 'actieplan ammoniak'. Om mee te doen aan het gedoogbeleid moesten ondernemers een Bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) indienen. In een dergelijk plan is op een 'tijdlijn' aangegeven welke maatregelen men voornemens is te treffen (welk type huisvestingssysteem) om te gaan voldoen aan de bepalingen uit de AMvB Huisvesting. De benodigde vergunningen moesten voor 1 juli 2011 zijn verleend. Vervolgens moeten de wijzigingen voor bepaalde gevallen uiterlijk 1 januari 2013 of 1 juli 2013 zijn doorgevoerd.

Intern salderen is opgenomen in de Wet ammoniak en veehouderij en in de AMvB Huisvesting. Onder interne saldering wordt verstaan: de mogelijkheid om binnen een veehouderij in (een deel van) de bestaande huisvestingssystemen binnen een veehouderij geen B(est)B(eschikbare)T(echnieken) toe te passen, op voorwaarde dat de daardoor gemiste ammoniakreductie wordt gecompenseerd door het toepassen van verdergaande technieken dan BBT in de overige huisvestingssystemen.

Actieplan ammoniak

Op veehouderijen die vanaf 1 januari 2010 in overtreding zijn van de AMvB Huisvesting is mogelijk landelijk gedoogbeleid van toepassing. Dit is uitgewerkt in het Actieplan ammoniak.

Op de volgende punten heeft het Actieplan ammoniak geen invloed:

- Nieuwe stallen moeten direct voldoen aan de maximale emissiewaarden uit het Besluit huisvesting.
- Voor IPPC-bedrijven verandert er niets en zij krijgen dus geen extra tijd om bestaande niet-emissiearme stallen aan te passen. Deze stallen konden tot uiterlijk 1 januari 2010 BBT zijn, onder de voorwaarden zoals genoemd in de oplegnotitie bij de BREF intensieve veehouderijen. (Bij pluimveehouderijen soms tot 1 januari 2012). Na afloop van deze termijnen kan het bevoegd gezag handhaven op grond van de AMvB Huisvesting. De vergunning van IPPC-bedrijven moest uiterlijk op 30 oktober 2007 BBT zijn. In de vergunning kan er een eerdere datum zijn genoemd waarop niet-emissie arme stallen moeten zijn aangepast. In dat geval kan het bevoegd gezag na die datum handhaven op grond van de vergunning.
- Bij een nieuwe aanvraag voor een milieuvergunning moet je altijd uitgaan van toepassing van BBT en daarmee voor ammoniak de AMvB Huisvesting. Als een veehouder een stal aanvraagt die niet voldoet aan de AMvB Huisvesting en dus niet BBT is, dan moet het bevoegd gezag de vergunning weigeren op grond van artikel 3, lid 3 (1e volzin) van de Wav in samenhang met artikel 8.10, lid 2 van de Wm. De enige uitzondering hierop is als er intern gesaldeerd wordt.

Het Actieplan moet er toe leiden dat de middelgrote veehouderijbedrijven emissiearm worden en gaan voldoen aan de AMvB Huisvesting.

Uit het Actieplan en de naderhand besloten verlenging van de werkingsduur vloeit voort dat stoppende bedrijven tot uiterlijk 1 januari 2020 gebruik moeten kunnen maken van een stoppersregeling.

Wet geurhinder en veehouderij

In de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) worden eisen gesteld aan de maximale geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken ten opzichten van geurgevoelige objecten, zoals woningen. De wet is in plaats gekomen van de Wet stankemissie veehouderijen in landbouwonontwikkelings- en verwevingsgebieden.

Het nationale geurbeleid bestaat uit de volgende beleidslijnen:

- Als er geen hinder is, zijn maatregelen niet nodig;
- Als er wel hinder is, worden maatregelen op basis van Best Beschikbare Techniek afgeleid;
- Voor bepaalde branches is het hinderniveau bepaald en in een bijzondere regeling vastgelegd;
- De mate van hinder die nog acceptabel is, wordt vastgesteld door het bevoegd gezag.

De Wgv stelt alleen eisen aan de geurhinder vanwege dierenverblijven. In het algemeen kan de geuremissie vanuit die geurbronnen door het treffen van redelijk eenvoudige maatregelen of voorzieningen of door het aanhouden van minimumafstanden worden voorkomen of tot een acceptabel niveau worden teruggebracht (Infomil, 2007).

De Wgv maakt onderscheid tussen dieren met geuremissiefactoren en dieren zonder geuremissiefactoren. Voor dieren waarvoor een geuremissiefactor is opgenomen mag de geurbelasting op een geurgevoelig object de wettelijk vastgestelde norm niet overschrijden. Voor dieren waarvoor geen geuremissiefactor is opgenomen dient een minimale afstand tussen een veehouderij en een geurgevoelig object te worden aangehouden. Verder is binnen de Wgv een onderscheid gemaakt in twee categorieën voor geurgevoelige objecten, te weten objecten gelegen binnen de bebouwde kom en objecten gelegen buiten de bebouwde kom.

Dieren met geuremissiefactoren

Dieren waarvoor wel een geuremissiefactor is opgenomen zijn bijvoorbeeld varkens. Indien de ligging van de geurgevoelig objecten bekend is, kan per object worden bepaald welke waarde voor de geurbelasting op de buitenzijde van het geurgevoelig object is toegestaan. Deze maximale waarde voor de geurbelasting is opgenomen in artikel 3 van de Wgv en wordt uitgedrukt in aantallen Europese odour units in een volume-eenheid lucht (ouE/m^3). Voor de geurbelasting is uitgegaan van de gebruikelijke 98-percentiel geurconcentratie. Dat betekent dat de berekende geurconcentratie gedurende 98 procent van het jaar niet wordt overschreden (ouE/m^3 ; P98).

tabel 2.1 Geurbelastingsnormen uit de Wgv

Het geurgevoelig object is gelegen in een:	Ten hoogste toegestane geurbelasting:
- concentratiegebied, binnen bebouwde kom	3.0 ouE/m^3
- concentratiegebied, buiten bebouwde kom	14.0 ouE/m^3
- niet-concentratiegebied, binnen bebouwde kom	2.0 ouE/m^3
- niet-concentratiegebied, buiten bebouwde kom	8.0 ouE/m^3

Dieren zonder geuremissiefactoren

Dieren waarvoor geen geuremissiefactor is opgenomen zijn bijvoorbeeld koeien. Voor veehouderijen met dieren waarvoor geen geuremissiefactor is vastgesteld en voor veehouderijen met pelsdieren gelden wettelijk vastgestelde afstanden tussen veehouderij en geurgevoelig object. De beoordeling van geurhinder bestaat uit de toetsing of aan de voorgeschreven minimumafstanden wordt voldaan (artikel 4, eerste en tweede lid Wgv). Het gaat hier om de afstand tussen het emissiepunt van een dierenverblijf en de buitenzijde van het geurgevoelig object.

De minimumafstand tussen een veehouderij met 'afstandsdieren' en een geurgevoelig object (artikel 4, eerste lid van de Wgv) bedraagt:

- Binnen de bebouwde kom 100 meter;
- Buiten de bebouwde kom 50 meter.

De ligging van het geurgevoelig object is hierbij bepalend.

Relatie met het bestemmingsplan

Het bestemmingsplan buitengebied Noord kent een tweetal bedrijven waar varkens worden gehouden en één bedrijf dat een vergunning heeft voor leghennen. Tevens hebben grondgebonden bedrijven in het verwevingsgebied de mogelijkheid om te schakelen naar intensieve veehouderij (bijvoorbeeld een varkenshouderij). Er is in het bestemmingsplan daarom sprake van uitbreidingsmogelijkheden voor dieren met geuremissiefactoren.

Het bestemmingsplan biedt daarnaast uitbreidings- en omschakelingsmogelijkheden (via wijzigingsbevoegdheid) voor overige agrarische bedrijven, zoals grondgebonden agrarische bedrijven (en dus ook rundveehouderij bedrijven). Voor deze bedrijven gelden wettelijk vastgestelde minimumafstanden tot geurgevoelige objecten.

Wet luchtkwaliteit

De belangrijkste wet- en regelgeving voor luchtkwaliteit is vastgelegd in Titel 5.2 Luchtkwaliteitseisen van de Wet milieubeheer, ook wel de Wet luchtkwaliteit genoemd. Deze wijziging van de Wet milieubeheer is op 15 november 2007 in werking getreden en vervangt het Besluit luchtkwaliteit 2005. Met deze wet zijn de richtlijnen voor luchtkwaliteit van de Europese Unie geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. In de wet zijn grenswaarden opgenomen voor stikstofdioxide (NO₂), fijn stof (PM₁₀) (de fractie kleiner dan 10 micron), zwaveldioxide (SO₂), koolmonoxide (CO), benzeen en lood, waarvan de belangrijkste zijn weergegeven in tabel 2.2.

tabel 2.2 Grenswaarden Wet luchtkwaliteit

Stof	Grenswaarden		
	Type norm	Concentratie (µg/m ³)	Max. aantal Overschrijdingen per jaar
NO ₂ (stikstofoxide)	Jaargemiddelde	40	
	Uurgemiddelde	200	18
PM ₁₀ (fijn stof)	Jaargemiddelde	40	
	24-uurgemiddelde	50	35
SO _x (zwaveloxide)	24-uurgemiddelde	125	3
	Uurgemiddelde	350	24
CO (koolstofmonoxide)	8-uurgemiddelde	10.000	
Benzeen	Jaargemiddelde	5	
Lood	Jaargemiddelde	0,5	

In veel gevallen is wel de jaargemiddelde concentratie van fijn stof (PM₁₀) bekend, maar niet de daggemiddelde concentratie. Als vuistregel kan worden aangehouden dat aan de grenswaarde van het 24-uurs gemiddelde wordt voldaan indien het jaargemiddelde de concentratie van 32,5 microgram/m³ niet overschrijdt.

Het Europees parlement heeft in 2007 ook normen afgesproken voor de fijnere fractie van fijn stof (PM_{2,5}). De nieuwe grenswaarden voor PM_{2,5} zijn in Nederland niet strenger dan de huidige norm voor daggemiddelde concentraties van PM₁₀. Er is dus geen extra fijnstofbeleid nodig om de PM_{2,5} grenswaarden te halen vergeleken met het beleid dat nodig is om de PM₁₀ normen te halen. Om de streefwaarden voor PM_{2,5} te halen is in Nederland mogelijk wel extra fijnstofbeleid nodig.

Relatie met het bestemmingsplan

Om na te gaan of het aannemelijk is dat de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan past binnen de vigerende normen inzake de luchtkwaliteit, is in eerste instantie met name de invloed op de concentraties in de lucht van stikstofoxiden (NO_x) en fijn stof relevant.

Bij allerlei bedrijfsprocessen kan fijn stof vrijkomen. Kijkend naar de ontwikkelingsmogelijkheden in het voorgenomen bestemmingsplan, dan zijn het met name de agrarische bedrijven die vanwege het vrijkomen van fijn stof, invloed kunnen hebben op de luchtkwaliteit. Bij de vergunningverlening per inrichting in het kader van de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) zal dit aspect aan de orde moeten komen. Hieruit kan naar voren komen dat een ontwikkeling of uitbreiding van een inrichting maatregelen vergt ter beperking van de uitstoot van fijn stof, dit is in principe niet strijdig met het bestemmingsplan.

Fijn stof komt ook vrij bij de verbranding in dieselmotoren. Als het gaat om verkeersontwikkelingen is dit vaak een belangrijk aandachtspunt, maar in het voorgenomen bestemmingsplannen zijn geen grootschalige ontwikkelingen of voorstellen opgenomen die direct zorgen voor een (grote) toename van verkeersproductie of die indirect sterk van invloed zijn op de totale verkeersgeneratie.

Stikstofoxiden komen vrij bij verbrandingsprocessen, bijvoorbeeld in motoren. Bedrijven en verkeer zijn belangrijke bronnen. Het bestemmingsplan voorziet niet in ontwikkelingen op dit gebied.

In het kader van het bestemmingsplan is vooral de depositie van ammoniak van de veehouderijen een punt van aandacht. Hier ligt een relatie met de Wet ammoniak en Veehouderij en met de Natuurbeschermingswet. De Wet luchtkwaliteit heeft hierop geen betrekking. In de hoofdstukken 5 en 6 wordt uitgebreid ingegaan op de mogelijke effecten van de ammoniakdepositie vanuit de veehouderij.

De watertoets

Bij ruimtelijke plannen geldt vanaf 1 november 2003 de wettelijke verplichting van een waterparagraaf/watertoets. De watertoets is één van de pijlers van het Waterbeleid voor de 21e eeuw, waarin aan water een meesturende rol in de ruimtelijke ordening is toegekend. Met de watertoets wordt beoogd waterbeheerders vroegtijdig in het ruimtelijke ordeningsproces te betrekken. De watertoets betreft het hele proces van informeren, adviseren, afwegen en beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten.

Voor het plangebied is Waterschap Brabantse Delta de waterbeheerder. In het kader van het voorontwerp bestemmingsplan en de raadpleging omtrent de reikwijdte en het detailniveau van het planMER is ook het waterschap geraadpleegd. Het resultaat van de watertoets is in het bestemmingsplan opgenomen. In het bestemmingsplan wordt expliciet rekening gehouden met de hoofdwatervaningen, met grondwaterbeschermingsgebieden, met regionale waterbergingsgebieden en zoekgebieden voor behoud- en herstel van watersystemen.

Aangezien het bestemmingsplan niet direct ontwikkelingen mogelijk maken met gevolgen voor het watersysteem is het niet noodzakelijk uitbreider op de waterhuishouding in te gaan.

Wet op de archeologische monumentenzorg

In 1992 werd het Europese Verdrag van Valletta, tegenwoordig vaak aangeduid als het Verdrag van Malta, onder andere ook door Nederland ondertekend. De doelstelling van dit verdrag is onder andere te komen tot een bescherming van het Erfgoed in brede zin, zowel ondergronds als bovengronds en dit te kunnen delen met een zo groot mogelijk publiek. Eén van de uitgangspunten is daarbij het verstoordersprincipe. Dit houdt zoveel in dat bij nieuwe ontwikkeling de kosten voor onderzoek naar mogelijk aan te tasten waarden en het eventueel behoud daarvan voor rekening komen van de initiatiefnemer.

In 1998 werd het interimbeleid inzake archeologie van kracht. Onder dit interimbeleid werd al zo veel mogelijk in de geest van het verdrag gehandeld. Het proces is vervolgens in 2007 afgerond: in september 2007 werd de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (WAMz 2007) van kracht als onderdeel van de Monumentenwet 1988. Bij de WAMz 2007 hoort ook een aantal algemene maatregelen van bestuur. Onder de WAMz 2007 zijn de gemeenten de bevoegde overheid inzake archeologie en dienen zij het aspect archeologie onder meer te borgen in de nieuw te verschijnen bestemmingsplannen.

Kiezen voor karakter - Visie Erfgoed en Ruimte

In de Visie Erfgoed en Ruimte heeft het rijk beschreven hoe het rijk "het onroerend cultureel erfgoed borgt in de ruimtelijke ordening, welke prioriteiten het kabinet daarbij stelt en hoe het wil samenwerken met publieke en private partijen" (Rijksdienst Cultureel Erfgoed, 2011, p. 3). Het uitgangspunt is een gebiedsgerichte aanpak. De borging in de ruimtelijke ordening is door middel van de wetswijzigingen in het kader van MoMo (Modernisering Monumentenzorg) nader vormgegeven.

Het rijk kiest voor de komende jaren vijf prioriteiten in zijn gebiedsgerichte erfgoedbeleid:

- Werelderfgoed: samenhang borgen, uitstraling vergroten
- Eigenheid en veiligheid: zee, kust en rivieren
- Herbestemming als (stedelijke) gebiedsopgave: focus op groei en krimp
- Levend landschap: synergie tussen erfgoed, economie, ecologie
- Wederopbouw: tonen van een tijdperk

In de visie wordt de eerste verantwoordelijkheid voor de behartiging van erfgoed belangen - als onderdeel van de integrale afweging van belangen - bij de gemeenten neergelegd. Het rijk en de provincie nemen respectievelijk de rijks- en provinciale belangen mee voor zover deze de gemeente overstijgen.

2.2.3 *Provinciaal en regionaal Beleid*

Provinciale Structuurvisie Ruimtelijke Ordening

Provinciale Staten van Noord-Brabant hebben op 1 oktober 2010 de Structuurvisie ruimtelijke ordening vastgesteld. Deze structuurvisie is op 1 januari 2011 in werking getreden. Deze structuurvisie geeft de hoofdlijnen van het provinciaal ruimtelijk beleid tot 2025. Deze structuurvisie vervangt de delen A en B van de Interimstructuurvisie uit 2008, de Paraplunota Ruimtelijke Ordening, de uitwerkingsplannen van het Streekplan 2002 en de gebiedsplannen.

In de Structuurvisie zijn de kwaliteiten van provinciaal belang aangegeven en op basis hiervan zijn keuzes gemaakt voor het provinciale beleid. De belangrijkste keuzes zijn geordend in vier ruimtelijke structuren. Dit zijn de:

- groen-blauwe structuur;
- het landelijk gebied;
- stedelijke structuur;
- infrastructuur.

Het buitengebied van Bergen op Zoom (Noord) ligt grotendeels in het accentgebied agrarische ontwikkeling en voor het overige in de groenblauwe mantel of het kerngebied groenblauw.

Landelijk gebied

De provincie kiest hier voor het perspectief van een multifunctionele gebruiksruimte. Met behoud van agrarische productieruimte in die delen van het landelijk waar de landbouw leidend is voor nieuwe ontwikkelingen.

Binnen het gemengd agrarisch gebied is multifunctioneel gebruik uitgangspunt. Dit betreft het gebied waarbinnen de agrarische functie vaak in samenhang met andere functies (in de omgeving) wordt uitgeoefend. Er zijn sterke agrarische clusters, onder andere voor intensieve veehouderij, glastuinbouw, boomteelt en groenteteelt, die hun positie behouden. Er kan hier echter ook worden voldaan aan de vraag naar kleinschalige stedelijke voorzieningen, recreatie en ondernemen in een groene omgeving. In het gebied is een toenemende menging van wonen, voorzieningen en kleinschalige bedrijvigheid mogelijk. Nieuwe ontwikkelingen dienen wel rekening te houden met hun omgeving en bij te dragen aan een versterking van de gebiedskwaliteiten. Het grootste deel van het gemeentelijke buitengebied is aangeduid als zoekruimte primair agrarisch gebied. Binnen de zoekruimte primair agrarisch gebied is ruimte voor de verdere ontwikkeling van de land- en tuinbouw. Er is meer ruimte voor schaalvergroting, intensivering en samenwerking op het gebied van energie, mestverwerking en opslag en verbouwing van producten.

Binnen de zoekruimte primair agrarisch gebied wil de provincie optimale ontwikkelingsmogelijkheden bieden voor het verbeteren van de aan een (vernieuwd) robuust landschap, een verduurzaming van de productie en aan een goede kwaliteit van water, bodem, lucht en natuur.

Groenblauwe Structuur

De groenblauwe structuur omvat de samenhangende gebieden in Noord-Brabant waar natuur- en waterfuncties behouden en ontwikkeld worden. Het landelijk gebied omvat die landelijke gebieden die niet tot de groenblauwe structuur behoren. De provincie kiest hier voor functieontwikkeling gecombineerd met de ontwikkeling van een robuust raamwerk met landschappelijke kwaliteit, bestaande uit bestaande natuur, watersystemen en nieuwe natuur in hiervoor kansrijke gebieden. Deze structuur is nodig voor een goed waterbeheer

De groenblauwe structuur bestaat uit het Kerngebied groenblauw, de Groenblauwe mantel en Waterbergingsgebied. Het kerngebied groenblauw is gelegen langs bij de Bergse Heide in het oostelijk deel van het plangebied en omvat de bos- en natuurgebieden in het buitengebied van Bergen op Zoom. Het kerngebied groenblauw bestaat uit de ecologische hoofdstructuur (EHS) inclusief de (robuuste) ecologische verbindingzones en waterstructuren, zoals beken.

De ecologische hoofdstructuur (EHS) bestaat uit het samenhangende netwerk van bestaande en te ontwikkelen bossen en natuurgebieden in Brabant. Deze gebieden hebben de hoofdfunctie natuur. De gebieden binnen de EHS waar de natuurwaarden afhankelijk zijn van de hydrologische situatie krijgen bijzondere aandacht. Rondom deze natte natuur liggen hydrologische beschermingszones, de zogenaamde attentiegebieden EHS.

Het ruimtelijke beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten. Er is geen ruimte voor (grootschalige of intensieve) ontwikkelingen die niet passen binnen de doelstellingen voor de EHS en beheer/herstel van de waterstructuren. De ontwikkeling van extensieve recreatie die zich richt op de beleving van natuurgebieden, is goed mogelijk.

Ecologische verbindingzones vormen de groene schakels die de Brabantse natuurgebieden in de EHS met elkaar verbinden. Planten en vooral dieren kunnen zich daardoor van het ene naar het andere natuurgebied verplaatsen. Verbindingzones dragen ook bij aan het recreatieve medegebruik, het waterbeheer en versterken de kwaliteit van het landschap.

Binnen de waterstructuur van beken en overige waterlopen ligt de focus op de gebieden voor behoud en herstel watersystemen. Hier is het beleid gericht op verbetering en herstel van het natuurlijke watersysteem. Maatregelen zijn nodig op het gebied van de morfologie zoals het laten hermeanderen, het aanleggen van plas-draszones en het herstel van kwel.

Groenblauwe mantel

Een gedeelte van het plangebied is aangeduid als groenblauwe mantel. Het betreft de gebieden rondom de EHS (ten noorden en noordwesten van Bergen op Zoom) en een smalle zone langs het Markiezaatsmeer en Bergsche Diep (ten westen van Bergen op Zoom). De groenblauwe mantel bestaat overwegend uit landelijk gebied met belangrijke nevenfuncties voor natuur en water. Het zijn meestal gebieden grenzend aan het kerngebied natuur en water die bijdragen aan de bescherming van de waarden in het kerngebied. De waarden in de groenblauwe mantel zijn vaak gekoppeld aan landschapselementen, het watersysteem, en het voorkomen van bijzondere planten en dieren.

Binnen de groenblauwe mantel is de agrarische sector een grote en belangrijke grondgebruiker. Het is nodig deze positie te behouden en/of te bevorderen. Het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, water (- beheer) en landschap is een belangrijke opgave. Nieuwe ontwikkelingen binnen de mantel zijn mogelijk, als deze bestaande natuur-, bodem en waterfuncties respecteren of bijdragen aan een kwaliteitsverbetering van deze functies of het landschap. Het beleid is erop gericht dat de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het landschap toeneemt. Ontwikkelingen passen qua aard en schaal bij het ontwikkelingsperspectief voor de groenblauwe mantel en houden rekening met omliggende waarden. Nieuwe stedelijke ontwikkelingen en (kapitaal)intensieve vormen van landbouw en recreatie zijn hieraan strijdig. De ontwikkelingsmogelijkheden voor deze intensievere functies zijn dan ook beperkt.

In de groenblauwe mantel biedt de provincie ruimte aan de groeiende vraag naar 'diensten' die het landelijke gebied aan de samenleving kan bieden. Agrarisch natuurbeheer, groene en blauwe diensten, vormen van agrarische verbreding die zijn gericht op de beleving van rust en ruimte, energiewinning met een directe koppeling aan de agrarische bedrijfsvoering, zonne-energie en de ontwikkeling van met name grondgebonden melkveehouderijen zijn als economische drager in dit gebied gewenst. Een verdere intensivering van agrarische bedrijvigheid is niet wenselijk, daarom worden er beperkingen gesteld aan het gebruik van teeltondersteunende voorzieningen.

Waterbergingsgebieden

De provincie onderscheidt twee typen waterbergingsgebied:

1. Hoogwaterbescherming: om Noord-Brabant duurzaam te beschermen tegen overstromingen vanuit de grote rivieren zijn gebieden aangewezen die als waterberging (gaan) fungeren. De veiligheid tegen het hoge water staat hier centraal.
2. Regionale waterberging: om Noord-Brabant duurzaam te beschermen tegen overstromingen vanuit de regionale watersystemen wordt primair water langer vast gehouden in bovenstroomse gebieden. Hierdoor wordt wateroverlast benedenstrooms beperkt. Soms is dit onvoldoende. Daarom zijn er gebieden gereserveerd voor het regionaal bergen van water.

Binnen de waterbergingsgebieden kunnen functies als landbouw, natuur en recreatie zich binnen grenzen ontwikkelen. Er kunnen wel beperkingen gelden ten aanzien van voorkomend grondgebruik. De ontwikkeling van kapitaalintensieve functies is in principe uitgesloten. In het plangebied is het winterbed van het Schelde-Rijnkanaal opgenomen als Waterbergingsgebied. De ontwikkeling van functies wordt in deze gebieden afgestemd op de waterbergende functie. Dit betekent dat de geschiktheid van het gebied voor waterberging niet verloren mag gaan. Enkele gronden in Het Laag zijn aangewezen als reserveringsgebied waterberging. De toekomstige ontwikkeling van deze gronden dient te worden afgestemd met het Waterschap.

Gebiedspaspoorten

Een specifiek onderdeel van de structuurvisie vormen de zogeheten Gebiedspaspoorten. Dit is een uitwerking van de structuurvisie en daarmee een apart document, waarin de provincie aangeeft welke landschapskenmerken zij bepalend vindt voor de kwaliteit van een gebied of een landschapstype (de kernkwaliteiten van Noord- Brabant). De provincie geeft tevens haar ambities weer voor de ontwikkeling van de landschapskwaliteit in die gebieden. Ontwikkelingen kunnen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van nieuwe en gebiedseigen kwaliteiten.

De provincie wil de diversiteit en de contrasten in de Brabantse landschappen in stand houden en als uitgangspunt nemen voor nieuwe ontwikkelingen. De gebiedspaspoorten geven inhoud aan het provinciaal belang van landschap en zijn daarom belangrijk voor het handelen van de provincie en de inzet van provinciale instrumenten, zoals subsidies. In het geval dat gemeenten of andere partijen initiatiefnemer zijn, vraagt de provincie de landschapskenmerken en de ambities van de paspoorten uit te werken in hun eigen plannen, ze te betrekken in de afwegingen bij ruimtelijke planvorming en daaraan uitvoering te (laten) geven in plannen.

Het westelijk gedeelte van het plangebied maakt onderdeel uit van het Zeekleigebied.

De provinciale ambities voor het Zeekleilandschap betreffen onder meer:

1. Het behoud van het contrast tussen de open grootschalige zeekleipolders en de beboste steilrand van de Brabantse Wal en het kleinschalige landschap van de West- Brabantse venen. Dit kan door:
 - a. het zicht op de steilrand van de BrabantseWal vanuit het polderlandschap te behouden;
 - b. beplanting alleen toe te voegen op erven, dijken, langs kreken, dorpsranden en bedrijventerreinen;
2. Het versterken van de zeekleipolders als grootschalig en open landbouwgebied. Dit kan door:
 - a. ontwikkelingsruimte te bieden voor schaalvergroting en intensivering van die vormen van landbouw die drager zijn van de openheid van de zeekleipolders in combinatie met de oprichting van forse erfbeplanting en met behoud als habitat voor akker- en weide vogels;
 - b. lokaal extra ruimte te bieden voor grondgebonden landbouwwormen die passen bij die delen van het zeekleigebied die meer besloten zijn, zoals overgangszones naar het zandlandschap;
 - c. bij nieuwe ontwikkelingen in de zeekleipolders kansen te benutten om de onderlinge samenhang tussen de onderdelen van de Zuiderwaterlinie te verbeteren;
 - d. bij de ontwikkeling van nieuwe landgoederen de kansen te benutten de agrarische structuur en de openheid van het gebied te behouden en te versterken.

3. Het ontwikkelen van een robuust krekensysteem. Dit kan door:

- a. de krekens als doorgaande natte structuur te versterken voor waterberging en natuurontwikkeling;
- b. de krekens te benutten voor wateraanvoer voor de landbouwgebieden in de omliggende polders;

4. Het versterken van de ecologische waarden van het landschap door te sturen op te behouden of te ontwikkelen kenmerken van het landschap, waarbij kenmerkende plant- en diersoorten van open akker- en graslandgebied (zoals overwinterende ganzen en zwanen, maar ook kieviten, scholekster en veldleeuweriken), krekens en sloten (o.a. de rugstreeppad) en dijken en wegbermen (o.a. zomertortel en agrimonie) goede indicatoren zijn.

Het oostelijk deel van het plangebied maakt onderdeel uit van het gebiedspaspoort van de Brabantse Wal. De provinciale ambities voor de Brabantse Wal betreffen onder meer:

1. Ontwikkeling tot een samenhangend natuurgebied (provinciaal landschap én nationaal park). Dit kan door:

- a. ontsnippering van natuurgebieden: zowel verbeteren van de samenhang tussen de bossen onderling als tussen de bosgebieden en de natuurgebieden direct over de grens met België, en tussen de bossen en de open akker- en weilanden van de zeekleipolders (bijvoorbeeld door de ontwikkeling van ecoducten);
- b. stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe landgoederen;
- c. bestrijding verdroging en vermindering drinkwaterwinning (project "Water uit de Wal");
- d. realisering natte natuur;
- e. vergroting van de recreatieve mogelijkheden en ontwikkeling recreatieve poorten;
- f. bij landbouwkundig gebruik meer inspelen op de kwaliteiten van het landschap bijvoorbeeld door rekening te houden met kwelzones en door het versterken van kleinschalige landbouw langs bosranden met grondgebonden teelten en biologische landbouw;

2. Het versterken van het kleinschalige karakter van het oude zandontginningslandschap. Dit kan door:

- a. ontwikkeling van de landbouw meer te richten op het versterken van natuur en landschapswaarden en het verbeteren van de recreatie mogelijkheden;
- b. mogelijkheden te bieden voor verblijfs- en dagrecreatieve ontwikkelingen;
- c. mogelijkheden te bieden voor de ontwikkeling van nieuwe landgoederen en andere vormen van wonen waarbij wordt bijgedragen aan natuur- en landschapsverbetering en het tegengaan van versterking en verdroging;

3. Versterking van de kwaliteit en beleving van de steilrand van de Brabantse Wal. Dit kan door versterking van de gradiënten: ontwikkeling natte open gebieden grenzend onderaan de steilrand, en versterking boskarakter op de steilrand zelf;

4. De cultuurhistorische waarden van de Brabantse Wal in hun samenhang verder ontwikkelen, beschermen en toeristisch-recreatief ontsluiten. Dit geldt in het bijzonder voor de cultuurhistorische landschappen: "Brabantse Wal" en "Zuiderwaterlinie bij Steenbergen" (Forten Pinsen, De Roovere).

5. Het versterken van de ecologische waarden van het landschap door te sturen op te behouden of te ontwikkelen kenmerken van het landschap, waarbij kenmerkende plant- en diersoorten van het kleinschalig besloten landschap (bijv. alpenwatersalamander), sloot- en greppelkanten (bijv. heikikker, roodborsttapuit), perceelranden en kleine wateren (poelkikker) goede indicatoren zijn. Het versterken van de grote verscheidenheid aan bossen bij de verdere ontwikkeling en beheer van de boscomplexen van de Brabantse Wal. Dit kan door in te zetten op ontwikkeling van de natuur- en recreatiewaarde van de bossen in samenhang met het versterken van het eigen karakter van het betreffende boscomplex.

De Brabantse Wal is tevens aangeduid als specifiek provinciaal landschap. Provinciale landschappen zijn gebieden met bijzondere landschapskwaliteiten die gekenmerkt worden door een zeer grote verwevenheid in functies zoals landbouw, natuur, cultuurhistorie, water en recreatie. Het landschap van de Brabantse Wal is uniek in Nederland. Daarnaast zorgen de vele overgangen in het gebied voor een gevarieerde rijkdom aan planten en dieren. Bovendien is de Brabantse Wal geologisch gezien uniek voor Nederland. Erosie van de Schelde zorgde voor het ontstaan van een steilrand met op sommige plaatsen een hoogteverschil van zo'n 20 meter. Tenslotte speelde het gebied vanwege de strategische ligging een belangrijke rol in verschillende oorlogen.

Tenslotte heeft de provincie de Brabantse Wal in haar structuurvisie tevens bestempeld als een van de drie 'Landschappen van allure' (evenals het Groene Woud en de Maashorst). Dit 'Landschap van allure' ligt in de gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht, Steenbergen en Roosendaal. De provincie investeert in de periode 2011- 2016 in totaal € 56,2 miljoen in drie landschappen, aangezien deze 'Landschappen van allure' in belangrijke mate bijdragen aan een hoogwaardig leef- en vestigingsklimaat.

De investering in de Brabantse Wal als Landschap van allure vergt een Krachtenbundeling van bedrijfsleven, provincie, gemeenten en de maatschappelijke partners. Verenigd in de Streekorganisatie Brabantse Wal bespreken zij hoe het geld het beste besteed kan worden. In het najaar van 2011 besluiten Provinciale Staten in welke kansrijke projecten de provincie investeert. Het geld kan bijvoorbeeld goed gebruikt worden om de recreatie en het toerisme in het gebied een extra zetje in de rug te geven.

Verordening Ruimte 2012

De Verordening Ruimte 2012 is één van de uitvoeringsinstrumenten voor de provincie om haar doelen te bereiken. In de verordening heeft de provincie de kaderstellende elementen uit de Structuurvisie en ander provinciaal beleid vertaald in regels die van toepassing zijn op (de inhoud van) bestemmingsplannen. De verordening is een juridisch bindend instrument.

Niet alle onderwerpen lenen zich voor opname in de verordening, daarom heeft de provincie op basis van de provinciale belangen een selectie gemaakt van geschikte onderwerpen. In het algemeen zijn dit onderwerpen met heldere criteria, weinig gemeentelijke beleidsvrijheid en een zwaarwegend provinciaal belang.

De onderwerpen in de Verordening Ruimte zijn:

- ruimtelijke kwaliteit;
- stedelijke ontwikkelingen;
- natuurgebieden en andere gebieden met waarden;
- agrarische ontwikkelingen, waaronder de intensieve veehouderij;
- overige ontwikkelingen in het landelijk gebied.

Al deze onderwerpen zijn van belang voor het plangebied. Voor de uitwerking van de onderwerpen tot beleidsregels wordt (in het bestemmingsplan) verwezen naar de Verordening Ruimte 2012 zelf.

Ruimtelijke kwaliteit en kwaliteitsverbetering van het landschap

De provincie wil de ruimtelijke kwaliteit van Brabant bevorderen. Ruimtelijke kwaliteit is het respectvol omgaan met de aanwezige kwaliteiten van een gebied. Het gaat hierbij om aandacht voor de kwaliteit van een nieuwe ingreep en aandacht voor de ontwikkeling van de locatie.

In de provinciale Verordening is hiertoe de 'zorgplicht' opgenomen. Dit betekent dat ieder plan dat voorziet in een ruimtelijke ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied dient bij te dragen aan de zorg voor het behoud en de bevordering van de ruimtelijke kwaliteit van het daarbij betrokken gebied en de naaste omgeving, in het bijzonder aan het principe van zorgvuldig ruimtegebruik.

Daarnaast is in de Verordening het beleidsvoornemen opgenomen met betrekking tot 'kwaliteitsverbetering van het landschap'. De vereiste kwaliteitsverbetering koppelt ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied aan een concrete tegenprestatie gericht op een verbetering van de kwaliteit van het landschap. Onder een kwaliteitsverbetering worden begrepen alle projecten die zijn

gericht op een aantoonbare en uitvoerbare verbetering van structuren of waarden op het vlak van natuur, water, landschap of cultuurhistorie.

Stedelijke ontwikkeling

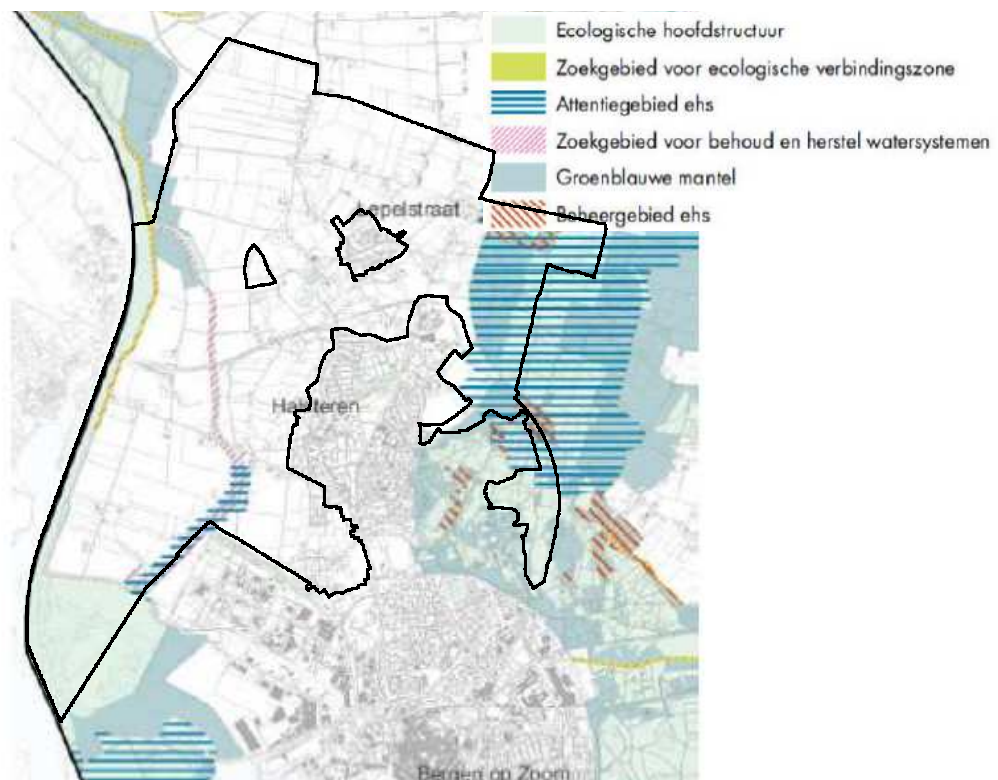
De provincie handhaaft haar beleid dat is gericht op het bundelen van verstedelijking. Het leeuwendeel van de woningbouw, bedrijventerreinen, voorzieningen en infrastructuur dient plaats te vinden in het bestaand stedelijk gebied. Nieuw ruimtebeslag buiten deze gebieden (in zoekgebieden voor verstedelijking) kan alleen plaatsvinden als inbreiding of herstructurering niet mogelijk is. In geval van dergelijke grootschalige ontwikkelingen zal een bestemmingsplanherziening noodzakelijk zijn.

Eventuele uitbreidingsplannen voor stedelijke ontwikkeling dienen zich bij uitstek te richten op de aangeduide zoekgebieden verstedelijking. Hier worden gelet op ruimtelijke kwaliteiten de meest verantwoorde uitbreidingsmogelijkheden gezien.

In de gebieden integratie stad-land kan eveneens stedelijke ontwikkeling plaats vinden maar dan wel in samenhang met groene landschapsontwikkelingen. Dit betreft veelal gebieden die om landschappelijke, recreatieve of cultuurhistorische redenen bepalend zijn voor de regionale landschapsstructuur. Bij voorgenomen van dergelijke grootschalige stedelijke ontwikkelingen in het buitengebied is een bestemmingsplanherziening noodzakelijk.

Groenblauwe structuur

De bestaande of nog om te vormen natuur- en bosgebieden maken onderdeel uit van de nationale ecologische hoofdstructuur. In de Verordening zijn deze gebieden specifiek begrensd en beschermd. Binnen deze gebieden dient het behoud, herstel of duurzame ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken van de gebieden te worden nagestreefd. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan indien zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. De ecologische hoofdstructuur is op perceelsniveau in de Verordening ruimte opgenomen.

figuur 2.1 Groenblauwe structuur (verordening ruimte; natuur en landschap)

Een aantal agrarische gronden, direct grenzend aan de bestaande natuur- en bosgebieden zijn aangeduid als groenblauwe mantel.

Het betreft overwegend grondgebonden agrarisch gebied, met belangrijke nevenfuncties voor natuur, water en (niet-bezoekersintensieve) recreatie. Binnen de groenblauwe mantel zijn eveneens de zogenaamde beheersgebieden van de ecologische hoofdstructuur opgenomen. Dit zijn door Gedeputeerde Staten begrensde gebieden in de ecologische hoofdstructuur gericht op agrarisch natuurbeheer. In deze gebieden wordt op agrarische gronden gewerkt aan inrichting en beheer van natuur en landschap en de kwaliteitsverbetering daarvan op basis van beheersovereenkomsten. Door de nabijheid van de natuurgebieden kunnen de agrarische gronden van de groenblauwe mantel bijdragen aan de bescherming van de aanwezige waarden in de aangrenzende natuurgebieden. Het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, water, waterbeheer en landschap vormt hier een belangrijke opgave. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn in dit gebied mogelijk als ze bijdragen aan het behoud en herstel van de landschappelijke en natuurwaarden ter plaatse.

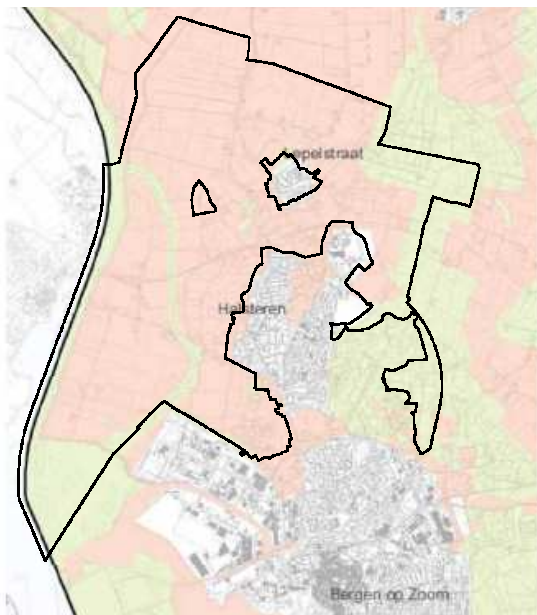
Agrarisch gebied

Het agrarisch gebied betreft de agrarische gronden, gelegen buiten de groenblauwe structuur en het bestaand stedelijk gebied. Het gebied biedt een multifunctionele gebruikruimte voor land- en tuinbouw, natuur, water, recreatie, toerisme en kleinschalige stedelijke functies. Land- en tuinbouw zijn daarbij de grootste ruimtegebruikers. In het gebied worden de agrarische functies in samenhang met de andere functies uitgeoefend.

De gemeente dient zelf aan te geven welke ontwikkelmogelijkheden er zijn voor een gevarieerde plattelandseconomie in het agrarisch gebied en in welke gebieden het agrarisch gebruik prevaleert. Daarnaast zijn in de Verordening ruimte afzonderlijke regels opgenomen voor de intensieve veehouderij. Deze beleidsregels zijn gekoppeld aan de integrale zonering intensieve veehouderij uit het gebiedsplan Brabantse Delta, die in de Verordening zijn overgenomen. Uitbreiding en omschakeling naar intensieve veehouderij is slechts onder strikte randvoorwaarden mogelijk.

Het plangebied van dit bestemmingsplan ligt hoofdzakelijk in gebied dat wordt aangemerkt als verwevingsgebied (op grond van het voormalige Gebiedsplan Brabantse Delta). Op agrarische bedrijfslocaties die zijn gelegen in extensiveringsgebied is uitbreiding van en omschakeling naar een intensieve veehouderij niet toegestaan. Op agrarische bedrijfslocaties in verwevingsgebied is uitbreiding en omschakeling naar intensieve veehouderij slechts onder strikte randvoorwaarden mogelijk, waarbij onder meer aan de volgende regels moet worden voldaan:

- nieuwvestiging van een intensieve veehouderij is niet toegestaan;
- hervestiging van en omschakeling naar intensieve veehouderij binnen een bestaand bouwvlak zijn toegestaan op een duurzame locatie, om dit aan te tonen dient een omgevingstoets uitgevoerd te worden;
- binnen gebouwen mag ten hoogste één bouwlaag gebruikt worden voor het houden van dieren, met uitzondering van volière- en scharrelstallen voor legkippen, waar ten hoogste twee bouwlagen gebruikt mogen worden;
- uitbreiding en vormverandering van bouwvlakken voor intensieve veehouderij is toegestaan tot ten hoogste 1,5 hectare op een duurzame locatie. Tenminste 10% van het bouwvlak dient in dat geval te worden aangewend voor een goede landschappelijke inpassing. Een toename van het aantal dieren is niet toegestaan.

figuur 2.2 Ontwikkeling intensieve veehouderij (verordening ruimte; ontwikkeling intensieve veehouderij)

*geel; extensiveringsgebied
oranje; verwevingsgebied*

Niet-agrarische ontwikkelingen

In de Verordening ruimte zijn tevens algemene regels opgenomen met betrekking tot een aantal niet-agrarische ontwikkelingen in het buitengebied. De regels zijn erop gericht om een kader te geven voor de aard en omvang van de ontwikkelingen, waarbij de gemeente haar eigen ruimtelijke afweging kan maken. Algemeen uitgangspunt is dat gebruik dient te worden gemaakt van bestaande bebouwing.

Ruimte voor Ruimte beleid

De laatste jaren komen steeds meer agrarische bedrijfsgebouwen vrij als gevolg van bedrijfsbeëindiging. Om leegstand en verval van deze bebouwing tegen te gaan is in 2006 de beleidsregel 'Ruimte-voor-ruimte' (RvR) in het leven geroepen. De regeling heeft een directe verbetering van de ruimtelijke kwaliteit tot doel. De regeling is gericht op sloop van:

- kassen in kwetsbare gebieden;
- niet meer voor intensieve veehouderij in gebruik zijnde agrarische
- bedrijfsgebouwen;
- andere ongewenste bebouwing in het buitengebied.

Om dit te bereiken wordt - onder voorwaarden - nieuwbouw van woningen toegestaan in ruil voor de sloop van (voormalige) agrarische bedrijfsgebouwen uit de intensieve veehouderij, kassen en leegstaande stallen van andere bedrijven. In afwijking van de regel dat geen nieuwe (burger)woningen mogen worden toegevoegd aan het buitengebied, blijft de Ruimte-voor-ruimte regeling in de Verordening van kracht, voor zover de locaties zijn gelegen in een bebouwingsconcentratie binnen de groenblauwe mantel of binnen het agrarisch gebied (dus buiten de ecologische hoofdstructuur).

Er hoeft dus niet te worden voldaan aan gebruik van een bestaande locatie. Daarnaast wordt met de toepassing van de ruimte-voor-ruimte regeling reeds bijgedragen aan het vereiste van een investering in het landschap.

Provinciaal Waterplan 2010 - 2015

Op 20 november 2009 hebben Provinciale Staten het Provinciaal Waterplan 2010-2015 'Waar water werkt en leeft' vastgesteld. Het Provinciaal Waterplan is op 22 december 2009 in werking getreden. Het waterplan heeft de status van structuurvisie. De hoofddoelen uit het beleid zijn:

- schoon grond- en oppervlaktewater voor iedereen;
- adequate bescherming van Noord-Brabant tegen overstromingen;
- Noord-Brabant heeft de juiste hoeveelheden water (niet te veel en niet te weinig).

Regionaal Waterbeheerplan 2010 -2015 Waterschap Brabantse Delta

Het beleid van het waterschap beweegt zich binnen de kaders die in het hoger (met name provinciaal) waterbeleid zijn aangegeven.

Het waterschap Brabantse Delta heeft als haar beleidsplan het 'Waterbeheerplan Brabantse Delta 2010-2015' (van kracht m.i.v. 22 december 2009). Het plan is geldig tot en met 22 december 2015. Door het waterbeheerplan moet het watersysteem robuuster worden: veiliger, minder kwetsbaar voor regenval en droogte, schoner, natuurlijker en beter toegankelijk voor recreanten. In het waterbeheerplan staan de doelen en de noodzakelijke ingrepen. Bij de keuze daarvan heeft het waterschap een afweging gemaakt tussen belangen van boeren, bedrijven, burgers, natuurbeheerders en andere partijen.

In het bestemmingsplan worden overigens alleen de ruimtelijk relevante onderdelen van het waterbeleid vastgelegd om te voorkomen dat het bestemmingsplan zaken regelt die al door de waterbeheerder zijn geregeld ("dubbele regelgeving"). Daartoe is om te beginnen een goede afstemming met de Keur van het waterschap Brabantse Delta en de Provinciale milieuverordening van belang. Vanwege zwaarwegende onderwerpen als veiligheid en wateroverlast dient er ruimte te worden gereserveerd voor water. In de regels en op de verbeelding zijn (dubbel)bestemmingen en aanduidingen opgenomen die gericht zijn op water. In de volgende paragrafen worden deze toegelicht.

Nieuwe Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant 2013 en aankomende wijzigingen Verordening Ruimte Noord-Brabant

Onderstaand wordt ingegaan op de nieuwe Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant 2013 welke afgelopen vrijdag (op 22 maart 2013) door Provinciale Staten van Noord Brabant is vastgesteld. Vanwege het grote aantal wijzigingen ten opzichte van de voorgaande Verordening Stikstof Natura 2000 Noord Brabant (vastgesteld op 9 juli 2010) is ervoor gekozen om een geheel nieuwe verordening vast te stellen. Ten tweede is er het principebesluit 'Transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020' dat afgelopen vrijdag (op 22 maart 2013) door Provinciale Staten van Noord-Brabant is aangenomen. Dit principebesluit vormt de opmaat tot aankomende wijzigingen van de Verordening Ruimte Noord-Brabant.

Verordening stikstof en Natura 2000 Noord Brabant 2013

De Verordening stikstof en Natura 2000 Noord Brabant 2013 (hierna: de Verordening Stikstof) zorgt voor een aantal belangrijke wijzigingen ten aanzien van de meldingsplicht en de verlening van de natuurbeschermingswetvergunning (hierna: de Nbw-vergunning) in Noord Brabant. De meest opvallende wijzigingen van de Verordening Stikstof zijn de navolgende:

- 1.) De meldingsplicht is afgeschaft. Naast de vergunningprocedure geldt er geen aparte meldingsprocedure meer. De meldingsplicht vervalt ook voor de reeds ingediende meldingen waarover Gedeputeerde Staten nog niet hebben beslist.
- 2.) De definitie van een 'nieuwe stal' is gewijzigd. Hierdoor geldt de verordening ook voor bedrijfsontwikkelingen die eerder niet onder de verordening vielen maar die wel wezenlijk relevant zijn voor de emissiereductie van stikstof. Denk bijvoorbeeld aan het plaatsen van emissiearme systemen binnen en buiten de stal, het veranderen van putten en roostervloeren, het installeren van ventilatiesystemen en luchtwassers, etc.. Ook geldt de verordening voortaan voor verplaatsbare dierenverblijven en voor bestaande gebouwen waarin tot nu toe geen dieren werden gehouden, maar vergunningvrij kunnen worden ingericht voor het houden van dieren. Voor reeds ingediende salderingsverzoeken blijft de oude definitie van 'nieuwe stal' gelden.
- 3.) Nieuwe stallen hoeven niet meer elk afzonderlijk aan de emissiereductie-eisen van de Verordening Stikstof te voldoen. Het is voldoende indien nieuwe stallen gemiddeld aan deze eisen voldoen.
- 4.) Het is niet meer verplicht om via de depositiebank te salderen. Bij een depositietoename vanuit een 'nieuwe stal' kan een veehouder voortaan kiezen of gesaldeerd wordt via de provinciale depositiebank of dat er gebruik gemaakt wordt van aangekochte emissierechten (ingetrokken milieuvergunningen) van gestopte bedrijven.
- 5.) Het gecorrigeerde emissieplafond is afgeschaft. Eerder was het verplicht om een gedeelte van de emissierechten af te romen op basis van het gecorrigeerde emissieplafond. Dit is nu niet meer nodig. Als referentie-emissie geldt nu de emissie krachtens de reeds verleende Nbw-vergunning op het moment dat de nieuwe aanvraag om Nbw-vergunning wordt ingediend ofwel, indien deze er niet is, de emissie krachtens de op 7 december 2004 geldende vergunning op grond van de Wet milieubeheer dan wel de melding op grond van een krachtens de Wet milieubeheer vastgestelde algemene maatregel van bestuur. Hierdoor hoeft in minder gevallen gesaldeerd te worden. Bovendien is voor een aantal gevallen waarvoor reeds een melding is ingediend maar waar nog niet op is beslist, per direct geen saldering meer nodig.
- 6.) In de nieuwe verordening is saldering via de depositiebank (een salderingsbesluit) meteen definitief. Voorheen werd een salderingsbesluit pas definitief op het moment dat de bouwvergunning of een omgevingsvergunning werd verleend. Dit is nu niet meer het geval. Bovendien zijn de reeds genomen voorlopige salderingsbesluiten per direct definitief geworden.
- 7.) De reservering van emissierechten in de depositiebank voor interimmers (bedrijfsontwikkelingen sinds 7 december 2004 met een toename van ammoniakemissie) is vervallen. De depositiebank is nu aangevuld met het 'potje' emissierechten dat voorheen was gereserveerd voor interimmers.

8.) Interimmers kunnen hun bedrijfsontwikkelingen uit het verleden salderen met zelf aangekochte emissierechten (ingetrokken milieuvergunningen) van gestopte bedrijven. Het is ook mogelijk om te wachten op de PAS, echter geeft deze mogelijkheid geen garantie dat de ontwikkelingen uit het verleden vergund kunnen worden. Interimmers mogen niet salderen via de provinciale depositiebank.

Principebesluit 'Transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020' (Verordening Ruimte Noord-Brabant)

Met het aannemen van het principebesluit wordt de denklijn 'ontwikkelruimte moet je verdienen en is niet onbegrensd' geformaliseerd. Deze denklijn zal voor de provincie Noord-Brabant als uitgangspunt gaan dienen voor de verdere besluitvorming over de transitie naar een zorgvuldige veehouderij. Het principebesluit geeft indachtig de nieuwe denklijn een doorkijk naar de voorgenomen wijzigingen van de Verordening Ruimte Noord-Brabant. De meest concrete (en opvallende) voorgenomen wijzigingen zullen hieronder besproken worden. Van belang is de instemming van Provinciale Staten met het voornemen tot het gaan hanteren van een bovengrens van 1,5 hectare voor bouwblokken voor de grondgebonden veehouderij in de Verordening Ruimte.

1.) Noord-Brabant wenst de transitie te maken naar een 'zorgvuldige veehouderij' in 2020. Zorgvuldig moet hierbij worden uitgelegd als een verdere verduurzaming van de veehouderij. Om tot een duurzame veehouderij te komen is de denklijn 'ontwikkelruimte moet je verdienen en is niet onbegrensd' vastgesteld. Deze denklijn vormt het kader voor de te nemen maatregelen die moeten leiden tot een duurzame veehouderij. Het uitgangspunt is dat alleen ontwikkelingen die bijdragen aan de transitie naar een zorgvuldige veehouderij nog worden toegestaan.

2.) De denklijn stelt voorwaarden aan de ontwikkelingsruimte van veehouderijen. Deze voorwaarden zullen uiteindelijk doorvertaald worden naar de Verordening Ruimte. De denklijn stelt algemene randvoorwaarden aan de ontwikkelingsruimte, voorwaarden op bedrijfsniveau aan de ontwikkelingsruimte en voorwaarden op gebiedsniveau aan de ontwikkelingsruimte.

3.) Randvoorwaarden. In de voorwaarden voor ontwikkelingsruimte zullen eisen worden opgenomen met betrekking tot de gezondheid van mens en dier. De denklijn is van toepassing op de gehele veehouderij: dus ook op de grondgebonden veehouderij. Dialoog met de omgeving van de veehouderij wordt een basisvoorwaarde voor het komen tot ontwikkelingsruimte voor die veehouderij. Bij de herziening van de Verordening Ruimte zal de verplichting tot dialoog met de omgeving in de Verordening ruimte worden opgenomen.

4.) Sturing op bedrijfsniveau. Provinciale Staten hebben besloten een maatlat te ontwikkelen: 'de Brabants Zorgvuldigheidsscore Veehouderij' (hierna: BZV). Deze maatlat objectificeert de duurzaamheid van de bedrijfsvoering. De ontwikkelingsruimte van een veehouderij (zowel intensief als grondgebonden) wordt gekoppeld aan de zorgvuldigheidsscore van die veehouderij op de maatlat. De maatlat behandelt de thema's volksgezondheid, dierenwelzijn en diergezondheid, natuur en milieu. De zorgvuldigheidsscore wordt dus berekend op basis van de maatlat. Hoe beter een veehouderij scoort op de genoemde thema's, des te hoger is zijn zorgvuldigheidsscore. Aan deze zorgvuldigheidsscore is vervolgens de ontwikkelingsruimte van de veehouderij gekoppeld. Voor de zorgvuldigheidsscore geldt dat alleen punten worden toegekend, indien bovenwettelijke maatregelen worden genomen. De score is flexibel en zal regelmatig naar boven worden bijgesteld. De BZV zal onder meer in de Verordening Ruimte worden geborgd.

5.) Uitbreiding van bebouwing of bouwblok zal getoetst gaan worden aan de BZV. Ook aanvragen voor bebouwing binnen een bestaand bouwblok zullen getoetst gaan worden aan de BZV. Uitbreiding van bebouwing is mogelijk, maar uitsluitend als voldaan wordt aan de eisen van de BZV en indien deze plaatsvindt binnen het volume van stoppende bedrijven.

6.) Provinciale Staten constateren dat er een tendens is dat met name melkveehouderijen steeds verder intensiveren. Om te voorkomen dat in de aanloop naar de transitie naar een duurzame veehouderij in de melkveehouderij onomkeerbare situaties ontstaan, hebben Provinciale Staten besloten een grens te stellen aan de maximale oppervlakte van het bouwblok van alle grondgebonden veehouderijen. Dit om ongelijke situaties met andere veehouderijtakken te voorkomen. Conform de eisen, zoals die gehanteerd worden voor de intensieve veehouderij, zal de provincie voor de bouwblokken van de

grondgebonden veehouderij een bovengrens gaan hanteren van 1,5 hectare. Onder voorwaarden zullen voederopslag en landschappelijke inrichting buiten het bouwblok opgericht mogen worden. In knellende situaties zullen uitbreidingen boven 1,5 hectare toch kunnen worden toegestaan. Volgende week zal waarschijnlijk een tekstueel voorstel tot aanpassing van de Verordening ruimte in deze zin openbaar worden gemaakt. Deze wijziging zou, mits deze wordt ingestemd, al per juni aanstaande in werking treden. In de BZV zal het aspect grondgebondenheid verder uitgewerkt worden.

7.) Met inwerkingtreding BZV komen zonering verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden te vervallen.

8.) De provincie gaat de mogelijkheden onderzoeken om aan 'stilzitters en achterblijvers' (onder andere bedrijven zonder ontwikkelingsplannen) (onder andere via het milieuspoor) aanvullende maatregelen op te leggen om ook daar een transitie naar een zorgvuldige veehouderij in gang te zetten.

9.) Voorwaarden op gebiedsniveau. Sterkere relatie zal worden gelegd tussen draagkracht gebied en ontwikkelingen die zich daar voordoen. Sterkere focus op cumulatieve effecten. Voorts zullen maatschappelijk gedragen gebiedsprofielen worden opgesteld

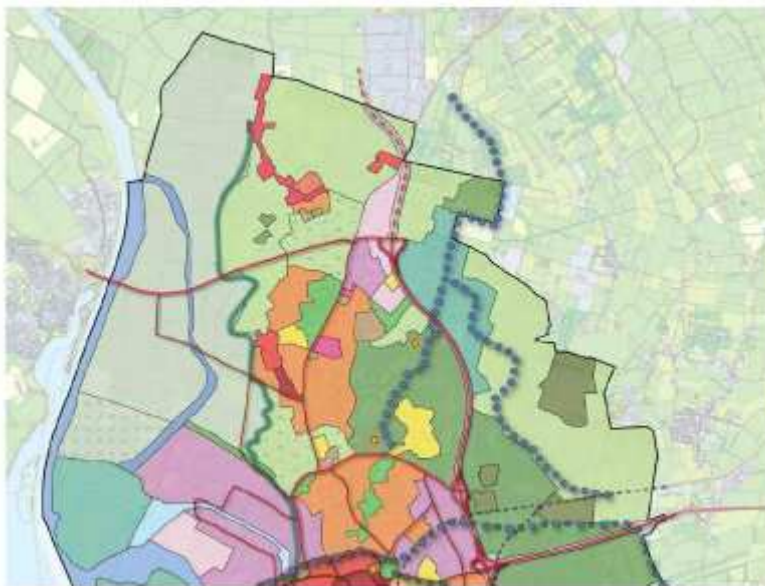
10.) De huidige bouwstop geiten-en schapenhouderij loopt door tot 1-6-2013. Deze bouwstop wordt met één jaar verlengd. De Verordening Ruimte wordt daartoe aangepast.

2.2.4 Gemeentelijk beleid

Structuurvisie 2030

In de gemeenteraad van 22 september 2012 is de Structuurvisie Bergen op Zoom 2030 vastgesteld. De structuurvisie geeft op hoofdlijnen een toekomstbeeld van de gewenste ruimtelijke inrichting van de gemeente tot 2030. De notitie vormt een leidraad voor het nemen van ruimtelijke beslissingen.

In het buitengebied bepaalt de landbouwfunctie van oudsher het gebruik. Hierdoor zijn cultuurhistorisch waardevolle gebieden ontstaan die in de huidige tijd ook een belangrijke recreatieve functie vervullen. Natuur, recreatie en landbouw dienen daarbij tot een goed evenwicht te worden gebracht.

figuur 2.3 Structuurvisie 2030, gemeente Bergen op Zoom

- Hoofdwegenstructuur
- Bedrijventerrein restcapaciteit, nog in gebruik te nemen
- Zoekgebied voor bedrijvigheid (lange termijn)
- Bos
- Coulissenlandschap
- Kleigebied gericht op landbouw
- Natte natuur
- Water
- Water met natuurwaarden
- Steilrand
- Natte verbinding versterken
- Groene verbinding versterken
- Historische forten / Schans
- Geledingszone tussen kernen

Buitengebied

De gemeente ziet de Brabantse Wal als de toekomstige identiteitsdrager van het buitengebied. Het toegankelijker maken van water en groen vanuit de stad en het versterken van de relatie van de stad met het water en groen kan hieraan een bijdrage leveren.

De landbouw is de dragende functie van het buitengebied met respect voor de natuurlijke en cultuurhistorische waardevolle landschappen. De gemeente wil daarbij ruimte bieden voor verbreding van de landbouwfunctie in combinatie met recreatieve of zorgfuncties. Er wordt niet gekozen voor verdere verdichting met intensieve agrarische functies. In het kleigebied westelijk in de gemeente ligt het accent op akkerbouw.

Voor de meer kleinschalige landbouwgebieden is verbreding met andere economische functies kansrijk maar ook van groot belang. Daarbij kan worden gedacht aan verschillende vormen van plattelandstoerisme maar ook aan nevenactiviteiten als zorg. In het buitengebied van Bergen op Zoom is een toenemende behoefte aan verbreding en mengen recreatieve functies zich steeds meer met de agrarische. In de lijn daarvan is een toename van het aantal paardenbedrijven, al dan niet hobbymatig, waar te nemen. Tevens is er in de agrarische sector steeds meer aandacht voor natuur- en landschapsbeheer rond het bedrijf.

Bos

Grote gedeelten van het bosareaal in de gemeente maken onderdeel uit van beschermde Natura 2000-gebieden of de Ecologische Hoofdstructuur. Het beleid is gericht op behoud en versterking van de natuurfunctie maar ook op het beleefbaar maken ervan in de vorm van toeristische en recreatieve voorzieningen.

Coulisselandschap

Binnen het coulisselandschap (een afwisselend beeld van velden, akkers en houtwallen) is de menging van de landbouwfunctie en de natuurfunctie kenmerkend. De kleinschaligheid van dit landschap en de bijpassende cultuurhistorische kwaliteiten zijn karakteristiek voor de ligging op de Brabantse Wal. Verdere verstening van het platteland is niet wenselijk. Wel zijn er mogelijkheden voor realisering van nieuwe landgoederen volgens de provinciale rood-voor-groen regeling. De realisatie van Ruimte-voor-Ruimtwoningen blijven faciliteren is gewenst om tegelijk gelden te genereren voor landschapsverbetering. De landbouw blijft de drager van het gebied.

De geleidingszones tussen Bergen op Zoom en Halsteren en tussen Halsteren en Lepelstraat dienen zoveel mogelijk gevrijwaard te blijven van nieuwe bebouwing om het onderscheid tussen de kernen in stand te houden. De kleinschalige landbouwfunctie is dragend. Daar waar mogelijk kunnen deze geleidingszones versterkt worden met nieuwe groen- of waterimpulsen. De steilrand van de Brabantse Wal betreft een abrupte overgang van de hoger gelegen zandgronden met de lagere zeekleipolders die kan worden aangemerkt als aardkundig waardevol. Deze steilrand dient verder benut te worden voor de recreatieve kwaliteit van de gemeente. Het beleid is erop gericht de steilrand als beeldmerk van de Brabantse Wal meer zichtbaar en beleefbaar te maken bijvoorbeeld door de aanleg van een langslappend wandel- en fietspad.

Kleigebied gericht op landbouw

Deze polders zijn van oorsprong grootschalig van karakter met wijd uitlopende vergezichten. Het beleid in dit gebied is primair gericht op het faciliteren van de landbouw. Nieuwvestiging van intensieve veeteelt is in deze gebieden niet gewenst.

Natte natuur

De platen in het Zoommeer, de Molenplaat, delen van het Markiezaatsmeer en 't Laag zijn benoemd als natte natuur. Veel van deze gebieden zijn beschermd in het kader van Natura 2000. Het beleid is gericht op behoud en versterking van de natuurfunctie in combinatie met het benutten van de recreatieve waarden. In 't Laag gaan landbouw en natuurontwikkeling samen.

Ter plaatse van de natte verbinding is het gewenst om door middel van een natte natuurontwikkeling de groenstructuur te versterken. De natuurlijke waarde dient zoveel mogelijk te worden gecombineerd met een recreatieve functie. Water met natuurwaarden

Het betreft het Markiezaatsmeer en een deel van het Zoommeer en de Rijnscheldeverbinding. Voor het Zoommeer en de Rijnscheldeverbinding worden de natuurwaarden gecombineerd met goederentransport en waterrecreatie. Het Markiezaatsmeer heeft primair een natuurfunctie. Op lange termijn wordt gezien of verzilting van deze gebieden een mogelijkheid is.

Rode projecten in het buitengebied

Het betreft een drietal toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied, waarvoor een aparte planologische procedure doorlopen zal worden, indien de plannen daadwerkelijk concreet worden.

1. Doortrekking van A4-tracé

Een goede bereikbaarheid is van groot belang voor de gemeente zoals Bergen op Zoom. Een bereikbare stad komt de economische ontwikkeling van de stad ten goede. Het doortrekken van de A4 speelt daarbij een belangrijke rol voor het nationale en regionale autoverkeer. Daarbij dient voorkomen te worden dat de toe leidende snelwegen naar de stad dichtslippen met files. Een snelle afronding van de doortrekking van de A4 wordt van groot economisch belang geacht. Op 14 maart 2012 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State het betreffende Tracébesluit A4 Steenbergen, waarin een gedeelte op het grondgebied van Bergen op Zoom is gelegen onherroepelijk verklaard.

2. Toekomstig bedrijventerrein ter hoogte van Lepelstraat

In de structuurvisie wordt tot 2020 voorzien in de verdere ontwikkeling en uitbreiding van bedrijventerreincapaciteit van de gemeente onder meer door ontwikkeling van de locatie 'Ster van Lepelstraat'. Op dit terrein is geen zware bedrijvigheid voorzien. Van belang op deze locatie is een hoogwaardige en representatieve uitstraling van bedrijvigheid richting de A4.

3. Zoekgebied voor bedrijvigheid in Auvergnepolder

Om te voorzien in voldoende flexibiliteit door veranderende omstandigheden is voor de lange termijn een zoekgebied voor bedrijvigheid (lange termijn) als ruimtelijke reservering opgenomen in een gedeelte van de Auvergnepolder.

3 Huidige situatie en autonome ontwikkeling

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt van de relevante milieuaspecten de huidige situatie beschreven. Er wordt ook ingegaan op de ontwikkeling van de milieuaspecten bij autonome ontwikkeling. Dit houdt de toekomstige situatie in, zonder de realisatie van de ontwikkelingsmogelijkheden die in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied worden geregeld. Als referentiejaar wordt 2023 aangehouden, de planperiode van het bestemmingsplan.

In dit hoofdstuk is allereerst een algemene situatieschets opgenomen, waarbij ingegaan wordt op;

- huidige situatie en de ontwikkeling van de landbouw (paragraaf 3.3);
- wonen, werken en recreëren (paragraaf 3.4).

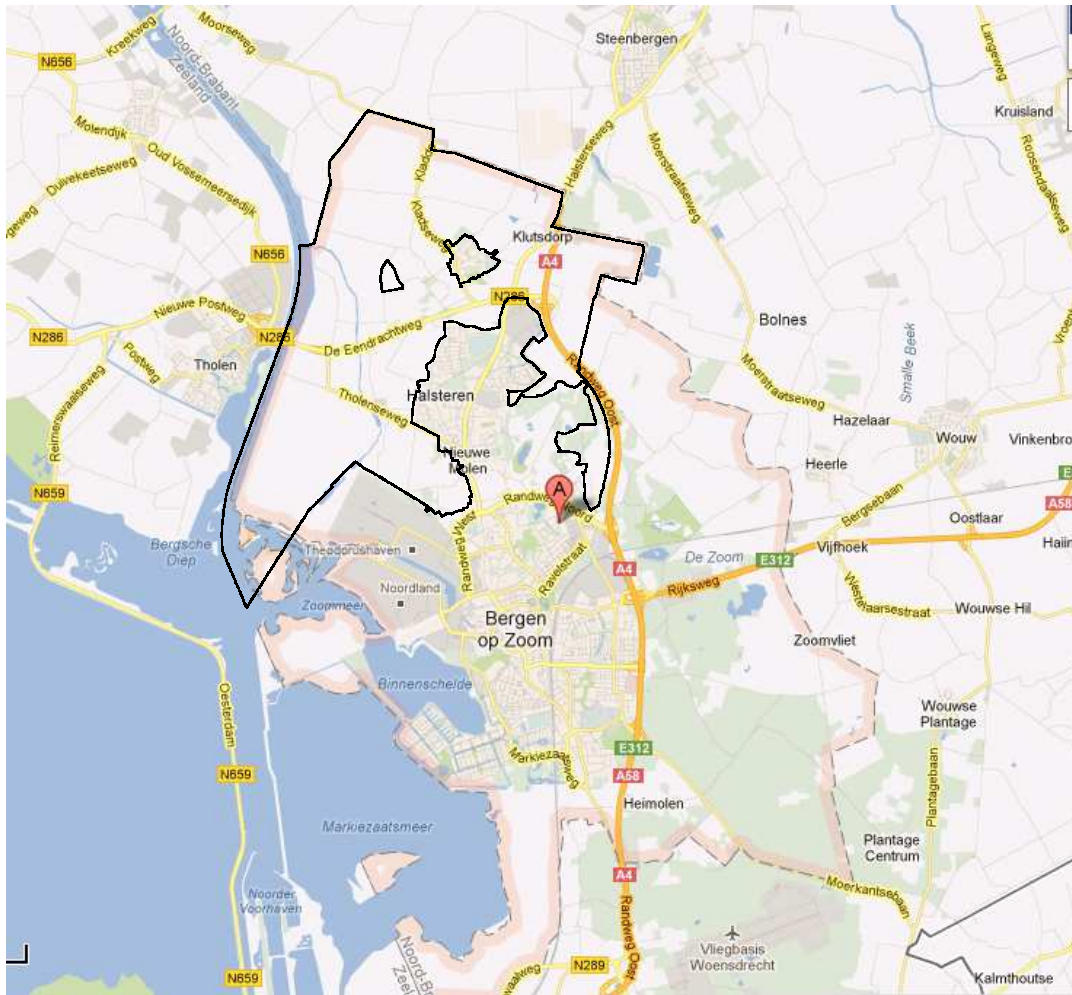
Zoals reeds weergegeven in paragraaf 1.6 zijn vervolgens de hoofdonderwerpen voor de effectbeschrijving onderscheiden:

- natuur (paragraaf 3.5);
- landschap en cultuurhistorie: de invloed op de landschappelijke karakteristieken in het buitengebied (paragraaf 3.6);
- leefbaarheid (paragraaf 3.7).

In aanvulling op de hierboven genoemde hoofdthema's wordt in paragraaf 3.8 aandacht besteed aan de aspecten bodem, water, verkeer, geluid en externe veiligheid.

3.2 Situatieschets

In figuur 3.1 is een toponiemenkaart van de gemeente Bergen op Zoom weergegeven. Hierop zijn de belangrijkste toponiemen weergegeven.

figuur 3.1 Toponiemenkaart buitengebied Bergen op Zoom Noord (bron: google maps.nl)

Het plangebied bestaat uit het noordelijk deel van de gemeente Bergen op Zoom. Te midden van het plangebied liggen de kernen Halsteren, Lepelstraat en Klutsdorp. Deze maken echter geen onderdeel uit van het plangebied. In het noorden wordt het plangebied begrensd door de gemeente Steenbergen, in het oosten door de gemeente Roosendaal, in het zuiden door de gemeente Woensdrecht en in het westen grenst het plangebied aan Tholen (provincie Zeeland).

Van noord naar zuid door het plangebied loopt de snelweg A4 die in 2013/2014 wordt doorgetrokken richting Steenbergen en Rotterdam. Een andere belangrijke weg in het plangebied is de N286 die de verbinding vormt tussen Bergen op Zoom en Tholen.

Op basis van geologische en bodemkundige processen zijn drie duidelijke geomorfologische eenheden in het plangebied te onderscheiden; het dekzandgebied, de Brabantse Wal en het Deltagebied. Dekzand bestrijkt het noordelijk deel van het plangebied ten oosten van de Brabantse Wal.

Het westelijk deel van het plangebied (het Deltagebied) bestaan voor een groot deel uit open zeekeleipolders. Kenmerkend in dit gebied zijn verder de grote kunstwerken van de Kreekraksluizen en opstellingen van windmolens langs de hoge dijken. De dijken, de grootschalige open polders en het water zijn hierbij de belangrijke structuurdragers.

De steile landduinen van de Brabantse Wal vormen een sterk contrast met het deltagebied. De wal loopt naar het noorden toe geleidelijk af. De westelijke flank is het meest markant door de steilrand; het scherpe contrast tussen de beboste en relatief besloten Wal en het laag gelegen open kleigebied. De belevingswaarde en de ecologische potentie van deze rand is zeer hoog. Aan de noordzijde gaan het deltagebied en de Wal geleidelijk in elkaar over. Het afgezwakte reliëf is het enige onderscheid. Halsteren en Lepelstraat en de omliggende agrarische gronden zijn ontstaan op de wal. Ten oosten van de wal gaat het landschap wederom over in een wat meer open structuur op de dekzanden.

Temidden van het dekzandgebied liggen oude veenontginningen. Een goed voorbeeld hiervan is het Halstersch Laag op de grens van Bergen op Zoom, Steenbergen en Roosendaal. Dit is een hoofdzakelijk zeer nat, open gebied met graslanden en natte beemdgronden met struweelbeplanting. Een aantal turfvaarten herinnert aan de voormalig veenontginning ter plaatse. Het gebied werd vanwege de lage strategische ligging in 1584 in gebruik als inundatieterrein en in 1600-1700 als onderdeel van de vestingstad Bergen op Zoom, de latere Zuiderwaterlinie. Dit inundatieterrein maakte deel uit van de ondoordringbare zone tussen de vestingsteden Bergen op Zoom en Steenbergen. Tot omstreeks 1900 heeft met name aan de westelijke rand van het gebied kleinschalige turfwinning in veenputten plaatsgevonden. Hiervan zijn tegenwoordig nauwelijks nog sporen terug te vinden.

Het grondgebruik in het plangebied is voornamelijk agrarisch. In het deltagebied is de grond voornamelijk in gebruik als bouwland. Grasland en akkerland wisselen elkaar af op de Brabantse Wal. In het dekzandgebied is de grond voornamelijk in gebruik als grasland. De landbouw bestaat voornamelijk uit rundveehouderij, akkerbouw en tuinbouw. In het noordelijk deel van het plangebied ligt een cluster glastuinbouwbedrijven die onderdeel uitmaken van het 'Steenbergse Westland'. Een klein deel van het plangebied, namelijk de Prinsesseplaat, bestaat uit ruige grond die buitendijks ligt.

3.3 Landbouw

3.3.1 Huidige situatie

Bergen op Zoom

Uit analyse van CBS-cijfers (gemeentebreed, het is op basis van CBS gegevens niet mogelijk om onderscheid te maken binnen een gemeente) blijkt dat van het agrarisch grondgebruik in Bergen op Zoom voornamelijk bestaat uit grasland en groenvoedergewassen (1252 hectare in 2012) en akkerbouw (1033 hectare in 2012). Daarnaast is er 155 hectare aan tuinbouwgrond (opengrond) en 29 hectare aan glastuinbouw areaal.

Uit de CBS-cijfers blijkt dat de akkerbouw in de gemeente Bergen op Zoom de grootste sector is gelet op het aantal bedrijven. 55 bedrijven hebben akkerbouw als hoofd- of neventak. Daarnaast hebben 31 bedrijven opengrondstuinbouw als hoofd- of neventak en 24 bedrijven (melk)rundveehouderij. Opmerkelijk is dat het aantal bedrijven waar paarden worden gehouden, namelijk 34, groter is dan het aantal bedrijven waar rundvee wordt gehouden. Verder komen er binnen de gemeente nog 15 bedrijven voor met glastuinbouw en 9 bedrijven met schapen. Intensieve veehouderij komt zeer beperkt voor. Er zijn twee bedrijven met varkens en er is een bedrijf met kippen. Deze liggen overigens alle drie binnen het plangebied Noord.

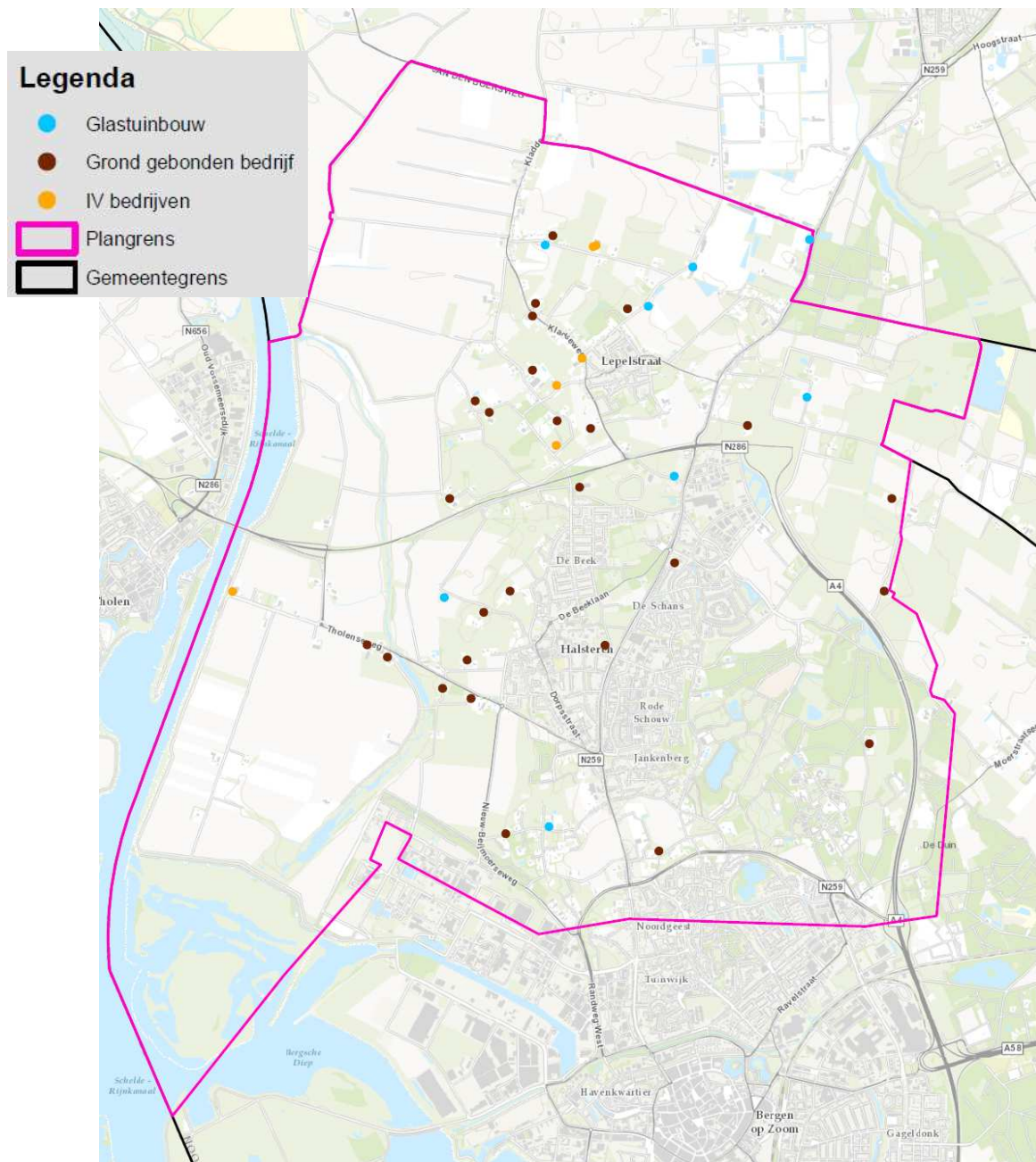
In Bergen op Zoom wordt door de graasdierbedrijven vooral rundvee en paarden gehouden. Dit betreft merendeels melk- en fokvee voor de rundveebedrijven. Slechts een klein deel van het rundvee bestaat uit vlees- en weidevee. Naast rundvee houden de graasdierbedrijven in Bergen op Zoom pony's en paarden. Geiten komen niet of nauwelijks voor. Opvallend is dat er zeer weinig hokdierbedrijven (3 stuks) aanwezig zijn in de gemeente Bergen op Zoom. Naar aantallen bedrijven bezien is dit immers de één na grootste agrarische bedrijfstak in de provincie Noord-Brabant.

De akkerbouwbedrijven verbouwen voornamelijk granen, suikerbieten en akkerbouwgroenten. De tuinbouwbedrijven verbouwen hoofdzakelijk tuinbouwgroenten, fruit en bloembollen. Het aandeel van deze gewassen is ongeveer gelijk.

Buitengebied Noord

De agrarische sector vormt ook de belangrijkste grondgebruiker in het buitengebied Noord. Een aanzienlijk deel van de gronden in het buitengebied wordt dan ook op één of andere wijze landbouwkundig gebruikt. De agrarische bedrijven zijn veelal gemengde bedrijven. Akkerbouw vindt verspreid in het gebied plaats, echter met een sterkere concentratie in het Deltagebied. Er zijn zo'n 20 bedrijven die akkerbouw beoefenen. Veehouderij vindt voornamelijk plaats op de Brabantse Wal en in het dekzandgebied. In totaal bevinden zich in het plangebied circa 25 bedrijven met dieren (waaronder 14 bedrijven met rundvee, 2 bedrijven met varkens en 1 bedrijf met pluimvee en twee bedrijven met schapen). Enkele bedrijven hebben nog wel een vergunning, maar die wordt (tijdelijk) niet benut. In feite is er grofweg sprake van twee clusters van veehouderijbedrijven. Een concentratie ten zuidwesten van Lepelstraat en ten westen van Halsteren. En een concentratie van bedrijven ten noordoosten van Bergen op Zoom (tussen Bergen op Zoom en Heerle). Veel bedrijven combineren het houden van dieren met het houden van paarden.

Een concentratie van glastuinbouw bedrijven bevindt zich ten noorden van Klutsdorp. Dit gebied wordt ook wel het 'Steenbergse Westland' genoemd. Daarnaast komen enkele solitaire bedrijven voor. In totaal bevinden er zich 11 glastuinbouwbedrijven binnen het plangebied. Fruitteelt (volle grond) komt voornamelijk voor in combinatie met akkerbouw.

figuur 3.2 Ligging bestaande veehouderij bedrijven binnen Bergen op Zoom Noord (inclusief bebouwde kom)

In figuur 3.2 is de spreiding van de bedrijven met vee binnen de gemeente Bergen op Zoom weergegeven. Hierop zijn alle agrarische bedrijven met dieren terug te vinden. Duidelijk zichtbaar is de clustering van bedrijven nabij Halsteren en ten noordwesten van Bergen op Zoom, nabij het gebied De Heide.

Volgens de gegevens uit Web-BVB (november 2012) zijn de volgende dieren aantallen vergund binnen het plangebied:

tabel 3.1 Aantal dieren in plangebied volgens vergunning gemeente Bergen op Zoom (WebBVB, maart 2013)

Straat	Paarden	Schapen	Melkrundvee	Vleesvee	Geiten	Biggen	Zeugen	Vleesvarkens	Leghennen
HALSTEREN	0	0	73	0	0	0	0	0	0
HALSTEREN	0	5	60	0	0	0	0	0	0
HALSTEREN	0	0	0	100	0	0	0	0	0
HALSTEREN	0	0	151	0	0	0	0	0	0
HALSTEREN	70	0	0	0	0	0	0	0	0
HALSTEREN	55	0	0	0	0	0	0	0	0
HALSTEREN	46	0	0	0	0	0	0	0	0
HALSTEREN	3	560	0	0	0	0	0	0	0
HALSTEREN	0	0	20	5	0	0	0	0	0
HALSTEREN	46	0	0	0	0	0	0	0	0
HALSTEREN	0	12	0	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	0	0	15	32	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	15	0	0	25	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	0	0	70	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	4	17	0	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	100	0	25	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	3	450	41	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	0	0	74	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	0	0	197	2	0	0	0	0	658
LEPELSTRAAT	35	0	0	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	0	0	85	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	0	0	188	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	0	0	0	0	0	3200	785	2688	0
LEPELSTRAAT	0	0	0	0	0	600	235	1560	0
LEPELSTRAAT	37	0	0	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	12	0	0	0	0	0	0	0	0
LEPELSTRAAT	0	0	50	0	0	0	0	0	0

Het feitelijk aantal dieren ligt in de praktijk lager vanwege zogenaamde functionele leegstand. Ook blijkt vaak dat niet alle vergunningen (volledig) worden benut. Uit inventarisatie blijkt dit voor enkele bedrijven het geval te zijn. Hoe groot de afwijking precies is tussen de feitelijke situatie en de vergunde situatie is verder niet onderzocht.

3.3.2 *Ontwikkeling van de landbouw*

De algemene verwachting in de agrarische sector is dat het aantal bedrijven de komende jaren verder zal afnemen. Hoeveel bedrijven de komende jaren beëindigd zullen worden, is afhankelijk van meerdere factoren. Enerzijds kunnen dat externe factoren zijn, bijvoorbeeld marktontwikkelingen en wet- en regelgeving. Anderzijds speelt de situatie op het bedrijf een belangrijke rol, zoals een te geringe bedrijfsomvang waardoor noodzakelijke investeringen niet gedaan kunnen worden of de leeftijd van het bedrijfshoofd en de opvolgingssituatie. Uit de praktijk blijkt dat het veelal de kleine bedrijven zonder opvolger zijn die stoppen met de bedrijfsvoering.

Het toekomstperspectief voor de agrarische sector is moeilijk in te schatten. De ontwikkelingsmogelijkheden in de land- en tuinbouw worden in sterke mate bepaald door het provinciale, nationale en Europese beleid. De agrarische sector staat sterk onder druk door de economie, verlaging van subsidies, de steeds strenger wordende milieueisen alsook ruimtelijke claims (o.a. vanuit natuur en recreatie). Een verdere groei van de bedrijfsomvang is vaak niet zonder meer mogelijk. De verwachting is echter wel dat schaalvergroting zich de komende jaren verder zal doorzetten (minder, maar grotere bedrijven).

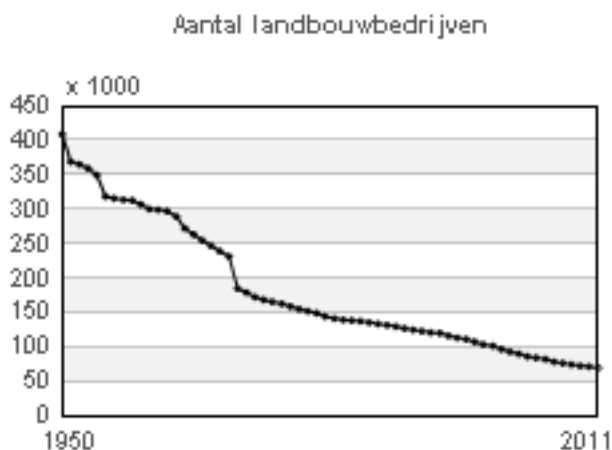
De ontwikkelingen in de landbouw en de ruimte die het voorgenomen bestemmingsplan daarvoor zal bieden, vormen het hoofdonderwerp van dit MER. Daarom is het van belang om na te gaan wat de verwachte ontwikkeling zal zijn. Hiervoor is allereerst ingegaan op de huidige ontwikkelingen in de landbouw.

Onderstaande analyse van de verwachte ontwikkeling van de landbouw (met name de veehouderij) in gemeente Bergen op Zoom, mede in het licht van landelijke en provinciale ontwikkelingen, is gebaseerd op gegevens uit de volgende bronnen:

- Recente Informatie (2013) op de websites van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS Statline) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL);
- PBL Rapport 'Welvaart en omgeving: een scenariostudie voor Nederland in 2040' (Janssen L.H.J.M., V.R. Okker en J. Schuur, PBL, 2006);
- De agrarische sector in Nederland naar 2020; perspectieven en onzekerheden (Lei, 2009).

Landbouwsituatie Nederland

Van 2000 tot 2011 is de oppervlakte cultuurgrond in Nederland met 6 procent afgenomen. De afname van het aantal land- en tuinbouwbedrijven in die periode was 28 procent. De oppervlakte cultuurgrond van een doorsnee bedrijf steeg daardoor met 30 procent van 20 tot 26 hectare.

figuur 3.3 Aantal landbouwbedrijven in Nederland (CBS, 2012)

De stijging van de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf verschilt per sector sterk. De melkrunderveehouderij tekende voor de sterkste toename (100 procent) met op enige afstand de opengrondsgroentenbedrijven (90 procent) en de glasgroentenbedrijven (85 procent). Bij de schapenbedrijven was er een stijging tot 2006, waarna de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond daalde. In de periode van 2000 tot 2011 was er uiteindelijk een afname van 8 procent. In 2011 had 16 procent van de boerenbedrijven meer dan 50 hectare landbouwgrond, terwijl dat in 2000 nog maar 9 procent was. In 2011 was er op ruim 3 procent van de boerenbedrijven zelfs meer dan 100 hectare landbouwgrond. Dit was in 2000 nog 1 procent.

Ontwikkeling landbouwsituatie in Brabant (2000 - 2012)

In tabel 3.2 en tabel 3.3 is de ontwikkeling geschetst van de akkerbouw, tuinbouw open grond, rundveehouderij en paardenhouderijen tot op heden. Dit zijn de meest voorkomende bedrijfstypen in het buitengebied van de gemeente Bergen op Zoom. De cijfers zijn gepresenteerd als een indexering met als referentiejaar 2008.

In alle vier de sectoren is een afname zichtbaar in het aantal bedrijven. In de akkerbouw is sprake van een vrijwel evenredige afname van de oppervlakte. In de rundveehouderij is het aantal bedrijven weliswaar afgenomen, maar het aantal dieren is vrijwel gelijk gebleven. In deze sector is de tendens naar schaalvergroting duidelijk zichtbaar. Het aantal bedrijven dat paarden of pony's houdt is eveneens gedaald. Het aantal paarden en pony's is eveneens gedaald maar deze daling is minder sterk. Ook in deze branche treedt een tendens op van meer dieren per bedrijf.

tabel 3.2 Ontwikkeling aantal bedrijven in provincie Noord-Brabant (index 2008 = 100)

	2000	2008	2009	2010	2011	2012
Akkerbouw	170	100	96	95	93	90
Tuinbouw onder glas	123	100	98	97	94	91
Rundvee	142	100	96	94	91	88
Paarden en Pony's	137	100	98	87	83	79

tabel 3.3 Ontwikkeling aantal dieren of oppervlakte in provincie Noord-Brabant (index 2008 = 100)

	2000	2008	2009	2010	2011	2012
Akkerbouw	126	100	98	96	94	89
Tuinbouw onder glas	71	100	101	103	105	103
Rundvee (melk- en fokvee	116	100	104	104	103	102
Rundvee (Vlees- en weidevee	104	100	97	100	96	95
Paarden en Pony's	95	100	99	98	92	89

Ontwikkeling landbouwsituatie gemeente Bergen op Zoom

In tabel 3.4 is de ontwikkeling van de agrarische sector van 2000 tot 2012 getoond.

De meeste bedrijven in Bergen op Zoom zijn gemengde bedrijven. In de periode 2000 tot 2012 is het aantal bedrijven gedaald van 163 tot 117. Opvallend is de afname in iedere agrarische bedrijfstak. De afname is het sterkst in de rundveehouderij en de akkerbouw. Er zijn nog maar twee bedrijven met varkens en drie met kippen.

tabel 3.4 Aantal landbouwbedrijven per agrarische bedrijfstak gemeente Bergen op Zoom (CBS, 2013)

	2000	2008	2009	2010	2011	2012
Akkerbouw	98	53	47	48	48	55
Tuinbouw open grond	58	37	35	29	31	31
Tuinbouw glas	39	26	22	17	15	15
Tuinbouw overig	1	1	1	1	1	1
Rundvee	37	27	26	27	27	24
Schapen	14	7	8	7	7	9
Geiten	3	2	3	1	2	1
Paarden en Pony's	37	38	35	31	31	34
Varkens	6	3	3	3	3	2
Kippen	7	5	4	4	4	3
totaal	163	128	119	115	114	117

N.B.: Het totaal aantal landbouwbedrijven is minder dan de afzonderlijke bedrijven bij elkaar opgeteld, doordat gemengde bedrijven, waar bijvoorbeeld sprake is van graasdieren in combinatie met hokdieren, zowel bij de bedrijven met graasdieren als bij de bedrijven met hokdieren zijn meegeteld.

In tabel 3.5 is weergegeven dat het grootste deel van de cultuurgrond in Bergen op Zoom in gebruik is als grasland (of groenvoedergewas). Een bijna even groot deel van de cultuurgrond is in gebruik voor akkerbouw en verhoudingsgewijs een gering deel van de cultuurgrond is in gebruik voor tuinbouw (open grond of glas).

tabel 3.5 Oppervlakte cultuurgrond in hectaren per agrarische bedrijfstak gemeente Bergen op Zoom (CBS, 2013)

	2000	2008	2012
Akkerbouw	1209	1147	1033
Tuinbouw open grond	220	174	155
Glastuinbouw	33	47	29
Grasland en groenvoedergewassen	1046	1390	1252

In tabel 3.6 is het totaal aantal geïnventariseerde dieren binnen de gemeente weergegeven. Deze geïnventariseerde aantallen dieren zijn doorgaans lager dan de vergunning. Dit komt omdat er veelal sprake is van zogenaamde functionele leegstand en de CBS-tellingen een momentopname zijn. Afwijkingen treden bijvoorbeeld op door bedrijven die ten tijde van tellingen (tijdelijk) leegstaan.

tabel 3.6 Aantal geïnventariseerde dieren gemeente Bergen op Zoom (CBS, 2013)

	2000	2004	2008	2012
Rundvee (totaal)	2292	2953	2986	3371
Schapen	2271	1930	1613	1956
Geiten	9	14	8	6
Paarden en pony's	464	36	529	452
(Vlees)varkens	4018	4734	3985	4865

Het dierenbestand bestaat in 2012 voornamelijk uit melk- en fokvee, vlees- en weidevee, vleesvarkens en schapen. Het aantal dieren in Bergen op Zoom, is ten opzichte van 2004 gegroeid, met uitzondering van paarden en pony's .

3.3.3 Trends en een realistisch scenario voor de landbouw

Toekomstige ontwikkeling van de landbouw in Bergen op Zoom

Voor de beoordeling van de landbouwsituatie in de gemeente Bergen op Zoom is nagegaan hoe deze zich verhoudt tot landelijke, provinciale en regionale ontwikkeling. Hierbij is gebruik gemaakt van statistische informatie op basis van de landbouwtellingen (meitellingen) van CBS Statline.

Met name tussen 2000 en 2008 was de trend naar schaalvergroting landelijk en regionaal waarneembaar. Ook in Bergen op Zoom is deze landelijke trend zichtbaar. Het totaal aantal runderen, varkens, en schapen is toegenomen, terwijl het aantal bedrijven waar deze dieren worden gehouden is afgenomen.

De waargenomen trend komt deels overeen met de trends die zijn voorspeld in de studies van het PBL en het LEI uit respectievelijk 2006 en 2009, waarin een groei werd voorspeld voor de melkrundveehouderij en een daling van 5% in de intensieve veehouderij. Weliswaar is in Bergen op Zoom inderdaad groei opgetreden in de rundveehouderij, maar de daling in de intensieve veehouderij is in Bergen op Zoom (nog) niet zichtbaar.

Exacte uitspraken over de ontwikkeling van de landbouw in Bergen op Zoom moeilijk te doen. Hiervoor is een gedetailleerdere analyse van de landbouwsector nodig. Het lijkt er echter op dat sprake zal zijn van een stabilisering van het aantal dieren of mogelijk een lichte stijging.

3.4 Wonen, werken en recreëren

Wonen

Naast bedrijfswoningen bij de agrarische en niet-agrarische bedrijven zijn in het buitengebied van Bergen op Zoom een groot aantal burgerwoningen gesitueerd. In een aantal gevallen gaat het om (traditionele) boerderijen die verbouwd zijn tot woning of om bedrijfswoningen die afgesplitst zijn van het agrarisch bedrijf of een woonfunctie hebben gekregen omdat het bedrijf beëindigd is. Veel woningen kennen daardoor een agrarische oorsprong. In een aantal gevallen heeft woningsplitsing plaatsgevonden. Het merendeel van de woningen betreft vrijstaande woningen.

De woningen komen verspreid over het buitengebied voor. Langs enkele wegen, zoals de Kladseweg, is sprake van enige concentratie van woningen. In het gebied komen enkele zorgboerderijen voor.

Naar verwachting zal het aantal burgerwoningen in het buitengebied de komende jaren verder toenemen als gevolg van de verwachte daling van het aantal agrarische bedrijven, waarbij in ieder geval de agrarische bedrijfswoning zal verworden tot burgerwoning.

Recreatie en toerisme

Het buitengebied van de gemeente Bergen op Zoom (Noord) is vanwege de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten aantrekkelijk en de afwisseling tussen verschillende landschapstypen voor toeristen en recreanten. Grootschalige verblijfsrecreatieve voorzieningen zijn er echter niet gelegen binnen het plangebied. De campings die Bergen op Zoom rijk is liggen in het zuidelijk en oostelijk deel van de gemeente, meer richting de Brabantse Wal en de grotere boscomplexen. Ook zijn er binnen het plangebied geen (intensieve) dagrecreatieve voorzieningen aanwezig.

Onder intensieve dagrecreatie worden dagrecreatieve voorzieningen begrepen waar op mooie dagen grote aantallen bezoekers afkomen. Zeer grootschalige voorzieningen op dit gebied herbergt het buitengebied niet. Daarnaast bestaan er ook extensieve vormen van dagrecreatie. Onder extensieve dagrecreatie worden vormen van recreatie verstaan die veelal aan routes en gebieden zijn gebonden, zoals wandelen en fietsen. In het buitengebied van Bergen op Zoom (Noord) zijn diverse routes aanwezig voor wandelen en fietsen. Deze lopen zowel door de natuur- en bosgebieden als door de agrarische gebieden.

Wandelaars kunnen hun eigen route bepalen middels het wandelknooppuntennetwerk. Dit netwerk maakt onderdeel uit van het wandelroutenetwerk dat in geheel Noord-Brabant wordt ontwikkeld. Voor fietsroutes is met name het fietsknooppuntensysteem van belang. Ook wordt er in het plangebied veelvuldig paardgereden.

Het plangebied kent enkele horecagelegenheden die ondersteunend zijn aan de recreatieve functie, maar met name een lokale functie vervullen.

Het buitengebied Noord heeft een recreatieve uitlooffunctie voor Bergen op Zoom. Deze uitlooffunctie wordt met name gedragen door de recreatieve infrastructuur in de vorm van wandel- en fietspaden en ruiterroutes.

Uit het voorgaande kan worden geconcludeerd dat in het plangebied dagrecreatie voorkomt, met name door de stedelijke uitlooffunctie, maar dat het gebied het in aantallen voorzieningen en bezoekers aflegt tegen het zuidelijk deel van Bergen op Zoom.

Vanwege veranderingen in de agrarische sector, de koppeling van recreatie aan groene en blauwe functies en de ligging nabij stedelijke concentraties en bos- en natuurgebieden, ligt het in de rede dat het belang van het buitengebied voor toerisme en recreatie in de toekomst verder zal toenemen. Op agrarische bedrijven zal in een toenemende mate sprake zijn van nevenactiviteiten, niet alleen in recreatieve sfeer, maar bijvoorbeeld ook in de verzorgende sfeer.

Niet-agrarische bedrijvigheid

De niet-agrarische bedrijven bevinden zich verspreid over het plangebied. In het buitengebied van Bergen op Zoom komen diverse niet-agrarische bedrijven of functies voor. Sommige bedrijven zijn wel verwant aan de agrarische sector of aan het buitengebied (loonbedrijven), andere hebben geen functionele relatie met het buitengebied. Zo zijn er aannemersbedrijven, een transportbedrijf en een bouwmarkt/tuincentrum. In een enkel geval komt opslag voor. Er is eveneens een fitnessbedrijf gevestigd in het plangebied.

De niet aan de agrarische sector of het buitengebied verwante bedrijven zijn in hoofdzaak bedrijven die zijn gevestigd in voormalige agrarische bedrijfsgebouwen.

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen voor het planMER en bestemmingsplan relevante autonome ontwikkelingen bekend met betrekking tot wonen, werken (anders dan in 3.3.2 benoemd voor de landbouw) en recreëren.

3.5 Natuur

De beschrijving van de ecologische situatie in het plangebied bestaat grofweg uit twee delen. Een deel van de beschrijving bestaat uit de beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling van de Natura 2000-gebieden. Deze gebieden zijn in het kader van de passende beoordeling onderzocht. In dit MER zijn de hoofdpunten van de passende beoordeling beschreven. Voor meer gedetailleerde informatie wordt verwezen naar bijlage 1. De overige onderwerpen die bij het onderwerp natuur worden beschreven zijn EHS (inclusief ecologische verbindingzones), WAV-gebieden en beschemde soorten.

3.5.1 Natura 2000-gebieden

In de passende beoordeling (zie bijlage 1) is ingegaan op de Natura 2000-gebieden binnen het plangebied en de Natura 2000-gebieden binnen een straal van 10 kilometer van het plangebied. (zie figuur 3.4. Omdat binnen deze afstand significant negatieve effecten kunnen voordoen, zijn de Natura 2000-gebieden verder dan 10 kilometer in het onderzoek buiten beschouwing gelaten. Van belang hierbij is dat binnen deze zone Natura 2000-gebied ligt waarop elke toename van stikstofdepositie leidt tot significante effecten. Ontwikkelingen die mogelijk gemaakt worden met het bestemmingsplan Buitengebied Noord mogen om die reden niet leiden tot een toename van stikstofdepositie op dit gebied binnen de 10 kilometer zone. Hiermee zijn ook een toename van stikstofdepositie op verderop gelegen Natura 2000-gebieden en daarmee samenhangende effecten uitgesloten.

figuur 3.4 Ligging Natura 2000-gebieden nabij Bergen op Zoom.

In deze passende beoordeling is per gebied een beschrijving opgenomen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de in dat gebied voorkomende habitattypen en soorten.

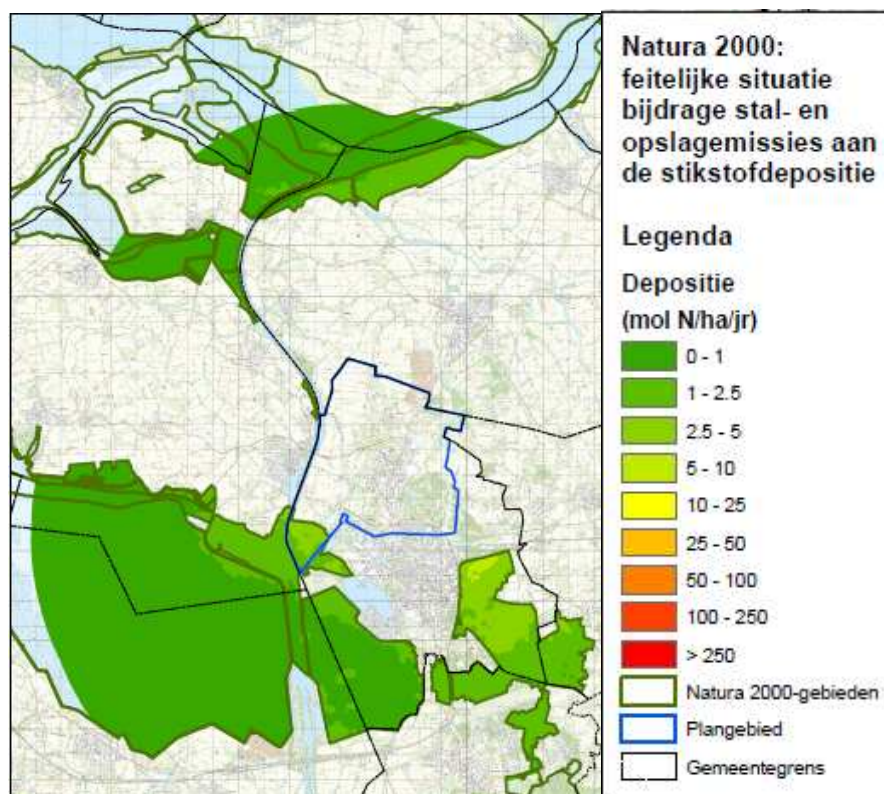
Bijdrage landbouw in stikstofdepositie in de huidige en referentie situatie

In figuur 3.5 is de huidige bijdrage van de veehouderij (stallen en mestopslagen) in Bergen op Zoom Noord aan de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden weergegeven, gebaseerd op de feitelijke huidige situatie. Gezien in dit planMER de ontwikkeling beoordeeld dient te worden te opzichte van de feitelijke huidige situatie, is deze situatie tevens gelijkgesteld aan de referentiesituatie, waarmee de effecten plan het plan vergeleken worden.

De bijdrage van de landbouw in het plangebied aan de depositie in Natura 2000-gebied in de onderzochte zone is over het algemeen lager dan 1 mol/ha/jaar, oplopend tot maximaal 12 mol/ha/jaar.

De depositie wordt doorgaans beschouwd als een goede referentie voor de beoordeling of voor betreffende habitattypen sprake is van een 'overspannen situatie'. Hiervan is sprake indien de depositie beduidend hoger is dan de Kritische Depositiewaarde (met de KDW wordt bedoeld de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie) van de betreffende habitattypen. In het geval van een hogere atmosferische belasting dan de KDW kan elke toename dus worden beschouwd als een potentiële kans op significant negatieve effecten.

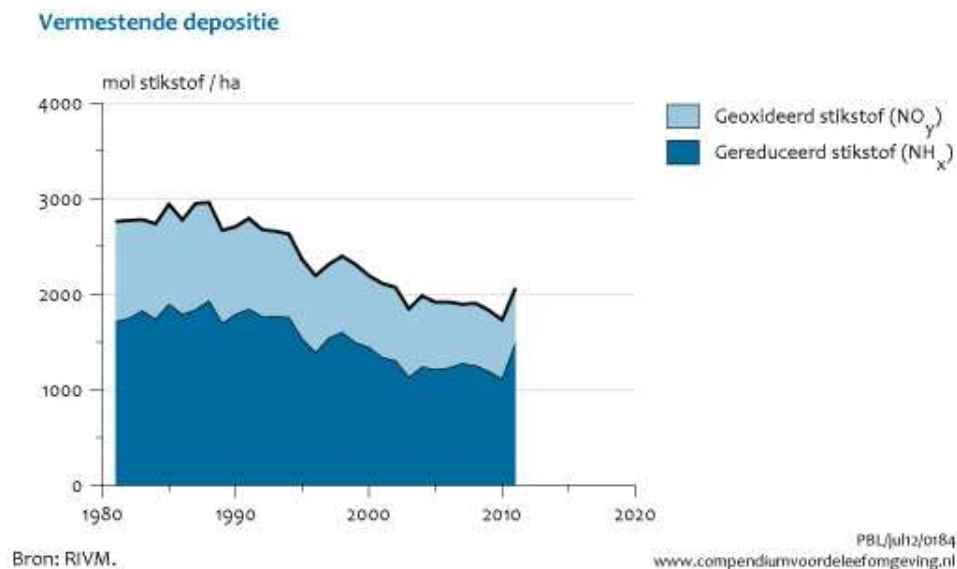
De bijdrage van de landbouw in het plangebied aan de totale depositie van 900 tot 2600 mol/ha/jaar in de omliggende Natura 2000-gebieden is hiermee relatief erg laag. De laagste kritische depositiewaarde van deze Natura 2000-gebieden betreft 571 mol/ha/jaar in een gedeelte van de Brabantse Wal. Deze kritische depositiewaarde wordt overschreden.

figuur 3.5 Bijdrage agrarische bedrijven Bergen op Zoom Noord aan de totale stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden gebaseerd op de feitelijke situatie.

Autonome ontwikkeling stikstofdepositie

Autonoom is er sprake van een daling van de achtergrondconcentratie stikstof en daarmee van een afname van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden. De Nederlandse agrarische sector levert met 46% de grootste bijdrage aan de totale stikstofdepositie op Nederland. Deze bijdrage bestaat vrijwel alleen uit ammoniak. De ontwikkeling van deze depositie in de afgelopen jaren is weergegeven in figuur 3.6.

figuur 3.6 Landelijke trend in de vermestende depositie (bron: www.pbl.nl).

Kijkend naar de ontwikkeling van de stikstofconcentratie (totaal) dan is de prognose dat een duidelijke afname van de totale stikstofconcentratie optreedt. Er zijn in de gemeente geen ontwikkelingen bekend waarvan verondersteld moet worden dat deze niet in de landelijke berekeningen zijn meegenomen.

Er zijn geen concrete plannen en initiatieven binnen de gemeente bekend met betrekking tot uitbreiding of inkrimping van de veestapel of het toepassen van mestvergisting. Ook zijn er geen plannen bekend voor maatregelen die zullen leiden tot een lagere stikstofemissie. De situatie bij autonome ontwikkeling is daarom gelijk aan de huidige situatie.

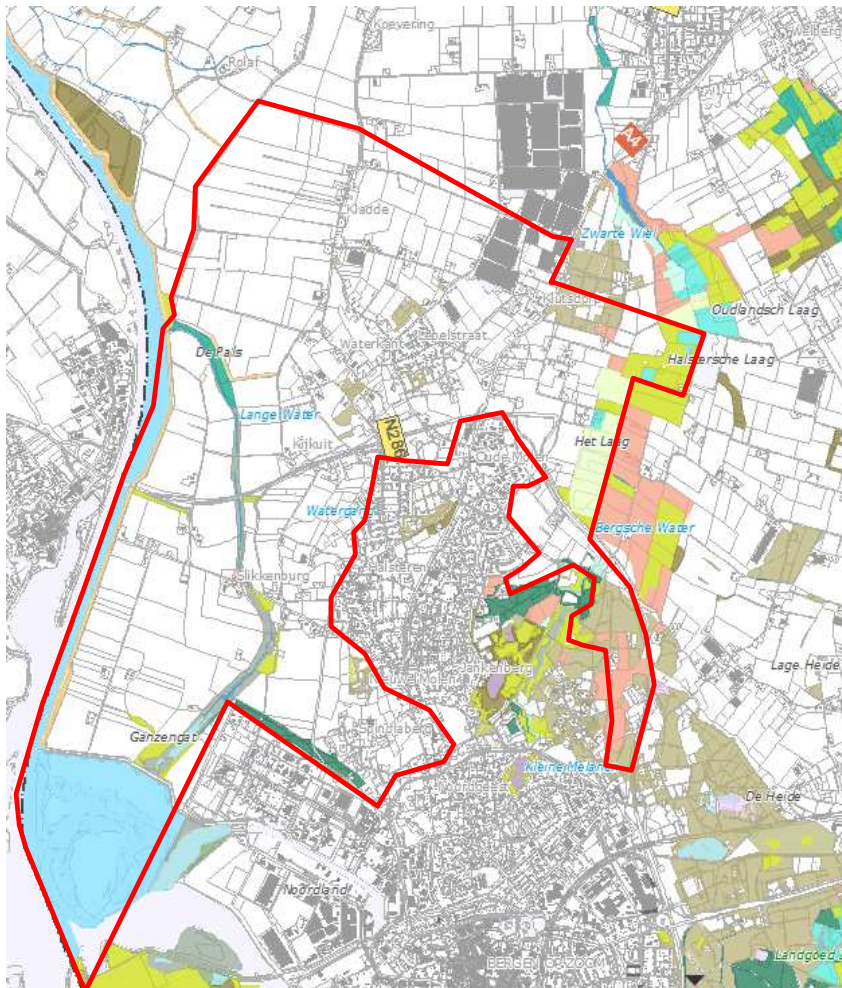
3.5.2 Ecologische Hoofdstructuur

De provincie Noord-Brabant heeft de natuurwaarden begrensd in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS bestaat uit bestaande wateren, natuur- en bosgebieden en te ontwikkelen natuurgebieden, beheersgebieden, verbindingzones en afrondingsgebieden. Uitgangspunt is het handhaven van rust en het tegengaan van verstoring en versnippering.

In het plangebied komen verschillende EHS-gebieden voor:

- Landgoed Dassenberg
- Halstersch Laag / Het Laag
- Ganzengat / Lange water / De Pals

De ligging van deze gebieden is weergegeven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..** Per gebied wordt een korte beschrijving gegeven.

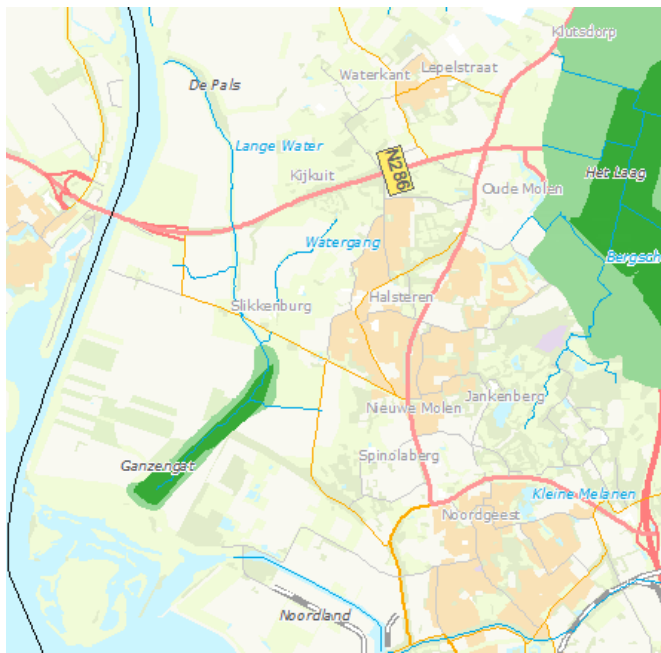
figuur 3.7 Ecologische Hoofdstructuur in en rond het plangebied(Provincie Noord-Brabant, 2013)

Landgoed de Dassenberg

Landgoed de Dassenberg maakt onderdeel uit van de EHS en ligt in en nabij het plangebied. Het landgoed meet 133 hectare en is in particulier eigendom. Het gebied is niet vrij toegankelijk. Doordat de natuur hier zich lange tijd ongestoord heeft kunnen ontwikkelen is het een zeer waardevol en soortenrijk gebied. Er komen onder andere zeldzame plantensoorten voor. Er broeden diverse bosvogels als bosuil, wespendif, nachtegaal, torenvalk en boomvalk. Daarnaast komen er in het gebied strikt beschermde zoogdieren voor als vleermuissoorten, das, vos, ree en de steenmarter.

Halstersch Laag / Het Laag

Ten noordoosten van Bergen op Zoom en ten zuiden van Steenberghe liggen de natuurgebieden Oudland, Halstersch Laag en Het Laag. Halstersch Laag en Het Laag liggen binnen de grenzen van het plangebied. Deze natuurgebieden maken deel uit van de zogenoemde West-Brabantse Waterlinie, een overstromingsvlakte die vroeger werd gebruikt bij de verdediging van Holland. De gebieden zijn door de provincie Noord-Brabant aangewezen als Natte Natuurparels (NNP's). Dit zijn gebieden met een kwetsbare natuur, die sterk afhankelijk is van voldoende en schoon water.

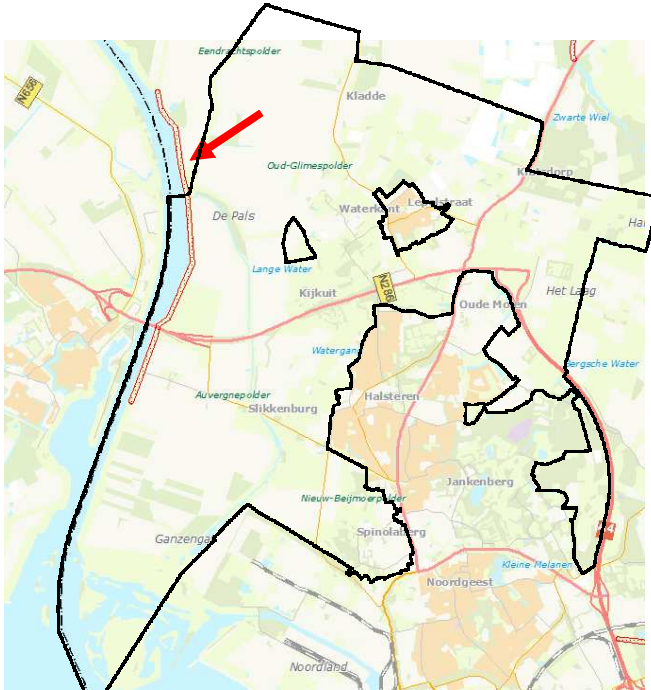

figuur 3.8 Natte natuurparels (donkergroen) en de beschermingszone hiervan (lichtgroen) (wateratlas, provincie Noord Brabant)

Lange Water (Inclusief de Pals en Ganzengat)

Het Lange Water is een natuurgebied in het oosten van de polder. Aan dit water grenzen de gebieden Ganzengat (in het zuiden, **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) en de Pals (in het noorden). Dit kreekrestant wordt beheerd door Staatsbosbeheer, welke 60 ha ervan in bezit heeft. Naast open water zijn er oeverlanden met riet, grasland en akkers. Hier broeden bruine kiekendief, baardmannetje, blauwborst, kluut en tureluur.

Binnen de grenzen van het plangebied ligt ook een zoekgebied voor een Ecologische Verbindingszone.

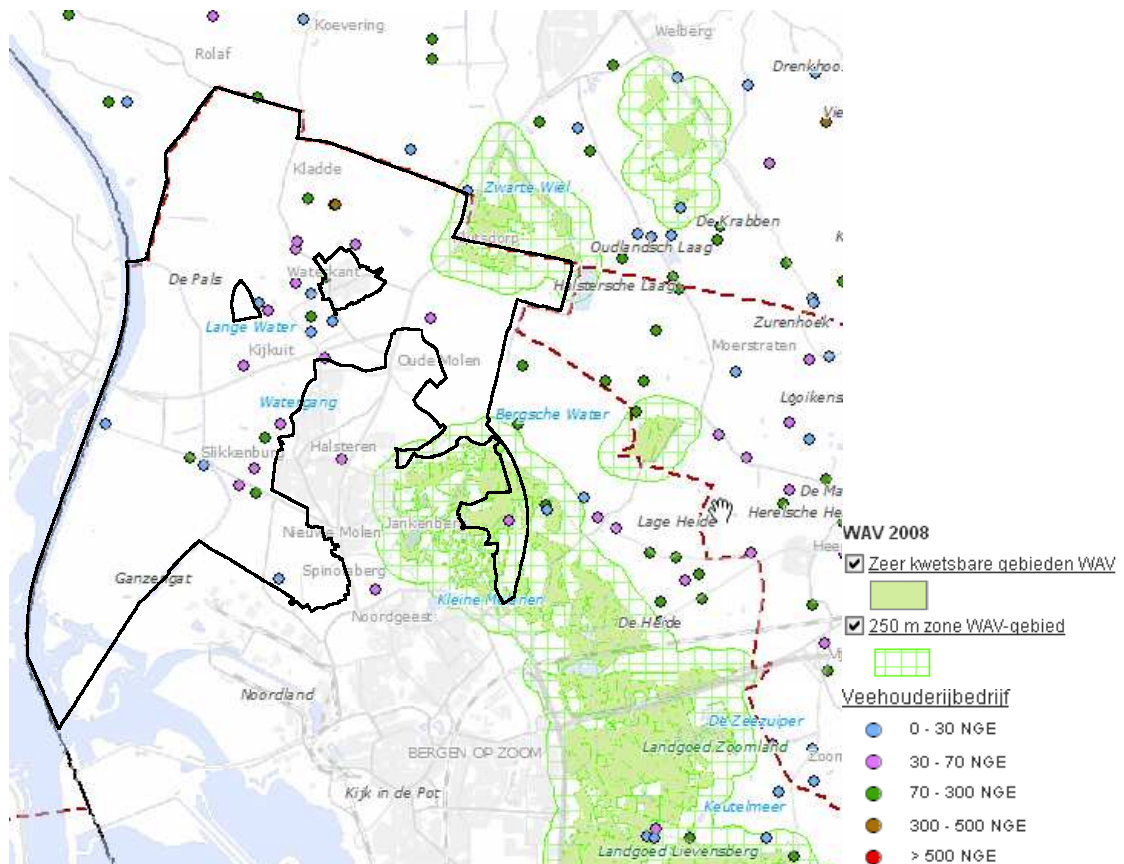
Figuur 3.9 Zoekgebied Ecologische verbindingszone in het plangebied (Provincie Noord-Brabant, 2013).

Autonome ontwikkeling

Onderdelen van het bestuursakkoord 2011-2015 zijn de decentralisatie van het natuurbeleid (kerntaken liggen bij provincies) en de herijking van de EHS. De herijkte EHS zou mede invulling moeten geven aan de internationale biodiversiteitsverplichtingen. Voor Bergen op Zoom betekent het recente beleid geen wezenlijke wijziging in de ontwikkeling van natuurgebieden of ecologische verbindingszones in het bestemmingsplangebied.

Overige zeer kwetsbare gebieden in de EHS (Wav-gebieden)

Delen van de ecologische hoofdstructuur kunnen zeer kwetsbaar zijn voor de gevolgen van stikstofbelasting via de lucht. Dit zijn de zeer kwetsbare gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij (de gebieden worden daarom vaak aangeduid met de term 'Wav-gebieden'), zie figuur 3.10. Tot de Wav-gebieden horen de zeer kwetsbare Natura 2000-gebieden, maar ook andere delen van de Ecologische hoofdstructuur.

figuur 3.10 Ligging Zeer Kwetsbare gebieden en 250 meter zone, conform Wet Ammoniak Veehouderijen

3.5.3 *Beschermde en Rode lijst soorten*

In het plangebied komen beschermde en Rode lijst soorten voor. Er is geen gerichte veldinventarisatie uitgevoerd in het kader van dit project. Uit de bureaustudie naar beschermde soorten komen in ieder geval de volgende beschermde soorten in het plangebied voor:

Broedvogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn:

- Boomvalk
- Buizerd
- Gierzwaluw
- Huismus
- Ooievaar
- Sperwer
- Wespandief
- Kauw
- Bosuil

Zoogdieren:

- Mol
- Egel
- Wezel
- Konijn
- Haas
- Ree
- Steenmarter
- Laatvlieger
- Rosse vleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Gewone dwergvleermuis
- Gewone grootoor vleermuis

Vissen en amfibieën

- Kleine modderkruiper
- Grote modderkruiper
- Rugstreeppad

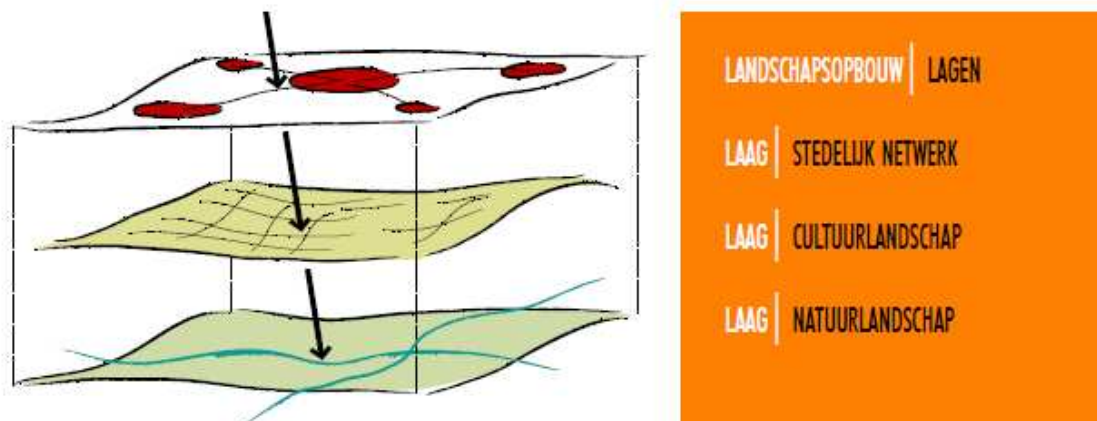
Planten

- Diverse orchideeën

Doorgaans vormen de strikt beschermde en Rode lijst soorten geen grote belemmering voor het doorgaan van de gewenste ontwikkelingen. De aanwezigheid van beschermde soorten is bij nadere detaillering van onderzoek in relatie tot de detaillering van de voorgenomen ontwikkelingen terug te voeren tot lokale biotopen waar de soorten zich ophouden. Het is van belang om bij die nadere detaillering die lokale biotopen tijdig in kaart te brengen en de ontwikkelingen daarop af te stemmen.

3.6 Landschap en cultuurhistorie

In deze paragraaf is via de lagenbenadering de landschapsopbouw beschreven. De onderste laag wordt gevormd door het natuurlandschap, de middelste laag door het cultuurlandschap en de bovenste laag is het stedelijk netwerk dat bestaat uit (historische) bebouwing en infrastructuur.

figuur 3.11 Schematische weergave analyse van het landschap

3.6.1 Landschap

De ruimtelijke hoofdstructuur van het buitengebied van Bergen op Zoom is het resultaat van de voortdurende wisselwerking tussen het natuurlijke milieu en de talloze menselijke ingrepen. In eerste instantie is de abiotische factor (geomorfologie, bodem en water) bepalend geweest, daarna heeft de mens steeds sterker zijn stempel op het landschap gedrukt. In dit hoofdstuk wordt de ruimtelijke karakteristiek van het plangebied kort weergegeven.

Op basis van de geologische en bodemkundige verschillen en het systeem van beekdalen en beken zijn drie geomorfologische eenheden in het plangebied te onderscheiden (bron: Landschapsontwikkelingsplan Bergen op Zoom), te weten:

Het dekzandgebied

Dekzand bestrijkt het noordelijk deel van het plangebied ten oosten van de Brabantse Wal. Het licht glooiende reliëf is door de wind gevormd en loopt van zuid naar noord geleidelijk af naar de polders van het deltalandschap (zeekleilandschap). De beken en beekdalen zijn de structuurdragers in dit landschap. Op lage plaatsen, waar het water stagneerde, zijn ooit veengronden ontstaan. Deze zijn vergraven voor de turfwinning. De randen van deze oude veenontginningen werden direct verkaveld en in cultuur genomen. Dit betreft het agrarisch werklandschap. Het wordt gekenmerkt door openheid en een rechtlijnige verkaveling. In dit landschap liggen de overblijfselen van de Zuiderwaterlinie en het landgoed Dassenberg.

De Brabantse Wal

De steile landduinen van de Brabantse Wal vormen het markante grensgebied tussen het dekzandlandschap en het deltalandschap. De wal loopt naar het noorden toe geleidelijk af. Aan de westzijde is de Brabantse Wal vrij scherp (klifkust) afgebakend door de voormalige loop van de Schelde (bron: cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant) of door invloed van de zee tijdens de voorlaatste ijstijd (bron: Notitie cultuurhistorisch onderzoek Roosendaal en Bergen op Zoom, concept 2003). Met de vestiging van landgoederen zijn de landduinen bebost voor houtproductie en jacht. Het grote aandeel naaldbout vormt een beperking voor de ecologische variatie en voor de inzijging van regenwater. Tussen de bosgebieden ligt een kleinschalig open cultuurlandschap. Op sommige plekken stagneert het water op de Wal. In deze natte kommen zijn meentjes en veengronden ontstaan met hoge natuurwaarden. De moerassen zijn indertijd benut bij de aanleg van de West-Brabantse Waterlinie. De westelijke flank is

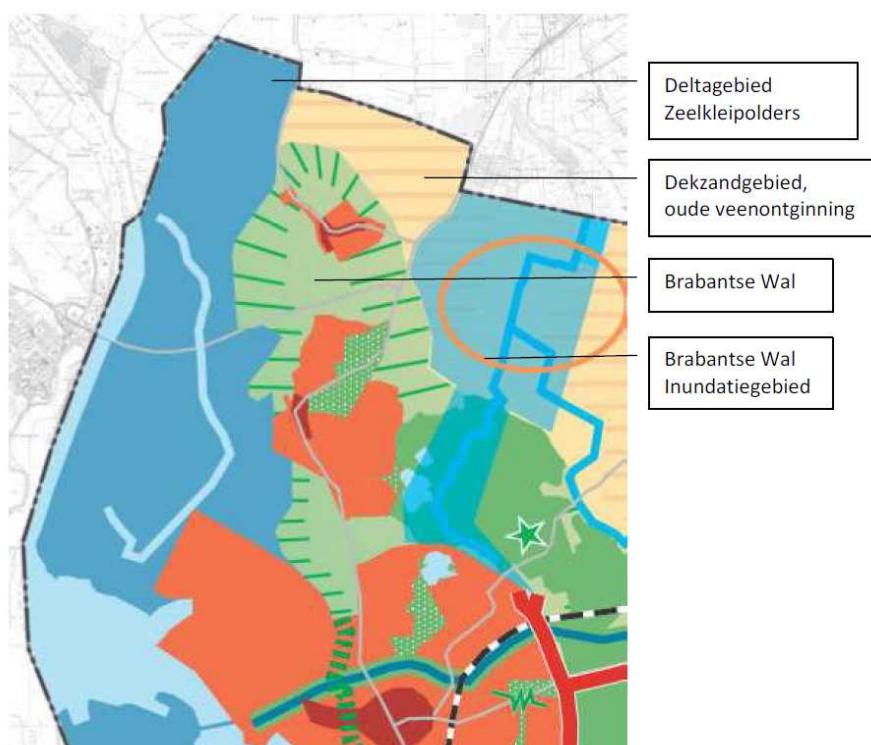
het meest markant door de steilrand; het scherpe contrast tussen de beboste Wal en het laag gelegen open kleigebied. Hierin liggen grootschalige polders en het water van de Zeeuwse delta, zoals het Markiezaatsmeer. De belevingswaarde en de ecologische potentie van deze rand is zeer hoog. Aan de noordzijde gaan het deltagebied en de Wal geleidelijk in elkaar over. Het afgezwakte reliëf is het enige onderscheid.

Het gebied wordt benut als stedelijk uitloopgebied. Het wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van de steilrand en daarnaast een kleinschalig, afwisselend landschap.

Het deltagebied

Het deltagebied is het laaggelegen zeekleigebied westelijk en noordwestelijk van de Brabantse Wal en het dekzandgebied. De overgang aan de westflank van de Brabantse Wal is scherp. Hier ligt in het landschap nog een overgebleven oude rivierloop van de Schelde. Aan de noordzijde gaat het zandige hoevenlandschap geleidelijk over in het landschap van kleipolders en kreken.

Het deltalandschap is gevormd door rivieren, de zee en de inpolderingen. Het landschap omvat de monding van rivieren, de grote wateren Zoommeer, Binnenschelde en Markiezaatsmeer, de buitendijkse gorzen, de kreken en de polders. Door de deltawerken zijn de zeearmen afgesloten en ontbreken het zilte water en het getij. Hierdoor zijn waterkwaliteit en natuurwaarden afgenomen. Kenmerkend in de delta zijn de grote kunstwerken van de Kreekraksluizen en opstellingen van windmolens langs de hoge dijken. De dijken, de grootschalige open polders en het water zijn de belangrijke structuurdragers. Het betreft een hoofdzakelijk agrarisch gebied. De open zeekleipolders contrasteren met de besloten Brabantse Wal.

figuur 3.12 Geomorfologische eenheden

Juist de samenhang tussen de verschillende geo(morfo)logische gebieden en de overgangen ertussen, maken dat het gebied een grote belevingswaarde kent. De provincie geeft in de regio Brabantse Wal, waarvan het oostelijke deel van het plangebied deel uitmaakt de volgende dragende structuren weer:

- De kleinschaligheid;
- De vele landgoederen en buitenplaatsen;
- De verdedigingswerken tussen Bergen op Zoom en Steenberghe;
- De Zoom;
- De bijzondere aardkundige structuur.

Aan de westzijde van het plangebied overheerst het zeeleigebied (deltagebied). Dit gebied maakt onderdeel uit van een veel groter gebied, dat zich langs de noordrand van de provincie Noord-Brabant uitstrekt. De belangrijkste dragende structuren zijn door de provincie gedefinieerd:

- De dijken met hun wielen en bochten, hun onderlinge aansluitingen die de bedijkingsvolgorde verraden, alsmede hun kenmerkende aansluiting op het hoge land (U-dijken);
- De voorstraatnederzettingen;
- De polders met een overwegend rationele percelering;
- De kreken, kreekrestanten en uitwateringssluizen;
- De verdedigingswerken;
- De grienden en eendekooien.

Hiervan zijn voor het plangebied de dijken met wielen en bochten, de polders met overwegend rationele percelering en de verdedigingswerken belangrijke elementen.

Cultuurlandschap

Algemene agrarische ontwikkelingsgeschiedenis

De hogere ligging van de Brabantse wal - en met name de overgangen naar het lager gelegen gebied - maakten het gebied in diverse tijden gewild om zich te vestigen. In het gebied zijn alleen losse sporen die op bewoning wijzen gevonden uit de IJzertijd en de Romeinse tijd. Vanaf de Vroege Middeleeuwen was met name de voet van de Brabantse Wal bewoond. In de 13^e eeuw werd ook de rest van het zandgebied in cultuur gebracht met dorpen/gehuchten en akkers. De eerder bewoonde delen zijn vooral te herkennen aan de onregelmatige blokverkaveling en kleinschaligheid.

De dekzandgebieden aan de oostzijde van de Brabantse Wal hebben ook een lange bewonings- en gebruiksgeschiedenis. In dit gebied met lichte glooiingen werd veengevormd, dat vanaf de 13^e eeuw werd afgegraven en afgevoerd via turfvaarten. Diverse onderdelen van de turfwinningsgeschiedenis zijn nog in het landschap herkenbaar, zoals turfvaarten (of in de vorm van wegen) en verkavelingspatronen.

Ten westen van de Brabantse Wal ligt het deltagebied (of zeeleigebied). Hier heeft de zee lange tijd invloed gehad. De eerste polders werden hier in de 14^e eeuw bedijkt en in gebruik genomen. Stormvloeden in de eeuwen die volgden (o.a. de Allerheiligenvloed van 1570) leidden tot het verlies van dit land. In de Auvergnepolder zijn de restanten van de nederzetting uit de eerdere bedijking nog aanwezig (archeologische waarde). De Beijmoerpolders dateren mogelijk ook uit deze periode en zijn herkenbaar aan de strookvormige verkaveling, die ook in de turfwinningengebieden terug te vinden is. Deze polders zijn niet of nauwelijks verloren gegaan door de stormvloeden. De polders aan de westzijde die wel verloren gingen zijn vanaf de 17^e eeuw opnieuw ingepolderd en hebben een rationele (blokvormige) verkaveling gekregen. De bewoning vindt in deze delen gespreid langs de wegen plaats en ligt daarmee solitair in het open landschap.

Hoewel de verkaveling van de verschillende gebieden in de loop der eeuwen is gewijzigd, zijn de verschillende karakteristieken van de gebieden nog duidelijk terug te vinden in het landschap. Het zandgebied van de Brabantse Wal kent een overwegend kleinschalige, blokvormige verkaveling. De lagere gebieden daar direct omheen, inclusief de oudere polders kennen een strookvormige verkaveling en de westelijk gelegen modernere polders hebben een rationele, blokvormige verkaveling.

Bijzondere structuren

Naast de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied, geënt op het (agrarisch) in gebruik nemen van het gebied, kent het plangebied ook een aantal bijzondere vormen van gebruik die tot structuren in het landschap heeft geleid. De meest bekende en herkenbare daarvan is de Zuiderwaterlinie. In de 17^e eeuw werden vestingwerken tussen Steenbergen en Bergen op Zoom (beide steden met verdedigingswerken) aangelegd die deel gingen uitmaken van de Zuiderwaterlinie. Het Halstersche Laag fungeerde als inundatiegebied waarin zowel zoet als zout water gelaten kon worden. Hoewel dit deel van de linie zijn militaire status in 1816 verloor, zijn een aantal verdedigingswerken en de open inundatiegebieden nog duidelijk aanwezig in het landschap.

Een tweede bijzondere structuur bestaat uit de landgoederen op de Brabantse Wal. In de 19^e eeuw werden diverse landgoederen aangelegd op de Brabantse Wal. Net ten noorden van het plangebied ligt het landhuis Dassenberg. Het landgoed zelf strekt zich wel gedeeltelijk uit over het plangebied. Bij Halsteren ligt, net buiten het plangebied, Landgoed Beek.

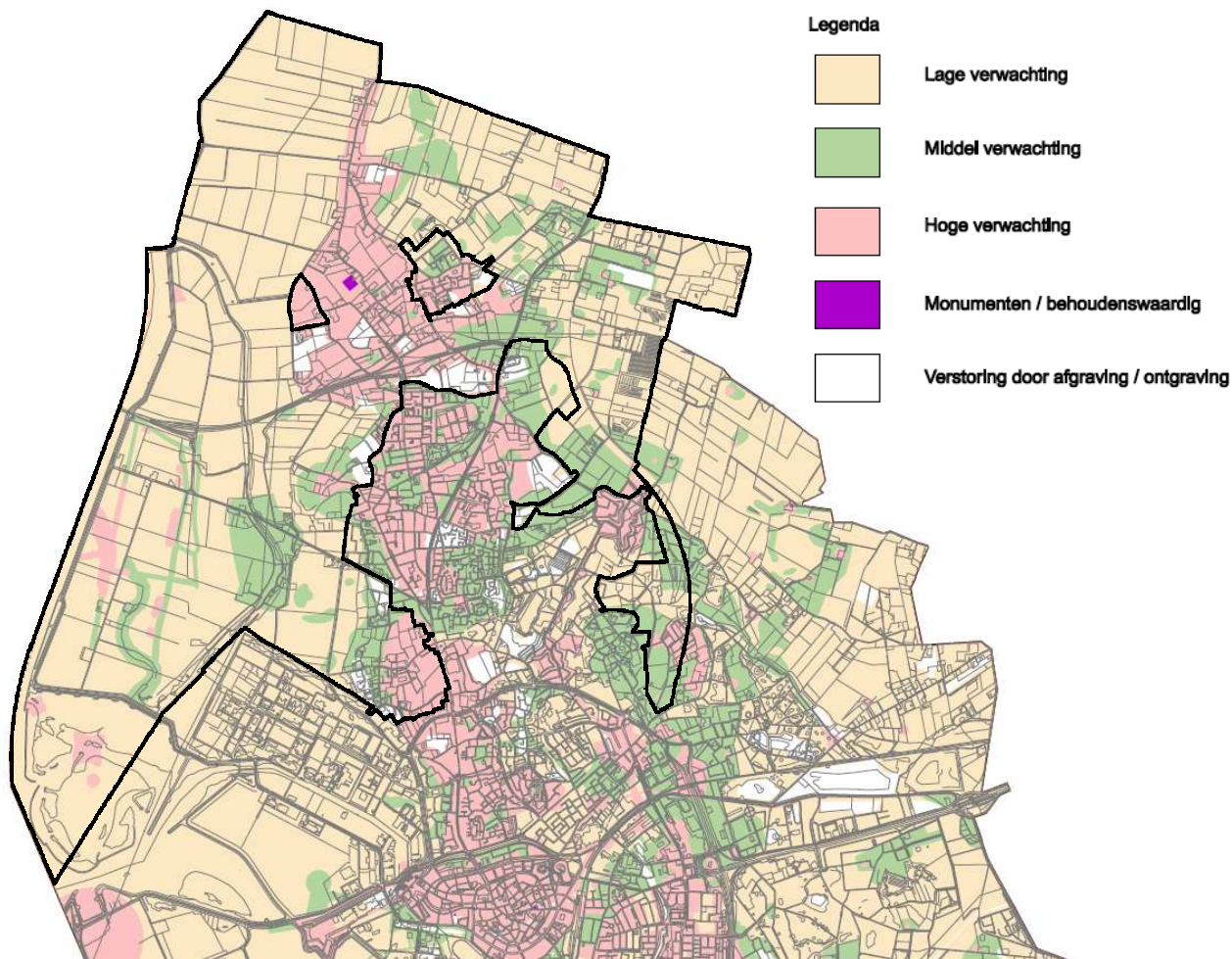
3.6.2 Cultuurhistorie

Bij de beschrijving van de cultuurhistorie van het gebied is onderscheid gemaakt in drie facetten, historische geografie, historische (steden)bouwkunde en archeologie.

Voor de ontstaansgeschiedenis van het plangebied wordt verwezen naar de beschrijving van het landschap in paragraaf 3.6.1.

Archeologie

Voor archeologie wordt onderscheid gemaakt tussen de bekende archeologische waarden en de verwachte archeologische waarden. De bekende archeologische waarden bestaan uit archeologische vindplaatsen, waarvan de aanwezigheid is vastgelegd en de waarde is bepaald. In het plangebied gaat het om de resten van de Zuiderwaterlinie (tussen Fort Prinssen en Fort de Roovere), een kasteelterrein nabij Lepelstraat, de resten van Fort Suikerbrood aan de Kladsedijk en twee terreinen met middeleeuwse bewoningssporen (vroeg-middeleeuws ten westen van Halsteren en laat middeleeuws in de Auvergnepolder). Hiervan is alleen het kasteelterrein bij Lepelstraat als behoudenswaardig aangeduid op de gemeentelijke erfgoedkaart.

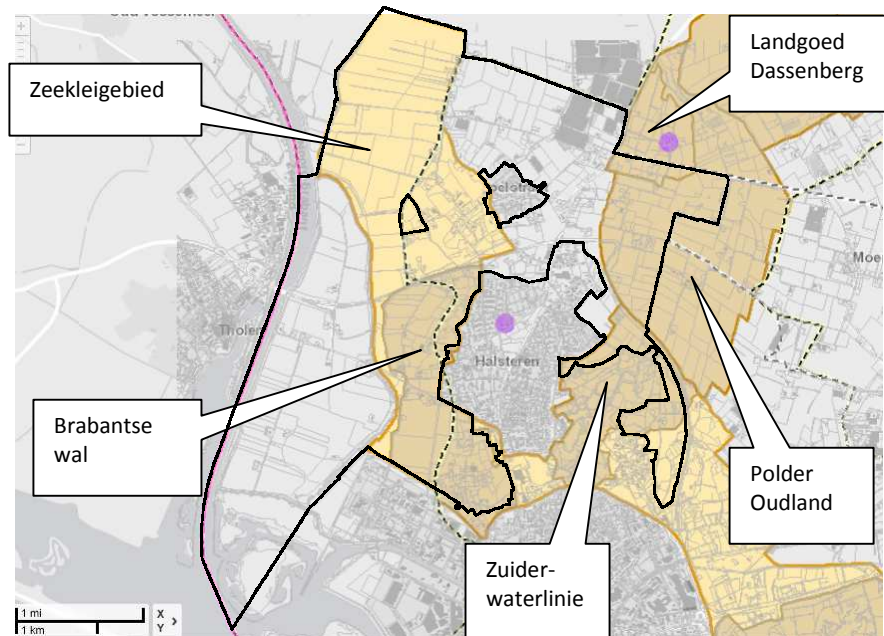

figuur 3.13 Archeologische beleidskaart gemeente Bergen op Zoom

Historische geografie

De historisch-geografische waarden bestaan enerzijds uit structuren en vlakken en anderzijds uit kleine elementen. De provinciale cultuurhistorische waardenkaart geeft voor het gebied verschillende cultuurhistorische waarden weer. Het gaat bijvoorbeeld om kenmerkende wegenpatronen, de Ligne, landgoed Dassenberg en provinciale cultuurhistorische belangen, zoals de landgoederen, Zuiderwaterlinie en de Brabantse Wal. De provinciale cultuurhistorische belangen hebben betrekking op

gebieden die op provinciaal niveau van belang zijn voor de cultuurhistorische waarden en gelieerd zijn aan de speerpunten van het provinciale cultuurhistorische beleid. Voor het plangebied zijn hiervan de landgoederen (landgoed Dassenberg), de verdedigingswerken (Zuiderwaterlinie) en de relict van de turfwinning van belang (polder oudland). Dit betreft de gekleurde gebieden in figuur 3.14.

figuur 3.14 Cultuurhistorische waardenkaart 2012, provincie Noord-Brabant.

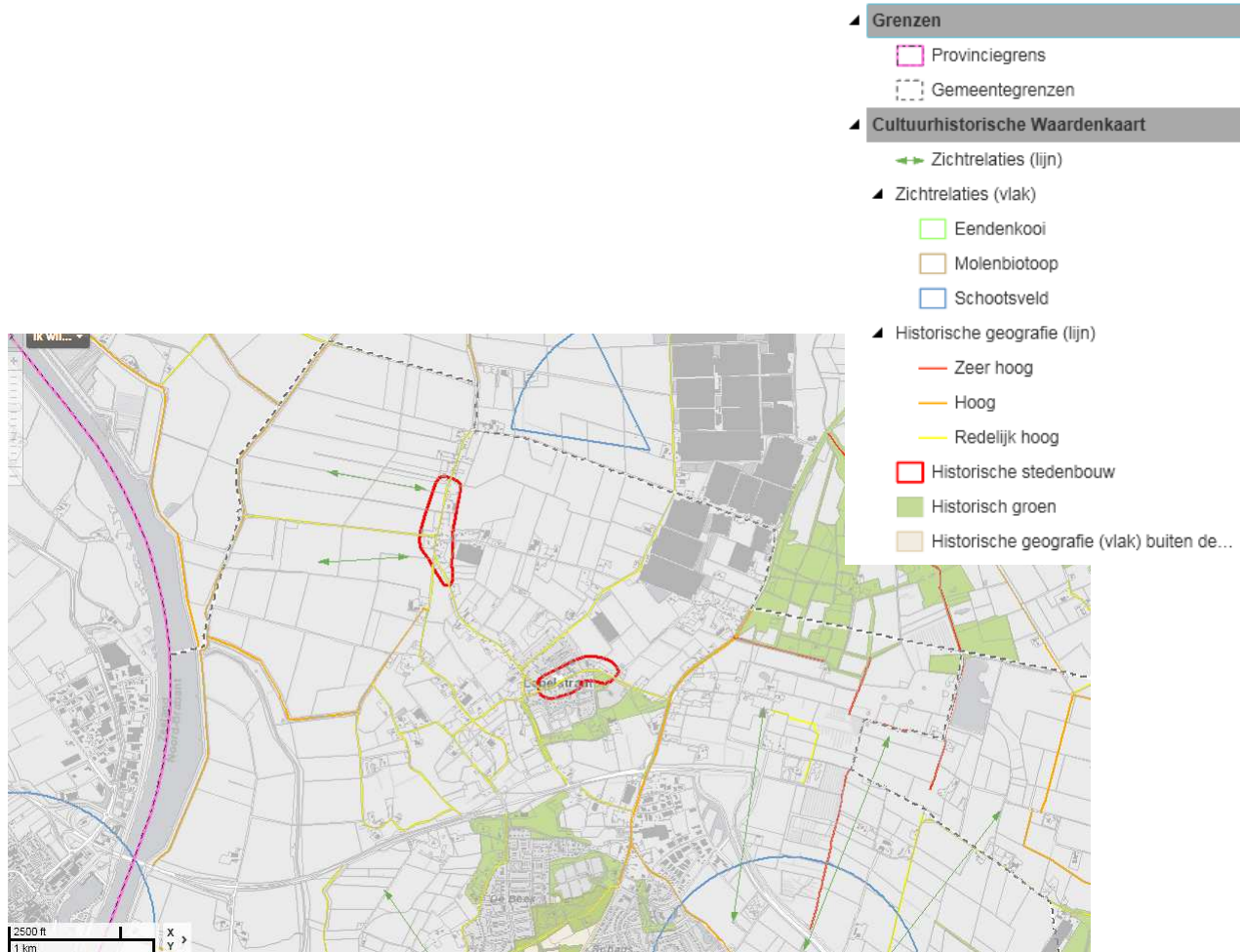
Dit geeft aan dat de gebieden van het oude land, met uitzondering van het midden gedeelte van het plangebied van provinciaal belang zijn voor het behouden van de cultuurhistorische waarden. De kenmerken zijn weergegeven op de kaart met cultuurhistorische elementen (zie figuur 3.15 en figuur 3.16).

Historisch-geografische elementen

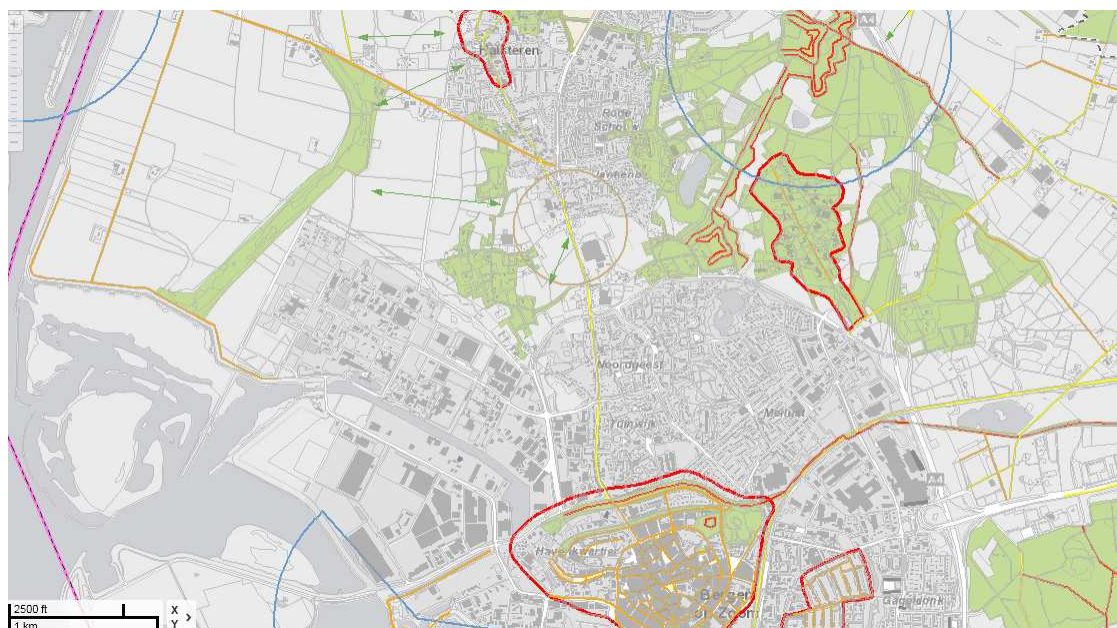
Aan de oostzijde van het plangebied, tegen het Halsterse Laag aan, zijn met name de overblijfselen van de turfwinning van belang (Polder Oudland). Diverse turfvaarten zijn hier nog aanwezig in het landschap en het verkavelingspatroon en de landschappelijke karakteristiek wijzen op de turfwinning. Openheid van het landschap, rechte lijnen (wegen en watergangen) en strookvormige verkaveling zijn hier belangrijke waarden. Een aantal turfvaarten is in dit gedeelte aangegeven als historisch-geografisch van zeer hoge waarde (zie rood gekleurde lijnen in figuur 3.15). De zichtlijnen die in het oostelijke deel zijn weergegeven (groene pijlen) duiden op openheid in dit gebied.

In het middengebied zijn de kleinschalige verkaveling, hoogteverschillen (inclusief microreliëf), een besloten karakter door opgaande begroeiing en verspreide bewoning belangrijke karakteristieken. Hier zijn weinig cultuurhistorische waarden van provinciaal belang aangegeven. Het kleinschalige karakter van het gebied wordt nog aangetoond door de kronkelende wegen in het gebied (zie gele lijnen in figuur 3.15).

Aan de westzijde zijn de openheid en de grotere schaal belangrijke karakteristieken. Bebouwing is hier schaars en als kenmerkende eenheid ligt het kreekrelict (Lange Water) als contrasterend element in het landschap. In dit gebied zijn weinig cultuurhistorische elementen benoemd. De rechte wegen en dijken zijn belangrijke elementen.

figuur 3.15 cultuurhistorische waarden, noordelijke deel (Bron: Cultuurhistorische waardenkaart, Provincie Noord-Brabant)

figuur 3.16 cultuurhistorische waarden, zuidelijke deel (Bron: Cultuurhistorische waardenkaart, Provincie Noord-Brabant)

De bossen (groene vlakken in figuur 3.15 en figuur 3.16) zijn belangrijke historische groenstructuren die provinciaal van belang geacht worden. Daarnaast zijn de forten Prinssen en De Roovere als zeer waardevol aangeduid, evenals de verbindende linie daartussen. Deze forten liggen overigens juist buiten het plangebied.

Historische (steden)bouwkunde

In het plangebied zijn gemeentelijke en rijksmonumenten aanwezig. Deze zijn beschermd op basis van respectievelijk de gemeentelijke Monumentenverordening en de Monumentenwet 1988. Er zijn geen beschermde stads- en dorpsgezichten aanwezig in het plangebied.

tabel 3.7 Bouwkundige monumenten in het plangebied

Rijksmonumenten	Gemeentelijke monumenten
Jan Bodeweg 3, Halsteren	Kladde 3, Lepelstraat
Kladseweg 1, Lepelstraat	Kladde 21, Lepelstraat
Slotweg 7, Lepelstraat	Kladseweg 57, Lepelstraat
Zuider Kreekweg 1, Halsteren	Kladseweg 65/65a, Lepelstraat
	Noorder Kreekweg 1, Halsteren
	Noorder Kreekweg 2, Halsteren
	Slikkenburgseweg 4, Halsteren
	Slotweg 9, Lepelstraat
	Zuider Kreekweg 2, Halsteren

Voor cultuurhistorische waarden is geen zicht op wijzigingen. Er zijn geen nieuwe aanwijzingen van monumenten bekend of plannen om monumenten te slopen. Door voortschrijdend inzicht en nieuwe waarderingen zouden nieuwe historisch-geografische of archeologische waarden bekend kunnen worden, maar daarover is op dit moment niets bekend. Daarmee is de referentiesituatie gelijk aan de huidige situatie.

3.7 Leefbaarheid en gezondheid

3.7.1 Geur

Geurbelasting is met name afkomstig van agrarische bedrijven waar op intensieve wijze dieren worden gehouden zoals varkens en kippen. Ook de melkkoeien op melkrunderveehouderijen veroorzaken geurhinder, hetzij in mindere mate. Binnen het plangebied zijn volgens gegevens van het CBS 25 veehouderijen aanwezig. Er zijn twee varkenshouderijen en één pluimveehouderij.

Er zijn geen bestaande bedrijven te noemen die in het plangebied aanleiding geven tot klachten over geurhinder. Met betrekking tot de hoogte van de achtergrondbelasting doen zich in de huidige situatie geen knelpunten voor en is sprake van een zeer goed leefklimaat, zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied. Dit betekent dat er geen locaties met geurgevoelige objecten voorkomen waar de achtergrondbelasting hoger is dan de streefwaarden van 10 ouE/m³ (bebouwde kom) of 20 ouE/m³ (buitengebied).

De gemeente Bergen op Zoom heeft geen geurverordening.

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen autonome ontwikkelingen bekend. Indien ontwikkelingen optreden dienen 'best beschikbare technieken' toegepast te worden. In die gevallen treedt een afname van geurbelasting op.

3.7.2 Fijn stof

De concentratie fijn stof (PM₁₀) in de lucht bedraagt in de gemeente Bergen op Zoom, in de omgeving van het plangebied, in 2012 in het grootste gedeelte van het plangebied circa 20 µg/m³ (zie figuur 3.17). De concentratie is aanmerkelijk lager dan de geldende grenswaarden. Doordat de concentratie van PM₁₀ fractie zo laag is, zal ook de concentratie van het nog fijnere stof PM_{2,5} lager zijn dan de geldende (Europese) grenswaarden (zie paragraaf 2.2.1). Bij deze concentraties zal ook aan de streefwaarden voor PM_{2,5} worden voldaan.

figuur 3.17 Concentratie fijn stof in de lucht 2012 in Bergen op Zoom (RIVM, Grootchalige Concentratiekaart Nederland, 2013)

Autonome ontwikkeling

Naar verwachting bedraagt de concentratie PM_{10} in Bergen op Zoom in 2020 circa $20\text{--}22 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (zie figuur 3.18). Evenals in de huidige situatie wordt (ruimschoots) voldaan aan de geldende grenswaarden voor fijn stof en de streefwaarden voor de fijn fractie $PM_{2,5}$.

figuur 3.18 Concentratie fijn stof in de lucht 2020 in Bergen op Zoom (RIVM, Grootschalige Concentratiekaart Nederland, 2013)

3.8 Overige thema's

3.8.1 Bodem(verontreiniging)

In het plangebied hebben in het verleden geen grootschalige (industriële) activiteiten plaatsgevonden. Op grond van bodemkwaliteitgegevens wordt aangenomen dat de bodem binnen het plangebied in het algemeen niet tot licht is verontreinigd. Aangenomen kan worden dat de algemene bodemkwaliteit binnen het plangebied geen belemmering vormt voor de bestemming.

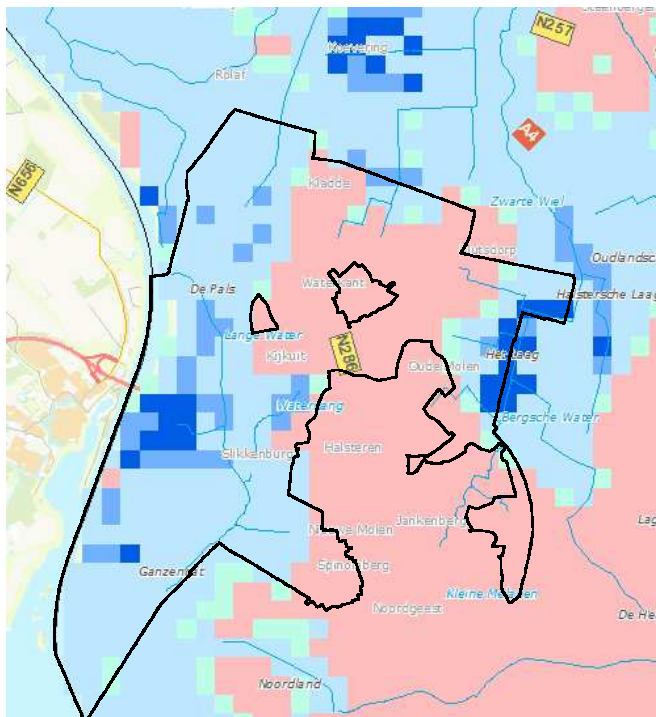
Het is mogelijk dat de bodem binnen het plangebied plaatselijk verontreinigd is geraakt als gevolg van bedrijfsactiviteiten. Gelet op de activiteiten binnen het plangebied zullen dergelijke verontreinigingen beperkt van omvang zijn. Verder is binnen het plangebied een aantal stortlocaties aanwezig. Deze locaties zijn verdacht op het voorkomen van bodemverontreiniging.

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen autonome ontwikkelingen bekend.

3.8.2 Water

Voor het watersysteem in het plangebied is het hoogteverschil in de omgeving relevant. In het buitengebied van Bergen op Zoom is vanwege nabijheid van de hoger gelegen Brabantse Wal hoofdzakelijk sprake van een kwelsituatie. Infiltratie binnen het plangebied treedt op binnen de noord-zuid-as Brabantse Wal, Bergen op Zoom, Halsteren en Kladde.

figuur 3.19 Kwel (blauw) en infiltratie (roze)

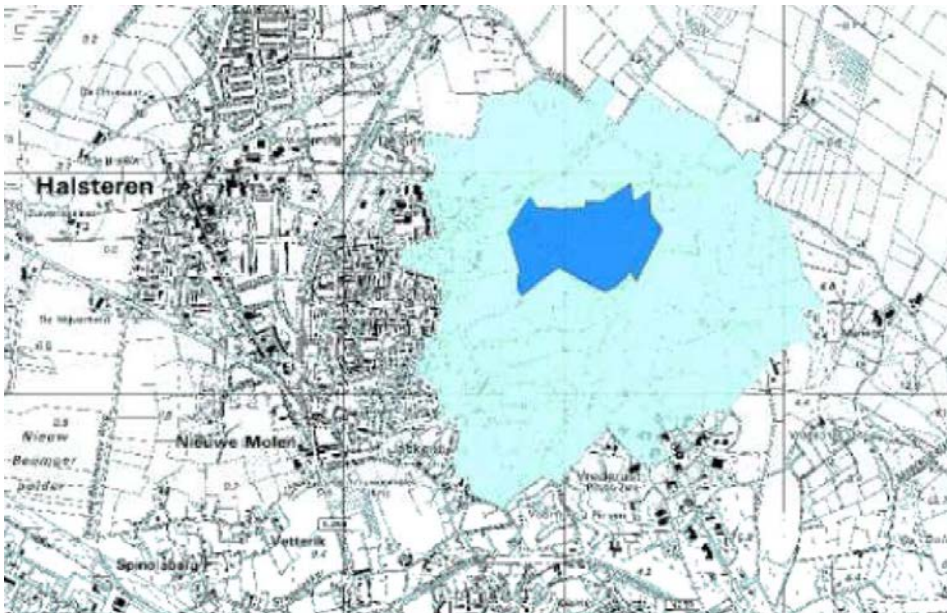
Ten westen van het plangebied ligt het Rijn-Schelde kanaal. Om die reden zijn in het plangebied primaire waterkeringen aanwezig.

figuur 3.20 Primaire waterkering

De Prinsesseplaat in het zuidwesten van het plangebied maakt onderdeel uit van het Zoommeer. Het Zoommeer is een afgesloten zeearm die via het kanaal de Eendracht in open verbinding staat met het Volkerak. Het Zoommeer vormt een zoet meer, waarvan het landschap wordt gedomineerd door waterstaatkundige werken als dammen, dijken en kaden.

Ten zuidoosten van het plangebied, ten oosten van Halsteren is een waterwingebied gelegen. Het gebied is hieronder op kaart zichtbaar.

figuur 3.21 Grondwaterwin- en beschermingsgebied

In het plangebied zijn geen regionale waterbergingsgebieden gelegen. Voor enkele gronden van het plangebied in het Laag geldt dat deze zijn aangewezen als reserveringsgebied voor waterberging. Voor deze gebieden geldt momenteel geen concrete waterbergingsopgave.

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen autonome ontwikkelingen bekend.

3.8.3 Verkeer

Verkeer algemeen

In het plangebied liggen drie wegen met een regionale betekenis. Dit zijn de N286 Eendrachtsweg en de N259 Steenbergseweg. Ook de Tholenseweg heeft een regionale functie. Door het plangebied loopt eveneens de snelweg A4, welke in 2015 wordt doorgetrokken richting Steenbergen. In het plangebied zijn geen wegen met capaciteitsproblemen bekend. Er zijn ook geen problemen bekend ten aanzien van de verkeersveiligheid.

Het merendeel van de wegen in het plangebied heeft een lokaal karakter. Dit betreffen voornamelijk verharde wegen, maar ook enkele onverharde wegen. De verharde wegen hebben vooral een functie voor de interne ontsluiting van buurtschappen en kleinere bebouwingsconcentraties. Deze wegen hebben vaak ook een geringe doorgaande functie.

De onverharde- en halfverharde wegen dienen voornamelijk voor de ontsluiting van landbouwgronden, beheer- en onderhoud van natuurgebieden of ter ontsluiting van woningen. In sommige gevallen hebben deze wegen ook een functie voor recreatief gebruik.

In het plangebied komen een aantal vrijliggende fietspaden voor. De recreatieve fietsroutes (verbonden door het fietsknooppuntennetwerk) maken voornamelijk gebruik van lokale wegen. Wandelroutes zijn er bijvoorbeeld in het Halstersch Laag, op de grens met Steenbergen.

Autonome ontwikkeling

De nieuwe A4 in West-Brabant is een belangrijke corridor voor (vracht)verkeer. Door de aanleg wordt één van de twee ontbrekende schakels in de verbinding tussen Antwerpen, Rotterdam en Amsterdam gerealiseerd. De aanleg van de snelweg zorgt voor een (verdere) ontlasting van het lokale wegennet, met als resultaat minder milieuproblemen en meer verkeersveiligheid.

De A4 wordt een autosnelweg met 2x2 rijstroken waarop 120 kilometer per uur gereden mag worden. De geplande openstelling van de weg is maart 2015. Twee delen van de A4 zijn reeds in uitvoering: bij Dinteloord (in de gemeente Steenbergen) en bij Halsteren (gemeente Bergen op Zoom).

De westelijke boog van de A4 kruist ondermeer de oude N259 en wordt ter hoogte van de Zeelandweg-Oost voorzien van een aansluiting op het onderliggende wegennet. Daar buigt de omleiding weer terug naar het oosten en sluit deze ter hoogte van Klutsdorp, op de grens van Bergen op Zoom en Steenbergen, aan op de bestaande A4.

Het onderhavige bestemmingsplan buitengebied is niet het kaderstellende besluit voor deze ontwikkeling.

3.8.4 Geluid

Geluid Algemeen

De belangrijkste geluidbronnen binnen het plangebied zijn het wegverkeer (de A4, N259, N286), en geluid afkomstig van (agrarische) bedrijven. Bedrijventerreinen zijn binnen het plangebied niet aanwezig. Objecten gevoelig door geluidhinder zijn woningen en maatschappelijke voorzieningen. Het plangebied kent voor het grootste deel een gunstig akoestisch klimaat.

De A4 is in het plangebied dominant aanwezig is. Met een zonebreedte van 400 tot 600 meter ligt een aanzienlijk deel van het plangebied binnen de invloedssfeer van deze autosnelweg. Daarnaast is in en rond het plangebied een groot aantal wegen gelegen met zonebreedtes van 200 tot en met 400 meter.

Stiltegebieden

Binnen het plangebied komen geen stiltegebieden voor.

Geluidzonering van bedrijventerreinen

Het zuidelijk deel van het plangebied is gelegen is binnen de vastgestelde zonegrens van het gezoneerde industrieterrein Theodorus haven.

Autonome ontwikkeling

Uitbreidingen van bedrijven en andere ontwikkelingen in het plangebied zullen moeten voldoen aan de bestaande regelgeving. Hierdoor wordt geluidhinder zoveel mogelijk voorkomen. Ook bij de aanleg van de A4 (conform tracébesluit) wordt voldaan aan wet- en regelgeving. Hiertoe is een milieueffectrapport opgesteld. Er zijn verder geen ontwikkelingen in het plangebied voorzien die leiden tot een significante toename van de geluidbelasting.

3.8.5 Externe veiligheid

Inrichtingen

Om te bepalen of er in de directe omgeving bedrijven zijn gelegen waarop het Bevi van toepassing is, is het RRG (Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen) geraadpleegd. Uit het RRG blijkt dat binnen het plangebied geen bedrijven zijn gelegen waarop het Bevi van toepassing is. Daarnaast blijkt uit het RRG dat het plangebied binnen het invloedsgebied is gelegen van meerdere Bevi-inrichtingen, namelijk: Sabic Innovative Plastics B.V, Crealis Nederland B.V, Nuplex Resins B.V, Mepavex Logistics B.V. en BP Heijmans. Het plangebied ligt niet binnen het plaatsgebonden risico van 10-6 per jaar van deze vijf Bevi-bedrijven.

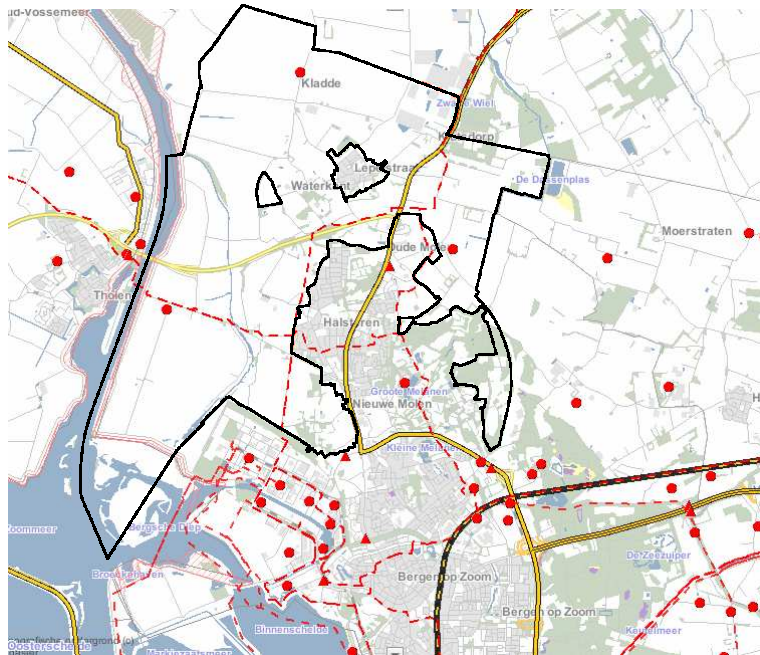
Transport

Uit navraag bij de Dienst Verkeer en Scheepvaart van Rijkswaterstaat blijkt dat de risicolijnen ter hoogte van het Schelde Rijnkanaal niet over de oeverlijnen zijn gelegen. De risicolijnen hebben derhalve geen invloed op het plangebied.

Binnen de gemeente Bergen op Zoom is een route gevaarlijke stoffen vastgesteld. Deze route loopt via de Randweg-Noord en Randweg-West naar het industrieterrein Theodorus haven. Alle wegen van Theodorus haven zijn ook aangewezen. De volgende wegen liggen binnen of in de nabijheid van het plangebied:

- A4
- Halsterseweg (tot de Randweg)
- Randweg-Noord
- Randweg-West
- Steenbergseweg (einde Halsterseweg tot Steenberg)

Uit inventarisatie van de buisleidingen blijkt dat er binnen het plangebied drie hogedruk aardgasleidingen van de Gasunie zijn gelegen.

figuur 3.22 Risicokaart (Nederland.risicokaart.nl)
geel; transportroute gevaarlijke stoffen
rood gestippeld; buisleiding gevaarlijke stoffen
rode aanduiding; risicobron

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen autonome ontwikkelingen bekend op het gebied van externe veiligheid.

4 Ontwikkelingen in het bestemmingsplan Buitengebied Bergen op Zoom Noord

4.1 Inleiding

Om de milieueffecten van het bestemmingsplan te kunnen beoordelen wordt in dit hoofdstuk eerst bekeken welke ontwikkelingen de plannen mogelijk maken (paragraaf 4.2). Zoals reeds is weergegeven in hoofdstuk 2, zijn de ontwikkelingen in de landbouw voor het planMER de meest relevante activiteit. Nagegaan is of ook andere activiteiten relevante milieueffecten kunnen hebben en daarom moeten worden meegenomen in de effectenbeoordeling (zie paragraaf 4.2.1). Vervolgens vindt de afbakening van de relevante activiteiten plaats, die in het planMER worden onderzocht (4.2.4).

In paragraaf 4.3 zijn het voornemen (de ontwikkelruimte in het bestemmingsplan) en de twee scenario's, die worden beoordeeld en vergeleken op milieueffecten, uitgewerkt. Het hoofdstuk sluit in paragraaf 4.4 af met de beoordelingsmethodiek van de scenario's op relevante milieueffecten.

4.2 Ontwikkelingsmogelijkheden nieuw bestemmingsplan

4.2.1 Uitgangspunten bestemmingsplan per functie

Deze paragraaf geeft per thema een opsomming van de uitgangspunten en ontwikkelingsmogelijkheden die in het nieuwe bestemmingsplan buitengebied zijn voorzien. Als uitgangspunt voor deze meer uitvoerige beschrijving is het bestemmingsplan gehanteerd. De kern van de ontwikkeling, voor zover deze relevant is voor de milieueffecten van het plan is vervolgens opgenomen in paragraaf 4.2.4.

De functies landbouw, natuur en landschap vormen de grondslag voor de gebiedsbestemmingen in het bestemmingsplan. Het karakter van deze functies is niet gelijk: landbouw en natuur zijn gekoppeld aan bepaalde gebieden, het landschap is in het hele buitengebied aanwezig. Het landschap weerspiegelt de ontginningsgeschiedenis c.q. wijze waarop mens en natuur met elkaar omgaan. Een ingewikkeld samenspel, dat in ons land verschillende waardevolle cultuurlandschappen heeft opgeleverd. Ook op de schaal van Bergen op Zoom is dit het geval.

Vanwege de wisselwerking tussen landbouw, natuur en het landschap en vanwege het grote belang dat de gemeente (en de hogere overheden) hecht aan de instandhouding van het cultuurlandschap geldt voor het bestemmingsplan het volgende algemene en overkoepelende beleidsuitgangspunt:

“Behoud en ontwikkeling van de economische dragers in het buitengebied alsmede van de verschillende landschapstypen met de daarbij behorende cultuurhistorische en landschappelijke waarden”.

Waar nodig wordt ingezet op een scheiding van de functies landbouw en natuur. Dit vanwege de spanningen die er zijn tussen de productiefunctie landbouw (met de bijbehorende schaalvergroting en intensivering) en de kwetsbare natuurfunctie. In de agrarische gebieden worden zo weinig mogelijk beperkingen opgelegd aan de landbouw, in de natuurgebieden die deel uitmaken van de ecologische hoofdstructuur kan de natuur zich verder ontwikkelen.

Waar mogelijk wordt ook gekozen voor verweving van de functies landbouw en natuur. Dit omdat ontwikkelingen in de landbouw enerzijds en natuur (en landschap) anderzijds elkaar ook kunnen versterken. Zo is het duurzaam voortbestaan van de grondgebonden landbouw een essentiële voorwaarde voor het behoud van het cultuurhistorisch waardevolle landschap. Ook verbreding van de agrarische bedrijfsvoering en agrarisch natuurbeheer kunnen een gunstig effect hebben op natuur en landschap.

De begrenzing van de gebiedsbestemmingen is op hoofdlijnen gebaseerd op de zonering zoals gehanteerd in de Verordening ruimte. De in de provinciale kaart aangegeven gebieden, de EHS, de

groenblauwe mantel en het agrarisch gebied zijn één op één overgenomen. Voor een verdere onderverdeling in gebiedsbestemmingen hebben de huidige geldende bestemmingsplannen mede als basis gediend.

De provinciale kaart 'Zonering agrarisch gebied conform Verordening ruimte' is op hoofdlijnen als volgt vertaald:

Verordening ruimte	Bestemmingsplan buitengebied
Gebieden EHS	Natuur Natuur met functie-aanduiding 'agrarisch' (voorzover gronden nog in agrarisch gebruik)
Groenblauwe mantel	Agrarisch met waarden – Natuur en landschap
Cultuurhistorisch vlak	Agrarisch met waarden - Cultuurhistorie en landschap (besloten gebieden) Agrarisch met waarden – Cultuurhistorie en openheid (open gebieden)
Agrarisch gebied	Agrarisch met waarden– Openheid (open gebieden) Agrarisch

Landbouw

Bouwvlakken

Agrarische bouwvlakken zijn op de verbeelding ingetekend met een bouwvlak aanduiding op de onderliggende agrarische gebiedsbestemming. Aangezien de huidige bestemmingsplannen zijn gedateerd na 1992 en geen van de locaties is gelegen in het door de provincie aangewezen extensiveringsgebied kunnen de bestaande bouwrechten op basis van de huidige agrarische bouwvlakken worden gerespecteerd.

De omvang van alle nieuwe agrarische bouwvlakken is in beginsel dan ook bepaald op basis van de vigerende agrarische bouwvlakken, zoals toegekend in de huidige geldende bestemmingsplannen.

Bij de toekenning van een agrarisch bouwvlak is uitgegaan van de bedrijven met een milieuv vergunning of een melding. Dit betekent dat ook kleine agrarische bedrijven een bouwvlak toegekend hebben gekregen.

Voor hele kleine bedrijven is - afhankelijk van de bedrijfssituatie – middels maatwerk een klein bouwvlak op maat toegekend of de bestemming Wonen.

Daarnaast heeft een controle plaatsgevonden aan de hand van de luchtfoto's en de veldinventarisatie. Alle (legaal opgerichte) agrarische gebouwen en bouwwerken in het buitengebied (bedrijfswoning, bijgebouwen, stallen, mestopslag, voedersilo's, biomassavergistingsinstallatie, permanente teeltondersteunende kassen etc.) dienen immers met de bijbehorende voorzieningen (tuin, erfverharding, kuilvoerplaten, erfbeplanting, waterretentie etc.) binnen het op de verbeelding begrensd bouwvlak te worden geconcentreerd, zonodig is het vigerende agrarisch bouwvlak hier op aangepast.

De meeste bestaande bedrijven hebben binnen hun huidige bouwvlak nog ruimte om uit te breiden, zonder dat hiervoor planologische wijzigingen nodig zijn. Dit betreft de nog niet ingevulde planologische ruimte. Deze uitbreidingsruimte is wel relevant voor de te onderzoeken milieueffecten van het opnieuw opnemen van deze bestaande ontwikkelingsmogelijkheden..

Nieuwvestiging, uitbreiding, omschakeling en vormverandering

Bij de planologische ontwikkeling van agrarische bedrijven wordt een onderscheid gemaakt in de volgende mogelijkheden:

- uitbreiding van een agrarisch bedrijf: vergroting van het bestaande bouwvlak;

- hervestiging van een agrarisch bedrijf: verplaatsen van een bestaand agrarisch bedrijf van het ene agrarisch bouwvlak naar het andere agrarisch bouwvlak, waar de agrarische activiteiten zijn gestaakt;
- nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf: projectie van een al dan niet gekoppeld agrarisch bouwvlak op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een bouwvlak;
- omschakeling van of naar een agrarisch bedrijf: geheel of gedeeltelijk overstappen van de ene agrarische bedrijfsvorm naar de andere agrarische bedrijfsvorm dan wel het overstappen van een niet-agrarisch gebruik naar een agrarische bedrijfsvorm.

Voor de diverse ontwikkelingsmogelijkheden van bouwvlakken wordt onderscheid gemaakt in:

- intensieve veehouderij;
- grondgebonden veehouderijbedrijven;
- overige grondgebonden agrarische bedrijven, zijnde tuinbouw- of akkerbouwbedrijven;
- paardenhouderijen;
- glastuinbouwbedrijven.

Intensieve veehouderij

Intensieve veehouderij bedrijven kunnen op grond van het bestemmingsplan niet uitbreiden. Ook omschakeling naar intensieve veehouderij is niet mogelijk.

Grondgebonden veehouderijbedrijven

De grondgebonden veehouderijbedrijven kunnen door middel van bouwvlakvergroting bij gebruikmaking van wijzigingsbevoegdheid doorgroeien tot maximaal 1,5 hectare en kunnen omschakelen naar paardenhouderij. Grondgebonden bedrijven kunnen omschakelen naar een andere vorm van grondgebonden bedrijf.

Overige grondgebonden agrarische bedrijven

De overige grondgebonden agrarische bedrijven kunnen door middel van bouwvlakvergroting bij gebruikmaking van wijzigingsbevoegdheid doorgroeien tot maximaal 1,5 hectare en kunnen omschakelen naar paardenhouderij. Deze bedrijven kunnen ook omschakelen naar een andere vorm van grondgebonden bedrijf, waaronder veehouderij.

Paardenhouderijen

Paardenhouderijen kunnen niet eenduidig als agrarisch bedrijf worden beschouwd. Activiteiten gericht op het houden, stallen, trainen en fokken van paarden en het aanbieden van paardrijlessen zijn een trend en ontwikkelen zich ook in het buitengebied in rap tempo. Duidelijk is geworden dat er een zeer grote diversiteit aan activiteiten is, die vaak naast elkaar op één bedrijf voorkomen.

Voor de uitwerking van een vestigingsbeleid voor de paardenhouderij is aangesloten bij het beleid zoals opgesteld door de VNG in samenwerking met de Sectorraad Paarden. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in productiegerichte paardenhouderijen en in gebruiksgericte (of publieksgericte) paardenhouderijen (met verkeersaantrekkende werking), zoals maneges en paardenpensions. Uitgegaan wordt van een bedrijfsmatige paardenhouderij wanneer meer dan 5 paarden worden gehouden. Daaronder wordt gesproken van hobbymatig gebruik. Productiegerichte paardenhouderijen, worden beschouwd als een bijzondere vorm van een grondgebonden agrarisch bedrijf. Betreffende bedrijven zijn met een specifieke aanduiding 'paardenhouderij' op de verbeelding aangeduid. Voor betreffende bedrijven gelden in beginsel dezelfde uitbreidings- en omschakelingsmogelijkheden als voor reguliere grondgebonden agrarische bedrijven. Uitbreiding voor bestaande overige gebruiksgericte paardenhouderijen, waaronder pensionstalling is eenmalig mogelijk, tot maximaal 25% van de huidige bebouwde oppervlakte.

Glastuinbouwbedrijven

Bestaande glastuinbouwbedrijven mogen hun bouwvlak via wijziging uitbreiden tot maximaal 3 hectare, waarop maximaal netto 3 ha glasopstand mag worden opgericht, mits dit in overeenstemming is met de natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische kwaliteiten van het gebied. Nieuwvestiging van en omschakeling naar glastuinbouwbedrijven is niet toegestaan. Gezien de glastuinbouwgebieden reeds nagenoeg vol zijn, zijn geen relevante ontwikkelingen te verwachten.

Overzicht uitbreidingsruimte agrarische bedrijven

In tabel 4.1 is aangegeven hoe groot de planologische omvang van de agrarische bedrijven in het plangebied in 2013 (op basis van het vigerend bestemmingsplan) is. In de kolom daarnaast is de maximale (planologische) omvang van de bedrijven bij benadering aangegeven op basis van hun maximale grootte.

Uit tabel 4.1 is op te maken dat de meeste agrarische bedrijven in het plangebied (voldoende) uitbreidingsmogelijkheden hebben bij gebruikmaking van de wijzigingsbevoegdheid die in het bestemmingsplan is opgenomen.

tabel 4.1 Ontwikkelmogelijkheden veehouderijbedrijven op basis van bestemming¹ (gebaseerd op web-bvb)

Straat	Omvang vigerend bouwvlak	Maximaal bouwvlak	Locatie
Buitenlust 1	0,55	1,5	
Langeweg 3	0,81	1,5	
Tholenseweg 26	0,91	1,5	
Tholenseweg 29a	1,24	1,5	
Tholensweg 35	1,23	1,5	
Slikkenburgseweg 2	0,51	1,5	
Daansbergen 1	-		
Kanneviesseweg 18	0,55	1,5	
Erasmusweg 9a	0,55	1,5	
Erasmusweg 2a	0,28	1,5	
Polderweg 1a	0,96	1,5	
Sleutelweg 5	0,56	1,5	
Kijkuit 3	0,98		
Zoekweg 67	0,74	1,5	
Kladseweg 1	1,02	1,5	
Kladseweg 57	-		paardenpension/manege
Kladseweg 38	1,46	1,5	
Ruige Velden 13a	1,63	1,63	
Ruige Velden 17b	1,24	1,24	
Ruige Velden 19	-	1,52	
Slotweg 4a	-		
Vagevuur 11c	0,59		manege
Steenbergseweg 54	0,57	1,5	

Teeltondersteunende voorzieningen

Teeltondersteunende voorzieningen zijn voorzieningen in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten worden gebruikt om de productie onder meer gecontroleerde

1. ¹ In dit overzicht is rekening gehouden met de wordtcasue situatie waarin alle akkerbouwbedrijven omschakelen naar grondgebonden veehouderij.

omstandigheden te laten plaatsvinden. Voorbeelden zijn: aardbeiteelttafels, afdekfolies, antiworteldoek, boomteelthekken, hagelnetten, insectengaas, plastic tunnels, ondersteunende kassen, schaduwhallen en vraatnetten. Het gebruik van deze voorzieningen is aan regels gebonden omdat deze op diverse wijzen van invloed zijn op bijvoorbeeld de waterhuishouding, het landschapsbeeld en de natuur.

In dit bestemmingsplan is aangesloten op het provinciaal beleid aangaande teeltondersteunende voorzieningen. Dit beleid was eerst vastgelegd in de Beleidsnota teeltondersteunende voorzieningen (TOV) uit 2007 en is geïntegreerd in de Verordening ruimte Noord-Brabant 2011. In dit beleid wordt onderscheid gemaakt in tijdelijkheid van de ondersteunende voorzieningen.

Permanente voorzieningen zijn teeltondersteunende voorzieningen die voor onbepaalde tijd gebruikt worden, dit betreft zowel hoge voorzieningen (bakken op stellingen en regenkapen) als lage voorzieningen (containervelden). Vanwege de relatief grote ruimtelijke uitstraling, de duurzaamheid van de voorziening en het ontbreken van een directe relatie met het grondgebruik dienen deze permanente voorzieningen altijd binnen het agrarisch bouwvlak opgericht te worden. Als het bouwvlak te klein is om de voorzieningen te realiseren kan een vergroting van het bouwvlak plaatsvinden. Indien de opgenomen maximaal toegestane oppervlakte van 1,5 ha bouwvlak ontoereikend voor de gewenste voorziening (bv een containerveld) is kan via wijziging in de bestemmingen Agrarisch en Agrarisch – openheid het bouwvlak nog verder worden vergroot tot maximaal 2,5 ha, middels een differentiatieveld. Ter plaatse kan dan oprichting van de teeltondersteunende voorziening worden toegestaan, maar wordt oprichting van bedrijfsgebouwen expliciet uitgesloten.

Tijdelijke voorzieningen betreffen voorzieningen die op dezelfde locatie worden gebruikt zolang de teelt dit vereist (afdekfolies, insectengaas, lage tunnels en menstoegeknelijke wandelkappen), met een maximum van 8 maanden. Deze tijdelijke voorzieningen hebben een directe relatie met het grondgebruik. Aangezien de ruimtelijke impact van dergelijke voorzieningen minder groot wordt geacht, is oprichting van deze voorzieningen tot maximaal 2 ha buiten het agrarisch bouwvlak rechtstreeks toegestaan in de bestemmingen Agrarisch en Agrarisch – openheid tot een hoogte van maximaal 2,5 meter. Via afwijking kan een omvang tot maximaal 4 ha worden toegestaan. Daar waar sprake is van gebieden met specifieke landschappelijke, cultuurhistorische en/of natuurlijke waarden (de bestemmingen Agrarisch met waarden) is voor het oprichten van dergelijke tijdelijke voorzieningen een nadere afweging nodig, om te voorkomen dat (teveel) afbreuk wordt gedaan aan deze waarden. Voor oprichting van tijdelijke, lage voorzieningen (tot max. 2 ha) kan een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden worden verleend. Voor oprichting van tijdelijke, hoge voorzieningen (tot max. 2 ha) kan een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels worden verleend. Hagelnetten, boomteelthekken en vraatnetten betreffen teeltondersteunende voorzieningen, waarvan de netten en hekken zelf tijdelijk worden geplaatst, maar de constructie-palen permanent aanwezig zijn. Hiervoor is in het bestemmingsplan een regeling worden opgenomen, zodat oprichting van de (permanente) constructiepalen ook buiten een agrarisch bouwvlak kan worden toegestaan tot een hoogte van 6 meter, maar waarbij de netten niet jaarrond aanwezig mogen zijn.

Teeltondersteunende kassen

Op het bouwvlak van agrarische bedrijven wordt bij recht de oprichting van maximaal 5000 m² aan teeltondersteunende kassen (alsmede schuurkassen en permanente tunnel- of boogkassen (>1,5 m)) toegestaan. Dit geldt echter niet voor locaties gelegen in de bestemming agrarisch met waarden – natuur en landschap. Ter plaatse zijn geen teeltondersteunende kassen (alsmede schuurkassen en permanente tunnel- of boogkassen (>1,5 m)) toegestaan.

Mestverwerking en biovergisting

Bij gebruikmaking van wijzigingsbevoegdheid is be- of verwerking van mest en/of andere genoemde producten toegestaan tot een capaciteit van maximaal 25.000 ton op jaarbasis en geheel afkomstig van de mest of andere reststoffen afkomstig van het eigen bedrijf. Gezien biomassavergisting plaats dient te vinden binnen het bouwvlak (en dus in plaats van andere bebouwing, waaronder stallen) en de emissie van vee per m² hoger is dan van biomassavergisting, leidt biomassavergisting niet of nauwelijks tot relevante milieueffecten.

Nevenfuncties bij agrarische bedrijven

Nevenactiviteiten zijn in beginsel op alle agrarische bouwvlakken in gebieden met de bestemming agrarisch of agrarisch met waarden toegestaan, mits geen aantasting plaatsvindt van in de omgeving aanwezige waarden.

Nevenactiviteiten die mogelijk worden gemaakt, zijn:

1) Producten en gewassen, direct daaraan gerelateerde producten (branche-gerichte producten) of van streekproducten wordt als ondergeschikte nevenactiviteit van het agrarisch bedrijf gezien en is op alle agrarische bedrijven bij recht toegestaan. Hiervoor hoeft dus geen afzonderlijke procedure doorlopen te worden. Deze activiteiten mogen nadrukkelijk niet de vorm van volwaardige detailhandel aannemen. Dit betekent dat er geen bebouwing voor de verkoopactiviteiten mag worden opgericht en dat de verkoop geen hoofdkomen mag betreffen.

2) Overig verbrede landbouwactiviteiten zijn gericht op bewerking en waardevermeerdering van op het eigen bedrijf geproduceerde producten zoals een ambachtelijke ijs-/kaasmakerij. Deze activiteiten kunnen in het hele plangebied via een omgevingsvergunning worden toegestaan. De activiteiten dienen plaats te vinden binnen de bestaande bebouwing; nieuwbouw of uitbreiding ten behoeve van deze functies is niet toegestaan.

3) Semi- en niet-agrarische nevenfuncties zijn (via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels) toegestaan. Een vaak voorkomende nevenactiviteit is loonwerk of andere op de agrarische sector gerichte dienstverlening, zoals transport. De activiteiten dienen plaats te vinden binnen de bestaande bebouwing; nieuwbouw of uitbreiding ten behoeve van deze functies is niet toegestaan.

4) Statische opslag: Opslag van caravans, aanhangers, boten ed. is een activiteit waar over het algemeen vraag naar is en wat voorkomt in het buitengebied. Deze activiteit is gekoppeld aan een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels (tot 1.000 m²). Deze procedure wordt nodig geacht om te kunnen toetsen aan de gestelde randvoorwaarden, met name dat het uitsluitend mag gaan om opslag van statische goederen en dat de opslag niet ten dienste mag staan van een elders gevestigd niet-agrarisch bedrijf. Het toelaten daarvan betekent in het algemeen dat er na verloop van tijd een dependance van het desbetreffende niet-agrarische bedrijf ontstaat op grond waarvan een niet-agrarische bestemming zou kunnen worden afgedwongen. Dat is niet wenselijk. Buitenpandige opslag en opslag in kassen is overigens pertinent uitgesloten.

5) Agrarische bedrijven kunnen dagrecreatieve nevenactiviteiten ontplooien, zoals verhuur van huifkarren en/ of fietsen, theeschenkerij, organiseren van exposities, rondleidingen, educatiecentra, klim- en klauterhallen etc. Het oprichten van een manege is niet mogelijk als nevenactiviteit. Pensionstalling tot maximaal 6 paarden wordt wel toegestaan, mits dit beperkt blijft tot 500 m², zodat er geen sprake kan zijn van manege. Hierbij worden ook kleinschalige, ondergeschikte horeca-activiteiten toegestaan, tot een maximale oppervlakte van 100 m².

6) Voor een bed & breakfast geldt tot een maximum van 4 kamers. Kleinschalig kamperen wordt als nevenactiviteit toegestaan tot maximaal 25 kampeermiddelen

7) Ook worden mogelijkheden geboden voor nevenactiviteiten in sfeer van zorg en maatschappelijke ondersteuning, zoals de zogenaamde zorgboerderij. Het gaat ook hierbij nadrukkelijk om het organiseren van activiteiten op een bestaand agrarisch bedrijf. Grootschalige zorgvoorzieningen zijn in het buitengebied niet gewenst. Horeca-activiteiten als nevenactiviteit in een zorgboerderij zijn niet toegestaan.

Een belangrijke randvoorwaarde betreft dat met de te ontplooien activiteit geen afbreuk wordt gedaan danwel aantasting plaatsvindt van de in de omgeving aanwezige waarden. Bovenstaande activiteiten dienen in beginsel plaats te vinden binnen het bestaande bouwvolume.

Er is alleen sprake van een nevenfunctie zolang het agrarisch bedrijf als hoofdfunctie wordt uitgeoefend. Daarom is het ook nodig om een bij de nevenfunctie passend maximum aan bebouwing op te nemen. Maximaal 500 m² bebouwd oppervlak mag worden gebruikt ten behoeve van de betreffende activiteit.

Om te kunnen toetsen of aan de gestelde randvoorwaarden wordt voldaan is het realiseren van de genoemde activiteiten in de meeste gevallen gekoppeld aan een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels.

Vrijkomende agrarische bebouwing

Als gevolg van diverse ontwikkelingen in de landbouwsector komen veel agrarische bedrijfsgebouwen vrij. Beëindiging van het agrarisch gebruik kan leiden tot verloedering van (cultuurhistorisch waardevolle) bebouwing en aantasting van de ruimtelijke kwaliteit.

Indien hergebruik samen gaat met sloop van (niet cultuurhistorisch waardevolle) bebouwing kan dit bijdragen aan ruimtelijke kwaliteitsverbetering. Bovendien kan hergebruik een impuls leveren aan de versterking van de leefbaarheid op het platteland en kan het kapitaalvernietiging voorkomen.

In het bestemmingsplan zijn regels opgenomen teneinde verschillende vormen van functieverandering te faciliteren. Dit betreft mogelijkheden voor locaties, waar de bedrijfsmatige activiteiten recent of in de nabije toekomst worden beëindigd als wel voor locaties, waar de bedrijfsmatige activiteiten reeds langer geleden zijn beëindigd, maar waar de voormalige bedrijfsbebouwing nog wel aanwezig is.

Van agrarisch naar wonen

Agrarische bedrijven die hun activiteiten beëindigen kunnen via een wijzigingsprocedure worden gewijzigd in een woonbestemming. Hierbij zal een nieuw strak begrensd bestemmingsvlak worden toegekend. Eventuele aanwezige voormalige agrarische bedrijfsbebouwing mag worden benut voor de nieuwe (woon)bestemming, maar mag niet worden herbouwd.

Bovendien is voor betreffende locaties het functie veranderingsbeleid van toepassing, waar onder voorwaarden een ander gebruik van de voormalige bedrijfsgebouwen kan worden toegestaan. Daarnaast wordt splitsing van monumentale panden toegestaan, omdat dit kan bijdragen aan het behoud van deze gebouwen. Hierbij geldt eveneens als één van de voorwaarden, dat de bijbehorende bedrijfsgebouwen worden gesloopt, tenzij deze gebouwen monumentale kwaliteiten of anderszins cultuurhistorisch beeldbepalende kwaliteiten bezitten.

Van agrarisch naar recreatie

In bepaalde gevallen is hergebruik mogelijk voor recreatieve voorzieningen. Voorwaarde is dat een verdere recreatieve ontwikkeling de ontwikkelingsmogelijkheden van omliggende agrarische bedrijven niet beperkt en aanwezige waarden niet worden aangetast maar versterkt.

Bovendien moet de ontwikkeling passen in de uitgangspunten van de Verordening ruimte. Het moet hierbij gaan om voorzieningen die bezoekersextensief, kleinschalig en vermengbaar met de overige functies zijn. Daarnaast is speciale aandacht vereist voor de noodzakelijke kwaliteitsverbetering van het landschap, onder meer door landschappelijke inpassing van de ontwikkeling.

Bovendien mag er geen vergroting van bouwvolume plaats vinden en dient sloop van overtollige bebouwing (geen waardevolle bebouwing) plaats te vinden. Tenslotte mag conform provinciaal beleid de omvang van het nieuwe recreatieve bestemmingsvlak maximaal 5.000 m² bedragen in geval het een verblijfsrecreatieve voorziening betreft.

Van agrarisch naar agrarisch-technisch hulpbedrijf, agrarisch verwant bedrijf of niet-agrarisch bedrijf
Hergebruik van voormalige agrarische bedrijfsbebouwing is toegestaan voor agrarisch-technische hulpbedrijven en agrarisch verwante bedrijven. De landschappelijke impact van dergelijke bedrijven is vaak groot door onder andere opslag van goederen en de verkeersaantrekkende werking.

Met name bij loonwerkbedrijven en handelsbedrijven in agrarisch verwante producten dient rekening te worden gehouden met de ontsluitingsmogelijkheden in verband met gebruik van relatief grootschalige machines en aan- en afvoer met vrachtwagens.

Agrarisch verwante bedrijven zijn weliswaar in grote mate ruimtelijk aan het buitengebied gebonden, maar toch veelal op de particuliere sector gericht (bijvoorbeeld hoveniersbedrijven, dierenklinieken, dierenpensions).

Buitenopslag is in geen geval toegestaan, tenzij voortvloeiend uit de aard van het bedrijf. Daarnaast mag het ruimtebeslag van het nieuw te vestigen bedrijf niet meer bedragen dan het voormalige agrarische bouwvlak, met een absoluut maximum van 1,5 ha. Bovendien dient er sprake te zijn van kwaliteitsverbetering van het landschap en is een goede inpassing in de omgeving vereist.

Tenslotte dient de inrichting van het bestemmingsvlak een gunstige verhouding tussen bruto en netto ruimtebeslag te bevorderen.

Onder bepaalde randvoorwaarden is ook de hervestiging van 'startende bedrijven' in VAB's toegestaan. In opzet en ontwikkelingsperspectief moet het om een kleinschalige activiteit gaan, met in beginsel slechts enkele werknemers; - als het om een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer gaat, mag het slechts een inrichting zijn die behoort tot de lichtste milieucategorieën (categorie 1 en 2 van de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering'). Publieksgerichte functies zijn niet toegestaan. de totaal toegestane bebouwingsoppervlakte mag niet meer bedragen dan 400 m². Ook dient een kwaliteitsverbetering van het landschap te worden bereikt, onder meer door een goede inpassing in de omgeving.

Wonen

In het buitengebied komen verschillende typen woningen voor. Bestaande, legale, burgerwoningen zijn positief bestemd met de bestemming 'wonen'. De bestemmingsvlakken voor woondoeleinden zijn conform de vigerende situatie toegekend. De maximale omvang van burgerwoningen is 600 m³ (exclusief kelder), tenzij de huidige omvang reeds meer is. Uitbreiding van de woninginhoud is alleen mogelijk in combinatie met sloop. Woningspliting is toegestaan mits bijbehorende bedrijfsgebouwen worden gesloopt.

Nieuwbouw van burgerwoningen in het buitengebied is in het algemeen uitgesloten. Alleen onder speciale condities is nieuwbouw aan de orde, bijvoorbeeld als rechtstreeks wordt voldaan aan de regeling Ruimte voor ruimte (woning in ruil voor sloop van overtollige bedrijfsbebouwing). Dergelijke nieuwbouwinitiatieven zullen vanwege de complexe procedure enkel buitenplannen, middels een apart bestemmingsplan, kunnen worden gerealiseerd en niet direct onder de vigour van het nieuwe bestemmingsplan buitengebied.

Voor oprichting van nieuwe burgerwoningen in het kader van Ruimte voor Ruimte zal eveneens een afzonderlijke planologische procedure doorlopen dienen te worden. Ook de oprichting van nieuwe landgoederen loopt via een aparte planprocedure.

Toerisme en recreatie

Het gehele buitengebied mag zonder voorbehoud worden gebruikt ten behoeve van extensief recreatief medegebruik, zoals fietsen en wandelen. Ter ondersteuning van het extensief recreatief medegebruik worden in het gehele gebied beperkt voorzieningen toegestaan zoals paden, banken, picknicktafels, vogel/wildobservatieposten en bewegwijzering.

Bestaande recreatieve voorzieningen

Binnen het plangebied bevinden zich geen verblijfsrecreatieve voorzieningen

Nieuwe recreatieve voorzieningen

In het bestemmingsplan is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen, waarmee de gemeente eventuele verzoeken van vestiging van nieuwe verblijfsrecreatieve voorzieningen in het buitengebied op VAB-locaties te kunnen faciliteren.

Kleinschalig kamperen

Het opstarten van een boerderijcamping is op of direct grenzend aan alle agrarische bouwvlakken mogelijk. Het is de bedoeling, dat bij de realisatie rekening wordt gehouden met een goede landschappelijke inpassing waardoor de camping positief bijdraagt aan de beleevingswaarde van het landschap. In dit kader is een goede landschappelijke inpassing noodzakelijk. Het maximaal aantal toegestane kampeermiddelen bedraagt 25, waarbij het tijdelijke plaatsen betreft.

Kleinschalig kamperen is behalve als neventak voor agrarische bedrijven, ook toegestaan bij burgerwoningen. Na beëindiging van de agrarische activiteiten als hoofdactiviteit kan de minicamping in dezelfde omvang worden voortgezet.

Daarbij moet bij het oprichten van een kleinschalig kampeerterrein gedacht worden aan:

- Kleinschalige kampeerterreinen mogen tot maximaal 50 m, gerekend vanaf de achtergrens van het (niet)-agrarische bouwvlak, gevestigd worden. Bij burgerwoningen geldt een afstand tot maximaal 50 m, gerekend vanaf de zij- of achtergevel van de woning.
- Het kampeerseizoen loopt van maart tot oktober, vanwege het seizoenskarakter van de bedrijfsvoering en de landschappelijke inpassing;
- Het erf dient van voldoende omvang te zijn;
- De kampeerterreinen moeten landschappelijk ingepast zijn;
- De oppervlakte c.q. afmetingen van de kampeerplaatsen wordt vrijgelaten;
- Voorzieningen t.b.v. van het kleinschalig kamperen (m.n. sanitair) worden toegestaan tot maximaal 50 m².

Bestaande natuur

Bestaande natuur- en bosgebieden, waaronder ook losse percelen en de reeds gerealiseerde ecologische verbindingszone, hebben de gebiedsbestemming Natuur gekregen. In deze gebieden staat de natuurfunctie voorop. Dit betreft met name de Prinsesseplaat en de voormalige kreekrestant Lange Water in het zuiden van het plangebied, de oevers van het Schelde-Rijnkanaal in het westen en het Laag in het oosten van het plangebied.

Binnen het plangebied zijn enkele ecologische verbindingszones geprojecteerd. Deze verbindingszones zijn reeds gerealiseerd. Betreffende gronden zijn eveneens voorzien van de bestemming Natuur.

Nieuwe natuur

Daarnaast zijn binnen de gemeente (in het Laag) ook enkele gronden gesitueerd, die onderdeel uitmaken van de ecologische hoofdstructuur, maar die (nog) in agrarisch gebruik zijn. Betreffende gronden zijn eveneens bestemd als Natuur, maar daarnaast voorzien van de specifieke functieaanduiding 'agrarisch'.

Het beleid is hier gericht op de toekomstige ontwikkeling van natuurwaarden. Binnen deze aanduiding kan het huidige agrarisch gebruik van bovenstaande gronden worden gecontinueerd, maar dient dit wel mede afgestemd te worden op de aanwezige natuur- of landschapswaarden. Bescherming van deze waarden wordt middels een aantal gebruiksverboden en een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden gewaarborgd.

Daarnaast is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen, waarmee verwijdering van de agrarische functie aanduiding mogelijk kan worden gemaakt, indien ter plaatse uitsluitend nog de natuurbestemming van kracht dient te zijn. Deze wijziging kan slechts worden toegepast, indien de gronden zijn verworven en op basis van vrijwilligheid.

Groenblauwe mantel

Gronden die in agrarisch gebruik zijn en in de Verordening ruimte vallen binnen de groenblauwe mantel zijn voorzien van de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden – Natuur en Landschap. Dit betreft hoofdzakelijk gronden in het noordoosten van het plangebied, nabij het natuurgebied het Laag.

Het betreft agrarische gebieden grenzend aan kerngebieden natuur en water die bijdragen aan de bescherming van de waarden in het kerngebied. Binnen de groenblauwe mantel blijft de agrarische sector evenwel een grote en belangrijke grondgebruiker.

Daarnaast vormt het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, water (-beheer) en landschap een belangrijke opgave. Binnen deze bestemming kan het huidige agrarisch gebruik worden voortgezet, mits aanwezige specifieke natuur- en of landschapswaarden, van bijzonder gemeentelijk belang, niet onevenredig worden aangetast.

Betreffende gronden zijn voorzien van een aanvullend beschermingsregeling d.m.v. een extra bepaling in het stelsel van omgevingsvergunningen voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden. Hiermee kunnen bepaalde bodemingrepen en werkzaamheden nader worden getoetst aan eventuele effecten op de omgeving.

Cultuurhistorie en landschap

Diverse gronden binnen het plangebied maken onderdeel uit van een tweetal cultuurhistorische landschappen zoals opgenomen in de provinciale Verordening ruimte, te weten 'Brabantse Wal' (betreft het merendeel van het plangebied) respectievelijk 'Zuiderwaterlinie bij Steenberg' (in het noordoostelijk deel van het plangebied).

Binnen het cultuurhistorisch landschap 'Brabantse Wal' zijn in het plangebied een tweetal historische vlakken aangeduid, te weten 'Fort Pinssen en Fort de Roovere' ten oosten van de kern Halsteren en 'Bremberg en Spionolaberg' ten westen van de kern Halsteren.

Beide forten vormen restanten van de voormalige verdedigingslinie tussen Bergen op Zoom en Steenberg. Ten noorden en ten westen van de forten lagen inundatiegebieden, die onder water gezet konden worden. Rondom de Spinolaberg is een complex van kleinschalige bouwlanden gelegen met veel heggen, houtsingels en bosjes. Dit besloten landschap vormt een contrast met het open landschap van de historische Oud Beijmoerpolder en Nieuw Beijmoerpolder, die later opnieuw zijn ingedijkt.

Binnen het cultuurhistorisch landschap 'Zuiderwaterlinie bij Steenberg' zijn in het plangebied een tweetal historische vlakken aangeduid, te weten 'het Halstersche laag' en iets noordelijker gelegen 'landgoed Dassenberg'. Het Halstersche laag is een drassige laagte aan de oostkant van de Brabantse Wal, die functioneerde als inundatiegebied.

Daarnaast liggen in het gebied enkele landgoederen, waaronder landgoed Dassenberg. Dit betreft een nog gaaf samenhangend landgoed, bestaande uit landbouwgronden en diverse bospercelen. Betreffende gronden, die in agrarisch gebruik zijn en in de Verordening ruimte vallen binnen het agrarisch gebied, maar tevens onderdeel uitmaken van een cultuurhistorisch vlak zijn voorzien van de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden – Cultuurhistorie en landschap danwel Agrarisch met waarden – Cultuurhistorie en openheid.

De kleinschalige landbouw blijft de drager van het gebied, maar er is tevens ruimte voor verbreding met andere economische functies.

Gronden met de nadere aanduiding 'Cultuurhistorie en landschap' betreffen gronden, die onderdeel uitmaken van een historisch, kleinschalig en besloten (zand)landschap. Het betreft het zogeheten coulisselandschap van de Brabantse Wal. Binnen deze bestemming kan het huidige agrarisch gebruik worden voortgezet, mits het besloten, historisch karakter niet wordt aangetast. Binnen dit landschap is ook de kenmerkende steilrand van de Brabantse Wal gesitueerd.

Gronden met de nadere aanduiding 'Cultuurhistorie en openheid' betreffen laaggronden, die onderdeel uitmaken van een historisch, open (klei)landschap. Binnen deze bestemming kan het huidige agrarisch gebruik worden voortgezet, mits het open, historisch karakter niet wordt aangetast.

Betreffende gronden zijn voorzien van een aanvullend beschermingsregeling d.m.v. een extra bepaling in het stelsel van omgevingsvergunningen voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden. Hiermee kunnen bepaalde bodemingrepen en werkzaamheden nader worden getoetst aan eventuele effecten op de omgeving.

Landschapselementen

De in het gebied voorkomende elementen die landschappelijk of natuurwetenschappelijk waardevol zijn (zoals houtwallen, singels, etc) zijn mede op basis van het huidig geldend plan, met de aanduiding 'landschapswaarden' op de verbeelding opgenomen.

De wegen, die vanwege hun verschijningsvorm (bv historische laanbeplanting en/of karakteristiek wegprofiel) beschermenswaardig worden beschouwd zijn conform de geldende regeling middels de aanduiding 'specifieke vorm van verkeer - waardevolle verharde weg' respectievelijk 'specifieke vorm van verkeer - waardevolle onverharde weg' op de verbeelding aangegeven. Voor de aanwezige beplanting is een beschermingsregeling opgenomen ter behoud en versterking van de waardevolle beplanting en/of het karakteristieke wegprofiel.

Cultuurhistorische elementen

Naast de archeologische waarden zijn ook de diverse cultuurhistorische waarden in het buitengebied van belang. Deze waarden worden veelal beschermd middels de specifieke gebiedsbestemming.

Een aantal van de onverharde wegen in het plangebied heeft tevens recreatieve en cultuurhistorische waarden. Ter bescherming van deze waarden dienen deze wegen en paden behouden te blijven en in beginsel niet te worden verhard. Betreffende wegen zijn op de verbeelding opgenomen met een specifieke aanduiding 'specifieke vorm van verkeer - waardevolle onverharde weg'.

Daarnaast zijn de cultuurhistorisch waardevolle bouwwerken of waardevolle objecten, die zijn opgenomen in de rijks- en gemeentelijke monumentenlijst op de verbeelding aangeduid met een 'specifieke bouwaanduiding – rijksmonument' respectievelijk "specifieke bouwaanduiding - gemeentelijk monument". Rijksmonumenten worden beschermd op basis van de Monumentenwet, gemeentelijke monumenten door de monumentenverordening. De gemeente kan bij deze gebouwen nadere eisen stellen aan de situering van nog op te richten gebouwen, om de cultuurhistorische waarden van het aangewezen monument te behouden. Voor beide monumentcategorieën geldt dat slopen niet is toegestaan.

Archeologie

Er is een gemeentelijk archeologie beleid ontwikkeld, waarin de te beschermen waardevolle archeologische gebieden inzichtelijk zijn gemaakt.

Het uitgangspunt van het bestemmingsplan en gemeentelijke plicht is het behoud van het archeologisch erfgoed. Voorheen werden alleen de archeologisch waardevolle gebieden (waarvan de waarde reeds bekend was) beschermd. In dit nieuwe bestemmingsplan buitengebied dienen ook de gebieden beschermd te worden waar mogelijk archeologische waarden te verwachten zijn. De gebieden met te verwachte archeologische waarden zijn conform de gemeentelijke erfgoedkaart op de verbeelding voorzien van een dubbelbestemming Waarde – Archeologie.

Alvorens ruimtelijke ontwikkelingen en bodemingrepen dieper dan 50 cm onder maaiveld toe te kunnen staan dient door de initiatiefnemer te kunnen worden aangetoond dat er geen bodemvondsten te verwachten zijn middels nader onderzoek. In gebieden zonder dubbelbestemming Waarde – Archeologie geldt geen onderzoeksplicht.

4.2.2 **Samenvatting wijzigings- en omschakelingsmogelijkheden**

In onderstaand schema is een overzicht gegeven van mogelijke nevenfuncties- of vervolgfuncties binnen de verschillende gebiedsbestemmingen die op grond van het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt.

Tabel 4.2 Wijzigings en omschakelingsmogelijkheden per bestemming

	Teelt-ondersteunende voorzieningen	Paardenbak t.b.v. hobbymatig gebruik	Overige verbrede landbouw	Voorzieningen t.b.v. kleinschalig kamperen	Pensionstalling	Recreatieve neven-activiteiten	tijdelijke huisvesting van tijdelijke werknemers	uitbreiding kleinschalig kamperen	Statische opslag	vestiging Bed&Breakfast	Mantelzorg	Paarden-houderij	Zorgverlenende nevenactiviteit	Mestverwerking en biovergisting
Agrarisch	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Agrarisch met Waarden - Cultuurhistorie en landschap	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Agrarisch met Waarden - Natuur en landschap	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Agrarisch met Waarden - Openheid	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X
Agrarisch met Waarden - Openheid en cultuurhistorie	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
Wonen		X		X	X						X			

4.2.3 Doel stelsel van omgevingsvergunningen

De geschetste indeling van buitengebied in gebiedsbestemmingen werkt door ten aanzien bouwregels en het uitvoeren van bepaalde werken en werkzaamheden. Deze regels worden afgestemd op de aanwezige aangeduide waarden. Waar het gaat om de bescherming van de aanwezige natuur- en landschapswaarden en de waardevolle cultuurhistorische elementen betekent dit dat een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden (de vroegere aanlegvergunning) gevraagd wordt in bepaalde gebieden.

Het doel van dit stelsel is het voorkomen dat bepaalde specifieke waarden die het gebied herbergt als gevolg van bepaalde activiteiten op onevenredige wijze worden geschaad. Voor het uitvoeren van bepaalde werken of werkzaamheden moet een vergunning worden afgegeven door het bevoegd gezag voordat met die werken of werkzaamheden kan worden begonnen. Bij het afgeven wordt getoetst aan de in het bestemmingsplan opgenomen criteria. Hierbij kan een ter zake deskundige worden gehoord.

Omgevingsvergunningen voor werken en werkzaamheden worden opgenomen ter bescherming van onder meer de volgende waarden:

- a. ecologische en natuurwaarden;
- b. landschappelijke waarden;
- c. waterhuishoudkundige situatie;
- d. landschapselementen;
- e. cultuurhistorisch waardevolle gebieden.

Afwegingskader

Veel werken en werkzaamheden hebben tot doel een verbetering van de waterhuishouding, verkaveling en ontsluiting van agrarische gronden. De diverse landbouwsectoren stellen aan de basisinrichting deels verschillende eisen. Het landbouwkundig belang van deze werken en werkzaamheden is daarmee afhankelijk van het belang van verbetering van deze inrichtingsfactoren voor de specifieke landbouwsector.

De volgende factoren spelen daarbij een rol:

- de grondgebondenheid van de productie (akkerbouw, tuinbouw, melkveehouderij);
- de gevoeligheid / hoogwaardigheid van de teelt (tuinbouw);
- de intensiteit van het grondgebruik door grondbewerking;
- de afstand tot bedrijfsgebouwen (voor akkerbouw is exploitatie van gronden op afstand veelal goed in te passen in een doelmatige bedrijfsvoering;
- melkveehouderij, vollegrondstuinbouw en fruitteelt vragen een directere relatie met de bedrijfsgebouwen).

In hoeverre de werken en werkzaamheden schadelijk zijn voor de aanwezige waarden is afhankelijk van:

- de precieze locatie van de uit te voeren werken en werkzaamheden;
- de omvang, (diepte, oppervlakte);
- het tijdstip van de uitvoering;
- de wijze van uitvoering.

In het bestemmingsplan is onderscheid gemaakt in verschillende gebiedsbestemmingen en zijn per gebiedsbestemming schema's opgenomen voor werken en werkzaamheden die omgevingsvergunningplichtig zijn. Per activiteit zijn criteria opgenomen voor het verlenen van een omgevingsvergunning.

4.2.4 Relevante activiteiten

Verreweg de meeste bedrijven die in het bestemmingsplan zijn bestemd hebben een agrarische functie. Overige bedrijven komen in het plangebied weinig voor. Daarnaast zijn er in het plangebied woningen te vinden.

Het bestemmingsplan biedt met afwijkingsbevoegdheden en wijzigingsbevoegdheden tal van ontwikkelingsmogelijkheden in het buitengebied. Met name in de gebieden, bij de bedrijven die zijn bestemd als agrarisch, al dan niet met waarden, zijn verschillende vervolg of nevenfuncties mogelijk. Het is aannemelijk dat, indien zich een verhoogde dynamiek in het plangebied zal voordoen, dit zich met name binnen en aansluitend op de agrarische bouwvlakken voordoet.

De relevante activiteiten die in het kader van het MER zijn te beschouwen betreffen:

- ontwikkelingsmogelijkheden agrarische bedrijven door voortzetting en intensivering agrarisch gebruik (stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, landschappelijke effecten);
- teeltondersteunende voorzieningen (landschappelijke effecten);
- overige nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven zoals kleinschalig kamperen, biomassavergisting, pensionstalling, paardenbakken (voornamelijk landschappelijke effecten).

Binnen de functies wonen en niet-agrarische bedrijvigheid is de ontwikkelingsruimte zeer beperkt omdat er volgens de voorwaarden van het bestemmingsplan niet of nauwelijks ontwikkelingsmogelijkheden en/of omschakelingsmogelijkheden bestaan. De generieke flexibiliteit die dit het bestemmingsplan voor deze functies biedt zal, zelfs wanneer hier maximaal gebruik van wordt gemaakt, naar verwachting niet leiden tot belangrijke negatieve effecten of wezenlijk andere effecten dan de huidige effecten.

4.3 Voornemen, scenario's en uitgangspunten

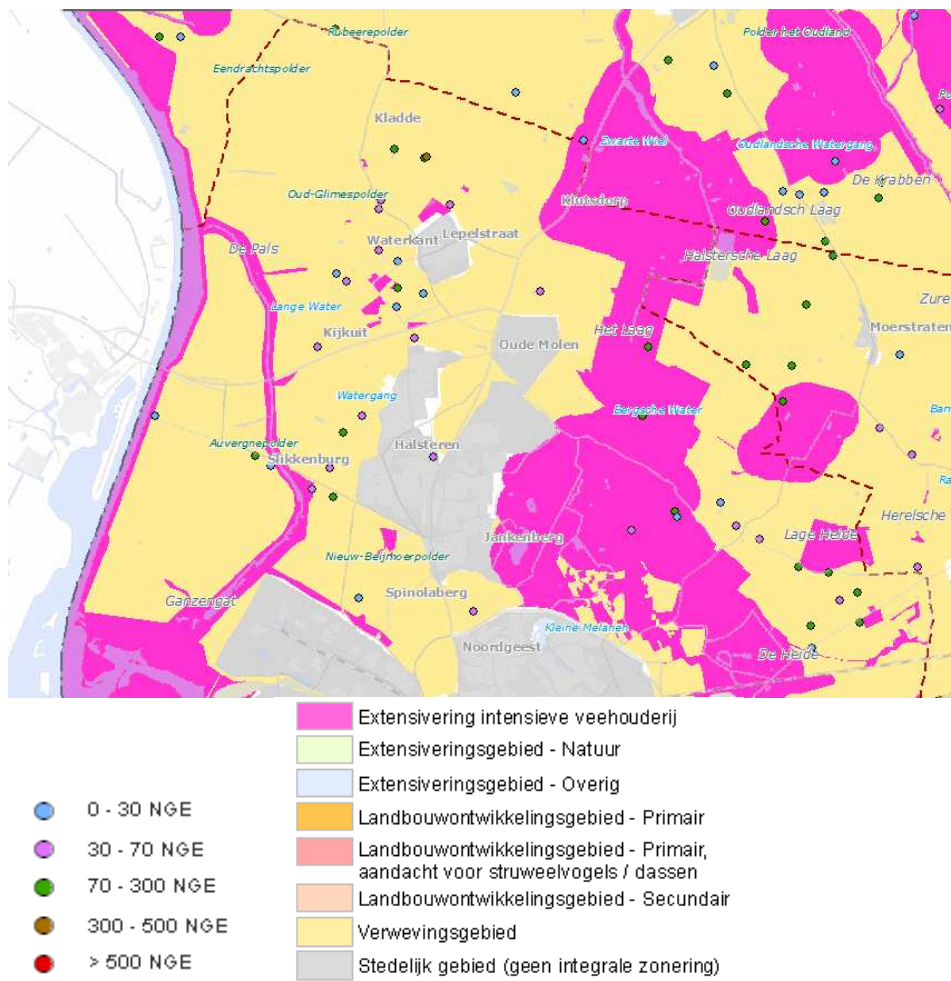
Het voorgenomen bestemmingsplan is vertaald in een tweetal scenario's. Het eerste scenario is een maximaal ('worst case') scenario waarmee de maximale (en theoretische) ontwikkelingsmogelijkheden van het bestemmingsplan worden beoordeeld. Het opnemen van een dergelijk scenario is een juridische vereiste die voortkomt uit jurisprudentie. Tevens is een realistisch scenario opgenomen dat uitgaat van 'verwachte' ontwikkeling in het buitengebied.

De ontwikkelingsmogelijkheden in beide scenario's zijn, zoals in paragraaf 4.2 aangegeven, beperkt tot ontwikkelingen in de landbouw, de ontplooiing van 'nevenactiviteiten' bij agrarische bedrijven en of vervolgfuncties bij agrarische bedrijven. In het maximale scenario is daarbij uitgegaan van een 'worst case'. Het realistisch scenario is gebaseerd op een situatie die redelijkerwijs te verwachten is. In dit scenario is de dynamiek lager. In het realistisch scenario kan er bijvoorbeeld van uitgegaan worden dat biomassavergisting niet of nauwelijks voor zal komen, aangezien dergelijk installaties namelijk alleen rendabel zijn bij de grotere agrarische bedrijven, waar een constante aanvoer van biomassa aanwezig is.

De precieze omvang van de functies in het gebied in de toekomst zijn nog onzeker en zijn daarmee een zeer theoretische invulling van de toekomstige situatie. Het is immers niet te voorspellen in hoeverre gebruik wordt gemaakt van de ontwikkelingsmogelijkheden in de landbouw. Door toepassing van de hier geschetste scenario's kunnen de mogelijke bandbreedtes in de milieueffecten naar verwachting goed in beeld worden gebracht.

Het maximale scenario leidt tot een overschatting van de effecten die daadwerkelijk op zullen treden. Echter door een recente uitspraak van de Raad van State is duidelijk geworden dat een ruimtelijk plan altijd getoetst dient te worden aan de maximale ontwikkelingsmogelijkheden. Tegen het realistisch scenario kan ingebracht worden dat een algehele tendens voorbij gaat aan de ontwikkeling van individuele bedrijven en dat dit zodoende juist leidt tot een onderschatting van de effecten. Immers, slechts één uitzondering op de tendens kan leiden tot andere conclusies.

In figuur 4.1 is een overzicht gegeven van alle bedrijven met vee. Zoals eerder aangegeven zijn het voornamelijk de ontwikkelingsmogelijkheden in de landbouw die kunnen leiden tot milieueffecten. Binnen het plangebied komt slechts één bedrijf voor >300NGE (Nederlandse Grootte Eenheid). De overige bedrijven zijn allen kleiner dan 300NGE. Enkele bedrijven liggen binnen of zeer nabij het extensiveringsgebied, de overige bedrijven liggen binnen het verwevingsgebied. Ook akkerbouwbedrijven zijn relevant vanwege de omschakelingsmogelijkheden naar rundveehouderij (in het maximale scenario). Akkerbouw bedrijven zijn op de kaart niet zichtbaar, maar liggen eveneens verspreid in extensiveringsgebied en verwevingsgebied.

figuur 4.1 **Overzicht bedrijven met vee, bron Provincie Noord-Brabant 2013)**²

2. In afwijking van deze figuur is voor de effectbepaling in het MER uitgegaan van worstcase situatie, waarin ook de grondgebonden akkerbouwbedrijven omschakelen naar veehouderij. Dit betreft de bedrijven die zijn weergegeven in figuur 3.2.

4.3.1 Maximale mogelijkheden

In dit scenario is de ruimte die het voornemen mogelijk maakt maximaal ingevuld. Het toekomstig bouwblok van agrarische bedrijven is hierbij als uitgangspunt gehanteerd. Voor grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven in het verwevingsgebied houdt dit in dat het bouwblok een maximale omvang van 1,5 ha kan hebben. In het verwevingsgebied kunnen grondgebonden bedrijven bovendien omschakelen naar een andere vorm van grondgebonden bedrijvigheid, waaronder grondgebonden veehouderij.

Op basis van de verbeelding behorende bij het bestemmingsplan is van deze bouwblokken de maximale oppervlakte bepaald. Vervolgens is op basis van het rapport van de Commissie Van Doorn bepaald hoeveel dieren (koeien of varkens) er op het betreffende bouwblok kunnen worden gehuisvest en is de bijbehorende emissie van ammoniak uitgerekend.

Binnen het maximale scenario wordt uitgegaan van de situatie dat alle in het plangebied aanwezige agrarische bedrijven die door gebruikmaking van een wijzigingsbevoegdheid kunnen uitbreiden of omschakelen naar een andere functie dit ook daadwerkelijk doen. Hierbij wordt er vervolgens van uitgegaan dat deze omschakeling of uitbreiding plaats vindt op de 'worst case' manier.

De maximale omvang van een grondgebonden bedrijf (van 1,5 hectare) is geschat op 250 melkkoeien en 170 stuks vrouwelijk jongvee. De maximale omvang van intensieve bedrijven staat gelijk aan de huidige omvang.

Ten aanzien van nevenactiviteiten op agrarische bedrijven wordt ervan uitgegaan dat maximaal en hiermee bovengemiddeld en onverwacht vaak gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid om te verbreden. Er zijn in theorie maximaal zo'n 750 kampeerplaatsen mogelijk bij boerenbedrijven in het plangebied (50 bedrijven x 25 kampeerplaatsen). Ook zijn er kampeerplaatsen mogelijk bij burgerwoningen. 750 kampeerplaatsen staat ongeveer gelijk aan twee middelgrote campings

In de praktijk zal het onmogelijk zijn dat er zich een situatie voordoet dat agrarische bedrijven en hun productieoppervlak vergroten en tegelijkertijd ook hun agrarische activiteiten verbreden. Voor het in beeld brengen van de potentiële effecten is er echter voor gekozen om vast te houden aan een systematiek waarbij rekening is gehouden met een 'worst case' ontwikkeling van enerzijds de agrarische ontwikkeling en anderszijds de 'recreatieve' ontwikkeling, dan wel de ontwikkeling van overige nevenactiviteiten.

4.3.2 *Realistisch scenario*

Het maximaal scenario is weliswaar een 'worst case' vertaling van de uitgangspunten voor het bestemmingsplan, maar heeft een weinig realistisch gehalte. Op basis van beschikbare trendgegevens voor de landbouw, is een kwalitatieve vertaling gemaakt naar de redelijkerwijs te verwachten situatie. Dit is het realistisch 'scenario'. Dit scenario is niet cijfermatig vertaald naar stikstofdepositie, maar wordt in de effectbeschrijving wel beoordeeld op basis van verwachtingen.

In paragraaf 3.3.3 is per sector ingezoomd op de ontwikkeling in de periode 2000 tot 2012. Geconcludeerd kan worden dat het aannemelijk is te veronderstellen dat er een beperkte groei van de landbouw plaatsvindt. Ten aanzien van de ontwikkeling van nevenfunctie en vervolgvactiteiten wordt er in het realistisch scenario vanuit gegaan dat functieveranderingen of verbreding een enkele keer voorkomen, maar zeker niet regelmatig.

Ten aanzien van overige ontwikkelingen geldt dat een buitengebied in de regel een laag-dynamisch gebied is, waar zich weinig grootschalige ontwikkelingen voordoen. Het ontplooiën van nevenfuncties en vervolgvactiteiten, zoals hiervoor beschreven, komt wel voor. Dit gebeurt doorgaans alleen binnen de aangewezen bouwvlakken.

4.4 Beoordelingsmethodiek

De effectbeschrijving en -beoordeling richt zich vooral op de effecten van de veehouderij en in mindere mate de ontwikkelingsmogelijkheden van recreatie. Daarbij ligt de focus van de effecten van de scenario's op de volgende hoofdthema's:

- Natuur: de mogelijke invloed op de stikstofdepositie die afkomstig is van de landbouw (dit is vooral ammoniak) op natuurwaarden die gevoelig zijn voor vermesting en de mogelijke verstoring door recreatieve activiteiten;
- Landschap en cultuurhistorie: de invloed op de cultuurhistorisch landschappelijke karakteristieken in het buitengebied;
- Leefbaarheid en gezondheid: dit betreft met name de effecten van geur en fijn stof, gezondheid en verkeersveiligheid.

In tabel 4.3 is het beoordelingskader van de relevante hoofdthema's en bijbehorende milieuaspecten weergegeven. Daarbij is tevens aangegeven of sprake is van een kwantitatieve benadering (met behulp van berekeningen) of een kwalitatieve benadering. In hoofdstuk 5 van het planMER is per thema nader ingegaan op de beoordelingsaanpak.

tabel 4.3 Beoordelingskader relevante milieuaspecten

Hoofdaspect	Criterium	Methodiek
Natuur		
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden t.o.v. huidige situatie en autonome ontwikkeling	Kwantitatief/ Kwalitatief
Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden)	Mogelijke effecten van stikstofdepositie in Wav-gebieden	Kwantitatief/ Kwalitatief
EHS	Ruimtebeslag	Kwalitatief
	Verstoring licht, geluid en trilling	Kwalitatief
	Verstoring recreatie	Kwalitatief
Beschermd en Rode lijst soorten	Stikstofdepositie	Kwalitatief
	Uitbreiding bouwvlakken	Kwalitatief
	Verstoring door geluid & trilling: beschermd en Rode lijstsoorten	Kwalitatief
	(Kleinschalige) recreatieve ontwikkelingen: beschermd en Rode lijstsoorten	Kwalitatief
	Biomassavergisting	Kwalitatief
Landschap, cultuurhistorie en archeologie		
Landschap	Effect op bestaande landschappelijke waarden	Kwalitatief
	Effect op visuele kwaliteit	Kwalitatief
Cultuurhistorie en archeologie	Cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen (historische geografie)	Kwalitatief
	Beschermd monumenten (historische stedenbouw)	Kwalitatief
	Archeologische verwachtingswaarden	Kwalitatief
	Archeologische monumenten	Kwalitatief
Leefbaarheid		
Geur	Geurbelasting op geurgevoelige objecten	Kwalitatief
Luchtkwaliteit	Concentratie fijn stof	Kwalitatief
Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderij	Verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	Kwalitatief
	Besmetting via de lucht	Kwalitatief
	Gezondheidseffecten van geurhinder	Kwantitatief/ Kwalitatief
	Gezondheidseffecten van stofhinder	Kwalitatief
Overige onderwerpen		
	Oppervlaktewater	Kwalitatief
	Grondwater	Kwalitatief
	Bodem	Kwalitatief
	Verkeer	Kwalitatief
	Geluid	Kwalitatief
	Externe veiligheid	Kwalitatief

De mogelijke effecten zijn zoveel mogelijk beschreven aan de hand van de toetsbare criteria, weergegeven in tabel 4.3 en afgezet tegen de autonome ontwikkeling in het gebied (referentiesituatie) die in hoofdstuk 3 is beschreven. De invloed van ammoniakdepositie op de natuur wordt zowel beoordeeld ten opzichte van de maximale als reële situatie.

tabel 4.4 Beoordelingskader

Score	Beoordeling
++	Beoordeling positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
+	Beoordeling enigszins positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
0	Beoordeling neutraal in vergelijking met de autonome ontwikkeling
-	Beoordeling enigszins negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
--	Beoordeling negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling

5 Effecten

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de (mogelijke) effecten beschreven van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, waarbij onderscheid is gemaakt in de effecten van het maximum en het realistisch scenario, zoals beschreven in hoofdstuk 4. Basis voor de effectenbeschrijving en -beoordeling vormt de beoordelingsmethodiek, zoals weergegeven in paragraaf 4.4. Per relevant milieuthema is de aanpak van effectenbeschrijving en -beoordeling nader uiteengezet. In dit hoofdstuk worden altijd eerste de effecten van het maximale scenario in beeld gebracht , om vervolgens een beschrijving van de effecten te geven voor het realistisch scenario en mogelijke mitigerende maatregelen.

De beschrijving van de effecten vindt plaats door het vergelijken van de maximale planbijdrage (of de realistische planbijdrage) met de feitelijke situatie, zijnde de werkelijke bijdrage van stal- en opslagemissie aan de stikstofdepositie in 2012 (zie paragraaf 5.2.1).

Op 25 april 2013 is er een wetswijziging in werking getreden (art 19 kd Natuurbeschermingswet 1998) waaruit opgemaakt kan worden dat uitgegaan van een andere referentiedatum, namelijk 7 december 2004. De Commissie m.e.r.- adviseert om ook aan deze referentiedatum te toetsen. In paragraaf 5.2.2 wordt hierop nader ingegaan.

5.2 Natuur

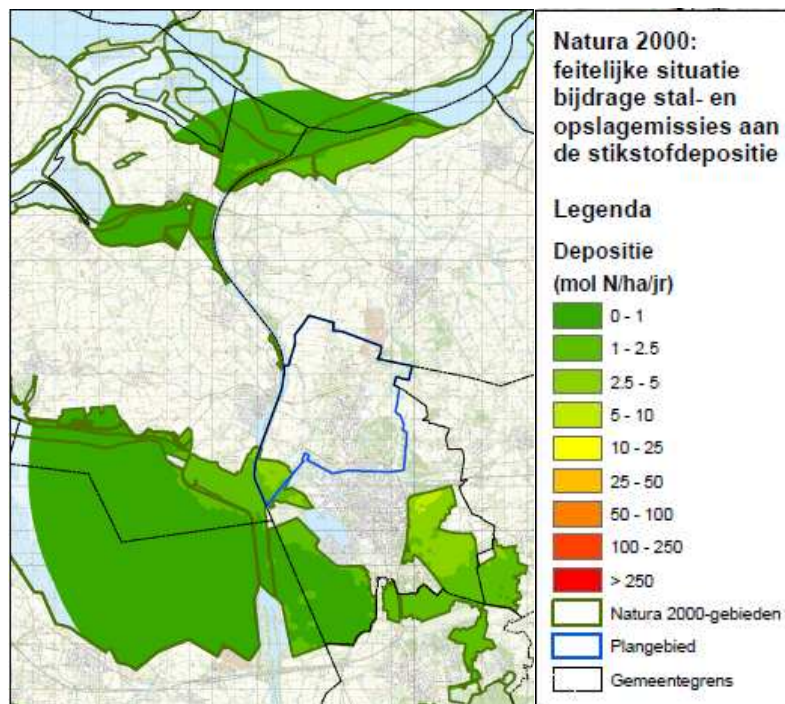
5.2.1 *Natura 2000-gebieden*

De effecten op Natura 2000-gebieden zijn enkel aan stikstofdepositie gerelateerd. De effecten zijn beschreven in de passende beoordeling (zie bijlage 1).

De volgende gebieden zijn onderzocht:

- Brabantse Wal;
- Krammer-Volkerak;
- Markiezaat;
- Oosterschelde;
- Zoommeer

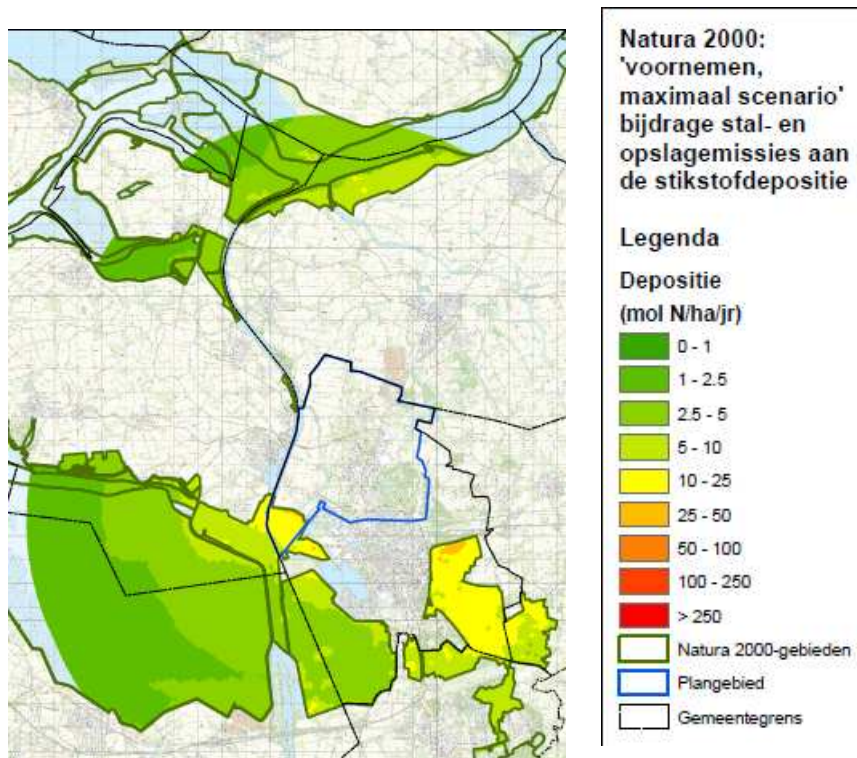
In figuur 5.1 is de huidige bijdrage van de veehouderij (stallen en mestopslagen) en glastuinbouw in Buitengebied Noord aan de stikstofdepositie weergegeven, gebaseerd op de feitelijke situatie.

figuur 5.1 Feitelijke bijdrage agrarische bedrijven Buitengebied Noord aan de totale stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Uit de berekeningsresultaten blijkt dat de bijdrage van agrarische activiteiten in Buitengebied Noord aan de stikstofdepositie van de omliggende Natura 2000-gebieden maximaal 12,23 mol N/ha/jaar is.

In figuur 5.2 is de maximale bijdrage van de veehouderijen in het plangebied Buitengebied Noord aan de totale stikstofdepositie van de omliggende Natura 2000-gebieden gegeven. Hieruit blijkt dat, indien ervan uitgegaan wordt dat de bestemmingsplancapaciteit volledig wordt benut, de agrarische bedrijven in het plangebied maximaal 64 mol N/ha/jaar bijdraagt in Krammer - Volkerak (in de Brabantse Wal is de maximale bijdrage gelegen tussen de 25 en 50 mol n/ha/jaar). De berekeningen zijn gebaseerd op een maximale invulling van de bouwvlakken, gebaseerd op de uitgangspunten van het bestemmingsplan inclusief wijzigingsbevoegdheden.

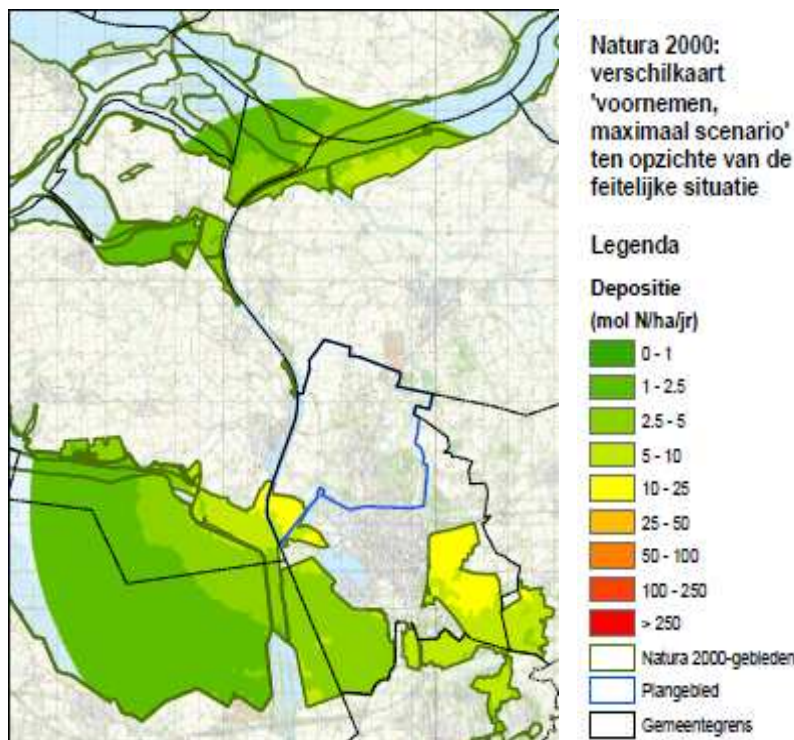
figuur 5.2 Maximale bijdrage agrarische bedrijven Buitengebied Noord aan de totale stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden.

In figuur 5.3 is het verschil tussen de feitelijke en de maximale situatie weergegeven: de planbijdrage. Hieruit blijkt dat het plan maximaal 52 mol per hectare per jaar bijdraagt aan de totale stikstofdepositie (treedt op in het Natura 2000-gebied Krammer – Volkerak).

Onderzocht is in hoeverre in deze gebieden voor stikstof gevoelige habitats en soorten voorkomen, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden en in hoeverre significant negatieve effecten op de gebieden en (vogel)soorten zijn uit te sluiten. In vier van de vijf onderzochte Natura 2000-gebieden is de conclusie als volgt:

"Significant negatieve effecten als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord op beschermde habitattypen in het Natura 2000-gebied zijn op voorhand niet uit te sluiten. De natuurlijke kenmerken van het onderzochte Natura 2000-gebied worden als gevolg van de toename aan stikstofdepositie aangetast."

In het Natura 2000-gebied Zoommeer zijn significant negatieve effecten wel uit te sluiten.

figuur 5.3 Verschil tussen bijdrage van scenario *maximaal* (maximale planbijdrage) ten opzichte van *feitelijk* in mol per hectare per jaar.

Beoordeling

Op basis van de passende beoordeling zijn effecten op Natura 2000-gebieden vanwege stikstofdepositie niet uit te sluiten. Het maximale scenario wordt om die reden als negatief (- -) beoordeeld.

Indien echter een reële inschatting gemaakt wordt van de ontwikkeling van de agrarische sector in Bergen op Zoom, is een veel beperktere toename van de totale emissie te verwachten. Toename door uitbreiding van bedrijven, wordt (deels) gecompenseerd door afname bij andere bedrijven. Niet iedere uitbreiding leidt per definitie tot een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Doordat lokaal, bij de bedrijven die wel uitbreiden een toename van emissie niet op voorhand uit te sluiten is, is dit scenario enigszins negatief (-) beoordeeld.

In de onderstaande tabel is de beoordeling op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden samengevat.

tabel 5.1 Samenvatting beoordeling effect stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden

Criterium	Effecten realistisch scenario	Effecten maximaal scenario
Natura 2000, beoordeling stikstofdepositie ten opzichte van de feitelijke situatie en de autonome ontwikkeling	-	--

Mogelijke maatregelen

Mogelijke maatregelen om significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden te voorkomen zijn beschreven in de passende beoordeling en paragraaf 6.2 van dit MER.

5.2.2 Onderbouwing effecten stikstofdepositie op grond van art 19 kd Nbw

Allereerst wordt door toepassing te geven aan art. 19 kd (nieuw) de reikwijdte van art 19kd uitgebreid naar art 19j. Art 19j is het kader voor plannen, zoals bestemmingsplannen. Art 19 kd, onder 1 (nieuw) houdt in dat onder significante gevolgen als bedoeld in de art 19d, eerste lid, en 19j, tweede lid niet worden verstaan de gevolgen van een handeling, onderscheidenlijk de in het plan voorziene activiteiten, door het veroorzaken van stikstofdepositie op voor stikstofgevoelige habitats in een Natura 2000 gebied in bepaalde gevallen.

Op grond van art 19 kd (nieuw) wordt nu, naast een handeling die werd verricht op de referentiedatum, ook 'het plan dat van toepassing was op de referentiedatum, dat sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd' beschouwd als een hierboven bedoeld geval.

De beoordeling van het bestemmingsplan op grond van art 19kd Nbw (nieuw) houdt in dit geval (ook) in dat wanneer een voorgenomen plan minder ruimte biedt voor stikstofdepositie veroorzakende activiteiten dan een voorloper van dat plan, gesteld kan worden dat het voorgenomen plan per definitie "niet of niet in betekenende mate is gewijzigd". Daarnaast mag het (vigerende) plan in vergelijking met de referentiedatum per saldo geen toename van de stikstofdepositie op de voor stikstof gevoelige habitats hebben veroorzaakt.

Anders gezegd, geen significante gevolgen hebbend, en (dus) uitgezonderd van een passende beoordeling, zijn die plannen die niet in betekenende mate gewijzigd zijn (of zullen wijzigen) en waarvan vastgesteld kan worden dat het (oude) plan per saldo geen toename van stikstofdepositie tot gevolg heeft gehad. Ook plannen die wel in betekende mate gewijzigd zijn, maar waarbij is verzekerd dat per saldo geen toename van stikstofdepositie op gevoelige habitats heeft plaatsgevonden of zal plaatsvinden, hebben op grond van art 19 kd Nbw geen significante gevolgen.

Onduidelijk is nog op welke manier de stikstofdepositie ten tijde van de referentiedatum (2004) dient te worden bepaald. Er zijn ten minste drie mogelijkheden denkbaar:

- o de feitelijke stikstofdepositie op de referentiedatum wordt berekend;
- o de vergunde stikstofdepositie op de referentiedatum wordt berekend;
- o de maximale stikstofdepositie op grond van de ten tijde van de referentiedatum vigerende bestemmingsplannen wordt berekend;

Aangezien hieromtrent nog onvoldoende duidelijkheid bestaat heeft de gemeente Bergen op Zoom er voor gekozen om geen aanvullende berekeningen uit te voeren. Wel is beoordeeld aan de hand van een aantal indicatoren, in hoeverre er naar verwachting sprake is van een toename, danwel een afname van de stikstofdepositie ten opzichte van referentiedatum 2004.

Deze indicatoren zijn:

- o feitelijke dieraantallen 2012 vergeleken met 2004;
- o vergunde ammoniakemissie 2012 vergeleken met 2004;
- o ammoniakemissie op basis van maximale planologische invulling 2012 vs 2004.

Analyse feitelijke dieraantallen 2012 vs 2004

Een analyse van de ontwikkeling van het feitelijk aantal dieren tussen 2004 en 2012 op het niveau van het plangebied is niet mogelijk, omdat er simpelweg geen gegevens beschikbaar zijn op dit microniveau. Wel zijn er op gemeenteniveau gegevens beschikbaar van het CBS.

Uit deze gegevens blijkt sprake van een toename van 15% in het aantal stuk rundvee, en 3% toename in het aantal stuks varkens. Het aantal kippen is geminimaliseerd.

tabel 5.2 Effectenbeoordeling zeer kwetsbare gebieden (buiten Natura 2000)

	2004	2012
Rundvee (totaal)	2953	3371
Schapen	1930	1956
Geiten	14	6
kippen	52500	310
Paarden en pony's	516	452
(Vlees)varkens	4734	4865

Analyse vergunde ammoniakemissie 2012 vs 2004

Een tweede indicator is de ontwikkeling van de vergunde ammoniakemissie. Hiertoe is door het uitvoeren van dossieronderzoek voor alle veehouderijbedrijven waarvan bekend is dat tussen 2004 en 2012 wijzigingen hebben opgetreden in de vergunningen dan wel in de planologische situatie, de toe- of afname van de ammoniakemissie bepaald. Ook bedrijven die tussen 2004 en 2012 gestopt zijn zijn bij dit vergelijk betrokken. In totaal betreft het 22 bedrijven in het plangebied waar gedurende de periode 2004 - 2012 een verandering in het vergunde aantal dieren heeft plaatsgevonden.

Op grond van het vergelijkend dossieronderzoek is gebleken dat de vergunde ammoniakemissie tussen 2004 en 2012 met ruim 40% is toegenomen. Deze toename is voornamelijk het gevolg van de toename van de (vergunde) ammoniakemissie bij een zestal grotere bedrijven. Tegenover deze toename staat de afname van de (vergunde) ammoniakemissie van slechts één kleiner bedrijf.

Planologische vergelijking 2012 vs 2004

De Commissie m.e.r. adviseert om in het kader van art 19 kd Nbw (nieuw) ook het planologisch vergelijk te maken tussen nieuwe bestemmingsplan en de vigerende bestemmingsplannen op de referentiedatum 7 december 2004. De vigerende plannen op de referentiedatum betreffen buitengebied Kladde, vastgesteld gemeenteraad 28 juni 2001 en buitengebied Halsteren, vastgesteld gemeenteraad d.d. 28 november 1996.

Ten behoeve van het vergelijk zijn de maximale ontwikkelingsmogelijkheden van zowel het nieuwe plan als van de vigerende plannen naast elkaar gezet voor die activiteiten die een bijdrage leveren aan de stikstofdepositie.

De maximale omvang van het agrarisch bouwvlak voor grondgebonden agrarische bedrijven (inclusief paardenhouderijen) en overige niet-grondgebonden bedrijven bedraagt in het nieuwe bestemmingsplan 1,5 hectare. In de vigerende plannen was dit niet anders.

Ook de maximale omvang van het agrarisch bouwvlak voor intensieve bedrijven bedraagt in het nieuwe bestemmingsplan 1,5 hectare. Ook dit was in de vigerende plannen niet anders.

In het nieuwe plan blijft omschakeling van de ene vorm van grondgebonden landbouw naar de andere ook mogelijk (bijv akkerbouw naar rundveehouderij). Omschakeling naar IV of Glas is in het nieuwe plan niet mogelijk. Omschakeling van de ene vorm van grondgebonden landbouw was in de vigerende plannen altijd mogelijk.

Uit dit vergelijk blijkt dat het nieuwe bestemmingsplan niet in betekenende mate afwijkt van de vigerende plannen.

Er is geen berekening uitgevoerd naar het verschil in stikstofdepositie op grond van de maximale planinvulling, nieuwe plan vergeleken met de vigerende plannen 2004. Naar verwachting ligt de maximale stikstofdepositie als gevolg van het nieuwe bestemmingsplan aanmerkelijk lager dan de maximale stikstofdepositie als gevolg van de vigerende plannen. Dit verschil wordt dan verklaard doordat het in het nieuwe plan niet meer mogelijk is om om te schakelen naar intensieve veehouderij.

Beoordeling

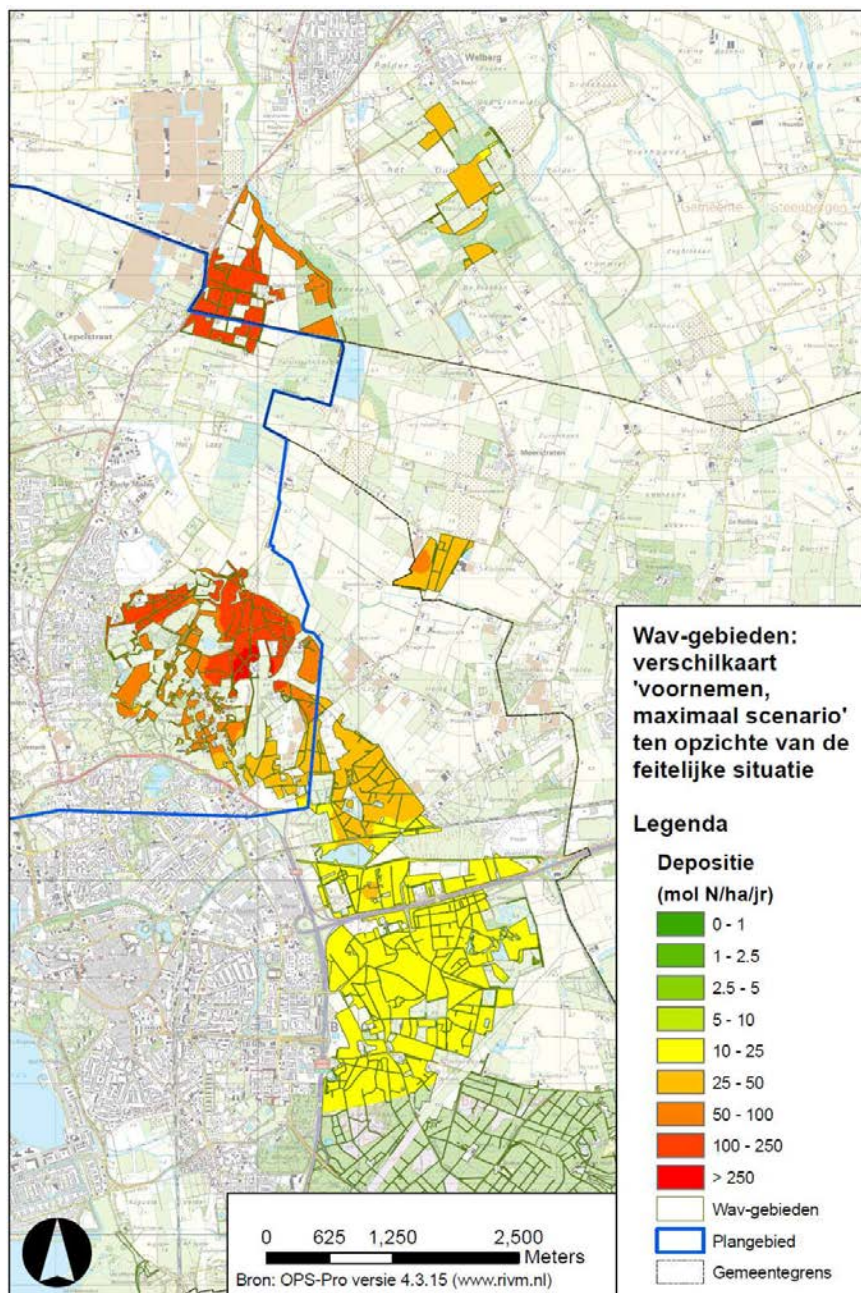
Op grond van bovenstaande vergelijkingen kan geen eenduidige conclusie worden getrokken over de ontwikkeling van de ammoniakdepositie in het plangebied. Hoewel het op grond van een planologische

vergelijking aannemelijk is dat de ammoniakdepositie niet zal zijn gestegen, en niet zal stijgen, laat de ontwikkeling van de vergunde ammoniakemissie in dezelfde periode een geheel ander beeld zien. De ontwikkeling van het feitelijke aantal dieren laat een enigszins gedifferentieerd beeld zien. De beschikbare cijfers zijn echter niet op het juiste schaalniveau, zodat betrouwbare uitspraken niet mogelijk zijn.

De beoordeling van de ammoniakdepositie op grond van art 19kd Nbw en dus de vergelijking met een andere referentiedatum, leidt niet tot andere inzichten en conclusies, dan die in paragraaf 5.2.1. Significant negatieve effecten zijn niet uit te sluiten. Het maximale scenario wordt negatief beoordeeld ten aanzien van het onderdeel stikstofdepositie.

5.2.3 Overige zeer kwetsbare gebieden in ecologische hoofdstructuur (Wav-gebieden)

Zoals in hoofdstuk 3 is beschreven, is in de modelstudie naar mogelijke gevolgen van de ontwikkelingsmogelijkheden in de voorgenomen bestemmingsplannen op de stikstofdepositie, ook de mogelijke invloed op de depositie in de zeer kwetsbare gebieden die geen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden meegenomen, de zogenaamde Wav-gebieden. In figuur 5.4 is de berekende maximale toename van de bijdrage van de landbouw weergegeven, ten opzichte van de feitelijke situatie.

figuur 5.4 Voornemen, maximum scenario. Verschil depositie op Wav-gebieden ten gevolge van de veehouderij ten opzichte van de huidige situatie / autonome ontwikkeling.

Bij het maximale scenario neemt de stikstofbelasting zodanig toe, dat hiervan, mede doordat het achtergrondniveau voor diverse doelen / vegetaties reeds als hoog kan worden gekwalificeerd, een negatief gevolg verwacht kan worden op de gestelde ecologische doelen en ambities.

Voor de Wav) gebieden geldt op grond van de Wet Ammoniak Veehouderijen een beschermingszone van 250 meter. Binnen deze zone is nieuwvestiging uitgesloten en bestaande bedrijven binnen deze zone kunnen alleen onder strikte voorwaarden uitbreiden (binnen het emissieplafond van de veehouderij).

Beoordeling

Effecten op Wav-gebieden zijn vanwege stikstofdepositie niet uit te sluiten. Het maximale scenario wordt om die reden als negatief (- -) beoordeeld.

Indien echter een reële inschatting gemaakt wordt van de ontwikkeling van de agrarische sector in Bergen op Zoom, is een veel beperktere toename van de totale emissie te verwachten. Toename door uitbreiding van bedrijven, wordt (deels) gecompenseerd door afname bij andere bedrijven. Niet iedere uitbreiding leidt per definitie tot een toename van stikstofdepositie.

Doordat lokaal, bij de bedrijven die wel uitbreiden een toename van emissie niet uit te sluiten is, is dit scenario enigszins negatief (-) beoordeeld.

In de onderstaande tabel is de beoordeling samengevat. Bij de beleidsmatige beoordeling hiervan dient te worden bedacht dat het zoneringsbeleid in het kader van de Wav zich alleen richt op de agrarische ontwikkelingsmogelijkheden in de zeer kwetsbare gebieden zelf en de zone van 250 m daar omheen. Voor het overige is alleen het generieke ammoniakbeleid van toepassing.

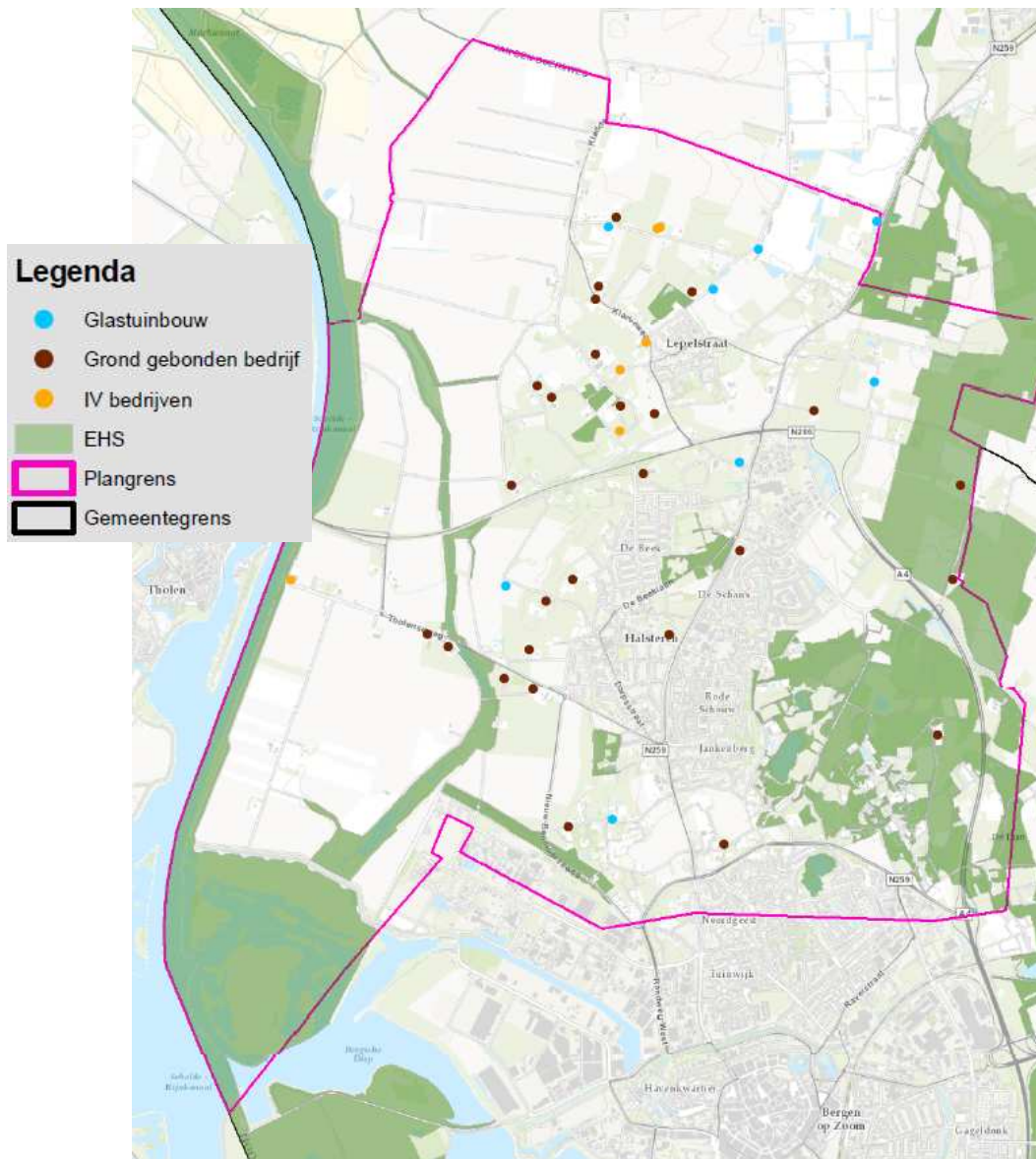
tabel 5.3 Effectenbeoordeling zeer kwetsbare gebieden (buiten Natura 2000)

Criterion	Effecten realistisch scenario	Effecten maximaal scenario
Overige zeer kwetsbare gebieden Wav	-	- -

5.2.4 Overige natuurwaarden

EHS

In het bestemmingsgebied worden bestaande bos- en natuurgebieden die onderdeel uitmaken van de ecologische hoofdstructuur als zodanig bestemd. Er is in het bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom Noord geen ruimte voor (grootschalige of intensieve) ontwikkelingen die niet passen binnen de doelstellingen voor de (zoekgebied van) EVZ, EHS en beheer/herstel van de waterstructuren.

figuur 5.5 Ligging bestaande veehouderij bedrijven binnen de gemeente Bergen op Zoom in relatie tot de EHS

Effecten stikstofdepositie op EHS gebieden

De voor verzuring meest gevoelige gebieden binnen de EHS zijn door de provinciale staten aangewezen als Wav-gebieden (Wet ammoniak en veehouderij). Voor effecten door stikstof in de EHS zijn deze WAV-gebieden relevant. Gezien effecten in deze gebieden opgenomen zijn in paragraaf 5.2.2, is hierop niet nader ingegaan in deze paragraaf.

Effecten biomassavergistinginstallaties op EHS-gebieden

De mogelijke effecten van de installaties met betrekking tot stikstof zijn meegewogen in het onderzoek naar stikstofdepositie. Er is geen sprake van ruimtebeslag omdat deze installaties binnen de bouwpercelen geplaatst dienen te worden. Gezien de beperkte omvang van de installaties zijn negatieve effecten door visuele- of geluidsverstoring op voorhand uit te sluiten. Hierdoor worden de effecten als neutraal (0) beoordeeld.

Uitbreiding bouwvlakken en verstoring EHS

Er liggen enkele bouwvlakken in of nabij de begrenzing van de EHS. Uitbreiding van deze bouwvlakken kan voor een negatief effect zorgen op de aanwezige EHS-gebieden. Het aantal bedrijven met uitbreidingsmogelijkheden nabij de EHS is beperkt. Bovendien worden de waarden van de EHS in het bestemmingsplan geborgd door de bestemming Natuur. Het maximale en realistische scenario worden beide als enigszins negatief (-) beoordeeld.

Het bestemmingsplan maakt diverse ontwikkelingen mogelijk die mogelijk (extra) verlichting met zich meebrengen. Ook is enige toename van geluid nabij uitbreidende agrarische bedrijven niet uit te sluiten. Hiermee is niet uit te sluiten dat enige negatieve effecten binnen de EHS op kunnen treden. Het effect in het maximale scenario is om die reden enigszins negatief beoordeeld (-). In het realistische scenario treden er minder negatieve effecten op. Deze effecten zijn echter niet volledig uit te sluiten en als neutraal te beoordelen. Dus in het realistische scenario worden de effecten ook als enigszins negatief beoordeeld (-).

Bij de uitwerking van deze ontwikkelingen en concrete projecten dient te worden getoetst aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de aangrenzende EHS-gebieden. Er van uitgaande dat deze toetsing zorgvuldig zal worden uitgevoerd kan worden geconcludeerd dat het bestemmingsplan niet zal leiden tot significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

(Kleinschalige) recreatieve ontwikkelingen: EHS

In het bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom worden kleinschalige recreatieve ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Deze kleinschalige voorzieningen (maximaal 25 kampeervoorzieningen per bedrijf) zijn meestal goed te verenigen met de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS, met uitzondering van specifieke gebieden die niet toegankelijk zijn. In de meeste EHS gebieden is recreatief gebruik gereguleerd en blijven bezoekers op de aangegeven paden en wegen.

Indirecte (en onbedoelde) effecten, zoals verstoring en betreding van niet vrij toegankelijke gebieden, zullen zich voornamelijk voor kunnen doen in het maximale scenario, waar sprake is van maximale verbreding van de agrarische activiteiten (hoewel het in theorie onmogelijk is dat maximale intensivering van de veehouderij samengaat met een verdere verbreding van de activiteiten op het zelfde bedrijf, de beschikbare uitbreidingsruimte is immers een beperkende factor om zowel de veehouderij als de nevenactiviteiten in omvang te laten toenemen). In het realistische scenario is sprake van een lichte toename van de effecten van de recreatieve ontwikkelingen op de EHS. Dit effect is enigszins negatief beoordeeld (-). De verstoringen van recreatieve ontwikkelingen in het maximale scenario zullen op meerdere locaties plaatsvinden. Echter deze verstoring blijft beperkt waardoor ook dit scenario als enigszins negatief (-) wordt beoordeeld.

Opgemerkt wordt hierbij dat per voorgenomen ontwikkeling in een later stadium van de planontwikkeling de effecten getoetst dienen te worden, waarmee aangenomen kan worden dat de kleinschalige recreatieve ontwikkelingen van het bestemmingsplan niet zullen leiden tot wezenlijke negatieve effecten op de kenmerken en waarden van de EHS.

Beschermde en Rode Lijst soorten

Effecten stikstofdepositie op beschermde en Rode lijstsoorten

De stikstoftoename ten gevolge van de mogelijkheden in het bestemmingsplan zal mogelijk plaatselijk leiden tot een verandering van de soortensamenstelling van de vegetatie, bijvoorbeeld in de Wav-gebieden (die grotendeels samenvallen met de EHS). Echter, deze veranderingen zullen niet aan de orde zijn in delen van het plangebied die reeds zeer voedselrijk zijn.

De meest kwetsbare Natuurgebieden (de Natura 2000-gebieden) zijn zeer strikt beschermd. Effecten van stikstofdepositie op beschermde soorten worden reeds meegenomen bij de beoordeling van de Natura 2000-gebieden waarin veelal de stikstofgevoelige habitats gelegen zijn. De stikstofgevoelige soorten zijn daarbij meegenomen in de beoordeling.

Buiten de Natura-2000 gebieden is het effect op stikstofgevoelige soorten naar verwachting beperkt, maar niet geheel uit te sluiten. Het maximale scenario wordt daarom als enigszins negatief (-), het realistische scenario neutraal (0) beoordeeld.

Uitbreiding bouwvlakken: beschermde soorten

De uitbreiding van bouwvlakken kan effecten hebben op de daar eventueel aanwezige beschermde soorten. Op voorhand is niet uit te sluiten dat biotopen als leefgebied van beschermde soorten lokaal verloren zullen gaan. De effecten zijn voor het maximale en reële scenario zijn hierdoor beide als enigszins negatief (-) beoordeeld.

De aanwezigheid van beschermde soorten is bij nadere detaillering van onderzoek bij toekomstige ontwikkelingen terug te voeren tot lokale biotopen waar de soorten zich ophouden. Indien nodig zal voor een (uitbreidings)-ontwikkeling een ontheffingstraject Flora- en faunawet moeten worden doorlopen. Inventarisatie en monitoring van beschermde soorten op de prioritaire ontwikkellocaties zal bijdragen aan het voorkomen van ongewenste situaties van onverwacht opduiken van een soort op een ontwikkellocatie. Hiervan uitgaande is niet de verwachting dat het bestemmingsplan zal leiden tot wezenlijke negatieve effecten op beschermde soorten.

Verstoring door geluid, licht & trilling: beschermde en rode lijstsoorten

Door het gebruik van zowel intensievere of grotere veehouderijen, danwel recreatieve nevenactiviteiten kan verstoring van geluid en licht op beschermde en rode lijst soorten optreden. Bijvoorbeeld door verlichting bij open stalsystemen, paardenbakken of recreatieve activiteiten of door geluid van (meer) landbouw- of recreatief verkeer.

De aanlegwerkzaamheden van de uitbreidingen brengen een tijdelijke toename van verstoring van geluid en trilling (heien) met zich mee. Voor de veehouderijen die in of nabij EHS-gebieden liggen kan deze verstoring leiden tot tijdelijke negatieve effecten op de aanwezige vogels. De effecten zullen zeker niet zeer negatief zijn doordat de verstoring tijdelijk is, en er geschikt leefgebied in de omgeving is om naar uit te wijken en mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de verstoring te beperken. Bij mitigerende maatregelen kan gedacht worden aan werken buiten het kwetsbare seizoen, dus in de maanden augustus en september. Zowel de effecten van agrarische activiteiten in het maximale scenario, als van recreatieve activiteiten in het reële scenario op beschermde en rode lijst soorten zijn enigszins negatief (-) beoordeeld.

(Kleinschalige) recreatieve ontwikkelingen: beschermde en Rode lijstsoorten

In het bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom worden kleinschalige recreatieve ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Deze voorzieningen dienen te worden gerealiseerd binnen het agrarisch bouwblok. Kleinschalige voorzieningen (kamperen bij de boer) zijn meestal goed te verenigen met de bescherming van (rode lijst) soorten. Eventuele effecten zullen zich voornamelijk voordoen in het maximale scenario, waar sprake is van verbreding van de agrarische activiteiten. Omdat effecten van recreatieve ontwikkelingen in het maximale en realistische scenario op beschermde soorten niet uit te sluiten zijn, zijn beide scenario's enigszins negatief beoordeeld (-).

Effecten biomassavergistinginstallaties

De aanleg van de installaties kan lokaal voor verstoring van beschermde soorten zorgen. De effecten zullen niet zeer negatief zijn doordat de verstoring tijdelijk is, en er geschikt leefgebied in de omgeving is om naar uit te wijken en mitigerende maatregelen genomen kunnen worden om de verstoring te beperken. Uitgaande dat deze installaties alleen binnen het bouwvlak mogelijk gemaakt worden, is bovendien geen sprake van een groter ruimtebeslag dan bij een maximale uitbreiding van de agrarische bebouwing zelf. De effecten zijn hiermee niet heel onderscheidend van een andere invulling van het maximale scenario. Vanwege de tijdelijke verstoring in de aanlegfase van de installatie is toch gekomen tot een enigszins negatieve beoordeling op beschermde soorten (-).

Beoordeling

De effecten van het maximale en reële scenario op EHS en beschermde en rode lijst soorten is weergegeven in tabel 5.4.

tabel 5.4 Effectenbeoordeling overige ecologische aspecten (buiten Natura 2000)

Aspect	Beoordelingscriterium	Effecten realistisch scenario	Effecten maximaal scenario
EHS	Ruimtebeslag	-	-
	Verstoring licht, geluid en trilling	-	-
	Verstoring recreatie	-	-
Beschermd en Rode lijst soorten	Stikstofdepositie	0	-
	Uitbreiding bouwvlakken	-	-
	Verstoring door geluid & trilling: beschermd en Rode lijstsoorten	-	-
	(Kleinschalige) recreatieve ontwikkelingen: beschermd en Rode lijstsoorten	-	-
	Biomassavergistingsinstallaties	-	-

5.3 Landschap en cultuurhistorie

5.3.1 Landschap

Effect op bestaande landschappelijke waarden

Maximale scenario

In het bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom Noord is uitbreiding en omschakeling mogelijk van grondgebonden agrarische bedrijven en mogen vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen worden gebruikt voor andere (bij voorkeur agrarische) bedrijfsmatige activiteiten. Tevens zijn diverse nevenactiviteiten mogelijk. De landschappelijke waarden kunnen als gevolg hiervan worden aangetast door de oprichting van nieuwe stallen en de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen. In het maximale scenario, waarbij rekening wordt gehouden met de theoretisch hoogst mogelijke dynamiek zijn landschappelijke consequenties niet uit te sluiten. Er is onderscheid gemaakt tussen vijf verschillende agrarische bestemmingen. De verschillen tussen de bestemmingen zijn beperkt en de bestemmingen verschillen voornamelijk in de Omgevingsvergunning voor werken en werkzaamheden en de mogelijkheid om een paardenhouderij te realiseren. Voor zover relevant wordt hierop bij de effectbeschrijving ingegaan.

De impact op het landschap van de agrarische bestemmingen verschilt door de verschillende karakteristieken van de landschappen. In het besloten landschap is de impact van bedrijfsvergrotingen niet zozeer gelegen in de zichtbaarheid in het landschap en verdichting, maar meer in aantasting van de kleinschaligheid. In het open zeeleilandschap zijn de grootschaliger bedrijven beter zichtbaar. De meer grootschalige inrichting van het landschap en het beperkte aantal bouwvlakken leidt echter tot een beperkte invloed. In beide gevallen zijn de effecten op de bestaande landschappelijke waarden daarom beperkt

De nevenactiviteiten worden mogelijk gemaakt tot een omvang van ca. 500 m². De impact daarvan is relatief beperkt en vindt plaats binnen de agrarische bouwvlakken, zodat de impact daarvan in de beoordeling van de impact van de vergroting van de bouwvlakken integraal is afgewogen. Overigens heeft het realiseren van een kleinschalige camping minder invloed op de openheid en de kleinschaligheid van het landschap dan het oprichten van extra bedrijfsgebouwen.

Realistisch scenario

In het realistisch scenario waarbij uit wordt gegaan van een lage dynamiek zal een enkele oprichting van een nieuwe stal of minicamping, rekening houdend met de aan het bestemmingsplan gekoppelde randvoorwaarden niet leiden tot wezenlijke negatieve landschappelijke effecten op de landschappelijk waardevolle gebieden.

Binnen het maximum scenario zijn landschappelijke effecten niet volledig uit te sluiten en is het effect enigszins negatief (-). Het effect van de voorgenomen ontwikkeling op de landschappelijke waarden binnen het realistisch scenario is neutraal (0) beoordeeld.

Effect op visuele kwaliteit

Door de mogelijkheden die worden geboden aan agrarische bedrijven (schaalvergroting en uitbreiding van bedrijven) treedt mogelijk verdere verdichting op van de plaatselijke openheid van het landschap. Aangezien geen nieuwsvestiging mogelijk wordt gemaakt blijft de openheid van het landschap grotendeels behouden.

Het bestemmingsplan maakt teeltondersteunende voorzieningen mogelijk in alle typen agrarische bestemmingen. Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen kunnen maximaal 8 maanden worden toegestaan. Permanente teeltondersteunende voorzieningen zijn binnen het bouwvlak toegestaan met een maximum van 1,5 ha. Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn ook buiten het bouwvlak mogelijk, met een maximum van 4 ha. De teeltondersteunende voorzieningen kunnen een groot deel

van het jaar (2/3 deel) worden toegepast (maximaal 8 maanden) en zijn in het gehele gebied mogelijk. Daarmee kunnen zij een aantasting van de landschappelijke - visuele kwaliteit veroorzaken. De tijdelijke voorzieningen hebben geen duidelijke locatie, omdat deze overal in het landschap kunnen worden toegepast. Het effect van de teeltondersteunende voorzieningen is daarmee licht negatief. Met name het tijdelijke karakter is belangrijk voor deze beoordeling. Voor de permanente teeltondersteunende voorzieningen is dit effect reeds beschouwd in de realisatie van vergrote bouwvlakken, omdat deze voorzieningen alleen binnen het bouwvlak gerealiseerd kunnen worden.

Ook recreatieve ontwikkelingen (kleinschalige kampeerterreinen) worden alleen mogelijk gemaakt op of in aansluiting op een agrarisch bouwperceel, waardoor met name in de open gebieden met kleinschaliger verkaveling de effecten het grootst zijn (noordoostzijde van de gemeente). In de grootschaliger gebieden en de meer besloten gebieden zijn dergelijke ontwikkelingen eenvoudiger in te passen. Er is een enigszins negatief effect (-) op de visuele kwaliteit in het maximale scenario. In het realistisch scenario, met een lage dynamiek, zijn de effecten nihil. Het effect is neutraal (0).

Beoordeling

In tabel 5.5 zijn de effecten op landschap samengevat.

tabel 5.5 Beoordeling effecten landschap

Thema	Beoordelingscriterium	Effecten realistisch scenario	Effecten maximaal scenario
Landschap	Landschappelijke waarden	0	-
	Visuele kwaliteit	0	-

Mogelijke maatregelen

De specifieke landschappelijke waarden worden beschermd door een stelsel van gebruiksverboden en een omgevingsvergunningstelsel. Hierdoor wordt bij ontwikkeling op voorhand rekening gehouden met de landschappelijke waarden in de in hoofdstuk 3 onderscheiden zones. Als gevolg hiervan worden negatieve effecten op de waardevolle gebieden in het plangebied zo veel mogelijk beperkt. Het bestemmingsplan kan voor alle deelgebieden randvoorwaarden bieden door middel van planregels om landschappelijke waarden te beschermen. Het niet optreden van onevenredige aantasting van de cultuurhistorische waarden wordt hierin als voorwaarde genoemd voor het verlenen van vergunning. Bovendien is bij planwijziging ten behoeve van bebouwing het aanwenden van 10% van het perceel voor landschappelijke inpassing vereist. Het achterliggende kader waarmee effecten op het landschap voorkomen worden is geregeld in de vastgestelde Notitie Kwaliteitsverbetering Landschap Bergen op Zoom. De regels van het bestemmingsplan sluiten aan op deze notitie, waarmee bij wijziging van het plan altijd nadrukkelijk aandacht en fysieke ruimte voor de landschappelijke inpassing afgedwongen wordt.

Kansen versterken landschapskwaliteiten & landschapsinvesteringsregel

De landschappelijke kwaliteiten in het plangebied komen voort uit de aanwezigheid van water en natuur en de overgangen tussen de verschillende landschapstypen. Het bestemmingsplan maakt het niet alleen mogelijk voor grondgebonden bedrijven om uit te breiden, maar maakt het tegelijkertijd ook mogelijk om agrarische bestemmingen om te zetten in natuur of water. Ook kunnen kleine groenelementen worden aangelegd.

Daarnaast is in de Verordening het beleidsvoornemen opgenomen met betrekking tot 'kwaliteitsverbetering van het landschap'. (artikel 2.2. Verordening). De vereiste kwaliteitsverbetering, gerelateerd aan de zorgplicht als genoemd in 2.1 van de Verordening, koppelt ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied aan een concrete tegenprestatie gericht op een verbetering van de kwaliteit van het landschap. Onder een kwaliteitsverbetering worden begrepen alle projecten die zijn gericht op een aantoonbare en uitvoerbare verbetering van structuren of waarden op het vlak van

natuur, water, landschap of cultuurhistorie. Er zal derhalve ook een versterking optreden van de bestaande landschapskwaliteiten als gevolg van de voorgenomen activiteit.

Niet uitgesloten is dat nieuwe initiatieven - los van bovenstaande beleid - een positieve bijdrage leveren aan de landschappelijke kwaliteit. Het realiseren van een boerencamping kan bijvoorbeeld worden aangegrepen om een deels verloren houtwal te 'restaureren' en deze als erfafscheiding te gebruiken. Aangezien dergelijke positieve invloed hier sterk afhankelijk is van particuliere initiatieven, wordt dit element hier niet nader beoordeeld. Bovendien zijn de effecten van deze initiatieven afhankelijk van de wijze van uitvoering en vormgeving.

5.3.2 *Cultuurhistorie en archeologie*

Historische geografie

Effect op cultuurhistorisch waardevolle structuren en/of elementen

Het bestemmingsplan maakt geen nieuwe bouwlocaties mogelijk, die het cultuurhistorisch waardevolle ontginnings- en ontsluitingspatroon aantasten. Ook de cultuurhistorisch waardevolle elementen als turfvaarten (of wegen die daarnaar verwijzen) schootsvelden van de forten en dijken (zeekleigebied) blijven behouden. Voor diverse relicten is een dubbelbestemming 'Waarde - Cultuurhistorie' opgenomen. De cultuurhistorische waarde moet daarmee worden afgewogen bij het uitvoeren van wijzigingen aan deze elementen. In de agrarische bestemmingen voor de gebieden die een grote openheid of meerdere cultuurhistorische waarden kennen, zijn meer beperkingen aangebracht voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden. Aangezien kleine wijzigingen (die niet leiden tot een wijziging van het bestemmingsplan) nog altijd mogelijk zijn en weinig handvatten beschikbaar zijn om de impact op de cultuurhistorische waarden goed af te wegen (ontbreken cultuurhistorisch beleid), wordt dit aspect enigszins negatief (-) beoordeeld. Vooral het ontbreken van een nadere bescherming van deze waarden en het opnemen van specifieke afwegingscriteria voor het beoordelen van de impact op de cultuurhistorische waarden leidt tot deze negatieve beoordeling.

Hoewel waardevolle cultuurhistorische structuren en/of elementen grotendeels behouden zullen blijven is enige aantasting niet volledig uit te sluiten. De oprichting van nieuwe stallen kan namelijk direct of indirect leiden tot een wijziging in de percelering cq aanpassingen in de (historische) verkaveling. Eeuwenoude verkavelingsstructuren en landschapselementen kunnen hierdoor verloren gaan. Dit geldt voornamelijk voor het maximale scenario, waarbij er vanuit wordt gegaan dat alle agrarische bedrijven zullen uitbreiden. Daarbij is de impact op de kleinschaliger verkaveling groter dan op de grootschaliger verkaveling aan de westzijde van de gemeente.

Het maximale effect is enigszins negatief beoordeeld (-). Voor het reële scenario geldt een neutrale beoordeling (0). Deze neutrale beoordeling wordt vooral ingegeven door de beperkte ontwikkelingen in dit scenario.

Historische (steden)bouwkunde

Effect op beschermde monumenten

Het bestemmingsplan zelf biedt geen bescherming aan de historisch bouwkundige waardevolle objecten. Deze gebouwen en objecten worden rechtstreeks vanuit de Monumentenwet of de Erfgoedverordening beschermd. Overigens geldt deze bescherming niet voor het eventueel oprichten van bebouwing naast de genoemde monumenten. Nieuwe gebouwen kunnen echter wel invloed hebben op de (historische) waarde van een monument.

Hoewel de cultuurhistorisch waardevolle objecten en gebouwen vanuit de Monumentenwet of de Erfgoedverordening worden beschermd, kan fysieke aantasting als gevolg van bijvoorbeeld recreatieve ontwikkelingen of de oprichting van stallen niet op voorhand worden uitgesloten. Het effect is samengevat enigszins negatief voor het maximale scenario (-). Voor het realistische scenario wordt het effect neutraal (0) vanwege de beperkte dynamiek bij de agrarische bedrijven. Archeologie'. Effecten op archeologische monumenten worden uitgesloten in beide scenario's (0).

Effect op archeologische verwachte waarden

Delen van het plangebied zijn aangemerkt als gebied met een hoge archeologische waarde (zie ook figuur 3.13). Ook komen in het plangebied archeologische monumenten voor. Binnen deze zones liggen agrarische bedrijven. Ingrepen in de bodem kunnen leiden tot aantasting van het bodemarchief.

In het gemeentelijk archeologiebeleid is aan elke waarde of verwachtingswaarde een diepte- en oppervlakte ondergrens gekoppeld. De ondergrenzen geven aan vanaf welke omvang én diepte (altijd in combinatie) van een bouwplan of het uitvoeren van werken of werkzaamheden (niet zijnde bouwwerken) er eerst archeologisch onderzoek plaats moet vinden. Op basis van een archeologisch onderzoek dat door de gemeente is goedgekeurd kan dan vervolgens een omgevingsvergunning worden

verleend. De verwachtingszones en gebieden met een archeologische waarde zijn in het bestemmingsplan opgenomen middels de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie'.

Hoewel ingrepen in de bodem door bouwen (bijvoorbeeld het oprichten van nieuwe stallen) kunnen leiden tot aantasting van het archeologische bodemarchief is het niet de verwachting dat deze effecten ook daadwerkelijk zullen optreden. Voor deze werkzaamheden is een omgevingsvergunning vereist die pas verleend kan worden na het verrichten van een archeologisch onderzoek. Effect op archeologische waarden kunnen derhalve worden uitgesloten (0). Dit geldt voor beide scenario's.

Effect op beschermde archeologische monumenten

Er bevinden er zich beschermde archeologische monumenten in het plangebied. Archeologische waarden die in het plangebied voorkomen zijn in het bestemmingsplan beschermd met de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie'. Daarom is voorafgaand aan eventuele bewerkingen in de grond een archeologisch onderzoek vereist. Effecten op archeologische monumenten worden uitgesloten in beide scenario's (0).

Beoordeling

In tabel 5.6 zijn de effecten op cultuurhistorie en archeologie samengevat.

tabel 5.6 Beoordeling effecten cultuurhistorie en archeologie

Thema	Aspect	Beoordelingscriterium	Effecten realistisch scenario	Effecten maximaal scenario
Cultuur-historie	Historische geografie	Cultuurhistorisch waardevolle structuren en/of elementen	0	-
	Historische (steden)bouwkunde	Beschermde monumenten	0	-
	Archeologie	Archeologische verwachte waarden	0	0
		Archeologische monumenten	0	0

5.4 Leefbaarheid en gezondheid

5.4.1 Geur

Geurproblematiek doet zich in de regel met name voor in gebieden met veel intensieve landbouw. Met name varkenshouderijen en pluimveehouderijen zijn bekend veroorzakers van geurhinder. Pluimveehouderij komen in het plangebied bij één bedrijf voor. In het plangebied zijn ook twee bedrijven aanwezig waar varkens worden gehouden. Het bestemmingsplan maakt het agrarische bedrijven niet mogelijk om te schakelen naar intensieve veehouderij.

In het maximum scenario zal het aantal geurgevoelige objecten met een goede milieukwaliteit afnemen als gevolg van een toename van de geurbelasting bij de agrarische bedrijven. In het grootste deel van het gemeentelijk grondgebied sprake zijn van een goed tot zeer goed leefklimaat, zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied. Uitzondering hierop vormen enkele locaties rondom de grotere/intensievere bedrijven, bijvoorbeeld rond de Ruige Velden. Hier kan de maximale grenswaarde van 20 ouE/m³ mogelijk overschreden worden. Dit betekent dat bij een maximale uitbreiding van deze bedrijven (binnen de vigerende rechten) hier mogelijke sprake zal zijn van een matig tot tamelijk slecht leefklimaat.

Geurhinder doet zich het sterkst voor in de nabije omgeving van de veehouderijen en neemt af naarmate de afstand tot de veehouderij groter wordt. In het plangebied grenzen de verwevingsgebieden wel aan Bergen op Zoom, Halsteren en Lepelstraat, echter liggen de bedrijven meestal op ruimere afstand van de bebouwde kom. Enkel bij Lepelstraat en Halsteren zijn bedrijven in de buurt van de komgrens gelegen.

Biomassavergistingsinstallaties dienen, conform de Handreiking co-vergisting, onderdeel geur, dicht te zijn. De procesonderdelen waarin biogas aanwezig is, dienen gesloten te zijn uitgevoerd. Dit geldt voor de vooropslag, de vergister, de biogasopslag, de warmtekrachtinstallatie, de naopslag, de eventuele extra voorzieningen voor mestscheiding of indamping van de mest en de overige onderdelen van het systeem (leidingennetwerk, besturingsinstallatie). Alleen vanwege de opslag van co-substraten (bijvoorbeeld mais en gras) kan enige geurhinder optreden. Dergelijke opslag is echter ook gangbaar bij bedrijven zonder biomassavergister.

Een verslechtering van de geursituatie in het maximale scenario is met name in de omgeving Lepelstraat/Halsteren aannemelijk omdat hier relatief veel bedrijven dicht bij elkaar liggen. Enige verslechtering van het leefklimaat bij geurgevoelige objecten is niet uitgesloten.

De geurbelasting in het realistische scenario zal nagenoeg vergelijkbaar zijn met de geurbelasting op basis van de referentiesituatie. Ten opzichte van de referentiesituatie zal het aantal dieren mogelijk licht groeien, maar zal het aantal bedrijven, dus ook het aantal bronnen van geurhinder, verder afnemen.

Beoordeling

In het maximale scenario neemt de geurbelasting ten opzichte van de vergunde situatie met name in/bij de kernen Halsteren en Lepelstraat naar verwachting toe. Het maximale scenario heeft dan ook een enigszins negatieve score (-). De geurbelasting in het realistische scenario zal min of meer vergelijkbaar zijn met de geurbelasting in de referentie situatie. Dit scenario is dan ook neutraal beoordeeld (0). In tabel 5.7 is de beoordeling ten opzichte van de autonome ontwikkeling samengevat.

tabel 5.7 Effectenbeoordeling geur

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Geurbelasting op geurgevoelige objecten (effecten op leefkwaliteit)	0	-

Mogelijke maatregelen

Bij het bestrijden van geuremissies blijken maatregelen op bedrijfsniveau, zoals procesgeïntegreerde maatregelen, vaak bruikbaar en effectief. Voorbeelden zijn het werken met gesloten procesapparatuur, het wijzigen van grondstoffen of hulpstoffen of het verbeteren van de hygiëne.

Nageschakelde technieken zijn over het algemeen dezelfde methoden die gebruikt worden ter bestrijding van andere luchtemissies. Afhankelijk van de aard van de stoffen die de geur veroorzaken en de afgascondities zijn er diverse technieken beschikbaar. Veel gebruikte technieken zijn onder meer actieve koolfiltratie, gaswassing, naverbranding en biofiltratie.

5.4.2 Fijn stof

Uitbreiding of nieuwvestiging van veehouderijen leidt tot een toename van de concentratie fijn stof in de lucht. De bijdrage van de individuele bedrijven aan de concentratie fijn stof in de directe omgeving is in de orde van enkele microgrammen per m³ lucht. De achtergrondconcentratie in de gemeente Bergen op Zoom is in 2012 niet hoger dan 20 µg/m³ en in het grootste deel van het plangebied nog lager. Bij autonome ontwikkeling neemt de achtergrondconcentratie richting 2020 af (RIVM 2012, Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland).

Gezien de relatieve spreiding van de landbouwbedrijven over het plangebied zullen de verhoging van de concentratie fijn stof zich met name voordoen in de directe omgeving van de individuele bedrijven en is het cumulatief effect op enige afstand minimaal. Er is echter geen overschrijding van de grenswaarden, die liggen op 40µg/m³, te verwachten. In het reëel scenario kan ter plaatse van de wel uitbreidende bedrijven enige toename optreden, maar kan net als in het maximale scenario aan de grenswaarde worden voldaan. Over het gehele plangebied is geen toename, en mogelijk een afname van de concentratie fijn stof in de lucht te verwachten.

Bij de vergunningverlening zullen eisen worden gesteld waardoor op de grens van een bedrijf wordt voldaan aan de wettelijk eisen.

Beoordeling

Gezien een mogelijke en met name lokale lichte toename van de uitstoot van fijn stof in de lucht in het maximale scenario is het effect op fijn stof enigszins negatief beoordeeld (-). In het realistische scenario is sprake van een neutrale (0) beoordeling. In tabel 5.8 is de beoordeling ten opzichte van de autonome ontwikkeling samengevat.

tabel 5.8 Effectenbeoordeling fijn stof

Criterion	Realistisch scenario	Maximum scenario
Concentratie fijn stof	0	-

5.4.3 Gezondheid

De discussie rondom gezondheid in relatie tot de landbouw concentreert zich met name op de intensieve veehouderij. Grootschalige intensieve veehouderijen zijn met name te vinden op de zandgronden in het oostelijk en zuidelijk deel van de provincie Noord-Brabant. In het plangebied komen enkele bedrijven voor met als hoofdtak intensieve veehouderij. In het plangebied zijn in 2013 nog circa 25 bedrijven aanwezig. Het overgrote deel daarvan zijn gemengde bedrijven met een rundveehouderij tak. Twee bedrijven houden ook varkens. Één bedrijf houdt pluimvee. Er komen geen bedrijven met geiten voor. Aangezien het plan geen nieuwe intensieve bedrijven mogelijk maakt zullen er niet meer intensieve bedrijven bijkomen.

Hieronder wordt globaal ingegaan op mogelijke gevolgen van de veehouderij op de gezondheid. De analyse is gebaseerd op de volgende bronnen:

- J. E. Kornalijslijper, J.C. Rahamat-Langedoen, Y.T.H.P. van Duynhoven, februari 2008, Volksgezondheidsaspecten van veehouderij megabedrijven in Nederland. Zoönosen en antibioticumresistentie, RIVM, Bilthoven;
- Ir. A. Dusseldorp et al., 2008, Intensieve veehouderij en gezondheid. Overzicht van kennis over werknemers en omwonenden, RIVM, Bilthoven;
- D.J.J. Heederik et al., juni 2011, Mogelijke effecten van bedrijven met intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden: onderzoek naar blootstelling en gezondheidsproblemen, IRAS Universiteit van Utrecht, NIVEL, RIVM;
- Gezondheidsraad, augustus 2011, Antibiotica in de veeteelt en resistente bacteriën bij mensen. Den Haag: Gezondheidsraad;
- H. Alders, september 2011, Van mega naar beter. Rapportage van de maatschappelijke dialoog over schaalgrootte en toekomst van de veehouderij. Ministerie van EL&I;
- R. Nijdam, A.S.G. van Dam, oktober 2011, Informatieblad Intensieve veehouderij en Gezondheid Update 2011, GGD Nederland;
- Gezondheidsraad, november 2012, Gezondheidsrisico's rond veehouderijbedrijven. Den Haag: Gezondheidsraad.

Er zijn diverse manieren waardoor de (intensieve) veehouderij invloed kan hebben op de gezondheid van mensen. Er zijn diverse organismen die schadelijk kunnen zijn, maar ook stoffen (in de lucht) kunnen een ongunstig effect hebben. Ook de routes waarlangs het effect tot stand komt kan verschillen. Wordt het effect veroorzaakt door direct contact, verspreiding via de mest of via de lucht, of door de voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong? En wie kunnen de effecten ondervinden, alleen de medewerkers in de bedrijven, ook de omwonenden, of de bevolking als geheel? Dat laatste is bijvoorbeeld het geval bij verspreiding via het voedsel.

De relevante onderwerpen in dit kader zijn:

- Biologische agentia: (micro-)organismen die mogelijk schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid;
 - Ziekteverwekkers die van dier op mens kunnen worden overgebracht, de zogenaamde zoönosen;
 - Antibioticum resistente bacteriën, die op de mens worden overgebracht en in bepaalde gevallen schadelijk kunnen zijn voor de drager.
- Ammoniak;
- Fijn stof;
- Geur.

Zoönosen

Zoönosen zijn infectieziekten die van dieren op mensen overdraagbaar zijn. Een literatuuroverzicht van het RIVM (2012) is speciaal gewijd aan infectierisico's ten gevolge van veehouderijactiviteiten. Daarbij zijn zowel reguliere situaties als uitbraken beschouwd. Over het risico van omwonenden bleek slechts beperkt informatie voorhanden. Van zes geselecteerde zoönosen waren er alleen voor Q-koorts duidelijke aanwijzingen dat omwonenden bij uitraken een verhoogd risico lopen in relatie tot de afstand

tussen woonhuis en melkgeitenbedrijven. Het betreft afstanden tot ongeveer 5 kilometer. Bij gebrek aan onderzoeksgegevens waren voor de andere zoönosen geen onderbouwde uitspraken mogelijk over gezondheidsrisico's gerelateerd aan de afstand tot een veehouderijbedrijf (RIVM, 2012).

RIVM gaf aan dat niet bekend is of er een verband bestaat tussen de grootte van een veehouderijbedrijf en het infectierisico voor omwonenden. Wel vormen grotere melkgeitbedrijven met een zeer open stalinrichting vermoedelijk een sterker emissiebron van de Q-koortsbacterie, maar kwantitatieve informatie hierover ontbreekt.

Een deel van de overdracht van besmetting tussen bedrijven zal plaatsvinden doordat bezoekers van het besmette bedrijf infectieus materiaal met zich meedragen. Transport door de lucht zou eveneens een aanzienlijk deel, ook over grote afstanden (tot 25 kilometere), hebben kunnen veroorzaken. Het overdrachtrisico kan sterk worden gereduceerd indien bezoekers van besmette bedrijven strikte hygiëneprotocollen in acht nemen.

Als indicator voor de aanwezigheid van bacteriën in de lucht, en tegelijk daarmee ook van andere ziekteverwekkers (en resistente bacteriën, zie hieronder), worden endotoxinen gebruikt. Dit zijn bestanddelen uit de celwanden van een hele grote groep bacteriesoorten (Salmonella en Q-koorts horen beide tot deze groep). De gemeten concentraties aan endotoxinen in de buitenlucht rond veehouderijen liggen doorgaans beneden 10 EU/m^3 . De onderzoekers benadrukken dat het kleine meetseries betreft. In de stallen kunnen hoge concentraties van endotoxinen optreden. Dit kan invloed hebben op de luchtwegen. Werknemers met allergie en astma reageren hier sterker op dan werknemers zonder allergie of astma. Ook in de omgeving van bedrijven kan de endotoxineconcentratie in de lucht hoger zijn dan elders (bijvoorbeeld in stedelijk gebied). Het gaat daarbij echter wel om zeer lage concentraties, waarvan geen effecten op de gezondheid worden verwacht (zie D.J.J. Heederik et al., jan 2011 en juni 2011). Bij metingen rondom specifieke bedrijven werd duidelijk dat de veehouderij in alle gevallen bijdraagt aan hogere niveaus van endotoxinen tot een afstand van het bedrijf van ongeveer 250 meter. De concentraties waren het hoogst bij varkenshouderijen en pluimveebedrijven. In stofmonsters van de regio waar Q-koorts is opgetreden is de betreffende bacterie ook begin 2011 (tijdstip onderzoek) nog meetbaar, ondanks het gegeven dat Q-koortsuitbraken zich niet meer voordoen. Vermoedelijk gaat het om lage achtergrondniveaus.

Voor werknemers bestaat een gezondheidkundige advieswaarde van 90 EU/m^3 . Er ontbreekt een advieswaarde voor de algemene bevolking. De Gezondheidsraad opperde de mogelijkheid om een standaard onzekerheidsfactor 3 toe te passen bij extrapolatie van werknemers naar de algemene bevolking. Dat zou dan als gezondheidkundige advieswaarde 30 EU/m^3 opleveren. Alleen op enkele tientallen meters afstand tot sommige veehouderijbedrijven, in het bijzonder een pluimveebedrijf, lijkt de endotoxineconcentratie rond de 30 EU/m^3 te kunnen liggen. Wat meer op afstand is die concentratie, voor zover we nu weten, beduidend lager, waarbij volgens de huidige gegevens op circa 250 meter het achtergrondniveau bereikt wordt (Gezondheidsraad, 2012).

Nader onderzoek naar het effect van blootstelling aan endotoxinen bij de algemene bevolking en mogelijke risicogroepen daarbinnen zou in principe tot een beter onderbouwde advieswaarde kunnen leiden (Gezondheidsraad, 2012). Op basis van de beschikbare kennis over endotoxinen acht de Gezondheidsraad het te vroeg om een uitspraak te kunnen doen over de eventuele negatieve gezondheidseffecten van zulke beduidend lagere blootstellingsniveaus (Gezondheidsraad, 2012). Een hoog gehalte aan endotoxinen geeft dus niet direct aan dat er schadelijke organismen in de lucht aanwezig zijn, maar kan wel gebruikt worden als aanwijzing of de kans daarop groter of kleiner is.

Antibioticumresistentie

Bekend is de opkomst van een bepaald type MRSA (Meticilline Resistente Staphylococcus aureus) in de varkenshouderij. De bacterie (een staphilococ) is resistent voor een groep veel gebruikte antibiotica. De resistente vorm komt voor bij mensen die nauw contact hebben met varkens of vleeskalveren, zoals de medewerkers van de bedrijven. Verspreiding van mens op mens is mogelijk. Daardoor valt bijvoorbeeld verspreiding binnen een gezin niet uit te sluiten. Ook verspreiding via de lucht of door contact met mest kan een rol spelen, maar er is meer onderzoek nodig om hierin inzicht te verschaffen. De dragers van MRSA zullen er gewoonlijk niets van merken, maar het kan voor mensen met een slechte weerstand wel

een bedreiging zijn. Daarom is het van heel groot belang, dat besmetting in ziekenhuizen wordt voorkomen. De richtlijn is nu, dat personen die intensief contact hebben met varkens of kalveren bij ziekenhuisopname worden onderzocht op MRSA en in isolatie worden verpleegd tot is uitgesloten dat ze drager zijn. Het optreden van resistentie vormt een bedreiging voor de volksgezondheid. Het hangt samen met het op grote schaal gebruiken van antibiotica in de veehouderij. Daarom worden maatregelen genomen om het gebruik geleidelijk terug te dringen.

De resistente bacteriën kunnen via het ventilatiesysteem van de bedrijven ook in de buitenlucht terecht komen. De veespecifieke MRSA-bacterie werd in het onderzoek van Heederik et al (juni 2011) vaker en in hogere concentraties teruggevonden in een straal van 1.000 meter rond veehouderijbedrijven. In hoeverre dit kan leiden tot MRSA besmetting van omwonenden is nog onduidelijk, maar door de sterke verdunning in de buitenlucht zal de kans gering zijn. Net als voor de veehouders geldt, zullen ook andere mensen het in het algemeen niet merken dat ze drager zijn.

Het grootste probleem zijn volgens de Gezondheidsraad de ESBL-producerende bacteriën. Kip, ander vlees, eieren, groenten en fruit kunnen besmet zijn met ESBL-producerende bacteriën. Mensen die voedsel eten dat besmet is met deze bacteriën, kunnen resistent raken tegen de meeste antibiotica. Hoewel niet exact is vast te stellen hoe groot de bijdrage is die de veehouderij levert aan de verspreiding van resistentie door ESBL, vormen de ESBL-producerende bacteriën volgens de Gezondheidsraad op dit moment en in de nabije toekomst vanuit de veehouderij het grootste microbiële risico voor de volksgezondheid (Gezondheidsraad, augustus 2011).

De overheid en de sector hebben afspraken gemaakt om het antibioticagebruik in de veehouderij te verminderen en zo de risico's van resistentieontwikkeling te beteugelen. Het totale gebruik moet in 2013 zijn gehalveerd ten opzichte van dat in 2009. In 2011 moest het gebruik al met 20 procent zijn verminderd. De Gezondheidsraad heeft in haar visie (augustus 2011) extra aanbevelingen gedaan die moeten leiden tot een verminderd gebruik van antibiotica in het algemeen, en van sommige groepen antibiotica in het bijzonder.

Ammoniak

Ammoniak is in hoge concentraties bijtend voor de ogen, de huid en de luchtwegen. De concentraties voor blootstelling zijn in de stallen, zowel in de rundveehouderij als in de varkens- en pluimveesector, hoger, dan buiten de stallen. Buiten de stallen liggen de waarden ver onder het niveau waarop gezondheidseffecten kunnen worden verwacht.

Fijn stof

In de stallen kunnen relatief hoge concentraties van fijn stof optreden, maar ook van inhaalbaar stof dat iets groter is. De bijdrage aan de luchtkwaliteit buiten de stal verschilt per staltype, per diersoort en het jaargetijde. De concentratie van fijn stof in de lucht kan bij de grens van een intensieve veehouderij (grens van de inrichting) in de orde liggen van enkele microgrammen per m³ lucht. Dit geldt globaal genomen bij zowel (grote) varkens- als kippenhouderijen, waarbij globaal genomen geldt dat de belasting door kippenbedrijven het grootst is. Bij de grondgebonden veehouderij komt veel minder fijn stof vrij en is dit in de praktijk geen aandachtspunt. Indien de toename van de concentratie fijn stof in de lucht tot gevolg heeft dat de geldende grenswaarden voor de luchtkwaliteit worden overschreden, zullen in het kader van een omgevingsvergunning maatregelen worden voorgeschreven om de belasting van de lucht terug te dringen. Hiervoor bestaan realistische maatregelen.

Naar de gezondheidseffecten van blootstelling aan stof in landelijk gebied is weinig systematisch onderzoek gedaan. Voor zover het om de inhaalbare stoffracties gaat, acht de Gezondheidsraad het waarschijnlijk dat de blootstelling-effectrelaties in het buitengebied een zekere gelijkenis vertonen met die voor stedelijk stof. Voor stedelijk stof zijn duidelijke blootstelling-effectrelaties gevonden voor verminderde longfunctie, verergering van luchtwegklachten en vervroegde sterfte door met name luchtwegaandoeningen en hart- en vaatziekten (Gezondheidsraad, 2012).

In de interimrapportage (D.J.J. Heederik et al., jan. 2011) worden ook de voorlopige resultaten gegeven van een vergelijking van gezondheidsgegevens van huisartsenpraktijken in gebieden met veel intensieve veehouderij en praktijken elders in het land. De suggestie dat in gebieden met veel intensieve

veehouderij meer klachten en aandoeningen aan de luchtwegen worden gemeld, kon hiermee niet worden bevestigd. Eerder wordt het tegendeel waargenomen. Een aantal specifieke klachten (pneumonie en chronische bronchitis) werd in de gebieden met veel intensieve veehouderij wel vaker gevonden. Voor pneumonie kan dit samenhangen met de Q-koorts uitbraak. De resultaten van het vervolgonderzoek (zie D.J.J. Heederik et al., juni 2011) bevestigen dit beeld. Er zijn weinig verschillen gevonden met de gezondheid van een plattelandsbevolking elders in het land die beduidend minder intensieve veehouderij in de omgeving heeft. Rondom intensieve veehouderij werden vooral meer longontstekingen gezien; dit gold voor alle jaren tussen 2006 en 2009 en is naar alle waarschijnlijkheid ten dele gerelateerd aan de uitbraak van Q-koorts in de jaren 2008 en 2009. Astma en COPD kwamen niet vaker voor in de nabijheid van intensieve veehouderij. Mensen met COPD en astmatici hadden echter wel meer complicaties van hun ziekte, met name infecties van de bovenste luchtwegen en longontsteking. Astma blijkt minder vaak voor te komen bij hogere concentraties van fijn stof en (dus) in Het onderzoek gaf weinig aanwijzingen dat zeer grote stallen, zogenaamde megastallen, meer invloed hebben op de gezondheid van omwonenden dan kleinere stallen.

Deze risico's bestaan ook - zij het in mindere mate - bij concentraties die lager zijn dan de geldende grenswaarde van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ lucht. In de gemeente Bergen op Zoom ligt de concentratie in 2012 in de range van $<20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dit is in verhouding tot andere gebieden in Nederland een lage concentratie.

Geur

Blootstelling aan geur wordt niet alleen als hinder ervaren, maar kan ook leiden tot de verstoring van dagelijkse activiteiten en tot lichamelijke klachten, vooral stressgerelateerde klachten. Daarom is het ook een gezondheidsprobleem. Er bestaan wettelijke normen voor de geurbelasting door veehouderijbedrijven, maar op grond van onderzoek kan worden aangenomen dat ook bij geurconcentraties onder de normen geurhinder kan optreden. Daarbij valt op dat het effect het sterkst is bij de aanwezigheid van één bron in een niet-concentratiegebied. Bij meerdere bronnen in de directe omgeving is de hinder bij een bepaalde belasting minder sterk dan bij dezelfde belasting in een situatie waar maar één geurbron aanwezig is. De beoordeling in het kader van een gezondheidseffectscreening (GES) is gebaseerd op de situatie met één bron en daardoor strenger dan de wettelijke norm. Er wordt van uitgegaan dat een geurbelasting van meer dan 6 geureenheden (odour units) per m³ lucht per individueel bedrijf voor omwonenden in het algemeen een ongewenste gezondheidsbelasting oplevert. Wettelijk ligt in niet-concentratiegebieden buiten de bebouwde kom de grenswaarde op 8 odour units per m³ lucht. Voor zover in de diverse onderzoeken naar afstanden tot veehouderijen is gekeken, werd geurhinder door sommige mensen tot op enkele kilometers van een bedrijf gerapporteerd (Gezondheidsraad, 2012).

Beoordelingskader

In 2011 verzocht de toenmalige staatsecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en de staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu, de Gezondheidsraad een beoordelingskader te ontwikkelen over risico's van de intensieve veehouderij voor de gezondheid van omwonenden. Ook werd gevraagd naar nut en noodzaak van het hanteren van minimumafstanden tussen veehouderijbedrijven en woongebieden.

De Gezondheidsraad komt tot de conclusie dat de huidige wetenschappelijke gegevensbasis te smal is voor een kwantitatief beoordelingskader, waarin wordt vastgelegd welke risiconiveaus voor omwonenden maximaal toelaatbaar zijn. Evenmin is bekend tot welke afstand omwonenden verhoogde gezondheidsrisico's lopen. De Gezondheidsraad acht dat een meer beleidsmatig gericht beoordelingskader bruikbare aanknopingspunten biedt voor de praktijk. Volgens de Gezondheidsraad moet deze aanpak op lokaal niveau zijn beslag krijgen, juist omdat de lokale omstandigheden kunnen variëren. Dit alles onder de verantwoordelijkheid van de gemeente, met de GGD in een adviserende functie. Gesteld wordt dat er behoefte is aan aanvullend onderzoek (Gezondheidsraad, 2012).

Conclusies - algemeen

Op grond van het voorgaande en de achterliggende informatie kan het volgende worden geconcludeerd:

- De concentratie van zoönosen in de lucht is in de omgeving van veehouderijbedrijven zo laag dat in het algemeen geen negatieve gezondheidseffecten voor omwonenden worden verwacht, voor zover bekend;
- Een groter aantal dieren in een beperkt gebied vergroot in het algemeen de kans op het optreden van een dierziekte of een zoönose en de kans dat de ziekte zich verspreidt. Hoe sterk dit effect is in gebieden met reeds een hoge veebezetting, is niet duidelijk. In het algemeen geldt dat maatregelen op de bedrijven, op het gebied van inrichting, bedrijfsvoering en hygiëne, belangrijk kunnen bijdragen aan de kans op het optreden van ziekten en de verspreiding daarvan. Als zich op een groot bedrijf een ziekte voordoet, kan het moeilijk blijken deze weer weg te krijgen. Dit is een nadeel van schaalvergroting. Daar staat tegenover dat bij grote zogenaamde gesloten bedrijven (bijvoorbeeld bedrijven waar de dieren van fok tot (of zelfs tot en met) slacht binnen het bedrijf blijven) de kans op infecties kleiner is dan bij andere bedrijven. Zoals hiervoor al is aangegeven, kunnen maatregelen op de bedrijven belangrijk bijdragen aan de kans op het optreden van ziekten en de verspreiding daarvan;
- Doordat op grote schaal antibiotica worden ingezet, komen bepaalde resistente bacteriën veel voor. Dit vormt een bedreiging voor de volksgezondheid. Hiervoor moeten maatregelen worden getroffen in de bedrijfsvoering. Ruimtelijke en milieumaatregelen zijn hiervoor praktisch niet van belang. De veespecifieke MRSA-bacterie werd in het onderzoek van Heederik et al (juni 2011) vaker en in hogere concentraties teruggevonden in een straal van 1.000 meter rond veehouderijbedrijven. In hoeverre dit kan leiden tot MRSA besmetting van omwonenden is nog onduidelijk, maar door de sterke verdunning in de buitenlucht zal de kans gering zijn. Net als voor de veehouders geldt, zullen ook andere mensen het in het algemeen niet merken dat ze drager zijn;
- De concentratie van ammoniak liggen buiten de bedrijven op een niveau waarop geen effecten op de gezondheid worden verwacht;
- De intensieve veehouderij draagt merkbaar bij aan de concentratie aan fijn stof in de lucht. Hoewel aan wettelijke normen moet worden voldaan, kan dit opgeteld aan de al bestaande concentratie in de lucht bijdragen aan het ontstaan van gezondheidsrisico's. In een recent informatieblad van de GGD Nederland (oktober 2011) wordt ervoor gepleit om bij nieuwbouw van intensieve veehouderij een afstand van 250 m tot woonkernen of lintbebouwing aan te houden. Dit kan niet goed worden onderbouwd met het tot nu toe verrichte onderzoek, maar wordt vooruitlopend op nader onderzoek geadviseerd. De VNG wijst er op dat volksgezondheid op dit moment echter geen juridisch houdbare weigeringsgrond voor vergunningverlening is;
- Blootstelling aan geur van veehouderijbedrijven kan, ook bij voldoen aan de wettelijke normen hiervoor, voor omwonenden een ongewenste gezondheidsbelasting opleveren.

Op basis van het bovenstaande zijn criteria afgeleid voor de beoordeling van de scenario's op het thema gezondheid voor dit planMER. Deze zijn weergegeven in tabel 5.9. Daarbij gaat de effectbeschrijving en -beoordeling in op de mogelijke gezondheidseffecten van de ontwikkelruimte in de intensieve veehouderij.

tabel 5.9 Beoordelingscriteria gezondheid

Criterium	Toelichting
Verspreiding van (dier-) ziekten van bedrijf tot bedrijf	Uit de literatuur kan als vuistregel worden afgeleid dat een afstand van 1-2 km tussen bedrijven gewenst is om verspreiding van dierziekten te voorkomen. Dat zal ook gunstig zijn bij uitbraken waarbij ook de menselijke gezondheid in het geding kan zijn, zoals diverse vormen van griep en de Q-koorts.
Besmetting via de lucht	In de onderzochte scenario's is geen nieuwvestiging opgenomen. Wel kunnen akkerbouwbedrijven omschakelen naar rundveehouderij, waardoor een verdere verdichting van het aantal rundveebedrijven kan optreden.
Gezondheideffecten van geurhinder	Ook als voldaan wordt aan de wettelijke vereisten, kan er sprake zijn van een verhoging van concentraties in de lucht, waarbij hinder en een ongewenste belasting van de gezondheid kunnen optreden.
Gezondheideffecten van stofhinder	Ook als voldaan wordt aan de wettelijke vereisten, kan er sprake zijn van een verhoging van concentraties in de lucht, waarbij in enige mate hinder en gezondheidseffecten kunnen optreden. Dit is mede afhankelijk van de achtergrondconcentratie. Die is hier relatief laag.

Beoordeling

In het plangebied is een zeer beperkt aantal bedrijven met als hoofd- of neventak intensieve veehouderij. Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheden om te schakelen naar intensieve veehouderij (of geitenhouderij). De bedrijven liggen relatief verspreid in het plangebied. In de omgeving van Halsteren is een kleine concentratie van veehouderijen te vinden.

Op het niveau van de individuele bedrijven kan er, gelet op het bovenstaande, sprake zijn van een enigszins verhoogd gezondheidsrisico voor direct omwonenden. Dit effect kan optreden in het maximale scenario en is enigszins negatief beoordeeld (-). De beoordeling op het aspect gezondheid van het realistische scenario is neutraal (0), gezien in dat scenario een zeer beperkte toename van de intensieve veehouderij verwacht is.

tabel 5.10 Effectenbeoordeling gezondheid

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	0	-
Besmetting via de lucht	0	-
Gezondheidseffecten van geurhinder	0	-
Gezondheidseffecten van stofhinder	0	-

5.5 Overige thema's (water, bodem, verkeer, geluid, externe veiligheid)

In hoofdstuk 4 is reeds naar voren gekomen dat het bestemmingsplan het kader biedt voor ontwikkelingen in de landbouw en ontwikkeling van extensieve recreatie. De ontwikkelingsruimte voor overige activiteiten, zoals uitbreiding aan bestaande woningen, is dusdanig beperkt dat als gevolg hiervan geen negatieve milieueffecten worden verwacht. Hieronder wordt evenwel kort ingegaan op de thema's water, bodem, verkeer, geluid en externe veiligheid.

5.5.1 Water

Het is sinds 2003 verplicht om bij ruimtelijke plannen en besluiten een beschrijving op te nemen van de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding. Dit proces is doorlopen samen met de waterbeheerder in het gebied en wordt de watertoets genoemd. De waterbeheerder in het plangebied is waterschap Brabantse Delta. Hieronder is de kern van de watertoets weergegeven.

Oppervlaktewater

Het realiseren van nieuwe stallen betekent een toename aan verharding. Om het gebiedseigen water vast te houden wordt bij nieuwe bebouwing en verharding waar mogelijk verhard oppervlak bij voorkeur niet aangekoppeld aan de riolering. De neerslag wordt dan niet afgevoerd naar de RWZI maar kan infiltreren naar het grondwater of worden afgevoerd naar het oppervlaktewater. Te snelle afstroming van water naar andere gebieden moet worden voorkomen. Daarvoor is de aanleg van voorzieningen voor waterberging van belang.

Infiltratie is op de hogere zandgronden goed mogelijk, gezien de hier voorkomende bodemsamenstelling (hoofdzakelijk zand) en de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG). In de lager gelegen gebieden is infiltratie vanwege de hoge GHG moeilijk. Hier zal het hemelwater in veel gevallen afgevoerd moeten worden naar het oppervlaktewater.

Door hemelwater af te koppelen van riolering en door toename van verharding te compenseren wordt voldaan aan de voorwaarde van hydrologische neutraal bouwen, een vereiste van het Waterschap.

Binnen het plangebied zijn de belangrijkste oppervlaktewateren bestemd. Deze bestemming, en de bescherming hiervan, garanderen dat de waterhuishoudkundige en waterbergende functie is veiliggesteld. Kleinere oppervlaktewateren zijn niet expliciet beschermd. Echter, gezien de beperkte ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan is het niet aannemelijk dat veranderingen zullen optreden in de oppervlaktewaterstructuren. De toename van verharding als gevolg van staluitbreidingen kan eenvoudig gecompenseerd worden door het aanbrengen van extra retentie. Hiervoor is doorgaans voldoende ruimte aanwezig in het buitengebied.

De primaire waterkeringen zijn inclusief de beschermingszone op de verbeelding voorzien van de dubbelbestemming 'Waterstaat - Waterkering'. Voor deze zone zijn alle werkzaamheden verboden die de stabiliteit kunnen beïnvloeden.

Er worden geen negatieve effecten verwacht. Dit geldt voor beide scenario's. Het effect is neutraal beoordeeld (0).

Grondwater

In het oosten van het plangebied bevindt zich een gedeelte van een waterwingebied. Betreffend waterwingebied is voor een klein gedeelte gelegen binnen het plangebied en daarom als zodanig op de verbeelding opgenomen, met de aanduiding 'milieuzone – waterwingebied'. De aanduiding 'milieuzone – waterwingebied' ligt binnen de bestemming Natuur. Binnen deze bestemming zijn geen activiteiten toegestaan, die tot aantasting van de openbare drinkwatervoorziening kunnen leiden.

De 25-jaarszone van het grondwaterbeschermingsgebied is conform Verordening ruimte op de verbeelding opgenomen met de aanduiding 'milieuzone – grondwaterbeschermingsgebied'. De

Verordening ruimte staat niet toe dat binnen dit gebied een aantal ontwikkelingen plaatsvindt. Nieuwvestiging van agrarische bedrijven is binnen deze zone niet mogelijk (hiervoor worden binnen voorliggend plan ook geen mogelijkheden toe geboden).

Effecten op het grondwater en/of grondwaterkwaliteit kunnen optreden door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, de uitspoeling van nutriënten door het gebruik van mest of de verlaging van de grondwaterstand door onttrekking van grondwater (berekening). Er is in het maximale scenario een klein risico op een negatieve beïnvloeding van de oppervlakte- en grondwaterkwaliteit. Deze effecten zullen zich alleen voordoen wanneer op grote schaal gebruik wordt gemaakt van de uitbreidings- en omschakelingsmogelijkheden in de landbouw.

Aan de activiteiten binnen de beschermingszone worden vanuit de provinciale milieuverordening nadere eisen gesteld, waardoor in beide scenario's geen effecten optreden in de vanuit hydrologische oogpunt meest kwetsbare gebieden. De beoordeling is neutraal (0).

5.5.2 Bodem

Het bestemmingsplan buitengebied biedt de ruimte om bestemmingen van gronden te wijzigen of bestaande grenzen van bestemmingen of bouwvlakken te vergroten. Er zijn geen belemmeringen met betrekking tot de bodemkwaliteit bekend die relevant zijn, of gesaneerd dienen te worden in het kader van deze voor deze ontwikkelingen. Er bevinden zich geen agrarische bedrijven binnen het invloedsgebied van de twee voormalige stortplaatsen. Er worden als gevolg van de ontwikkelingsmogelijkheden van het bestemmingsplan geen effecten verwacht op de bodemkwaliteit. Dit is neutraal beoordeeld (0). Dit geldt voor beide scenario's.

5.5.3 Verkeer

Het bestemmingsplan maakt slechts een beperkte ontwikkeling mogelijk van met name agrarische bedrijven (oprichten van nieuwe stallen, realiseren van een minicamping). Wanneer deze activiteiten zich maximaal zullen voordoen (maximale scenario) zal sprake zijn van enige toename van verkeer. Een toename van het aantal stallen kan leiden tot een toename van vrachtverkeer. Agrarische nevenactiviteiten in de recreatieve sfeer kunnen eveneens leiden tot meer verkeer, met name in de zomermaanden. Ook bij woningen kunnen recreatieve nevenactiviteiten ontplooid worden. In de regel zal het hierbij gaan om slechts enkele voertuigbewegingen per bedrijf. Omdat de agrarische bedrijven en woningen relatief verspreid liggen in het plangebied zal zich nergens een sterk geconcentreerd effect voordoen. Er zijn geen effecten te verwachten. Het effect voor beide scenario's wordt neutraal (0) beoordeeld.

5.5.4 Geluid

Het voorgenomen bestemmingsplan maakt geen ontwikkelingen mogelijk die een wezenlijke invloed zullen hebben op de geluidbelasting van de omgeving. De uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven (in het maximale scenario) leidt wel tot enige toename van verkeersbewegingen en daarmee tot een beperkte toename van geluiduitstoot. Deze toename zal echter naar verwachting niet groter zijn dan 1dB en zal in de praktijk nauwelijks waarneembaar zijn. Dit neemt niet weg dat lokaal en tijdelijk, bijvoorbeeld bij het passeren van een vrachtwagen op een rustige weg, het geluid als hinderlijk ervaren kan worden.

Daarnaast is sprake van geluiduitstoot vanuit bronnen in de landbouw door (uitbreiding van) agrarische bedrijven, bijvoorbeeld vanuit stalsystemen en verwarmingsinstallaties (zoals warmtekruiswisseling). Dit kan lokaal als hinderlijk worden ervaren. Wet- en regelgeving ten aanzien van geluiduitstoot en uitstootbeperkende maatregelen borgt echter dat geen sprake is van overschrijding van normen.

Het bestemmingsplan leidt niet tot een relevante verslechtering van het akoestisch klimaat. Het effect van zowel het realistisch scenario als het maximum scenario wordt als neutraal beoordeeld (0). Dit geldt voor beide scenario's.

5.5.5 Externe veiligheid

Vanwege het conserverende karakter van voorliggend bestemmingsplan worden binnen het invloedsgebied geen relevante nieuwe risicobronnen mogelijk gemaakt. In het kader van externe veiligheid zijn twee aspecten van het plan van belang. Dit betreft de mogelijkheden tot realisatie van biomassavergistingsinstallaties en minicampings.

Het externe veiligheidsrisico van biovergisters wordt veroorzaakt door de specifieke samenstelling van het gas en de omvang van de opslag. Het is dus op voorhand niet generiek te zeggen welk externe veiligheidsniveau geldt voor de biovergisters zoals bedoeld in het bestemmingsplan. Wat wel gezegd kan worden is dat de externe veiligheidsafstanden van biovergisters welke gekoppeld zijn aan een agrarisch bedrijf over het algemeen relatief klein zijn (zie: Veiligheid grootschalige productie van biogas, RIVM, 2010). Omdat agrarische bedrijven in het buitengebied liggen en vanuit andere milieuthema's (geur) een milieuzonering hebben, is er niet of nauwelijks sprake van een relevant externe veiligheidsaspect voor deze biovergisters.

Door de mogelijkheid om minicampings of bed & breakfast te realiseren kan de personendichtheid binnen het invloedsgebied van bestaande risicobronnen (tijdelijk, voornamelijk gedurende het seizoen) toenemen, waardoor ook de hoogte van het groepsrisico kan toenemen. De toename is dermate beperkt dat relevante effecten op het groepsrisico niet te verwachten zijn. Het oprichten van bijvoorbeeld minicampings in de directe omgeving van risicobronnen is onwenselijk en wordt door middel van de verantwoordingsplicht over het groepsrisico door het bevoegd gezag voorkomen, danwel gemotiveerd.

In het maximale scenario is er sprake van een enigszins negatief effect (-). Het realistische scenario is neutraal beoordeeld (0) omdat weinig (recreatieve) ontwikkelingen worden verwacht.

5.5.6 Beoordeling

De overige effecten zijn samengevat in tabel 5.11.

tabel 5.11 Effectenbeoordeling overige milieuaspecten

Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Oppervlaktewater	0	0
Grondwater	0	0
Bodemkwaliteit	0	0
Verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid	0	0
Leefklimaat bewoners door geluid	0	0
Externe veiligheid	0	-

6 Vergelijking, conclusies en aanbevelingen

6.1 Overzicht effectbeoordelingen

In tabel 6.1 is het samenvattend overzicht van de effectbeoordelingen weergegeven. De beoordelingen zijn ten opzichte van de situatie bij autonome ontwikkeling.

tabel 6.1 Samenvattend overzicht effectbeoordeling

Hoofdaspect	Criterium	Realistisch scenario	Maximum scenario
Natuur			
Natura 2000-gebieden	Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden t.o.v. huidige situatie en autonome ontwikkeling	-	--
Overige zeer kwetsbare gebieden (Wav-gebieden)	Mogelijke effecten van stikstofdepositie in Wav-gebieden	-	--
EHS	Ruimtebeslag	-	-
	Verstoring licht, geluid en trilling	-	-
	Verstoring recreatie	-	-
Beschermd en Rode lijst soorten	Stikstofdepositie	0	-
	Uitbreiding bouwvlakken	-	-
	Verstoring door geluid & trilling: beschermde en Rode lijstsoorten	-	-
	(Kleinschalige) recreatieve ontwikkelingen: beschermde en Rode lijstsoorten	-	-
	Biomassavergisting	-	-
Landschap, cultuurhistorie en archeologie			
Landschap	Effect op bestaande landschappelijke waarden	0	-
	Effect op visuele kwaliteit	0	-
Cultuurhistorie en archeologie	Cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen (historische geografie)	0	-
	Beschermde monumenten (historische stedenbouw)	0	-
	Archeologische verwachtingswaarden	0	0
	Archeologische monumenten	0	0
Leefbaarheid			
Geur	Geurbelasting op geurgevoelige objecten	0	-
Luchtkwaliteit	Concentratie fijn stof	0	-
Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderij	Verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	0	-
	Besmetting via de lucht	0	-
	Gezondheidseffecten van geurhinder	0	-
	Gezondheidseffecten van stofhinder	0	-
Overige onderwerpen			
	Oppervlaktewater	0	0
	Grondwater	0	0
	Bodem	0	0
	Verkeer	0	0
	Geluid	0	0
	Externe veiligheid	0	-

Score	Beoordeling
+ +	Beoordeling positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
+	Beoordeling enigszins positief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
0	Beoordeling neutraal in vergelijking met de autonome ontwikkeling
-	Beoordeling enigszins negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling
- -	Beoordeling negatief in vergelijking met de autonome ontwikkeling

Conform gevraagde door de Commissie m.e.r. en in jurisprudentie zijn in het maximaal scenario de effecten van de theoretisch maximaal mogelijke ontwikkelingen in het bestemmingsplan Buitengebied Noord Bergen op Zoom beschouwd. Ten overvloede: dit scenario is niet realistisch. Reëel verwacht wordt een minder omvangrijke uitbreiding met minder effecten. Dit is in dit MER in een realistisch scenario onderzocht. Tabel 6.1 laat de verschillen in effectbeoordeling zijn tussen maximaal en realistisch scenario.

In het vervolg van dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies ten aanzien van de effecten samengevat weergegeven.

6.2 Natuur

Natura 2000-gebieden

Stikstofdepositie

In het voorgaande hoofdstuk is geconcludeerd dat activiteiten waarvoor het bestemmingsplan het kader biedt kunnen leiden tot negatieve effecten in de Natura 2000-gebieden Brabantse Wal, Markiezaat, Oosterschelde en Krammer Volkerak. Hiertoe is een vergelijking gemaakt met zowel de feitelijke situatie en met de situatie op peildatum 7 december 2004. De effecten betreffen stikstofdepositie door landbouwactiviteiten (inclusief glastuinbouw en vergisting) op de kwetsbare habitattypen gelegen in deze gebieden.

Bij het maximale scenario is er in de Natura 2000-gebieden sprake van een toename van de bijdrage van de veehouderij in Bergen op Zoom Noord ten opzichte van de huidige feitelijke situatie. Hoewel stikstof niet de enige ecologische factor is welke bepalend is voor het bereiken van de instandhoudings- en ontwikkelings-doelstellingen van deze habitattypen kan gesteld worden dat de stikstoftoename in het maximum-scenario dusdanig hoog is dat:

- significant negatieve effecten niet uit te sluiten zijn;
- de natuurlijke kenmerken worden aangetast;
- het bereiken van een goede staat van instandhouding of het bereiken van de instandhoudings-doelstellingen, wordt belemmerd.

Overige effecten

Overige effecten van ontwikkelingen binnen bestemmingsplan Buitengebied Bergen op Zoom Noord (zoals bijvoorbeeld geluid) leiden niet tot een significant negatief effect op Natura 2000-gebieden.

Consequenties

De huidige stikstofbelasting op de Natura 2000 gebieden in en in de omgeving van bestemmingsplan Buitengebied Noord Bergen op Zoom is in de huidige situatie al (deels) hoger dan de kritische depositiewaarde. Autonoom neemt de stikstofbelasting af, maar blijft plaatselijk boven de kritische depositiewaarde. De bijdrage van de agrarische bedrijvigheid in de huidige en autonome situatie is relatief beperkt. In de (maximale) plansituatie neemt de bijdrage toe. In feite geeft de passende beoordeling aan dat elke uitbreiding van veehouderijbedrijven significante negatieve effecten kan hebben op de omliggende Natura 2000-gebieden. Consequentie van de te hoge stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden is dat het bestemmingsplan, zonder aanvullende maatregelen, in strijd is met de Natuurbeschermingswet en er sprake is van een onuitvoerbaar plan. Dat de Natura 2000-gebieden, ook zonder de ontwikkelingen in het plangebied (deels) al een te hoge stikstofbelasting kennen, neemt niet weg dat ontwikkelingen niet mogen leiden tot een toename van de stikstofdepositie. Ook mag niet op de autonome afname worden geanticipeerd.

Overige natuurwaarden

Ecologische hoofdstructuur

Binnen de EHS kunnen, indien geen maatregelen getroffen worden, stikstofgerelateerde effecten optreden binnen de WAV-gebieden. De optredende effecten in deze gebieden zijn grotendeels vergelijkbaar met de optredende effecten op Natura 2000-gebied. Uitgaande van de hiervoor genoemde maatregelen die een toename van stikstofdepositie vanuit agrarische bedrijven op Natura2000-gebieden voorkomen, wordt ook een toename van stikstofdepositie op WAV gebieden voorkomen. Gezien het strikte beleid vanuit de Wet Ammoniak Veehouderijen (WAV) met betrekking tot de 250 meter beschermingszone rondom WAV-gebieden, kunnen beleidsmatig relevante effecten door bedrijven binnen deze zone uitgesloten worden,

Enkele agrarische bedrijven liggen in of nabij de EHS. Effecten door ruimtebeslag, verstoring vanwege agrarische en recreatieve activiteiten zijn, met name in het maximale scenario niet uit te sluiten. Er is geen aanleiding om aan te nemen dat uitbreidingen van agrarische bedrijven binnen de bouwvlakken leidt tot onvergunbare situaties bij de vergunningverlening in het kader van de Ff-wet.

Beschermde en rode lijst soorten

Enig effect van stikstofdepositie op beschermde en rode lijst soorten in Natura 2000- en WAV-gebieden is niet uit te sluiten. Ook is enige verstoring vanwege uitbreiding van agrarische en recreatieve activiteiten mogelijk. In het maximale scenario zal deze verstoring hoofdzakelijk samenhangen met de agrarische activiteit. In het realistische scenario houdt de mogelijk verstoring verband met enige recreatieve nevenactiviteiten.

6.2.1 Nadere analyse gevolgen stikstofproblematiek

Oplossingsrichtingen

Het probleem van de stikstofproblematiek speelt momenteel in grote delen van het landelijk gebied in Nederland. Door gemeenten, adviesbureaus en de commissie m.e.r. wordt naarstig gezocht naar oplossingsrichtingen, zodat (beperkte) ontwikkeling van agrarische bedrijvigheid mogelijk blijft in de nabijheid van een Natura 2000-gebied. Gezocht wordt naar zowel milieutechnische als planologische mogelijkheden. Daarnaast wordt ook gewerkt aan generiek beleid om de problematiek breder aan te pakken. Landelijk wordt gewerkt aan de PAS (Programmatische Aanpak Stikstofdepositie). In werkingtreding van de PAS wordt niet eerder verwacht dan 1 januari 2014. Provinciaal heeft de provincie de Verordening Stikstof en Natura 2000 vastgesteld.

Tot op heden is er nog geen eenduidige, breed toepasbare juridisch haalbare oplossing voorhanden voor het opstellen van plannen, die uitbreiding van agrarische bedrijvigheid zonder in conflict te komen met de natuurdoelstellingen van een nabijgelegen Natura 2000-gebied.

Hierna wordt een overzicht gegeven van mogelijke oplossingsrichtingen, die zijn bedacht, voorgesteld en getoetst met een indicatie van de consequenties en haalbaarheid ervan voor de gemeente Bergen op Zoom. Van de eerste 7 oplossingsrichtingen is geconcludeerd dat deze niet toepasbaar zijn.

De achtste, en laatst voorgestelde maatregel, wordt door de gemeente Bergen op Zoom gezien als meest passende maatregel.

1. Rekenen met een realistisch scenario in plaats van maximaal scenario

In de passende beoordeling en het plan-MER is uitgegaan van maximale ontwikkelingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Dit is vereist vanuit de m.e.r.-methodiek en de commissie m.e.r. De maximale invulling van de planologische ruimte is veel groter dan op grond van economische trends mag worden verwacht. Afgevraagd kan worden of al deze ontwikkelingen zullen plaatsvinden en/of niet gerekend moet worden met een meer realistisch (reëel verwacht maximum) scenario. M.e.r.-methodologisch is dit echter niet toegestaan. Daarnaast is ook bij een realistisch scenario nog steeds sprake van een (beperkte) toename van de stikstofdepositie ten opzichte van de huidige situatie, en daarmee van negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Rekenen met een realistisch scenario in plaats van maximale planinvulling is in de (juridische) praktijk niet mogelijk.

2. Anticiperen op PAS en Verordening Stikstof en Natura 2000

Landelijk wordt gewerkt aan de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Hierin wordt landelijk en per Natura 2000-gebied beleid inzake depositie en de herstelmaatregelen en systeemgerichte maatregelen nader uitgewerkt. Door een combinatie van generieke maatregelen op het gebied van het terugdringen van depositie en maatregelen in het Natura 2000-gebied wordt de kwaliteit in Natura 2000-gebieden verbeterd en ontstaat mogelijk weer meer ontwikkelingsruimte voor ruimtelijke ontwikkelingen. Jurisprudentie laat echter zien, dat bij vaststelling van plannen hier niet op mag worden geanticipeerd (betreft namelijk een afweging door een andere overheid, bovendien is de directe samenhang in besluitvorming onvoldoende geborgd). Daarnaast zal het PAS voorlopig nog niet in werking treden (verwachting dus op zijn vroegst begin 2014). PAS biedt dus vooralsnog geen oplossing.

De provincie Noord-Brabant heeft de Verordening Stikstof en Natura 2000 vastgesteld. Hierin is een stelsel van maatregelen vastgelegd die ertoe moet leiden dat de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden afneemt zonder dat agrarische ontwikkeling geheel onmogelijk wordt gemaakt.

Onder andere is vastgelegd dat in alle nieuwe en te renoveren stallen in Brabant extra emissie-beperkende stalsystemen moeten worden toegepast. Hierdoor zal ook bij een toename van het aantal dieren op een veehouderij, in veel gevallen toch geen sprake zijn van een toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Mocht er, ondanks de toegepaste extra emissiebeperkende stalsystemen, toch nog sprake zijn van een toename, dan mag deze alleen plaatsvinden als elders in het gebied een bedrijf stopt waardoor de stikstofdepositie per saldo toch niet toeneemt. Dit noemt men het salderen en gebeurt via een door de provincie beheerde depositiebank. Bij het salderen vindt ook nog een 'afroaming van de stikstofrechten' plaats: er wordt meer stikstof uit de bank gehaald dan strikt voor de saldering nodig is. Dit heeft uiteraard een extra positief effect voor de Natura 2000-gebieden. Dit geheel zorgt ervoor dat toename van de stikstofdepositie en significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen worden voorkómen. Het zal in totaal zelfs leiden tot een geleidelijke afname van de stikstofbelasting.

De commissie m.e.r. ziet dit als mogelijke maatregel, maar jurisprudentie laat zien dat net zoals bij het PAS hierop niet mag worden geanticipeerd of dat concrete besluiten ten aanzien van gebruik van de depositiebank moeten worden overlegd. Bovendien laten de eerste ervaringen met de depositiebank zien dat er in de praktijk nog de nodige haken en ogen zijn. Gebruik maken van deze de "Verordening Stikstof en Natura 2000" lijkt daarom voor Buitengebied Noord Bergen op Zoom vooralsnog ook geen oplossing.

3. Bronmaatregelen: maatregelen in de bedrijfsvoering

Technisch gezien zijn er allerlei mogelijkheden om in de bedrijfsvoering de uitstoot van depositie te verminderen.

- Toepassen van bronmaatregelen, zoals:
 - Eiwitarm voeren in de melkveehouderij;
 - Mestaanwending aanscherpen;
 - Emissiearme rundvee- en kalverstallen;
 - Luchtwassers op (intensieve) veehouderijen;
 - Wko in glastuinbouw
 - Beëindiging of verplaatsing van bedrijven met piekbelastingen;
- Compenseren van de emissie van de uitbreiding door verlaging van de emissie van bestaande stallen (saldering binnen één bedrijf);

In de praktijk zal de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet er ook voor zorgen dat bij uitbreiding of nieuwvestiging van veehouderijen (of glastuinbouw) geen toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden op zal treden. Daarmee worden dus ook (extra) effecten van stikstofdepositie en de kans op significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen voorkomen. Het 'stand-still-beginsel' (per bedrijf geen toename van de stikstofdepositie) geldt ook nu al. Echter, deze maatregelen zijn niet vast te leggen in een bestemmingsplan en kunnen daarmee niet gebruikt worden voor een planologisch uitvoerbare oplossing.

4. (Verdere) planologische beperking van uitbreidingsmogelijkheden

Om de stikstofuitstoot te verkleinen is verkleining of geheel schrappen van uitbreidingsruimte en het onmogelijk maken van omschakeling een planologisch probaat middel. Elke uitbreiding en/of omschakeling zal dan een eigen planologische procedure moeten doorlopen. In veel gevallen, en ook in het geval van de gemeente Bergen op Zoom is dit politiek-bestuurlijk en maatschappelijk onaanvaardbaar, omdat agrarische bedrijven hun "reguliere" uitbreidingsmogelijkheden ("al verworven rechten") verliezen, en er bovendien sprake kan zijn van planschadeclaims.

5. Saldering: uitbreiding toegestaan, mits elders sanering

Een pragmatische oplossingsrichting is salderen: het genereren van ontwikkelingsruimte door sanering elders. Landelijk en provinciaal wordt deze oplossingsrichting uitgewerkt, maar is nog niet toepasbaar en juridisch houdbaar. Saldering binnen het plangebied zou wel kunnen, mits er een directe planologische koppeling bestaat tussen de sanering en de ontwikkelingen met toename. Saldering moet binnenplannen of met een duidelijke koppeling naar het bestemmingsplan worden vastgelegd. Dit wordt momenteel in de lande op diverse manieren uitgetoetst. Jurisprudentie laat zien dat saldering op zich mogelijkheden biedt bij projecten, maar dat er aan saldering, met name op planniveau, (nog) heel

veel haken en ogen zitten. Daarnaast is de vraag in hoeverre er nog mogelijkheden voor sanering bestaan in Bergen op Zoom.

De methode voor salderen op planniveau werkt volgens een soort stolp-principe en reguleert alle ammoniakemissie binnen het plangebied. Om deze methode toe te kunnen passen moet de gemeente over flankerend beleid beschikken of dit ontwikkelen. Het is daarbij onzeker of dit voor Bergen op Zoom een geschikte oplossing is. Ten eerste is het aantal bedrijven binnen het plangebied relatief klein. Daarnaast 'verplichte' de depositiebank van Brabant het tot voorkort om vrijkomende ammoniak in te brengen in de provinciale depositiebank. Het toepassen van een methode van binnenplanse saldering wordt hierdoor bemoeilijkt.

Het is op grond van de Verordening Stikstof en Natura 2000 2013 echter niet meer verplicht om uitsluitend via de depositiebank te salderen. Bij een depositietoename vanuit een 'nieuwe stal' kan een veehouder voortaan kiezen of gesaldeerd wordt via de provinciale depositiebank of dat er gebruik gemaakt wordt van aangekochte emissierechten (ingetrokken milieuvergunningen) van gestopte bedrijven. Het blijft echter in de planologische praktijk (vrijwel) onmogelijk om een 'salderingsmethodiek' rechtstreeks te koppelen aan het bestemmingsplan.

6. zonering

Om de natuurwaarden in de aangrenzende Natura 2000-gebieden maximaal bescherming te bieden kan gekozen worden voor een uitgebreidere zonering ter bescherming van de Natura 2000-gebieden. Hierbij kan worden gedacht aan het planologisch onmogelijk maken van omschakeling naar grondgebonden veehouderijen of het beperken van de uitbreidingsruimte tot maximaal de omvang van het huidige bouwvlak in een nader te bepalen zone rondom het Natura 2000-gebied, bijvoorbeeld een zone tot een afstand van 1000m. Hiermee wordt de externe werking van Natura 2000-gebied nog steviger verankerd in het ruimtelijk beleid van de gemeente.

De gemeente Bergen op Zoom heeft laten beoordelen in hoeverre het opnemen van een zonering (en het doorrekenen hiervan) in het plangebied een oplossing kan zijn voor de mogelijke toename van de ammoniakemissie op de aangrenzende en omliggende Natura 2000-gebieden.

Concreet was de gedachte om de in het zuidelijk deel van het plangebied liggende landbouwbedrijven te beperken in hun omschakelings- en uitbreidingsmogelijkheden. Op deze manier zou de ammoniakemissie richting Brabantse Wal en Kalmthoutse Heide verder beperkt worden. Bij een toename die kleiner is dan 2,5 mol/ha/jr kan dan onderzocht worden in hoeverre er sprake is van andere ecologische procesfactoren die ook een rol kunnen spelen in de beïnvloeding van de ontwikkeling van voor stikstof gevoelige soorten.

Hoewel de verwachting is dat deze maatregel weliswaar tot een minder grote verslechtering van de stikstofdepositie zal leiden, is het op grond van analyse van de verspreidingsgegevens van het maximale scenario, niet de verwachting dat deze mitigerende maatregel zal leiden tot een situatie waarbij er sprake is van een maximale toename van <2,5 mol/ha/jr N-depositie.

De genoemde zoneringsmaatregel is dus wel overwogen, maar is naar verwachting onvoldoende effectief om als instrument ingezet te kunnen worden. Gezien deze inschatting is er voor gekozen om deze maatregel niet meer als extra alternatief/maatregel door te rekenen en als zodanig in het MER op te nemen.

7. Beheermaatregelen in Natura 2000-gebieden

Naast bronmaatregelen en saldering zijn ook maatregelen mogelijk aan de ontvangerkant: de Natura 2000-gebieden. Theoretisch kan met beheermaatregelen de ecologische kwaliteit zodanig worden verbeterd dat het niet/minder gevoelig wordt voor toename van stikstofdepositie. Gedacht kan worden aan maatregelen om de stikstof te verminderen of maatregelen om andere aspecten zoals bijvoorbeeld de hydrologische situatie te verbeteren. Op dit moment kan echter nog niet worden aangegeven of deze maatregelen voldoende zijn om significante negatieve effecten op Natura 2000-gebied te voorkomen. Bovendien ligt het grootste deel van de gevoelige Natura 2000-gebieden buiten de gemeentegrens.

Daarnaast is het moeilijk om dit planologisch-juridisch robuust vast te leggen. Het is niet wenselijk om beheer onderdeel te laten uitmaken van Bestemmingsplan Buitengebied Noord. Als vanuit de PAS of het Natura 2000-beheerplan andere ideeën naar voor komen, zou het Bestemmingsplan belemmerend kunnen werken. Bovendien is onduidelijk welke beheermaatregelen als bestaand gebruik in het beheerplan zijn opgenomen. Deze maatregelen mogen niet gebruikt worden om de significant negatieve effecten van het plan te voorkomen. Echter, het reguliere beheer om de effecten van de hoge achtergrondwaarden te beperken, zou afdoende kunnen zijn om de effecten van de planbijdrage te voorkomen. Dan zou een convenant tussen gemeente en terreinbeheerders een tussenoplossing kunnen vormen (tot vaststellen PAS of mogelijk tot vaststelling Beheerplan).

8. Het opnemen van voorwaardelijke bepalingen in de planregels

Momenteel zijn een aantal bestemmingsplannen buitengebied in procedure (o.a. Westerveld, Groesbeek) waarbij wordt geëxperimenteerd met het opnemen van een 'voorwaardelijke bepalingen' gekoppeld aan de bouwregels of om bepaalde activiteiten aan te merken als strijdig gebruik. Voorbeelden zijn;

- o uitbreiding van bebouwing is toegestaan, mits de stikstofdepositie niet toeneemt;
- o uitbreiding van bebouwing is alleen toegestaan indien het aantal dierplaatsen niet toeneemt;
- o uitbreiding van bebouwing is alleen toegestaan als de ammoniakemissie niet toeneemt.

De voorwaardelijke bepalingen zijn in het bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom Noord als volgt geborgd in de agrarische bestemmingen:

- 1) Onder het strijdig gebruik van de specifieke gebruiksregels is het gebruik van gebouwen ten behoeve van de uitbreiding van de bestaande veestapel waarbij een toename van de ammoniakemissie plaatsvindt niet toegestaan.
- 2) Onder het 'afwijken van de gebruiksregels' is een afwijkingsbevoegdheid opgenomen voor het uitbreiden van de bestaande veestapel waarbij uitbreiding slechts mag plaatsvinden wanneer er sprake is van mitigerende maatregelen.
- 3) Aan de wijzigingsbevoegdheid bij vormvergroting en vormverandering is toegevoegd dat dit afhankelijk is van het al dan niet toenemen van de emissie. Indien dit het geval is dienen mitigerende maatregelen te worden genomen.

Op deze manier kiest de gemeente voor een praktische oplossing voor de stikstofproblematiek. Immers, het aantal dierplaatsen kan niet toenemen, als de ammoniakemissie daarmee toeneemt. Daarmee is verzekerd dat de stikstofdepositie als gevolg van de betreffende activiteiten niet zal toenemen.

6.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

In het maximale scenario is sprake van een toename van (agrarische) bebouwing en mogelijke schaalvergroting. Er kan verdichting optreden en hierdoor enige aantasting ontstaan van landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden. In het realistisch scenario is hiervan in minder sterke mate sprake, omdat de ontwikkelingen veel beperkter zijn. In beide scenario's worden landschappelijke effecten bovendien beperkt (of mogelijk positief) doordat vanuit de landschapsinvesteringsregel vanuit de Verordening Ruimte van de provincie bij ontwikkelingen ook in de landschappelijke kwaliteit geïnvesteerd dient te worden.

De bescherming van specifieke landschappelijke waarden in de gebieden met landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden is vertaald in randvoorwaarden middels gebruiksverboden en een omgevingsvergunningenstelsel. Het bestemmingsplan biedt voor alle deelgebieden randvoorwaarden door middel van planregels om landschappelijke waarden te beschermen. Het niet optreden van onevenredige aantasting van de cultuurhistorische waarden wordt hierin als voorwaarde genoemd voor het verlenen van vergunning. Bovendien is bij planwijziging ten behoeve van bebouwing het aanwenden van 10% van het perceel voor landschappelijke inpassing vereist. Het achterliggende kader waarmee effecten op het landschap voorkomen worden is geregeld in de vastgestelde Notitie Kwaliteitsverbetering Landschap Bergen op Zoom. De regels van het bestemmingsplan sluiten aan op deze notitie, waarmee bij wijziging van het plan altijd nadrukkelijk aandacht en fysieke ruimte voor de landschappelijke inpassing afgedwongen wordt.

Omdat de regeling echter niet direct van toepassing is op nog resterende uitbreidingsmogelijkheden (zonder planwijziging) en ook gebruik gemaakt kan worden van een landschapsfonds zijn enige locale effecten ter plaatse van een ontwikkeling, met name in het maximale scenario, niet uit te sluiten.

Effecten op archeologische monumenten zijn uitgesloten, gezien deze niet in de directe omgeving van uitbreidingsmogelijkheden van bouwvlakken liggen. Voor de bescherming van archeologische verwachtingswaarden wordt in het bestemmingsplan een dubbelbestemming 'Waarde - archeologie' opgenomen.

6.4 Leefbaarheid en gezondheid

Geur

In het maximale scenario is sprake van enige verslechtering van de leefkwaliteit als gevolg van een toename van geuremissie. In het realistisch scenario treedt een dergelijke verslechtering niet op. De meeste effecten worden verwacht in de verwevingsgebieden, nabij de kernen Halsteren en Lepelstraat. Het aantal mensen dat potentieel blootgesteld wordt aan geurhinder blijft beperkt. De agrarische ondernemer die wil uitbreiden moet de effecten mitigeren door geuremissie-beperkende technieken toe te passen, bijvoorbeeld een luchtwassysteem. Door toepassing van dergelijke mitigerende maatregelen leidt de uitbreiding van het aantal dieren niet tot meer overlast.

Luchtkwaliteit

Gezien de reeds lage achtergrondbelasting binnen de gemeente (maximaal 20 microgram/m³) zal uitvoering van één van beide scenario's niet leiden tot relevante toename van fijn stof in de lucht en daardoor knelpunten op het gebied van luchtkwaliteit. De geldende grenswaarden zullen niet worden overschreden.

Gezondheid

Uitbreiding of omschakeling van bedrijven binnen het plangebied kan leiden tot een hogere veedichtheid. Dit kan theoretisch leiden tot een (enigszins) hogere kans op verspreiding van dierziekten. Maatregelen op bedrijfsniveau borgen dat de kans minimaal blijft. Het risico is het grootst bij intensieve veehouderijen. Deze komen binnen het plangebied weinig voor. In het verwevingsgebied en extensiveringsgebied hebben grondgebonden bedrijven (akkerbouwers) echter wel de mogelijkheid om te schakelen naar grondgebonden veehouderij. Het effect bij ontwikkeling van nieuwe, modernere bedrijven wordt evenwel als gering geschat omdat gebruik gemaakt dient te worden van best beschikbare technieken en scherpe criteria ten aanzien van (dier)gezondheid.

Fijn stof kan bij gevoelige personen en bevolkingsgroepen mogelijk ook bij een concentratie die onder de wettelijke normen licht, negatieve gevolgen voor de gezondheid hebben.

De conclusie is dat vooral bij de uitvoering van het maximum scenario in sommige gevallen licht negatieve effecten op de gezondheid niet uit te sluiten zijn. Bij dit scenario groeit het aantal dieren in de gemeente aanmerkelijk. In het realistisch scenario doen zich geen negatieve gezondheidseffecten voor.

Er is geen aanleiding om aan te nemen dat bij volledige benutting van de planologische ruimte van de bestemmingsplannen significante effecten op gezondheid van mens en dier optreden. Enige effecten op lokaal niveau bij bepaalde kwetsbare groepen zijn echter ook niet volledig uit te sluiten. Door het toepassen van innovatieve stalsystemen en productiemethoden kunnen risico's voor de volksgezondheid en voor de gezondheid van dieren worden beperkt.

6.5 Overige thema's (water, bodem, verkeer, geluid en externe veiligheid)

In hoofdstuk 5 is geconcludeerd dat ten aanzien van de thema's bodem, water, verkeer, geluid en externe veiligheid geen wezenlijk negatieve effecten te verwachten zijn. Alleen vanwege de mogelijke toename van personen door realisatie van minicampings nabij risicobronnen kan sprake zijn van enig effect op het groepsrisico. Dit komt doordat de ontwikkelmogelijkheden binnen het plangebied beperkt zijn, relatief weinig effect hebben op de genoemde aspecten en de effecten niet optreden nabij voor die aspecten gevoelige gebieden of (clusters van) gevoelige objecten. Voor de aspecten water, bodem, verkeer, geluid en externe veiligheid zijn daarmee noemenswaardige negatieve effecten uit te sluiten. Het bestemmingsplan biedt daarnaast door gebruiksverboden en een stelsel van omgevingsvergunningen bescherming tegen ongewenste ontwikkelingen.

7 Leemten in kennis en aanzet evaluatieprogramma

7.1 Leemten in kennis

Effecten op beschermde en rode lijst soorten

Voor de beoordeling van natuureffecten in het planMER heeft alleen een globale inventarisatie plaatsgevonden van de aanwezigheid van beschermde en bedreigde (Rode Lijst-)soorten dieren en planten. Het ontbreken van deze informatie leidt niet tot het ontbreken van essentiële milieu-informatie die nodig is voor het nemen van een verantwoord besluit. Het verzamelen van verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten in het plangebied zou leiden tot inzicht in locaties waar bestemmingen en activiteiten in het bestemmingsplan mogelijk in conflict kunnen komen met de aanwezigheid van deze soorten. De feitelijke beoordeling van mogelijke conflictsituaties is echter pas mogelijk op basis van een concrete uitgewerkte situatie, waarvan in het bestemmingsplan nog geen sprake is. Een 'worst case'-benadering in deze is niet zinvol omdat in de praktijk legio mogelijkheden bestaan om effecten door detailinrichting te vermijden of te mitigeren.

Omgekeerd geldt dat, bij volledig inzicht in de nu aanwezige soorten, dit geen bevestiging geeft van de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. De houdbaarheid van een soorteninventarisatie (gemiddeld 3 jaar) loopt niet in de pas met de looptijd van een bestemmingsplan (10 jaar) en kan dus geen uitspraken doen over de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan op middellange termijn (4-10 jaar). Tot slot geldt dat de leefgebieden van beschermde en Rode Lijstsoorten in de EHS en Natura 2000-gebied(en) uit hoofde van de gebiedenbescherming zijn beschermd. Effecten op beschermde soorten kunnen aldaar nagenoeg worden uitgesloten.

Werkelijke gevolgen als gevolg van stikstofdepositie

In de passende beoordeling en het MER kan niet aannemelijk gemaakt dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van de aangrenzende Natura 2000-gebieden Brabantse Wal, Markiezaat, Krammer-Volkerak en Oosterschelde uitgesloten kan worden. Er is niet ingegaan op de effectiviteit van de voorgestelde maatregelen. Er is (nog) geen instrumentarium, PAS, salderingsplan of convenant, waarmee geborgd is dat effecten worden gemitigeerd. De implementatie van de PAS wordt ten vroegste in 2014 verwacht.

Effecten kunnen alleen worden gemitigeerd met bronmaatregelen (saldering/toepassing emissiearme technieken), maar het is op dit moment niet duidelijk of andere plannen/projecten gebruik maken van dezelfde herstelmaatregelen. Het verder uitwerken van maatregelen en deze borgen in het bestemmingsplan is niet mogelijk omdat nog niet bekend is welk bedrijf gaat uitbreiden in de komende tien jaar. Het is dus onmogelijk om daarover al afspraken te maken met de initiatiefnemers.

De gemeente kiest er dan ook voor om uitbreiding van bebouwing slechts toe te staan indien dit niet leidt tot een toename van het aantal dierplaatsen.

Werkelijke gevolgen landbouw op gezondheid

In 2011 verzocht de toenmalige staatsecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en de staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu, de Gezondheidsraad een beoordelingskader te ontwikkelen over risico's van de intensieve veehouderij voor de gezondheid van omwonenden. Ook werd gevraagd naar nut en noodzaak van het hanteren van minimumafstanden tussen veehouderijbedrijven en woongebieden. De Gezondheidsraad komt tot de conclusie dat de huidige wetenschappelijke gegevensbasis te smal is voor een kwantitatief beoordelingskader, waarin wordt vastgelegd welke risiconiveaus voor omwonenden maximaal toelaatbaar zijn. Evenmin is bekend tot welke afstand omwonenden verhoogde gezondheidsrisico's lopen. De Gezondheidsraad acht dat een meer beleidsmatig gericht beoordelingskader bruikbare aanknopingspunten biedt voor de praktijk. Volgens de Gezondheidsraad moet deze aanpak op lokaal niveau zijn beslag krijgen, juist omdat de lokale omstandigheden kunnen variëren. Dit alles onder de verantwoordelijkheid van de gemeente, met de GGD in een adviserende functie. Gesteld wordt dat er behoefte is aan aanvullend onderzoek (Gezondheidsraad, 2012).

7.2 Aanzet evaluatieprogramma

Formeel moet in het bestemmingsplan een evaluatieprogramma worden opgenomen om na te gaan of de in dit MER voorspelde effecten ook daadwerkelijk optreden, danwel dat aanvullende afweging en/of maatregelen nodig zijn. In het MER dient een aanzet voor het evaluatieprogramma te worden opgenomen. Het evaluatieprogramma moet zich richten op de in paragraaf 7.1 geconstateerde leemten. Daarnaast worden in de vervoltrajecten voor individuele ontwikkelingen de effecten op lokaal niveau nogmaals onderzocht en afgewogen.

Bijlage 1 Passende beoordeling PlanMER Bestemmingsplan Buitengebied Bergen op Zoom

PASSENDE BOORDELING

Bestemmingsplan 'Buitengebied Noord' Bergen op Zoom

Passende beoordeling in het kader van de Natuur-
beschermingswet 1998, artikel 19j

projectnummer 257591
revisie 1.0
April 2013

Opdrachtgever

Gemeente Bergen op Zoom
Afdeling RO
T.a.v. de heer J. Verpaalen
Postbus 35
4600 AA Bergen op Zoom

datum vrijgave

April 2013

beschrijving revisie 1.0

definitief

goedkeuring

R. van den
Heerik

vrijgave

ir. H.A.M. van
de wetering

Colofon

(Tekst)Bijdragen:

Reinier van Dijk
Christel Schellingen

Datum van uitgave:

April 2013

Contactadres:

Zutphenseweg 31D
7418 AH Deventer
Postbus 321
7400 AH Deventer

Copyright © 2013

Ingenieursbureau Oranjewoud

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

blz.

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Doel en vraagstelling.....	3
2	Het voorgenomen Bestemmingsplan Buitengebied	5
2.1	Beschrijving plangebied	5
2.2	Uitgangspunten voor het voorgenomen bestemmingsplan.....	6
3	Natura 2000-gebieden.....	7
3.1	Te beschouwen Natura 2000-gebieden	7
3.2	Brabantse Wal	8
3.2.1	Begrenzing	8
3.2.2	Globale beschrijving.....	8
3.2.3	Instandhoudingsdoelstellingen	9
3.3	Markiezaat	10
3.3.1	Begrenzing	10
3.3.2	Globale beschrijving.....	10
3.3.3	Instandhoudingsdoelstellingen	10
3.4	Krammer Volkerak	12
3.4.1	Begrenzing	12
3.4.2	Globale beschrijving.....	12
3.4.3	Instandhoudingsdoelstellingen	12
3.5	Zoommeer	15
3.5.1	Begrenzing	15
3.5.2	Globale beschrijving.....	15
3.5.3	Instandhoudingsdoelstellingen	15
3.6	Oosterschelde	17
3.6.1	Begrenzing	17
3.6.2	Globale beschrijving.....	18
3.6.3	Instandhoudingsdoelstellingen	18
4	Selectie van effecten voor nadere uitwerking (voortoets)	21
4.1	Agrarische activiteiten	21
4.1.1	Oppervlakteverlies en versnippering.....	21
4.1.2	Verstoring	21
4.1.3	Verontreiniging	21
4.1.4	Verdroging	22
4.1.5	Bewuste verandering van soorten.....	22
4.1.6	Verzuring en vermesting via de lucht	22
4.2	Ontwikkelingsmogelijkheden recreatie	39
4.3	Overige ontwikkelingsmogelijkheden	39
4.4	Conclusie relevante effecten	39
5	Nadere beschouwing stikstofdepositie	40
5.1	Uitgangspunten	40
5.2	Scenario's.....	40
5.2.1	Huidige situatie.....	40

5.2.2	Maximale mogelijkheden.....	41
5.3	Resultaten van de scenariostudie naar stikstofdepositie	41
5.4	Ecologische gevolgen Brabantse Wal	43
5.5	Ecologische gevolgen Markiezaat.....	44
5.6	Ecologische gevolgen Krammer-Volkerak.....	44
5.7	Ecologische gevolgen Oosterschelde.....	45
5.8	Cumulatie	45
6	Conclusies en aanbevelingen	46
6.1	Natura 2000-gebied Brabantse Wal	46
6.2	Natura 2000-gebied Markiezaat.....	47
6.3	Natura 2000-gebied Krammer - Volkerak.....	49
6.4	Natura 2000-gebied Zoommeer	50
6.5	Natura 2000-gebied Oosterschelde.....	51
6.6	Kanttekeningen.....	53
7	Literatuur	55

Bijlagen

Bijlage 1: Uitwerking uitgangspunten rekenmodel stikstofdepositie

Bijlage 2: Achtergrondwaarden stikstofdepositie in 2011, 2020 en 2030

Bijlage 3: Berekende waarden stikstofdepositie als gevolg van het bestemmingsplan

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Bergen op Zoom ontwikkelt een bestemmingsplan voor het noordelijke deel van het buitengebied namelijk bestemmingsplan 'Buitengebied Noord'.

Voor het bestemmingsplan Buitengebied Noord is een voorontwerpbestemmingsplan opgesteld.

Nabij het plangebied ligt een aantal Natura 2000-gebieden. Op voorhand kunnen significant negatieve effecten, als gevolg van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, niet uitgesloten worden. Zodoende is deze passende beoordeling opgesteld.

1.2 Doel en vraagstelling

Omdat in de gemeente en in de directe omgeving een aantal Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) ligt en significant negatieve effecten niet bij voorbaat uit te sluiten zijn, moet op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voor het bestemmingsplan een passende beoordeling worden uitgevoerd. Dit volgt uit artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998, en de daaraan gerelateerde artikelen (zie kader).

Het doel van deze passende beoordeling is: *het in beeld brengen of het bestemmingsplan Buitengebied Noord negatieve effecten heeft of kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied van het bestemmingsplan.* En of deze negatieve effecten significant zijn.

Natuurbeschermingswet, 1998, Artikel 19j

1. Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, ongeacht de beperkingen die terzake in het wettelijk voorschrift waarop het berust, zijn gesteld, rekening
 - a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en
 - b. met het op grond van artikel 19a of artikel 19b voor dat gebied vastgestelde beheerplan voor zover dat betrekking heeft op de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid.
2. Voor plannen als bedoeld in het eerste lid, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt het bestuursorgaan alvorens het plan vast te stellen een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, van dat gebied.
3. In de gevallen, bedoeld in het tweede lid, wordt het besluit, bedoeld in het eerste lid, alleen genomen indien is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.
4. De passende beoordeling van deze plannen maakt deel uit van de ter zake van die plannen voorgeschreven milieueffectrapportage.
5. De verplichting tot het maken van een passende beoordeling bij de voorbereiding van een plan als bedoeld in het tweede lid geldt niet in gevallen waarin het plan een herhaling of voortzetting is van een plan of project ten aanzien waarvan reeds eerder een passende beoordeling is gemaakt, voor zover de passende beoordeling redelijkerwijs geen nieuwe gegevens en inzichten kan opleveren omtrent de significante gevolgen van dat plan.
6. Het eerste tot en met derde lid en het vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing op projectbesluiten als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, onderdeel f, van de Wet ruimtelijke ordening.

In de passende beoordeling wordt de volgende vraag beantwoord:

Kunnen de ontwikkelingen die het voorgenomen bestemmingsplan mogelijk maakt, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor de relevante Natura 2000-gebieden, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de

habitats van soorten in die gebieden verslechteren of een significant verstorend effect hebben op de soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen?

Het is vervolgens aan de gemeente om te bepalen, hoe deze gevolgen in acht kunnen worden genomen. De passende beoordeling kan hiervoor wel suggesties doen.

Deze passende beoordeling is ingedeeld in twee onderdelen. In eerste instantie (hoofdstuk 4) wordt nagegaan of activiteiten waarop het bestemmingsplan zich richt negatieve gevolgen kunnen hebben voor de instandhoudingsdoelstelling van natuurgebieden binnen en in de omgeving van het plangebied van het bestemmingsplan buitengebied Noord. Vervolgens (hoofdstuk 5) wordt ingezoomd op het onderdeel stikstofdepositie, aangezien dat onderdeel in deze situatie de meeste impact heeft en de meeste aandacht verdient. Daarbij wordt ook ingegaan op de vraag of de gevolgen als significant moeten worden beschouwd.

Vogel- en Habitatrichtlijn, Natura 2000

De Europese Vogelrichtlijn (vastgesteld in 1979) heeft tot doel alle in het wild levende vogelsoorten, hun eieren, nesten en leefgebieden en de bescherming van trekvogels wat hun broed-, rui- en overwinteringgebieden betreft en rustplaatsen in hun trekzones. De richtlijn kent twee sporen: algemeen geldende regels voor de bescherming van de soorten, die overal van toepassing zijn en de instelling (door de lidstaten) van speciale beschermingszones (de 'Vogelrichtlijngebieden') voor vogelsoorten die bijzonder kwetsbaar zijn. Na 1979 is de richtlijn nog diverse malen aangepast, maar hij is nog altijd van kracht.

In 1992 werd de Vogelrichtlijn aangevuld met de Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn draagt bij aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Van zowel typen habitats als van soorten dieren en planten zijn lijsten opgesteld die in het kader van de richtlijn beschermd dienen te worden. Ook in deze richtlijn kunnen de genoemde sporen worden onderscheiden: enerzijds de algemene bescherming van bepaalde soorten, anderzijds de aanwijzing van speciale beschermingszones (de 'Habitatrichtlijngebieden').

De speciale beschermingszones vormen samen een samenhangend Europees netwerk van natuurgebieden, dit netwerk wordt aangeduid als Natura 2000. Gezamenlijk vormen deze gebieden de hoeksteen voor behoud en herstel van biodiversiteit.

In Nederland zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn vertaald in de Flora- en faunawet (voor de soortbescherming) en in de Natuurbeschermingswet 1998 (voor de bescherming van de Natura 2000-gebieden).

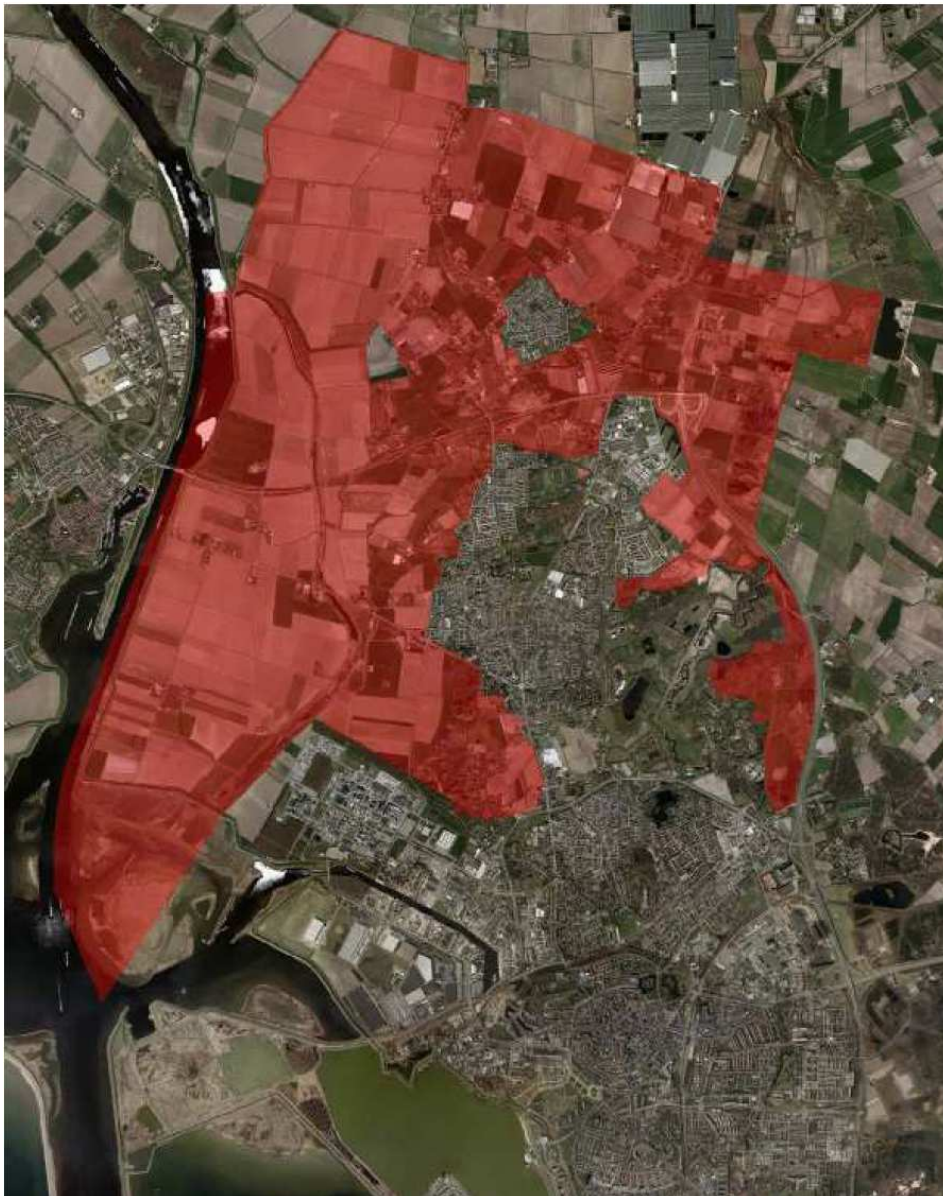
De aanwijzing van de vogelrichtlijngebieden is in het algemeen definitief. Voor de meeste Habitatrichtlijngebieden zijn de definitieve aanwijzingen nog niet tot stand gekomen. De bepalingen in de Natuurbeschermingswet 1998 omtrent het uitvoeren van een passende beoordeling zijn voor zowel de definitief als de niet definitief aangewezen gebieden van toepassing. De voorliggende Passende beoordeling is gebaseerd op de ontwerp of definitieve aanwijzingsbesluiten van de betreffende gebieden.

2 Het voorgenomen Bestemmingsplan Buitengebied

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied van het nieuwe bestemmingsplan buitengebied omvat het noordelijk gedeelte van het landelijk gebied van de gemeente Bergen op Zoom. De grotere kernen Halsteren en Lepelstraat behoren niet tot het plangebied. Dit geldt eveneens voor landgoed Brabantse Wal, waarvoor een afzonderlijk bestemmingsplan is vastgesteld.

Voor het oostelijk gedeelte van het buitengebied van de gemeente is reeds een ander bestemmingsplan van kracht, te weten bestemmingsplan buitengebied Bergen op Zoom - Oost (goedgekeurd d.d. 16-092003), dat partieel is herzien in 2008.

In figuur 2.1 is de ligging van het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied Noord aangegeven.

2.2 Uitgangspunten voor het voorgenomen bestemmingsplan

Het voorgenomen bestemmingsplan zal het ruimtelijk kader bieden voor diverse functies en hun ontwikkelingsmogelijkheden. Hieronder worden de uitgangspunten samengevat. Voor nadere informatie wordt verwezen naar het voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied Noord in bijlage 1.

1. Landbouw

De bestaande bouwpercelen worden in principe overgenomen. In aanvulling hierop wordt in het bestemmingsplan de mogelijkheid opgenomen om op basis van een nadere afweging het bouwvlak te vergroten tot maximaal 1,5 hectare. Intensieve veehouderijen krijgen geen mogelijkheden voor vergroting van de bestaande bedrijfsvloeroppervlakte. Grondgebonden en overige niet grondgebonden bedrijven kunnen omschakelen naar een andere vorm van grondgebonden bedrijf.

Glastuinbouw

Bestaande solitair gelegen glastuinbouwbedrijven mogen via wijziging uitbreiden tot maximaal 3,0 ha. De glastuinbouwbedrijven ten noorden van de te realiseren A4 mogen de daar binnen het plangebied aanwezige ruimte volledig benutten voor uitbreiding.

2 Nieuwe economische dragers / plattelandsvernieuwing

De ontwikkeling van verbrede landbouwactiviteiten is in beginsel op alle agrarische bouwblokken toegestaan. Het realiseren van een verbrede activiteit is nagenoeg altijd geregeld via een ontheffing. Per agrarisch bedrijf kunnen meerdere nevenfuncties worden uitgeoefend. Om de agrarische hoofdfunctie van de bedrijven te garanderen zal de totale omvang aan de meeste nevenactiviteiten gebonden worden aan een oppervlakte van 500 m². Het realiseren van mogelijke nevenactiviteiten of verbrede landbouwactiviteiten is in gekoppeld aan een binnenplanse afwijkingmogelijkheid of wijzigingsbevoegdheid:

- Verkoop aan huis van op het eigen bedrijf geproduceerde producten en gewassen.
- Recreatieve nevenactiviteiten (extensieve vormen van dag- en verblijfsrecreatie).
- Zorgverlenende nevenactiviteiten.
- Mestvergisting of biovergisting.
- Statische opslag.

3. Recreatie en toerisme

De bestaande recreatiebedrijven worden opgenomen in het bestemmingsplan. Voor nieuwe grootschalige of intensieve vormen van recreatie biedt het bestemmingsplan geen ruimte. Kleinschalig kamperen is uitsluitend als nevenactiviteit mogelijk bij bestaande agrarische bedrijven.

3 Natura 2000-gebieden

3.1 Te beschouwen Natura 2000-gebieden

In deze Passende beoordeling wordt voor de Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied ingegaan op de vraag of er negatieve effecten kunnen optreden. Met name voor de gevolgen van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitats en leefgebieden van soorten, is de vraag hoe ver de effecten uitstrekken niet zomaar te beantwoorden. Daarom is uitgegaan van een arbitraire grens van 10 km rond het plangebied.

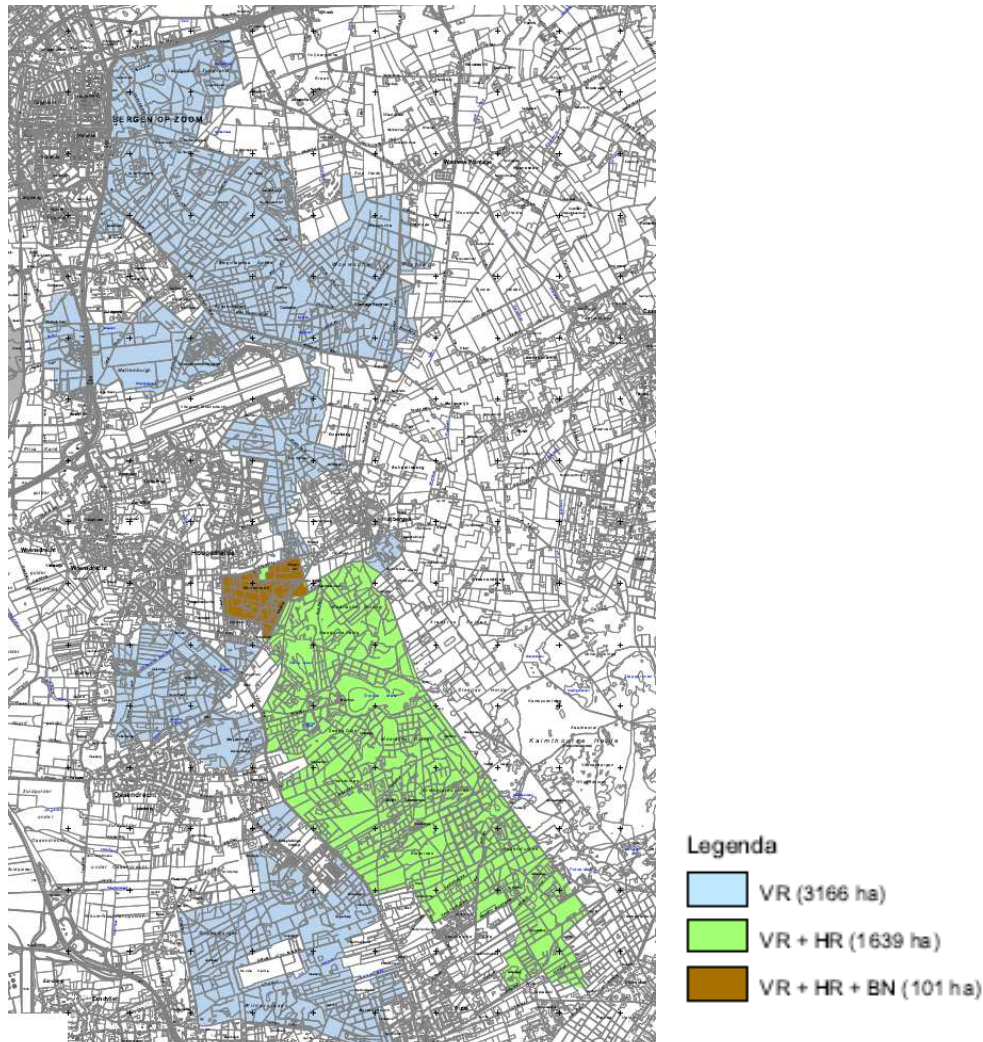
Binnen die afstand komen (delen van) het Natura 2000-gebied **Brabantse Wal**, **Markiezaat**, **Krammer Volkerak**, **Zoommeer** en **Oosterschelde** voor. (zie figuur 3.1).

Figuur 3.1: Natura 2000-gebieden in de directe omgeving

3.2 Brabantse Wal

3.2.1 Begrenzing

Figuur 3.2: Begrenzing Natura 2000-gebied Brabantse Wal (de Brabantse Wal ligt deels in de gemeente, maar geheel buiten de begrenzing van het bestemmingsplan)

3.2.2 Globale beschrijving

De Brabantse Wal bestaat uit diverse gebieden die op het grensgebied van het Brabantse hogere zand-landschap en de Zeeuwse kleilandschap van de delta liggen. Het meest westelijke deel van het Kempense Plateau eindigt hier in een hoge steilwand. Loodrecht op deze steilwand bevinden zich enkele beekdalen. Op de Brabantse wal komen meerdere stuifzandgebieden voor, behalve relatief recente stuifduinen betreft het hier ook veel oudere rivierduinen, die zijn ontstaan aan het einde van de laatste ijstijd. De Mattemburgh is een oud landgoed op de overgang van de Brabantse Wal naar de jonge zeeklei van de Oosterschelde. Door de gradiëntrijke ligging is er een grote biologische rijkdom. Op de Woensdrechtse Heide wordt stuifzand, naaldbos en gemengd bos aangetroffen. De Wouwse Plantage is een oud landgoed met gemengde bossen, landbouwgronden, een relict van een zandverstuiving en lange beukenlanen in de vorm van een ster. Zoomland is ontstaan uit vier zeventiende-eeuwse landgoederen. Het landgoed is opgebouwd uit gevarieerde gemengde bossen, wei- en bouwland, heide met eikenstrubben dichtgegroeid stuifzand en moeras. Kortenhoef bestaat uit natuurlijk bos en heidelandschap op voormalig landgoed.

Het noordelijke deel van het landgoed Grote Meer bestaat uit licht geaccidenteerd zandgronden met daarop plantages van voornamelijk naaldbout met hier en daar stukjes landbouwgrond en enkele natuurlijke vennen: het Groote Meer, Kleine Meer en het Zwaluwmoer. De zuidelijke helft bestaat uit dennenbos, heide en zandverstuivingen (Bron: Ministerie van EZ).

3.2.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Het ontwerp aanwijzingsbesluit voor dit gebied is door de minister van LNV (nu EZ) op 8 januari 2007 gepubliceerd. De terinzagelegging duurde van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007. Het is nog niet bekend wanneer het gebied definitief aangewezen wordt.

Voor het Natura 2000-gebied Brabantse Wal kunnen de doelen worden aangeduid met hulp van de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels. Deze zijn in tabel 3.1 opgenomen. Onderstaand de legenda bij de tabel.

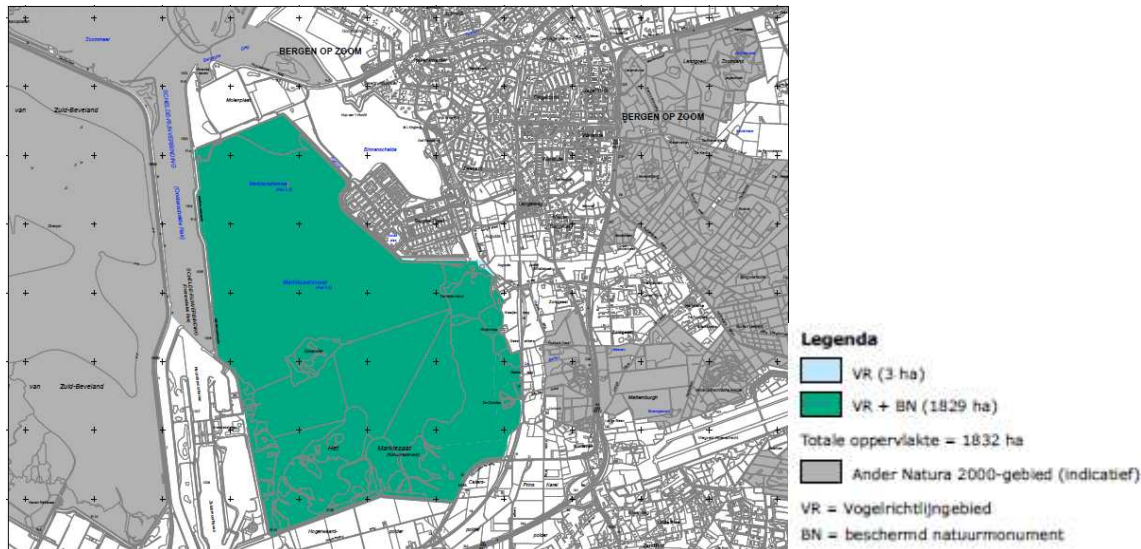
Legenda	
W	Kernopgave met wateropgave
	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
6.08	Structuurrijke droge heiden: Vergroting areaal stuifzandheiden met struikheide H2310, binnenlandse kraaiheidebegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277.
6.09	Intern verbinden: Verbinden heide- en stuifzandencomplexen met oog op fauna

Tabel 3.1: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Brabantse Wal (bron: ontwerp-aanwijzingsbesluit, min. EZ)

Instandhoudingsdoelstellingen	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Habitattypen					
H2310	Stuifzandheiden met struikheide	>	>		6.08, 6.09
H2330	Zandverstuivingen	>	>		6.08, 6.09
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	>	>		6.01, , W
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	=		
H3160	Zure vennen	=	>		
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	>		6.09
Habitatsoorten					
H1166	Kamsalamander	=	=	=	
H1831	Drijvende waterweegbree	>	=	=	
Broedvogels					
A004	Dodaars	=	>	40	
A008	Geoorde fuut	=	>	40	
A072	Wespendief	=	=	10	
A224	Nachtzwaluw	=	=	80	6.08
A236	Zwarte Specht	=	=	40	
A246	Boomleeuwrik	=	=	100	

3.3 Markiezaat

3.3.1 Begrenzing

Figuur 3.3: Begrenzing Vogelrichtlijngebied (blauw raster) en Beschermd natuurmomument (groen) Markiezaat

3.3.2 Globale beschrijving

Het Markiezaat vindt zijn oorsprong in de Sint-Felixvloed van 1530, die resulteerde in een landschap dat de naam "Verdronken land van het Markiezaat van Bergen op Zoom" kreeg. Nadat het in 1868 van het Kreekrak werd afgesloten, was het onderdeel van het getijdengebied van de Oosterschelde. Door de aanleg van de Markiezaatkade (en de Oesterdam) werd het daarvan in maart 1983 gescheiden. Daarna werd het gebied verder gecompartmenteerd door aanleg van de Bergse Plaat (1984) en de Binnenschelde (1988). Het overgebleven Markiezaatsmeer verzoette geleidelijk in de loop van enkele jaren. Het peil kan op natuurlijke wijze fluctueren. Het gebied bestaat uit voormalige getijdengeulen en -kreeken, slikken, schorren en hogere gronden met jonge stuifduintjes. Het Markiezaatsmeer ligt op de natuurlijke overgang van het Holocene getijdenlandschap naar het Pleistocene zandlandschap. Ten gevolge van de grote verscheidenheid aan abiotische factoren heeft zich een groot aantal vegetatietypen kunnen ontwikkelen met een voor het gehele Deltagebied uitzonderlijke soortensamenstelling. Ter plaatse van de overgang tussen de hoger gelegen zandgronden en recente zoute opslibbingen, doen zich kwelverschijnselen voor waardoor een kenmerkende vegetatie is ontstaan met soorten uit meer brakke milieus.

3.3.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Dit gebied is op 30 december 2010 door de staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. De beroepstermijn liep van 4 maart tot 14 april 2011.

Voor het Natura 2000-gebied Markiezaat kunnen de doelen worden aangeduid met hulp van de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels. Deze zijn in tabel 3.2 opgenomen. Onderstaand de legenda bij de tabel.

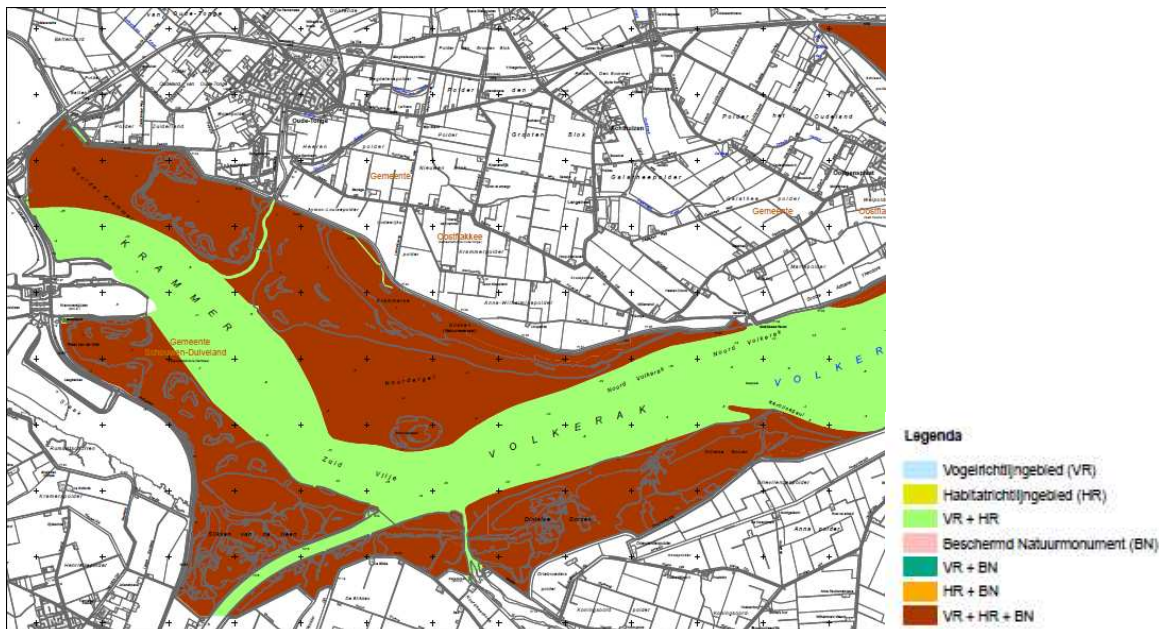
Legenda	
W	Kernopgave met wateropgave
	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
1.12	Behoud hoogwatervluchtplaats vogels: Behoud en herstel ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen.
4.01	Evenwichtig systeem: Nastreven van een meer evenwichtig systeem met goede waterkwaliteit voor waterplanten, vissen en schelpdieren (met name in kranswierwateren H3140 en meren met krabbescheer en fonteinkruiden H3150), mede t.b.v. vogels zoals kleine zwaan A037, tafeleend A059, kuifeend A061 en nonnetje A068.
4.02	Rui en rustplaatsen: Voldoende open water met ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals fuut A005, ganzen, slobbeend A056 en kuifeend A061.

Tabel 3.2: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Markiezaat (bron: ontwerp-aanwijzingsbesluit, min. EZ)

Instandhoudingsdoelstellingen		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Broedvogels							
A004	Dodaars	=	=			30	
A034	Lepelaar	=	=			20	
A132	Kluut	=	=			2000*	
A137	Bontbekplevier	=	=			105*	
A138	Strandplevier	=	=			220*	
Niet-broedvogels							
A005	Fuut	=	=		200		1.12 4.02
A008	Goorde fuut	=	=		50		1.12
A017	Aalscholver	=	=		680		1.12
A034	Lepelaar	=	=		50		1.12
A037	Kleine Zwaan	=	=		30		1.12 4.01 w
A043	Grauwe Gans	=	=		510		1.12 4.02
A045	Brandgans	=	=		130		1.12 4.02
A048	Bergeend	=	=		250		1.12
A050	Smient	=	=		1600		1.12
A051	Krakeend	=	=		280		1.12
A052	Wintertaling	=	=		700		1.12
A054	Pijlstaart	=	=		480		1.12
A056	Slobbeend	=	=		150		1.12 4.02
A125	Meerkoet	=	=		920		1.12
A132	Kluut	=	=		140		1.12
A137	Bontbekplevier	=	=		360		1.12
A141	Zilverplevier	=	=		1300		1.12
A143	Kanoet	=	=		1600		1.12
A149	Bonte strandloper	=	=		6400		1.12
A161	Zwarte ruiter	=	=		210		1.12

3.4 Krammer Volkerak

3.4.1 Begrenzing

Figuur 3.4: Begrenzing Natura 2000-gebied Krammer Volkerak (deel binnen arbitraire grens van 10 km tot het plan-gebied)

3.4.2 Globale beschrijving

Het Volkerakmeer in zijn huidige vorm is een "afgesloten zeearm" waarin nog veel van de kenmerken van het voormalige intergetijdegebied "Krammer-Volkerak" bewaard zijn gebleven (diepe centrale geul met steile taluds en aansluitende ondiepten met minder steil talud en drooggevalen platen). Het Volkerak (circa 6000 ha) vormt nu één waterlichaam met de Eendracht en het Zoommeer (circa 2000 ha). Binnen een paar maanden werd het water zoet en het peil werd gefixeerd op 0 cm NAP. Daardoor viel circa 1775 ha van het voormalige intergetijdegebied permanent droog. Oeverafslag als gevolg van het gefixeerde peil werd gestopt door de aanleg van vooroevers, en in de periode 1989-99 werd een veertigtal eilandjes aangelegd, met een totale oppervlakte van circa 80 ha. Het Volkerak ontvangt niet langer substantiële hoeveelheden water uit het Hollandsch Diep, wel uit de Brabantse rivieren (Mark en Dintel). De successie van de vegetatie is nog volop gaande en door de traagheid van de ontzilting van de bodem, in een aantal deelgebieden is de rol van zilte pioniersoorten op de platen nog steeds groot. De ontwikkelingen van de broedvogels en de trekvogels als ganzen zijn in hoge mate een afspiegeling van de vegetatiesuccessie, met een tijdelijke opkomst van pioniers als kale grondbroeders (plevieren, sterns) en gras- en zaadeters. Een aantal soorten ganzen (kolgans, grauwe gans) en weidevogels heeft een meer permanente plek gekregen. De ontwikkelingen in het water zijn sterk gestuurd door hoge en toenemende nutriëntgehalten (met bijbehorende vissen). In de huidige situatie is bij de niet-broedvogels de betekenis op landelijke schaal het grootst bij de brilduiker (12 % landelijk gemiddelde), vervolgens bij fuut, kuifeend en kluut (4-5 %). Daarnaast is het een zeer belangrijk broedgebied voor broedvogels van schaars begroeide zandplaten (bontbekplevier, strandplevier) en schaars begroeide oevers met aangrenzend ondiep water (kluut). Deze habitats zijn tevens van belang voor meeuwen en sterns (zwartkopmeeuw, kleine mantelmeeuw, visdief, dwergstern).

3.4.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Natura 2000-gebieden bestaan uit een aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en/of aanmelding als Habitatrichtlijngebied. Middels een aanwijzing als Natura 2000-gebied met een Natura 2000-aanwijzingsbesluit vervalt de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied. Voor het Krammer Volkerak is nog geen ontwerp-aanwijzingsbesluit in procedure gebracht.

Voor het Natura 2000-gebied Krammer Volkerak kunnen de doelen worden aangeduid met hulp van de in-standhoudingsdoelstellingen ten aanzien van habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels. Deze zijn in tabel 3.1 opgenomen. Onderstaand de legenda bij de tabellen.

Legenda	
W	Kernopgave met wateropgave
	Sense of urgency: beheeropgave
	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering
1.13	Voortplantingsgebied: Behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat (waaronder embryonale duinen H2110) voor bontbekplevier A137, strandplevier A138, kluut A132, grote stern A191 en dwergstern A195, visdief A193 en grijze zeehond H1364.
1.17	Broedgemeenschap en fourageergebied: Behoud habitat broedvogels als grote stern A191 en dwergstern A195, visdief A193, lepelaar A034, foerageergebied voor ganzen.

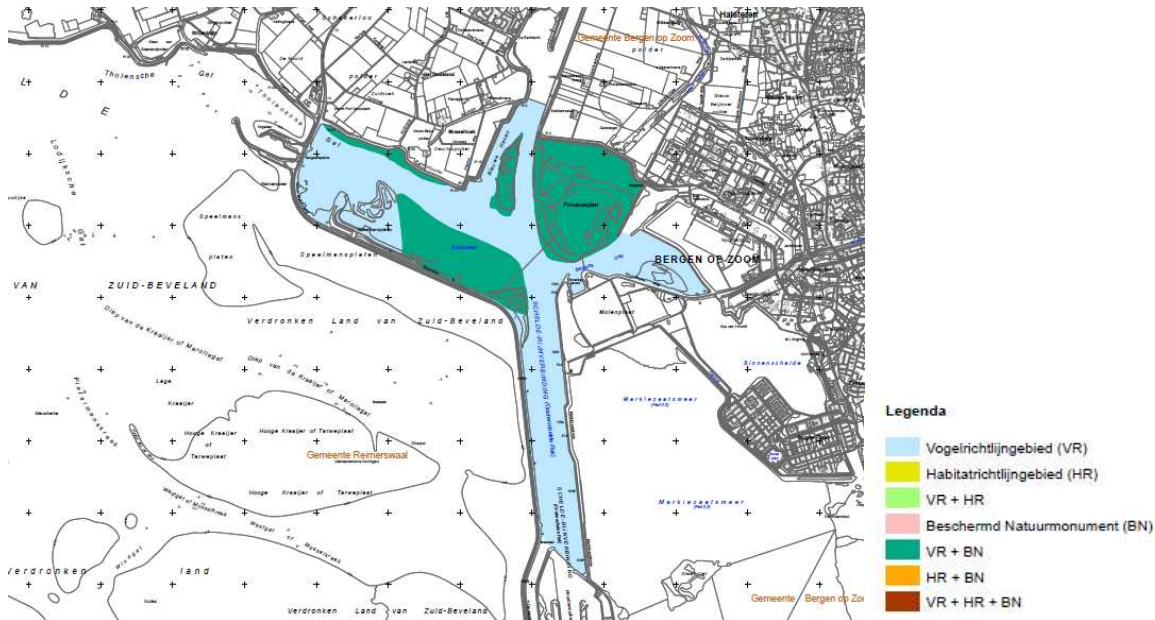
Tabel 3.3: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Krammer Volkerak (bron: ontwerp-aanwijzingsbesluit, min. EZ)

Instandhoudingsdoelstellingen		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Habitattypen							
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	>	>				
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	>	>				
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	>	>				
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	= (<)	=				
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>	=				
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	= (<)	=				
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	>	=				
H91E0A	*Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	= (<)	= (<)				
H91E0A	*Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	>	>				
H91E0B	*Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	= (<)	= (<)				
H91E0B	*Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	>	>				
Habitatsoorten							
H1340	*Noordse woelmuis	=	=	=			
H1340	*Noordse woelmuis	>	=	>			

Broedvogels							
A034	Lepelaar	=	=			30	1.17, W
A081	Bruine Kiekendief	=	=			10	
A132	Kluut	=	=			2000*	1.13
A137	Bontbekplevier	=	=			100*	1.13
A138	Strandplevier	=	=			220*	1.13
A176	Zwartkopmeeuw	=	=			400*	
A183	Kleine Mantelmeeuw	=	=			810	
A193	Visdief	=	=			6500*	1.13 1.17, W
A195	Dwergstern	=	=			300*	1.13 1.17, W
Niet-broedvogels							
A005	Fuut	=	=		1100		
A007	Kuifduiker	=	=		2		
A017	Aalscholver	= (<)	=		490		
A034	Lepelaar	=	=		40		
A037	Kleine Zwaan	=	=		5		
A043	Grauwe Gans	=	=		2100 foer/ slaap		1.17, W
A045	Brandgans	=	=		1100		1.17, W
A046	Rotgans	=	=		160		1.17, W
A048	Bergeend	=	=		1200		
A050	Smient	=	=		2500		
A051	Krakeend	=	=		480		
A052	Wintertaling	=	=		670		
A053	Wilde eend	=	=		5300		
A054	Pijlstaart	=	=		180		
A056	Slobeend	=	=		310		
A059	Tafeleend	=	=		130		
A061	Kuifeend	=	=		4000		
A067	Brilduiker	=	=		640		
A069	Middelste Zaagbek	=	=		20		
A094	Visarend	=	=		2		
A103	Slechtvalk	=	=		5		
A125	Meerkoet	=	=		1300		
A132	Kluut	=	=		430		1.13
A137	Bontbekplevier	=	=		40		1.13
A156	Grutto	=	=		140		
A162	Tureluur	=	=		60		

3.5 Zoommeer

3.5.1 Begrenzing

Figuur 3.2: Begrenzing Natura 2000-gebied Zoommeer

3.5.2 Globale beschrijving

Het Zoommeer is een "afgesloten zeearm" die via het kanaal de Eendracht in open verbinding staat met het Volkerak. Dit waterlichaam ontstond in april 1987 toen de Philipsdam werd voltooid. Het Zoommeer was al door de Markiezaatskade (1983) en de Oesterdam (1986) gescheiden van de Oosterschelde. Binnen een paar maanden werd het water zoet en het peil werd gefixeerd op 0 cm NAP. Daardoor viel ca. 220 ha van het voormalige intergetijdengebied permanent droog. De successie van de vegetatie is nog volop gaande. De ontwikkelingen van de broedvogels en de trekvogels als ganzen zijn in hoge mate een afspiegeling van de vegetatiesuccessie, met een tijdelijke opkomst van pioniers als kale grondbroeders (kluut, plevieren, sterns) en gras- en zaadeters (smient, pijlstaart). De ontwikkelingen in het water zijn gestuurd door hoge en toenemende nutriëntgehalten. In de huidige situatie is bij de niet-broedvogels de betekenis op landelijke schaal het grootst bij Fuut, Krakeend, Wintertaling en Pijlstaart, maar geen enkele soort bereikt gemiddeld een aandeel van meer dan 1 % van de Nederlandse populatie. De haalbaarheid van behoud van de huidige populaties hangt af van de keuzes m.b.t. een eventueel herstel van de zoet-zout gradiënt in het Volkerak-Zoommeer. Daarnaast heeft het gebied echter betekenis als rustgebied voor overwinterende vogels die bij laag water in de Oosterschelde foerageren (scholekster, bontbekplevier, steenloper). Als broedgebied is het van beperkte betekenis voor kustbroedvogels van zandplaten en schelpenstrandjes (kluut, bontbekplevier, strandplevier en visdief) en voor de zwartkopmeeuw, maar in verband met vegetatiesuccessie is deze betekenis inmiddels sterk verminderd.

De hernieuwde inlaat van zout water is onlangs gepresenteerd als één van de mogelijkheden om de jaarlijkse algenbloei te bestrijden, en daarbij wordt doorspoeling naar de Westerschelde aanbevolen in verband met mogelijke problemen met mariene algen of zeesla. Omdat de aanwijzing is geschied op grond van "zoete" waarden, zal in geval van een zoute toekomst bij een aantal soorten het ambitieniveau lager moeten liggen dan de huidige situatie, terwijl aan de andere kant nieuwe waarden zullen ontstaan die aanvullende bescherming verdienen.

3.5.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Natura 2000-gebieden bestaan uit een aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en/of aanmelding als Habitatrichtlijngebied. Middels een aanwijzing als Natura 2000-gebied met een Natura 2000-aanwijzingsbesluit vervalt de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied. Voor het Zoommeer is nog geen ontwerp-aanwijzingsbesluit in procedure gebracht.

Voor het Natura 2000-gebied Zoommeer kunnen de doelen worden aangeduid met hulp van de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van broedvogels en niet-broedvogels. Deze zijn in tabel 3.5 opgenomen. Onderstaand de legenda bij de tabellen.

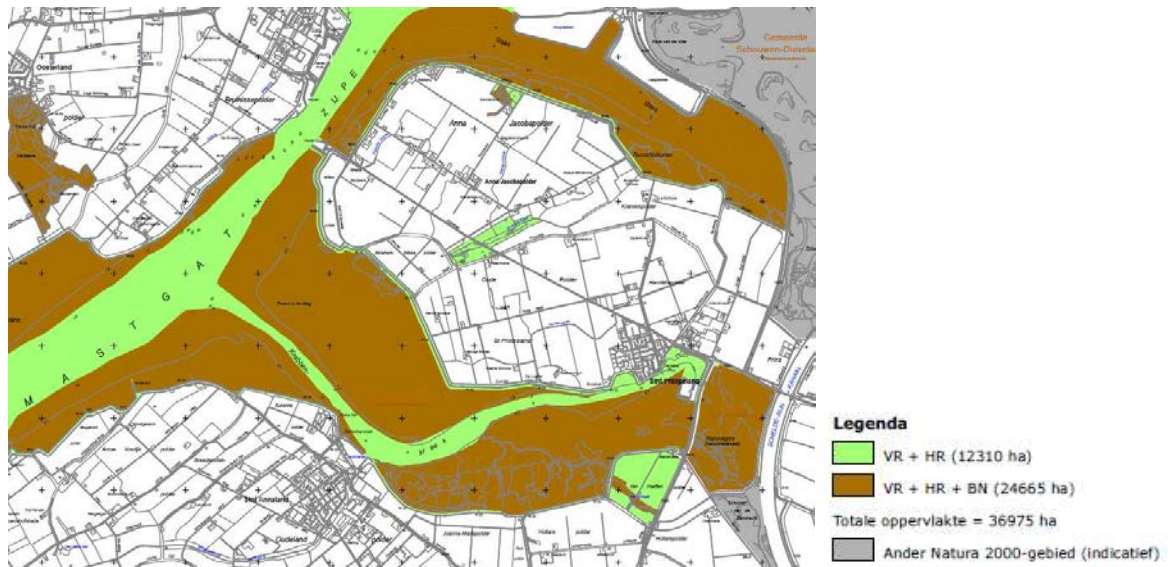
Legenda	
W	Kernopgave met wateropgave
	Sense of urgency: beheeropgave
	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=($\leq$)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering
1.12	Behoud hoogwatervluchtplaats vogels: Behoud en herstel ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen.
1.19	Binnendijkse brakke gebieden: Behoud en ontwikkeling kwaliteit binnendijkse brakke gebieden voor noordse woelmuis *H1340, broedvogels (kluut A132, sterns), overgangs- en trilvenen (veenmosriet-landen) H7140_B, schorren en zilte graslanden (binnendijks) H1330_B (bijv. Yerseke Moer), brakke variant van ruigten en zomen (harig wilgenroosje) H6430_B en als hoogwatervluchtplaats.

Tabel 3.4: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Zoommeer (bron: ontwerp-aanwijzingsbesluit, min. EZ)

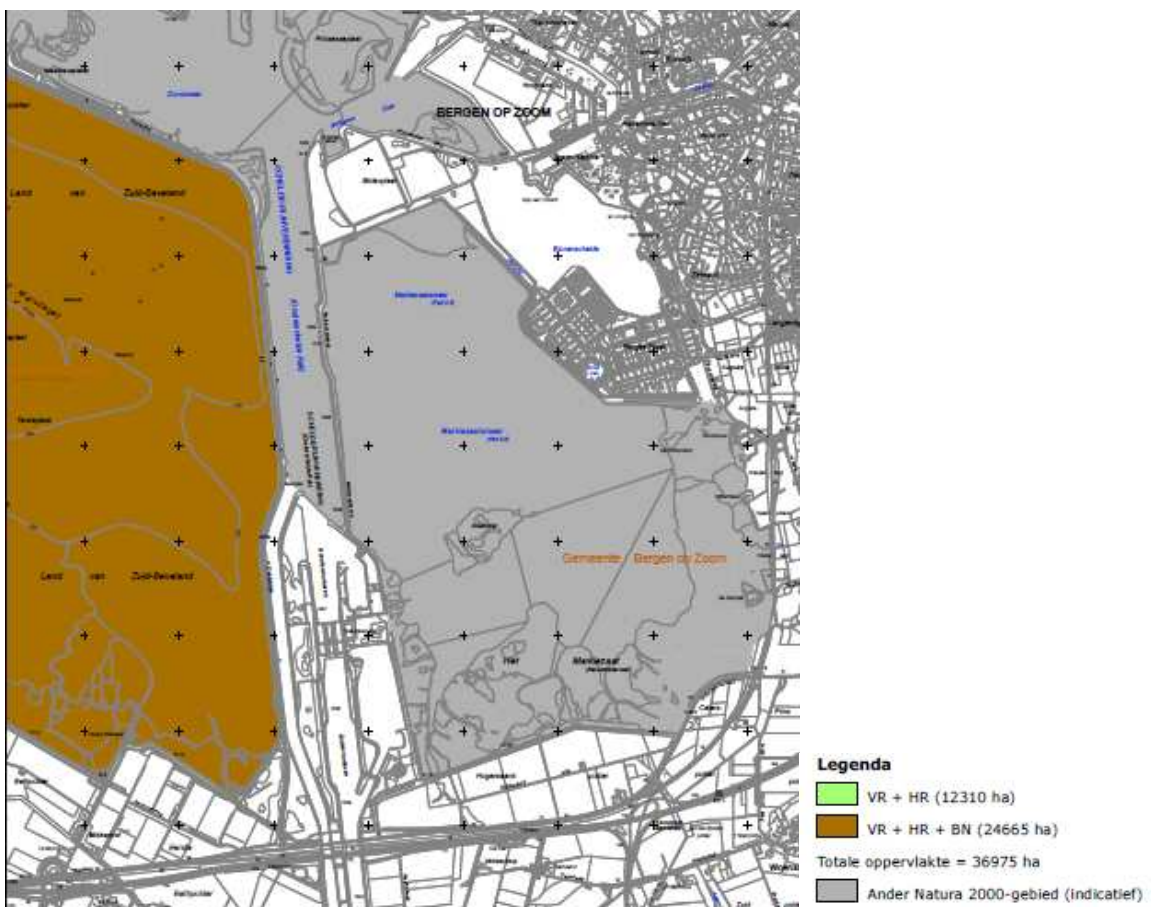
Instandhoudingsdoelstellingen							
		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Broedvogels							
A132	Kluut	=	=			2000*	1.19, W
A138	Strandplevier	=	=			220*	
A176	Zwartkopmeeuw	=	=			400*	
A193	Visdief	=	=			6500*	1.19, W
Niet-broedvogels							
A005	Fuut	=	=		170		1.12
A043	Grauwe Gans	=	=		470		1.12
A046	Rotgans	=	=		220		1.12
A048	Bergeend	=	=		200		1.12
A050	Smient	=	=		800		1.12
A051	Krakeend	=	=		180		1.12
A052	Wintertaling	=	=		370		1.12
A054	Pijlstaart	=	=		90		1.12
A056	Slobeend	=	=		90		1.12
A061	Kuifeend	=	=		850		1.12
A125	Meerkoet	=	=		710		1.12
A132	Kluut	=	=		geen		1.12

3.6 Oosterschelde

3.6.1 Begrenzing

Figuur 3.6: Begrenzing Natura 2000-gebied Oosterschelde (delen binnen de arbitraire grens van 10 km tot het plan-gebied)

Figuur 3.7: Begrenzing Natura 2000-gebied Oosterschelde (delen binnen de arbitraire grens van 10 km tot het plan-gebied)

3.6.2 Globale beschrijving

Het gebied Oosterschelde is een zeearm welke in 1986 is afgesloten van de zee door de stormvloedkering. De stormvloedkering laat de getijdenwerking echter nog in enige mate toe. Als gevolg van de getijdenstromen vinden erosie- en sedimentatieprocessen plaats die resulteren in een wisselend patroon van schorren, slikken en droogvallende platen (het intergetijdengebied), ondiep water en diepe getijdengeulen. In de monding van de Oosterschelde bevinden zich de diepste stroomgeulen die plaatselijk een diepte bereiken van 45 meter. Tussen deze stroomgeulen en in het gebied ten oosten van de Zeelandbrug bevinden zich uitgestrekte gebieden met ondiepe wateren met zandbanken. In het oosten en noorden van het gebied komen grote oppervlakten slikken voor. Binnendijs worden langs de oever een groot aantal karrevelden, inlagen en kreekrestanten tot het gebied gerekend. Deze gebieden bestaan voornamelijk uit vochtige graslanden en open water. Het water, het intergetijdengebied en de binnendijs gelegen gebieden vormen tezamen het leefmilieu voor de rijke flora en fauna van het gebied. De grote variatie aan milieutypen in het gebied gaat gepaard met een grote diversiteit aan dier- en plantensoorten. Genoemde variatie aan milieutypen wordt bepaald door factoren als getij, stroming, watertemperatuur, hoogteligging, waterkwaliteit en sedimentsamenstelling.

Het gebied is in 2005 met 190 ha uitgebreid in het kader van een LIFE-project als onderdeel van het natuurontwikkelingsproject Plan Tureluur.

3.6.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Dit gebied is op 23 december 2009 door de minister van LNV (nu EL&I) definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. De beroepstermijn liep van 19 februari tot en met 1 april 2010.

Voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde kunnen de doelen worden aangeduid met hulp van de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels. Deze zijn in tabel 3.6 opgenomen. Onderstaand de legenda bij de tabellen.

Legenda	
W	Kernopgave met wateropgave
	Sense of urgency: beheeropgave
	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=($\leq$)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering
1.11	Rust- en foerageergebieden: Behoud slikken en platen voor rustende en foeragerende niet-broedvogels zoals voor bonte strandloper A149, rosse grutto A157, scholekster A130, kanoet A143, steenloper A169 en eider A063 en rustgebieden voor gewone zeehond H1365 en grijze zeehond H1364.
1.13	Voorplantingshabitats: Behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat (waaronder embryonale duinen H2110) voor bontbekplevier A137, strandplevier A138, kluut A132, grote stern A191 en dwergstern A195, visdief A193 en grijze zeehond H1364.
1.16	Diversiteit schorren en kwelders: Behoud (Waddenzee) en herstel (Delta) van schorren en zilte graslanden (buitendijs) H1330_A met alle successiestadia, zoet-zout overgangen, verscheidenheid in substraat en getijregime en mede als hoogwatervluchtplaats.
1.19	Binnendijkse brakke gebieden: Behoud en ontwikkeling kwaliteit binnendijkse brakke gebieden voor noordse woelmuis *H1340, broedvogels (kluut A132, sterns), overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) H7140_B, schorren en zilte graslanden (binnendijs) H1330_B (bijv. Yerseke Moer), brakke variant van ruigten en zomen (harig wilgenroosje) H6430_B en als hoogwatervluchtplaats.

Tabel 3.6: Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Oosterschelde (bron: ontwerp-aanwijzingsbesluit, min. EZ)

<u>Instandhoudingsdoelstellingen</u>		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Habitattypen							
H1160	Grote baaien	=	>				
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	>	=				
H1320	Slijkgrasvelden	=	=				
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	=	=				1.16, W
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	>	=				1.19, W
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlan- den)	>	>				1.19, W
Habitatsoorten							
H1340	*Noordse woelmuis	>	=	>			1.19, W
H1365	Gewone zeehond	=	>	>			1.11, W
Broedvogels							
A081	Bruine Kiekendief	=	=			19	
A132	Kluut	=	=			2000*	1.19, W
A137	Bontbekplevier	=	=			100*	
A138	Strandplevier	>	>			220*	
A191	Grote stern	=	=			4000*	1.19, W
A193	Visdief	=	=			6500*	1.19, W
A194	Noordse Stern	=	=			20	1.19, W
A195	Dwergstern	=	=			300*	1.19, W
Niet-broedvogels							
A004	Dodaars	=	=		80		
A005	Fuut	=	=		370		
A007	Kuifduiker	=	=		8		
A017	Aalscholver	=	=		360		
A026	Kleine Zilverreiger	=	=		20		
A034	Lepelaar	=	=		30		
A037	Kleine Zwaan	=	=				
A043	Grauwe Gans	=	=		2300		
A045	Brandgans	=	=		3100		
A046	Rotgans	=	=		6300		
A048	Bergeend	=	=		2900		
A050	Smient	=	=		12000		
A051	Krakeend	=	=		130		
A052	Wintertaling	=	=		1000		
A053	Wilde eend	=	=		5500		
A054	Pijlstaart	=	=		730		
A056	Slobeend	=	=		940		
A067	Brilduiker	=	=		680		
A069	Middelste Zaagbek	=	=		350		
A103	Slechtvalk	=	=		10		
A125	Meerkoet	=	=		1100		
A130	Scholekster	=	=		24000		1.11,
A132	Kluut	=	=		510		
A137	Bontbekplevier	=	=		280		
A138	Strandplevier	=	=		50		1.13
A140	Goudplevier	=	=		2000		

A141	Zilverplevier	=	=		4400		
A142	Kievit	=	=		4500		
A143	Kanoet	=	=		7700		1.11,
A144	Drieteenstrandloper	=	=		260		
A149	Bonte strandloper	=	=		14100		1.11,
A157	Rosse grutto	=	=		4200		1.11,
A160	Wulp	=	=		6400		
A161	Zwarte ruiter	=	=		310		
A162	Tureluur	=	=		1600		
A164	Groenpootruiter	=	=		150		
A169	Steenloper	=	=		580		1.11,

4 Selectie van effecten voor nadere uitwerking (voortoets)

In dit hoofdstuk worden de mogelijke versturende effecten van het bestemmingsplan op de Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied geselecteerd. De mogelijke effecten worden beschreven aan de hand van de ontwikkelingen binnen het bestemmingsplan. In dit hoofdstuk wordt onderscheid gemaakt naar de twee voornaamste elementen uit het bestemmingsplan: agrarische activiteiten zoals (uitbreiding van) veehouderijen en glastuinbouw (paragraaf 4.1) en recreatieve ontwikkelingen (paragraaf 4.2) en overige kleinschalige ontwikkelingen (paragraaf 4.3).

4.1 Agrarische activiteiten

Ontwikkeling en aanwezigheid van agrarische bedrijven kan in principe een breed scala van effecten op Natura 2000-gebieden veroorzaken. De effectindicator die hiervoor is ontwikkeld, geeft een eerste indicatie van factoren die een rol kunnen spelen (en de mate van gevoeligheid van habitattypen en beschermde soorten voor deze factoren).

Voor mogelijke effecten van de landbouw worden de volgende factoren genoemd:

- Oppervlakte verlies en versnippering door ruimtebeslag (verlies aan oppervlakte)
- Verstoring door geluid, licht en optische verstoring (door aanwezigheid of beweging) of door mechanische effecten (bijvoorbeeld betreding)
- Verontreiniging
- Verdroging
- Bewuste verandering van de soortensamenstelling (bijvoorbeeld door introductie van exoten)
- Vermesting en verzuring

4.1.1 *Oppervlakteverlies en versnippering*

Verlies van oppervlakte van Natura 2000-gebied door ruimtebeslag is niet aan de orde omdat de agrarische activiteiten op ruime afstand van Natura 2000-gebieden plaatsvinden. Er is evenmin sprake van versnippering of aantasting van bodem. Het plangebied overlapt enkel een beperkt deel van het noordelijke deel van het vogelrichtlijngebied Zoommeer. In het betreffende deel zijn echter geen veehouderijen gelegen. Er is geen sprake van een negatief effect op de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden.

4.1.2 *Verstoring*

De meeste Natura 2000-gebieden liggen op grotere afstand van het plangebied zodat er geen sprake is van een versturend effect van de agrarische activiteiten in het plangebied. Alleen het Natura 2000-gebied Zoommeer ligt deels in het plangebied. Verstoring door agrarisch gebruik op aangrenzende percelen is echter uit te sluiten omdat deze activiteiten van het Natura 2000-gebied gescheiden zijn door een dijk. Nu er geen veehouderijen in het noordelijke deel van het Zoommeer zijn gelegen, het gebied evenmin in gebruik is als agrarisch gebied, zal er ook geen sprake zijn van verstoring (bijvoorbeeld door licht, geluid en aanwezigheid van veehouderijen). Er zal evenmin sprake zijn van betreding in het kader van het agrarisch gebruik aangezien het betreffende gebied niet voor agrarische doeleinden wordt gebruikt. Er is dus geen sprake van een negatief effect op de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden.

4.1.3 *Verontreiniging*

Aandachtspunten voor verontreiniging zijn de mogelijke effecten van het 'inwaaien' van bestrijdingsmiddelen (gewasbeschermingsmiddelen) en meststoffen. Door bemesting en bekalking van landbouwgronden in de omgeving van het Natura 2000-gebied Brabantse Wal is het lokale grondwater en het drainagewater in sloten nutriëntenrijke en basenrijk geworden. Gezien de afstand tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden, ook de Brabantse Wal, zijn zaken als vermisting via het grond- en oppervlaktewater niet aan de

orde. Het Zoommeer ligt deels binnen het plangebied en waterkwaliteit vormt een aandachtspunt voor het behoud van de natuurlijke kenmerken.

In het algemeen biedt het bestemmingsplan niet het kader voor regelingen die direct betrekking hebben op dit soort specifieke activiteiten en het gebruik van de percelen. Daarbij komt dat geen duidelijk ander gebruik wordt verwacht dan nu het geval is. De ruimte voor uitbreiding van bouwvlakken is vooral nodig om in te spelen op ontwikkelingen zoals schaalvergroting en niet gericht op intensivering van het gebruik van agrarische grond (ander beleid, zoals het mestbeleid, legt wel beperkingen op aan de mogelijkheden voor intensivering). Er worden daarom van de ontwikkelingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt geen negatieve gevolgen verwacht, voor zover dit het aspect verontreiniging betreft. Ook gezien de afstand tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden en de aanwezigheid van een dijk tussen de agrarische percelen en het Zoommeer zijn zaken als verontreiniging door het inwaaien van bestrijdingsmiddelen en meststoffen niet aan de orde. Er is geen sprake van een negatief effect op de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden.

4.1.4 Verdroging

Verdroging van Natura 2000-waarden kan bijvoorbeeld plaatsvinden door veranderingen in de grondwaterstand of veranderingen van grondwaterstromen. Het Natura 2000-gebied Brabantse wal heeft wel een verdrogend effect als gevolg van ontwatering van landbouwgronden ondervonden, maar dat betreft het gebruik van de landbouwgronden in en direct rond het Natura 2000-gebied (KIWA, 2007), buiten het plangebied van het bestemmingsplan. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen door verdroging kunnen uitgesloten worden. De natuurlijke kenmerken van het Zoommeer zijn niet of nauwelijks gevoelig (Meerkoet, Slobeend, Wintertaling) voor verdroging en er is geen sprake van een relatie via het grondwater tussen het plangebied en natuurlijke waarden van het Zoommeer. Daarbij komt dat geen duidelijk ander gebruik wordt verwacht dan nu het geval is zodat er geen extra eisen aan ontwatering zullen worden gesteld. Er is geen sprake van een negatief effect op de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden.

4.1.5 Bewuste verandering van soorten

Omdat de beoogde ontwikkeling geen betrekking heeft op andere teelten of principieel andere landbouwgebruiksvormen dan gangbaar en bekend zijn in Nederland, hoeft evenmin een bewuste verandering van de soortensamenstelling van natuurgebieden te worden verwacht. Er is geen sprake van een negatief effect op de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden.

4.1.6 Verzuring en vermesting via de lucht

De veehouderij kan door depositie van stikstof (uit ammoniak) vanuit de lucht invloed hebben op daarvoor gevoelige habitats of gevoelige leefgebieden van soorten op grotere afstand. Ook de glastuinbouw kan invloed hebben op de stikstofdepositie in de omgeving. Dit is het gevolg van de emissie van stikstofoxiden (NOx) in de lucht, ten gevolge van verbrandingsprocessen (gasgestookte ketels en warmtekrachtinstallaties). Het bestemmingsplan biedt een ontwikkelingsmogelijkheid voor biovergisting (met mogelijke uitstoot van stikstofoxiden naar de lucht). Dit aspect is dus ook van belang.

De ontwikkeling die mogelijk zal worden gemaakt in het voorgenomen bestemmingsplan, kan daardoor bijdragen aan de stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitattypen en gevoelige leefgebieden van soorten in de nabijgelegen Natura 2000-gebieden. De depositie van stikstofverbindingen op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden, specifiek op de daarvoor gevoelige habitats en gevoelige leefgebieden van soorten zijn derhalve de specifieke aandachtspunten.

Verzuring en vermesting vormen een zeer actueel thema in de toetsing van ontwikkelingen in de landbouw aan Natura 2000-gebieden. Aan de bronzijde leidt stikstofemissie uit de landbouw tot verzurende en vermestende effecten in natuurgebieden; aan de zijde van het natuurgebied is het vooral de aanwezigheid van voor stikstof gevoelige habitattypen en eventueel soorten die bepalen of een natuurgebied gevoelig is voor stikstofdepositie.

Nu duidelijk is dat stikstofdepositie een mogelijk effect kan hebben, wordt onderzocht in hoeverre de Natura 2000-gebieden in de omgeving en de instandhoudingsdoelstellingen voor de aanwezige habitattypen en -soorten gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Vervolgens is de vraag of het bestemmingsplan en de ontwikkelingen die daarin mogelijk worden gemaakt kunnen leiden tot een toename van stikstofdepositie, waarvan in het kader van de ecologische relevantie moet worden beoordeeld. Dit komt in hoofdstuk 5 aan bod.

4.1.6.1 Achtergrond van de problematiek

De landbouw draagt met name door de uitstoot van ammoniak in belangrijke mate bij aan de vermisting (en in mindere mate de mogelijke verzuring) van natuurgebieden. Een deel van de ammoniak die vrijkomt uit de stallen en mestopslagen, maar ook vanuit de percelen, zal via de lucht neerkomen in de natuurgebieden.

Naast stikstof kan ook fosfaat worden gezien als een stof die een belangrijke vermestende werking kan hebben. Fosfaat kan invloed hebben op de biologische kwaliteit van het oppervlaktewater, maar ook grondwaterstromen kunnen een vermestende invloed hebben. Voor de belasting met fosfaat is alleen de verspreiding via oppervlakte- en grondwater van belang; het verspreidt zich (nagenoeg) niet via de lucht. In paragraaf 4.1.3 wordt ingegaan op de kans op vermisting en verzuring door de invloed van grond- en oppervlaktewater.

Overmatige depositie van stikstof leidt tot verstoring van de voedingstoffenbalans in de bodem en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater, wat kan leiden tot de achteruitgang of zelfs het verdwijnen van karakteristieke soorten in bossen en natuurterreinen. De hoeveelheid stikstofdepositie die een habitat nog kan verdragen zonder schade te ondervinden, wordt de kritische depositiewaarde¹ genoemd.

4.1.6.2 Huidige en toekomstige stikstofdepositie

De gevoeligheid van habitattypen en soorten voor stikstofdepositie is uitgedrukt in Kritische Depositiewaarden (KDW)², in mol N/ha/jaar. Hoe lager de KDW van een habitatype of soort, hoe gevoeliger het habitatype of de soort voor atmosferische stikstofdepositie.

Landelijke trend

De gemiddelde gemeten ammoniakconcentratie is sinds het begin van de metingen in 1993 met 25% afgenomen (www.mnp.nl). De laatste jaren is geen verdere daling opgetreden. De hoogste concentraties zijn te vinden in de grotere emissiegebieden, voornamelijk de gebieden met intensieve veehouderij. Dit neemt niet weg dat in veel gebieden de stikstofbelasting nog boven de kritische depositiewaarden voor een aantal (zeer) gevoelige habitattypen ligt. De genoemde kritische depositiewaarden zullen veelal niet op korte termijn bereikt kunnen worden. Ook kleinere verlagingen van de depositie kunnen echter wel een positief effect hebben en leiden tot verbetering van de staat van instandhouding van de gevoelige habitats. Dit is geconstateerd naar aanleiding van de algehele verbetering in de periode 1990-2004 waarin de depositie van ammoniak merkbaar is gedaald (Van Dobben, Alterra, mondelinge mededeling).

De daling in stikstofdepositie is het gevolg van lagere emissies van zowel stikstofoxiden als van ammoniak.

- De emissie van stikstofoxiden in Nederland daalde sinds 1980 met meer dan 30%. Deze daling is het resultaat van maatregelen in het verkeer, zoals de invoering van de katalysator aan het eind van de jaren tachtig, in de industrie en in de energiesector;
- De emissie van ammoniak door agrarische bronnen in Nederland is in dezelfde periode met 40% gedaald. Vooral in de periode tot 2002 hebben emissiebeperkende maatregelen voor een daling

¹ Zie 'Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden.' (H. van Dobben et al 2012). De gevoeligheid van habitattypen voor ammoniak wordt uitgedrukt in kritische depositiewaarden (KDW) in molN/ha/j. Hoe lager de KDW, hoe gevoeliger het habitatype gemiddeld genomen is voor atmosferische depositie van stikstof. De kritische depositiewaarde wordt in het genoemde rapport gedefinieerd als 'de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitat significant kan worden aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie'.

gezorgd. Tot deze maatregelen behoren verbeterde voersamenstelling, het gebruik van emissie-arme stallen, het afdekken van mestilo's en het direct onderwerken van mest bij de aanwending. Daarnaast speelt een rol dat sinds 1985 in de melkrunderveehouderij een aanmerkelijke daling van het aantal dieren is opgetreden;

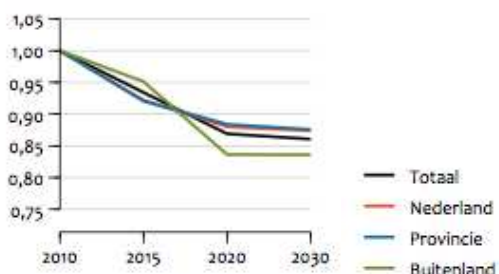
- In 2005 en 2006 is een lichte stijging van met name de ammoniakdepositie opgetreden. Deze is geheel toe te schrijven aan de meteorologische omstandigheden in die jaren.

De Nederlandse agrarische sector levert, vergeleken met andere economische sectoren, met 46% de grootste bijdrage aan de totale stikstofdepositie op Nederland. Deze depositie bestaat vrijwel alleen uit ammoniak. De totale bijdrage van alle Nederlandse bronnen aan de totale stikstofdepositie is 64%. Dit betekent dat de agrarische sector voor 72% van de totale Nederlandse bijdrage aan de stikstofdepositie verantwoordelijk is. De ammoniakemissies leveren met 70% de grootste bijdrage aan de totale stikstofdepositie. De buitenlandse bijdrage aan de stikstofdepositie is ongeveer een derde van de totale stikstofdepositie (bron: website Planbureau voor de leefomgeving (PBL) en informatie voormalig milieu-en natuurplanbureau, MNP).

Trend in Noord-Brabant

De gemiddelde stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in Noord-Brabant bedroeg in 2010 1850 mol stikstof per hectare per jaar (Velders et al., 2010). De verwachting is dat deze in de periode tot 2020 zal dalen tot ongeveer 1640 mol stikstof per hectare per jaar, onder andere door milieumaatregelen en een dalend aantal dieren in de intensieve veehouderij.

Zo'n 70% van de depositie op Natura 2000-gebieden komt in Noord-Brabant uit de eigen provincie en is met name afkomstig van de grootschalige agrarische sector. Uit Figuur 4.1 blijkt dat voor alle herkomstregio's de verwachting is dat de depositie met zo'n 15% terugloopt tot 2030 (Velders et al., 2010). Met name reductie in stal- en opslagemissies, volgend op aanscherping van de wettelijke vereisten, zal in Noord-Brabant voor een daling zorgen.

Figuur 4.1 Trend bijdrage regio's aan de stikstofdepositie van de provincie Noord-Brabant (Velders et al., 2010)

Hoewel de depositie op de lange duur daalt als gevolg van generieke maatregelen, zullen de kritische depositiewaarden niet overal op korte termijn kunnen worden bereikt.

4.1.6.3 Brabantse Wal: gevoeligheid voor stikstofdepositie

Ligging ten opzichte van het plangebied

De Brabantse Wal ligt gedeeltelijk in de gemeente Bergen op Zoom echter volledig buiten het plangebied. Het gebied kan worden opgesplitst in een noordelijk en zuidelijk deel. Het noordelijke deel (vogelrichtlijngebied) ligt ten zuidoosten van de kern Bergen op Zoom. Het zuidelijke deel (habitatrichtlijngebied) ligt grotendeels in de gemeente Woensdrecht.

Gevoeligheid habitattypen

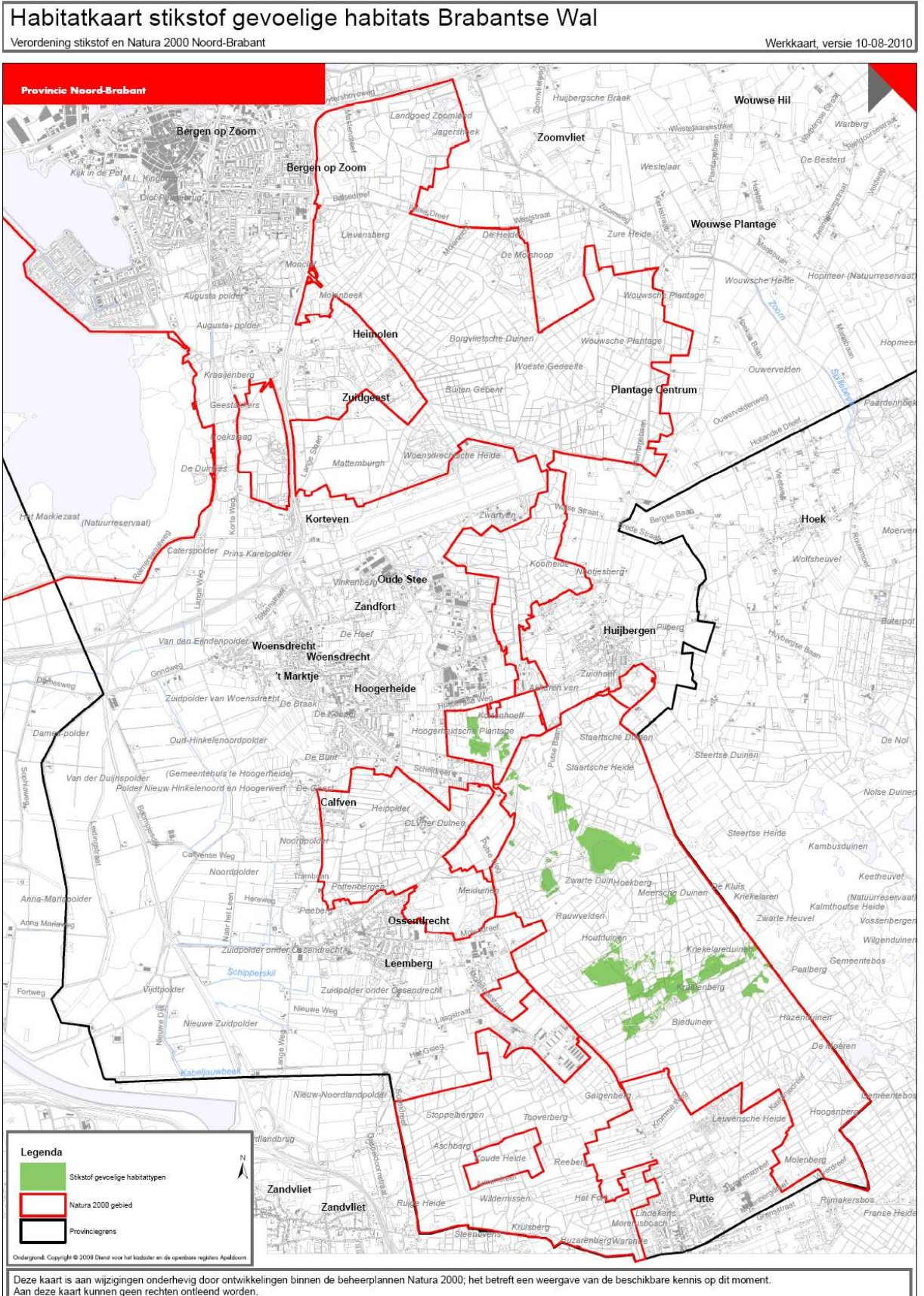
De Kritische depositiewaarde (KDW) van de habitattypen in het Natura 2000-gebied Brabantse Wal zijn opgenomen in de onderstaande tabel (Van Dobben *et al*, 2012).

Tabel 4.1 Kritische depositiewaarden voor de habitattypen van het Natura 2000-gebied Brabantse Wal (Van Dobben *et al*, 2012)

Habitatype		KDW (mol/ha/j)	Gevoeligheidsklasse
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	1071	Zeer gevoelig
H2330	Zandverstuivingen	714	Zeer gevoelig
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	429	Zeer gevoelig
H3130	Zwakgebufferde vennen	571	Zeer gevoelig
H3160	Zure vennen	714	Zeer gevoelig
H4010A	Vochtige heiden	1214	Zeer gevoelig

In de tabel valt op dat alle habitattypen tot de categorie van voor stikstof zeer gevoelige habitattypen kunnen worden gerekend.

De stikstofgevoelige habitattypen liggen buiten 10 km van het plangebied (zie figuur 4.2).

Figuur 4.2: Stikstofgevoelige habitats Brabantse Wal

Gevoeligheid Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijnsoorten

Bij effecten van stikstofdepositie dient niet alleen naar natuurlijke habitats te worden gekeken, maar ook naar de leefgebieden en voedselbronnen van Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten.

In het habitatrichtlijngebied zijn voor de kamsalamander en Drijvende waterweegbree instandhoudingsdoelen geformuleerd. Het leefgebied (voortplantingsbiotoop en landbiotoop) en of de belangrijkste voedselbronnen van de kamsalamander zijn gevoelig voor stikstofdepositie (Grontmij, 2011). Ook de standplaats van de drijvende waterweegbree is gevoelig voor stikstofdepositie (Grontmij, 2011).

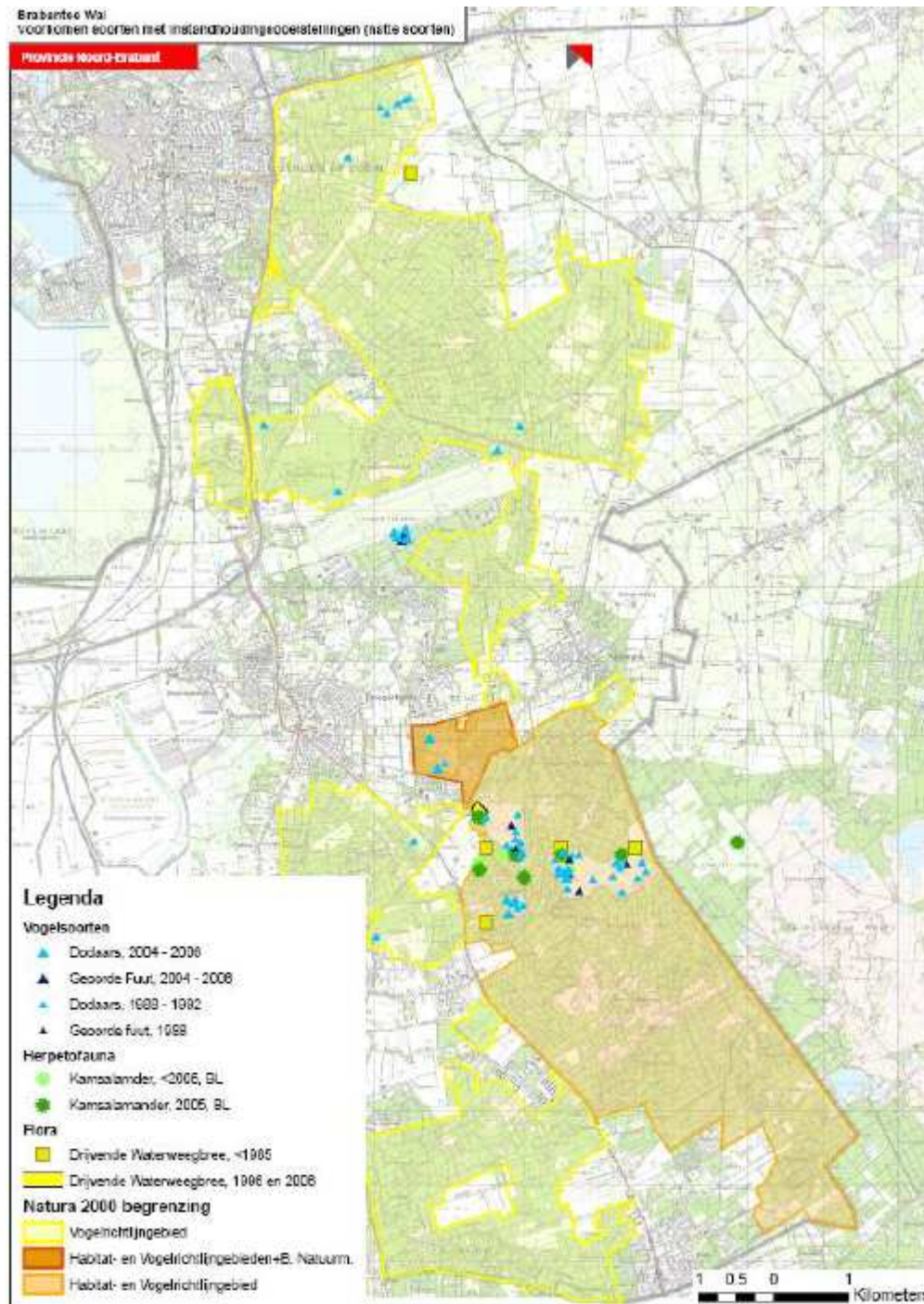
In het Vogelrichtlijngebied is er voor de Boomleeuwerik, Dodaars, Nachtzwaluw en Zwarte specht mogelijk sprake van een causale relatie tussen stikstofdepositie en het voorkomen van de soorten.

Onder het kopje 'achtergronddepositie' wordt ingegaan op de achtergronddepositie in relatie tot de kritische depositiewaarden.

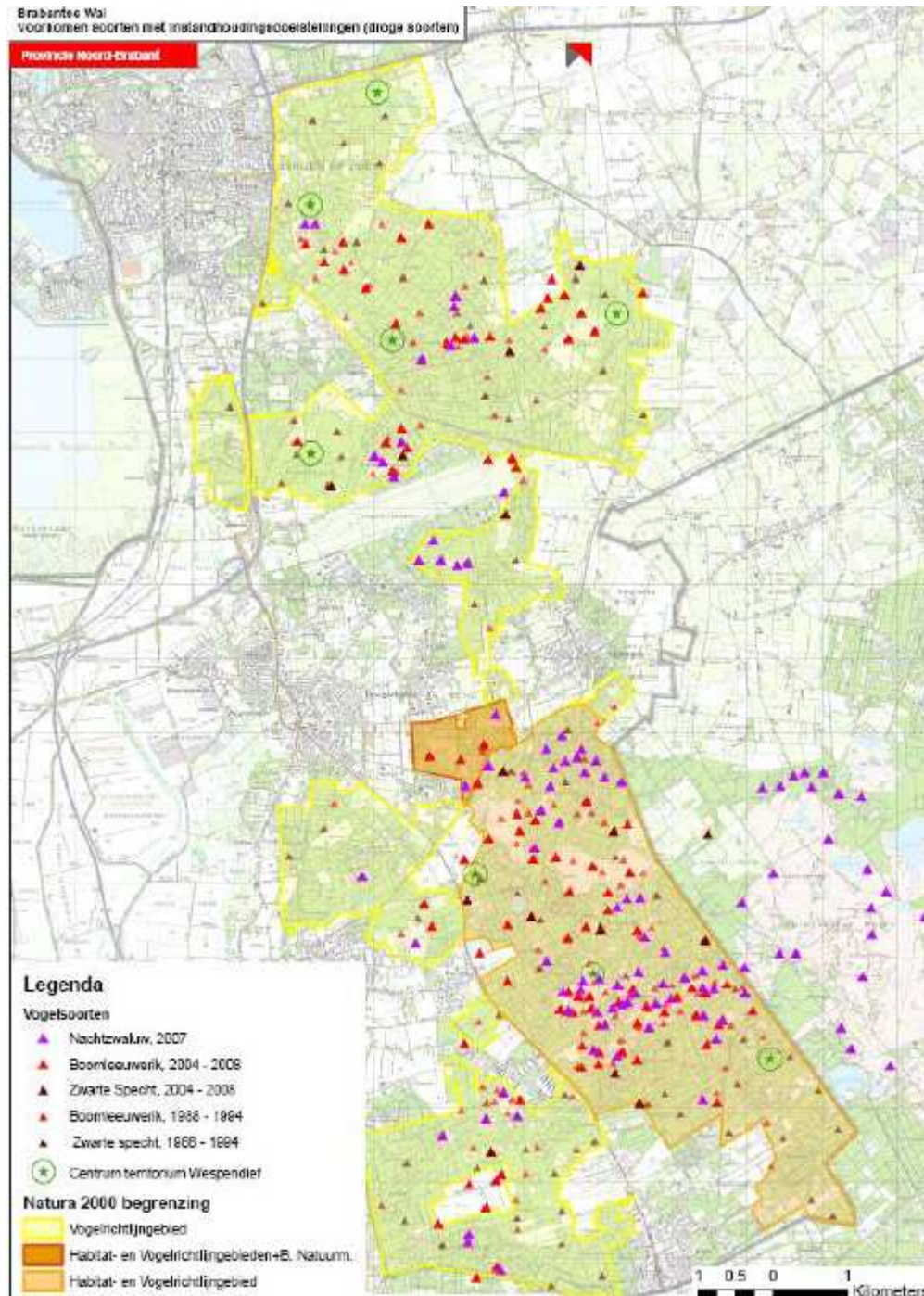
Tabel 4.2 Kritische depositiewaarden van leefgebieden binnen het Natura 2000-gebied Brabantse wal (Broekmeyer, et al, 2012; Van Dobben et al, 2012))

Vogelrichtlijnsoort		Voor stikstofgevoelige natuurdoeltypen binnen het leefgebied	KDW (mol/ha/jaar)
A004	Dodaars	zwak gebufferd ven	571
A224	Nachtzwaluw	natte heide, droge heide, zandverstuiving, zoom, mantel en droog struweel van de hogere gronden, bos van arme zandgronden	Varieert tussen 714 en 1214
A236	Zwarte Specht	bos van arme zandgronden, eiken en beukenbos van lemige zandgronden, bos van voedselrijke, vochtige gronden	Varieert tussen 1071 en 1400
A246	Boomleeuwerik	droge heide, zandverstuiving, zoom, mantel en droog struweel van de hogere gronden, bos van arme zandgronden en eiken en beukenbos van lemige zandgronden	Varieert tussen 714 en 1800

De gevoelige leefgebieden liggen binnen 10 km van het plangebied (zie figuur 4.3 en figuur 4.4).

Figuur 4.3: Verspreiding van soorten verbonden aan natte en stikstofgevoelige leefgebieden (Dodaars, kamsalamander) (Bron: beheerplan Natura 2000-gebied Brabantse Wal)

Figuur 4.4: Verspreiding van soorten verbonden aan droge leefgebieden (Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Zwarte specht) (Bron: beheerplan Natura 2000-gebied Brabantse Wal)

Achtergronddepositie

Op basis van de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (webversie) blijkt de huidige belasting van het de Brabantse Wal (in een zone rond ca 10 km rond het bestemmingsplangebied) in een range te liggen van ca:

- 1620 - 2610 mol N/ha/jaar in 2011 (meest recente kaart, gepubliceerd in juni 2012);
- 1400 - 2120 mol N/ha/jaar in 2020;
- 1360 - 2080 mol N/ha/jaar in 2030;

De achtergronddepositie wordt doorgaans beschouwd als een goede referentie voor de beoordeling of voor betreffende natuurwaarden sprake is van een 'overspannen situatie'. Hiervan is sprake indien de achtergronddepositie beduidend hoger is dan de KDW. In dat geval kan elke toename worden beschouwd als een potentiële kans op significant negatieve effecten.

Uit de vergelijking van de achtergronddepositiekaarten in achtereenvolgens 2011, 2020 en 2030 blijkt dat de achtergrondwaarden steeds boven de Kritische Depositiewaarde van alle habitattypen liggen. Hierbij zij opgemerkt dat de betreffende habitattypen buiten een arbitraire grens van 10 kilometer tot het plangebied zijn gelegen en worden verder in dit rapport buiten beschouwing gelaten.

Uit de vergelijking van de achtergronddepositiekaarten in achtereenvolgens 2011, 2020 en 2030 blijkt dat de achtergrondwaarden steeds boven de Kritische Depositiewaarde van de habitattypen in het leefgebied van de Kamsalamander is gelegen. Hierbij zij opgemerkt dat het leefgebied van de Kamsalamander buiten een arbitraire grens van 10 kilometer tot het plangebied is gelegen en wordt verder in dit rapport buiten beschouwing gelaten.

Uit de vergelijking van de achtergronddepositiekaarten in achtereenvolgens 2011, 2020 en 2030 blijkt dat de achtergrondwaarden steeds boven de Kritische Depositiewaarde van de standplaats van de drijvende waterweegbree is gelegen. Hierbij zij opgemerkt dat de standplaats van de drijvende waterweegbree hoofdzakelijk buiten een arbitraire grens van 10 kilometer tot het plangebied is gelegen. De drijvende waterweegbree is echter wel in de directe nabijheid van het noordelijke deel van de Brabantse Wal aangetroffen (zie figuur 4.3).

Uit een eerste vergelijking van de achtergronddepositiekaarten in achtereenvolgens 2011, 2020 en 2030 blijkt vervolgens dat de achtergrondwaarden in 2011 in de Brabantse wal boven de Kritische Depositiewaarde van het leefgebied van vogelsoorten ligt. Binnen de arbitraire grens van 10 kilometer tot het plangebied betreft het met name het leefgebied van de Zwarte Specht en Boomleeuwerik en in mindere mate het leefgebied van de Dodaars, omdat deze laatste vooral voorkomt op locaties buiten de 10km-zone.

De ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw binnen het bestemmingsplan kunnen leiden tot een toename van de emissie van stikstofverbindingen. Gelet op dit gegeven kan niet worden uitgesloten dat dit leidt tot een toename van de stikstofdepositie in de Brabantse Wal (voor de planbijdrage en mogelijke effecten hiervan verwijzen wij u naar hoofdstuk 5). Dit is een negatief effect. Gezien de overspannen situatie is de kans dat het effect significant is niet bij voorbaat uit te sluiten.

4.1.6.4 Markiezaat: gevoeligheid voor stikstofdepositie

Ligging ten opzichte van het plangebied

Het Markiezaat ligt direct ten westen van de kern van Bergen op Zoom. Aan de westzijde gaat het gebied over in het Zoommeer.

Gevoeligheid habitattypen

Het Markiezaat is alleen aangewezen als Vogelrichtlijngebied en niet op grond van de Habitatrichtlijn. In het kader van Natura 2000 zijn er dus geen instandhoudingsdoelstellingen de betrekking hebben op habitats die gevoelig zijn voor stikstofdepositie. De provincie Noord-Brabant geeft echter aan dat bepaalde delen van het Markiezaat wel als gevoelig kunnen worden aangemerkt. Het gaat hier om voedselarme vegetaties van de Woensdrechtse Duintjes en omgeving (zie figuur 4.5). Hier zijn nog vegetaties aanwezig die voldoen aan de habitatype H2130 (vastgelegde duinen met kruidvegetatie) en H2150 (atlantisch vastgelegde ontkalkte duinen/Duinheiden met struikheide) met een oppervlak van meer dan 100 m² (bron: beheerplan, sept. 2010)³.

³ Voor het type H2130 gelden twee verschillende KDW's (714 en 1071). Het voorkomende type is niet nader te definiëren. Zodoende is uitgegaan van de laagste KDW (714 mol N/ha/jaar).

Figuur 4.5: Ligging stikstofgevoelige habitats in het Markiezaat

Vogelrichtlijnsoorten

In het Vogelrichtlijngebied Markiezaat is er voor de Bontbekplevier, Strandplevier en Dodaars mogelijk sprake van een causale relatie tussen stikstofdepositie en het voorkomen/trend van de soorten voor de functie broedvogel.

Van het leefgebied voor de Bontbekplevier in het Markiezaat zijn enkel de natte duinvalleien stikstofgevoelig. In dit gebied bevindt zich het broedgebied van de soort. Voor het leefgebied van de Bontbekplevier in het Markiezaat is een KDW vastgesteld van 1.071 mol/ha/jaar (Broekmeyer *et al*, 2012; Van Dobben *et al*, 2012, Alterra, Wageningen). Het leefgebied van de Strandplevier is in beginsel niet voor stikstof gevoelig. Echter deze soort heeft mogelijk in het verleden ook gebruik gemaakt van de natte duinvalleien. De Dodaars in het Markiezaat maken geen gebruik van een voor stikstof gevoelig leefgebied. De soort broedt in een gebied met een niet-stikstofgevoelig natuurodoeltype. Hieronder wordt verder ingegaan op de achtergronddepositie in relatie tot de kritische depositiewaarden

Achtergronddepositie

Op basis van de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (webversie) blijkt de huidige belasting van het Markiezaat (in een zone rond ca 10 km rond het bestemmingsplangebied) in een range van te liggen van ca:

- 890 - 1690 mol N/ha/jaar in 2011 (meest recente kaart, gepubliceerd in juni 2012);
- 820 - 1420 mol N/ha/jaar in 2020;
- 794 - 1390 mol N/ha/jaar in 2030;

De achtergronddepositie wordt doorgaans beschouwd als een goede referentie voor de beoordeling of voor betreffende habitattypen sprake is van een 'overspannen situatie'. Hiervan is sprake indien de achtergronddepositie beduidend hoger is dan de KDW van de betreffende habitattypen en of KDW van het leefgebied van een vogelsoort. In dat geval kan elke toename worden beschouwd als een potentiële kans op significant negatieve effecten.

Uit de vergelijking van de achtergronddepositiekaarten in achtereenvolgens 2011, 2020 en 2030 blijkt dat de achtergrondwaarden steeds boven de Kritische Depositiewaarde van de habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden van vogelsoorten liggen. De grote lijn is wel dat de waarden met de tijd in het grootste deel van het Natura 2000-gebied geleidelijk dalen. Daarmee kan worden gesteld dat voor betreffende habitattypen en leefgebieden van Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijnsoorten momenteel sprake is van een overspannen situatie voor wat betreft stikstofdepositie.

De ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw binnen het bestemmingsplan kunnen leiden tot een toename van de emissie van stikstofverbindingen. Gelet op dit gegeven kan niet worden uitgesloten dat dit leidt tot een toename van de stikstofdepositie in het Markiezaat (voor de planbijdrage en mogelijke effecten hiervan verwijzen wij u naar hoofdstuk 5). Dit is een negatief effect. Gezien de gedeeltelijk overspannen situatie is de kans dat het effect significant is niet bij voorbaat uit te sluiten.

4.1.6.5 Krammer-Volkerak: gevoeligheid voor stikstofdepositie

Ligging ten opzichte van het plangebied

Het Krammer- Volkerak ligt ten noorden van de gemeente Bergen op Zoom. Het gebied is grotendeels gelegen in de gemeente Steenbergen. De afstand tussen het Krammer - Volkerak en het plangebied bedraagt circa 6 kilometer.

Gevoeligheid Habitattypen

Het Krammer-Volkerak is aangewezen als Vogelrichtlijngebied en als Habitatrichtlijngebied. De Kritische depositiewaarde (KDW) van de habitattypen in het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak zijn opgenomen in de onderstaande tabel (Van Dobben *et al*, 2012, Alterra, Wageningen).

Tabel 4.2 Kritische depositiewaarden voor de habitattypen van het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak (Van Dobben *et al*, 2012, Alterra, Wageningen)

Habitattypen	KDW (mol/ha/j)	Gevoeligheidsklasse
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	1643	gevoelig
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	1500	gevoelig
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	1571	gevoelig
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	1429	gevoelig
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	2400	minder/niet gevoelig
H91E0A *Vochtige alluviale bossen (zacht-houtoibossen)	2429	minder/niet gevoelig

H91E0B	*Vochtige alluviale bossen (essen- iepenbossen)	2000	gevoelig
--------	--	------	----------

Blijkens informatie in het Doelendocument Natura 2000 Deltagebied komt het meest gevoelige habitattypen 'vochtige duinvalleien, kalkrijk' voor in de deelgebieden 5, 7 en 8 die op figuur 4.6 zijn aangegeven. Deelgebied 5 omvat de Dintelse Gorzen alsmede het oostelijke deel van de Slikken van de Heen. De gebieden 7 en 8 liggen in de kustzone van Sint Philipsland, deelgebied 7 is het westelijk deel van de Slikken van de Heen, deelgebied 8 het gebied Platen van de Vliet. Het habitattypen Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal en zeevetmuur) en het habitattypen Schorren en Zilte graslanden komen voor in alle deelgebieden behoudens de deelgebieden 2 en 4. De typen H91E0A en H91E0B komen voor in alle deelgebieden. De deelgebieden 3, 4 en 8 liggen buiten de arbitraire grens van 10 kilometer tot het plangebied. Onder het kopje 'achtergronddepositie' wordt ingegaan op de achtergronddepositie in relatie tot voornoemde kritische depositiewaarden

Figuur 4.6: **Ligging meest stikstofgevoelige habitats in het Krammer-Volkerak (bron: Doelendocument Natura 2000 Deltagebied, Rijkswaterstaat, 2009)**

Gevoeligheid Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijnsoorten

Bij effecten van stikstofdepositie dient niet alleen naar natuurlijke habitats te worden gekeken, maar ook naar de leefgebieden en voedselbronnen van Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten.

In het habitatrichtlijngebied komt de noordse woelmuis voor (behoudens deelgebieden 2 en 7). Voor het vogelrichtlijngebied geldt met betrekking tot de noordse woelmuis een uitbreidingsdoelstelling voor oppervlakte en populatie. Het leefgebied en/of de belangrijkste voedselbronnen van deze soort is niet gevoelig voor stikstofdepositie (Grontmij, 2011).

In het Vogelrichtlijngebied is er alleen voor de Bontbekplevier sprake van een causale relatie tussen stikstofdepositie en het voorkomen/trend van de soorten voor de functie broedvogel. Het broedgebied voor de Bontbekplevier in het Krammer-Volkerak wordt beschreven als natte duinvallei (deelgebieden 5, 7 en 8) en is voor stikstof gevoelig. Voor het leefgebied van de Bontbekplevier in het Krammer-Volkerak is een KDW vastgesteld van 1.429 mol/ha/jaar (Broekmeyer *et al*, 2012; Van Dobben *et al*, 2012; Alterra, Wageningen). Het leefgebied van de Strandplevier (in andere Natura 2000-gebieden soms wel broedend in stik-

stofgevoelige biotopen) en de andere vogelrichtlijnsoorten in het Krammer-Volkerak zijn niet voor stikstofgevoelig.

Achtergronddepositie

Op basis van de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (webversie) blijkt de huidige belasting van het Krammer-Volkerak (in een zone rond ca 10 km rond het bestemmingsplangebied) in een range van te liggen van ca:

- 830 - 1620 mol N/ha/jaar in 2011 (meest recente kaart, gepubliceerd in juni 2012);
- 773 - 1320 mol N/ha/jaar in 2020;
- 750 - 1300 mol N/ha/jaar in 2030;

De achtergronddepositie wordt doorgaans beschouwd als een goede referentie voor de beoordeling of voor betreffende habitattypen sprake is van een 'overspannen situatie'. Hiervan is sprake indien de achtergronddepositie beduidend hoger is dan de KDW van de betreffende habitattypen. In dat geval kan elke toename worden beschouwd als een potentiële kans op significant negatieve effecten.

Uit een eerste vergelijking van de achtergronddepositiekaarten in achtereenvolgens 2011, 2020 en 2030 blijkt dat de achtergrondwaarden in 2011 in het Krammer-Volkerak boven de Kritische Depositiewaarde van het meest gevoelige habitatype (vochtige duinvalleien) ligt. Echter indien specifiek wordt ingezoomd op de achtergrondconcentraties ter hoogte van het betreffende type blijkt dat de achtergronddepositie ruimschoots lager is dan de Kritische Depositiewaarde.

Verder blijkt dat ter hoogte van de deelgebieden 1 en 3 op een aantal locaties de achtergronddepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde van de habitattypen Zilte pionierbegroeiingen: zeekraal en zeevetmuur en het habitatype Schorren en Zilte graslanden.

Met betrekking tot de leefgebieden van vogelrichtlijnsoort Bontbekplevier blijkt uit een eerste vergelijking van de achtergronddepositie in het Krammer-Volkerak dat deze boven de Kritische Depositiewaarde van het leefgebied van vogelsoort ligt. Echter indien specifiek wordt ingezoomd op de achtergrondconcentraties ter hoogte van het betreffende leefgebieden blijkt dat de achtergronddepositie ruimschoots lager is dan de Kritische Depositiewaarde.

De grote lijn is dat de waarden met de tijd in het grootste deel van het Natura 2000-gebied geleidelijk dalen. Desalniettemin kan worden gesteld dat voor de betreffende deelgebieden met daarin specifieke habitattypen momenteel sprake is van een overspannen situatie voor wat betreft stikstofdepositie.

De ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw binnen het bestemmingsplan kunnen leiden tot toename van de emissie van stikstofverbindingen. Gelet op dit gegeven kan niet worden uitgesloten dat dit leidt tot een toename van de stikstofdepositie in het Krammer-Volkerak (voor de planbijdrage en mogelijke effecten hiervan verwijzen wij u naar hoofdstuk 5). Dit is een negatief effect. Gezien de gedeeltelijk overspannen situatie is de kans dat het effect significant is niet bij voorbaat uit te sluiten.

4.1.6.6 Zoommeer: gevoeligheid voor stikstofdepositie

Ligging ten opzichte van het plangebied

Het Zoommeer ligt ten Noordwesten van het Markiezaat. Het meest Noord oostelijk gelegen deel is grenst aan het plangebied.

Vogelrichtlijnsoorten

Het Zoommeer is alleen aangewezen als Vogelrichtlijngebied en niet op grond van de Habitatrichtlijn. In het kader van Natura 2000 zijn er dus geen instandhoudingsdoelstellingen de betrekking hebben op habitats die gevoelig zijn voor stikstofdepositie.

In het Vogelrichtlijngebied Zoommeer is er voor de Strandplevier mogelijk sprake van een causale relatie tussen stikstofdepositie en het voorkomen van de soort. In het Zoommeer maakt de Strandplevier mogelijk gebruik van 'Natte duinvalleien' als broedgebied (Kdw 1.429 mol/ha/jaar). Dit is echter een gering deel van het totale broedgebied dat de soort gebruikt. De overige broedgebieden zijn niet stikstofgevoelig. Uit vogelverspreidingskaarten van Rijkswaterstaat blijkt dat deelgebied 1 (zie figuur 4.7) als broedplaats voor de Strandplevier fungeert. Hieronder wordt ingegaan op de achtergronddepositie in relatie tot de kritische depositiewaarden

Figuur 4.7: Deellocaties in het Zoommeer; deelgebied 1: Prinsesseplaat, deelgebied 2 Speelmansplaten. (bron: Doelendocument Natura 2000 Deltagebied, Rijkswaterstaat, 2009)

Achtergronddepositie

Op basis van de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (webversie) blijkt de huidige belasting van het Zoommeer (in een zone rond ca 10 km rond het bestemmingsplangebied) in een range van te liggen van ca:

- 890 - 1440 mol N/ha/jaar in 2011 (meest recente kaart, gepubliceerd in juni 2012);
- 820 - 1240 mol N/ha/jaar in 2020;
- 794 - 1210 mol N/ha/jaar in 2030;

De achtergronddepositie wordt doorgaans beschouwd als een goede referentie voor de beoordeling of voor betreffende habitattypen sprake is van een 'overspannen situatie'. Hiervan is sprake indien de achtergronddepositie beduidend hoger is dan de KDW van de betreffende habitatype en of KDW van het leefgebied van een vogelsoort. In dat geval kan elke toename worden beschouwd als een potentiële kans op significant negatieve effecten.

Indien specifiek wordt ingezoomd op de achtergrondconcentraties ter hoogte van het betreffende broedgebied (Prinsesseplaat, deelgebied 1) blijkt dat de achtergronddepositie ruimschoots lager is dan de Kritische Depositiewaarde.

De grote lijn is ook dat de waarden met de tijd in het grootste deel van het Natura 2000-gebied geleidelijk dalen. Daarmee kan worden gesteld dat voor het betreffende broedgebied van de Strandplevier momenteel geen sprake is van een overspannen situatie voor wat betreft stikstofdepositie.

De ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw binnen het bestemmingsplan kunnen leiden tot toename van de emissie van stikstofverbindingen. Gelet op de beperkte gevoeligheid van leefgebied van de strandplevier (maar een beperkt deel van het broedgebied is gevoelig), de niet-overspannen situatie en de ruim-

te die er is tussen de achtergrondwaarde en de KDW is er geen sprake van een verslechtering van de kwaliteit van het broedgebied en een negatief effect op het instandhoudingsdoel.

4.1.6.7 Oosterschelde: gevoeligheid voor stikstofdepositie

Ligging ten opzichte van het plangebied

De Oosterschelde ligt hoofdzakelijk ten Westen van de gemeente Bergen op Zoom (ten Westen van het Markiezaat en het Zoommeer). Een ander deel van de Oosterschelde ligt ten Noordwesten van het plan gebied. De afstand tussen de Oosterschelde en het plangebied bedraagt minder dan 1 kilometer.

Gevoeligheid Habitattypen

De Oosterschelde is aangewezen als Vogelrichtlijngebied en als Habitatrictlijngebied. De Kritische depositiewaarde (KDW) van de habitattypen in het Natura 2000-gebied Oosterschelde zijn opgenomen in de onderstaande tabel (Van Dobben *et al*, 2012, Alterra, Wageningen).

Tabel 4.3 Kritische depositiewaarden voor de habitattypen van het Natura 2000-gebied Oosterschelde (Van Dobben *et al*, 2012, Alterra, Wageningen)

Habitatype		KDW (mol/ha/j)	Gevoeligheidsklasse
H1160	Grote baaier	> 2400	minder / gevoelig
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	1643	gevoelig
H1320	Slijkgrasvelden	1643	gevoelig
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	1571	gevoelig
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	1571	gevoelig
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	714	zeer gevoelig

Blijkens informatie in het Doelendocument Natura 2000 Deltagebied komt het meest gevoelige habitatype 'Overgangs- en trilvenen (veenmosriet)' voor in deelgebied 45 die op figuur 4.8 is aangegeven. Dit deelgebied is buiten de arbitraire grens van 10 km tot het plangebied gelegen. Het habitatype H1330 A (Schorren en zilte graslanden buitendijks) komt onder andere voor in de deelgebieden 32 en 33 (binnen de arbitraire grens van 10 km tot het plangebied). Habitatype H1330 B (Schorren en zilte graslanden binnendijks) komt onder andere voor in de deelgebieden 21 en 31) (gelegen binnen de arbitraire grens van 10 km tot het plangebied). Habitattypen H1310 en H1320 komen onder andere voor in de deelgebieden 31 en 33.

Figuur 4.8: Ligging meest stikstofgevoelige habitats in de Oosterschelde (bron: Doelendocument Natura 2000 Delta-gebied, Rijkswaterstaat, 2009)

Gevoeligheid Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijnsoorten

Bij effecten van stikstofdepositie dient niet alleen naar natuurlijke habitats te worden gekeken, maar ook naar de leefgebieden en voedselbronnen van Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten.

In het habitatrichtlijngebied komt de noordse woelmuis (deelgebieden 1 tot en met 12) en de gewone zeehond voor. Het leefgebied en/of de belangrijkste voedselbronnen van deze soorten zijn niet gevoelig voor stikstofdepositie (Grontmij, 2011).

In het Vogelrichtlijngebied Oosterschelde zijn binnen de arbitraire grens van 10 km tot het plangebied een aantal deelgebieden gelegen die fungeren als leefgebieden van vogelsoorten (deelgebieden 21, 22, 31, 32 en 33). In deelgebieden 21, 31, 32 en 33 komen voor stikstofgevoelige habitattypen voor. Deze typen zijn vervolgens niet 'maatgevend' voor de instandhoudingsdoelstellingen van de betreffende vogelsoorten.

Achtergronddepositie

Op basis van de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (webversie) blijkt de huidige belasting van de Oosterschelde (in een zone rond ca 10 km rond het bestemmingsplangebied) in een range van te liggen van ca:

- 838 - 1610 mol N/ha/jaar in 2011 (meest recente kaart, gepubliceerd in juni 2012);
- 773 - 1340 mol N/ha/jaar in 2020;
- 753 - 1300 mol N/ha/jaar in 2030;

De achtergronddepositie wordt doorgaans beschouwd als een goede referentie voor de beoordeling of voor betreffende habitattypen sprake is van een 'overspannen situatie'. Hiervan is sprake indien de achtergronddepositie beduidend hoger is dan de KDW van de betreffende habitattypen. In dat geval kan elke toename worden beschouwd als een potentiële kans op significant negatieve effecten.

Uit een vergelijking van de achtergronddepositiekaarten in achtereenvolgens 2011, 2020 en 2030 blijkt dat de achtergrondwaarden in 2011 in de Oosterschelde hoofdzakelijk beneden de Kritische Depositiewaarde

van de Schorren en zilte graslanden (binnendijs en buitendijs), Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal) en Slijkgrasvelden ligt. Zeer lokaal is de achtergrondepositie in deelgebied 33 hoger dan de Kritische Depositiewaarde van het habitattypen Schorren en zilte graslanden (buitendijs).

Zodoende is er momenteel (zeer lokaal) sprake van een overspannen situatie voor wat betreft stikstofdepositie.

De ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw binnen het bestemmingsplan kunnen leiden tot toename van de emissie van stikstofverbindingen. Gelet op dit gegeven kan niet worden uitgesloten dat dit leidt tot een toename van de stikstofdepositie in de Oosterschelde (voor de planbijdrage en mogelijke effecten hiervan verwijzen wij u naar hoofdstuk 5). Dit is een negatief effect. Gezien de het gegeven dat er zeer lokaal sprake is van een overspannen situatie is de kans dat het effect significant is niet bij voorbaat uit te sluiten.

4.2 Ontwikkelingsmogelijkheden recreatie

Het bestemmingsplan biedt mogelijkheden voor kleinschalige recreatie, zoals kamperen bij de boer, Bed-and-breakfast en dergelijke. Dit zou in beginsel kunnen leiden tot enige beperkte toename van bezoekers aan Natura 2000-gebieden (met name Zoommeer). Hierbij zij opgemerkt dat de Prinsesseplaat, de locatie waar de Strandplevier kan broeden, niet toegankelijk is voor bezoekers. Recreatie kan dan ook verder buiten beschouwing worden gelaten in de Passende beoordeling.

4.3 Overige ontwikkelingsmogelijkheden

Dit betreft de mogelijke ontwikkeling van overige bedrijfsmatige activiteiten op de bestaande bouwlocaties, de mogelijkheden voor vergroting van woningen en omvorming van voormalige boerderijen naar een woonbestemming, eventueel met beroep aan huis. Het gaat hier om beperkte ontwikkelingsmogelijkheden buiten de Natura 2000-gebieden en gelegen op grotere afstand van het gebied (> 2 km). Hiervan worden geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelen worden verwacht.

4.4 Conclusie relevante effecten

In het voorgaande is voor de ontwikkelingsmogelijkheden die het voorgenomen bestemmingsplan biedt, nagegaan of er effecten kunnen zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden in de omgeving. Daarbij is uitgegaan van gebieden tot een afstand van 10 km van de gemeentegrens van het plangebied van het Bestemmingsplan. Daarmee is gekozen voor een ruime benadering, bedoeld om te vermijden dat eventuele effecten 'over het hoofd worden gezien'.

Op grond van de toetsing in voorgaande paragrafen kan worden geconcludeerd dat niet op voorhand kan worden uitgesloten, dat er negatieve gevolgen kunnen zijn van de mogelijke bijdrage van de veehouderij, co-vergisting en glastuinbouw aan de stikstofdepositie in daarvoor gevoelige habitats en leefgebieden van habitat- en vogelrichtlijnsoorten in de onderzochte Natura 2000-gebieden (behoudens Zoommeer en Oosterschelde). Andere ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, hebben geen negatief effect op de natuurlijke kenmerken van de omliggende Natura 2000-gebieden.

5 Nadere beschouwing stikstofdepositie

Uit hoofdstuk 4 is gebleken dat verzuring en vermessing als gevolg van stikstofdepositie door agrarische activiteiten het belangrijkste potentiële negatieve effect vormt op de Natura 2000-gebieden: Brabantse Wal, Markiezaat en Krammer Volkerak. Om de effecten van het bestemmingsplan Buitengebied Noord Bergen op Zoom op de stikstofdepositie op gevoelige gebieden in deze Natura 2000-gebieden in kaart te brengen, zijn berekeningen van de stikstofdepositie als gevolg van agrarische activiteiten uitgevoerd. Deze berekeningen laten de bijdragen van de agrarische activiteiten aan de stikstofdepositie in de huidige situatie en de maximale bijdrage op grond van het voorgenomen bestemmingsplan zien. Het verschil tussen beide betreft de maximale bijdrage van het plan. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de berekeningen en effecten.

5.1 Uitgangspunten

Algemeen

Gezien de omvang van het plangebied zijn de depositieberekeningen uitgevoerd met het Operationele Prioritaire Stoffen model versie 4.3.15 (verder: OPS-pro). Dit model is ontwikkeld door het RIVM/MNP. Met dit model is het mogelijk om het plangebied met haar bronnen in één berekening te vatten en de begrenzingen van de verschillende gebieden in te voeren als punt waarop de stikstofdepositie wordt berekend. Ten aanzien van de gehanteerde standaard instellingen van dit programma wordt verwezen naar bijlage 1.

Bronnen

De basis voor het uitvoeren van de ammoniakberekeningen vormt het vergunningenbestand van de gemeente. Dit bestand (bronnenlijst) is voor de afzonderlijke scenario's 'op maat gemaakt'.

Ontvangerpunten

Als ontvangerpunten zijn de randen van de onderzochte Natura 2000-gebieden gebruikt.

5.2 Scenario's

De volgende twee scenario's zijn beschouwd:

- Huidige situatie;
- Theoretisch maximale situatie.

5.2.1 *Huidige situatie*

Veehouderijen

Het vergunningenbestand van de gemeente vormt het uitgangspunt. De in de vergunningen of meldingen opgenomen veebezetting kan niet worden gebruikt als veebezetting die feitelijk aanwezig is op de bedrijven. Algemeen bekend is dat er minder dieren op veehouderijbedrijven aanwezig zijn als waar een vergunning voor is verleend of melding is gedaan. Hierbij wordt opgemerkt dat de veehouders wel 'het recht' hebben om de vergund/gemelde dieren op elk moment binnen de inrichting te gaan houden.

De daadwerkelijk aanwezige veebezetting is enerzijds moeilijk te achterhalen (strijdig met de privacywetgeving) en anderzijds een momentopname die sterk aan fluctuaties onderhevig is. Zodoende hebben wij er voor gekozen de feitelijke situatie zo nauwkeurig mogelijk te benaderen.

Veehouders zijn verplicht om jaarlijks hun veebezetting door te geven aan het CBS. Deze informatie geeft een actueel beeld, welke is gebaseerd op de metingen. Het nadeel is dat de tellingen een momentopname betreffen. Door factoren in de bedrijfsvoering en door 'toevallige' factoren kan dit afwijken van een gemiddelde situatie. Eén van die factoren is de 'functionele leegstand'. Dit betreft de (gemiddelde) onderbezetting door bedrijfsfactoren zoals afvoer van slachtrijpe dieren, tijdelijke leegstand in verband met onderhoud en reinigen, enzovoort.

Nu het bestemmingsplan slechts een deel van het gemeentelijk buitengebied bestrijkt kunnen de gegevens van het CBS niet rechtstreeks worden afgezet tegen de vergunningen/meldingen binnen het plangebied Buitengebied Noord. Zodoende is er voor gekozen om dit vergelijk te maken voor alle bedrijven binnen het grondgebied van de gemeente. Vervolgens is de vergunde situatie van de bedrijven binnen het plangebied op basis van de verhoudingsgetallen, welke zijn ontleend aan het vergelijk tussen de vergunde/gemelde situatie en de gegevens van het CBS gemeentebreed, per diercategorie gecorrigeerd. De per inrichting en per diercategorie gecorrigeerde veebezetting is vervolgens gehanteerd als de feitelijke situatie.

Glastuinbouw

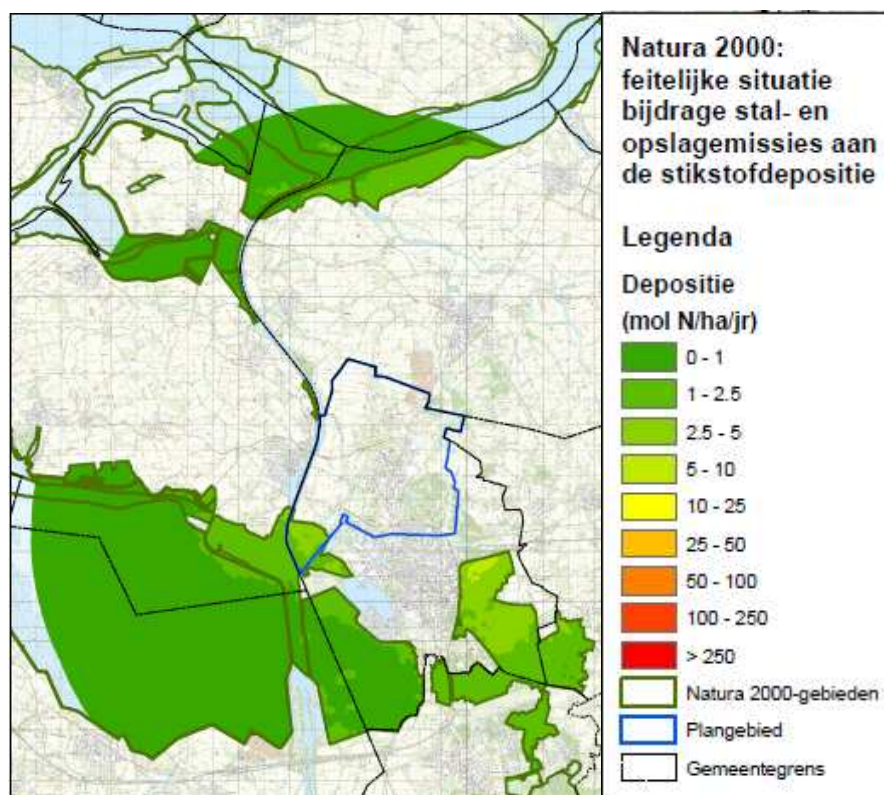
Binnen het plangebied Buitengebied Noord is momenteel circa 30 ha. glas ten behoeve van glastuinbouw aanwezig. De feitelijke oppervlakte bouwblok is aangeleverd. Uitgangspunt is dat 80% van het blok daadwerkelijk glas bevat.

5.2.2 Maximale mogelijkheden

In dit scenario is het theoretisch maximum in beeld gebracht. Hierbij is invulling gegeven aan de maximale ontwikkelingsruimte die het nieuwe bestemmingsplan mogelijk maakt. De ruimtelijke mogelijkheden van het nieuwe bestemmingsplan (inclusief de flexibiliteitsbepalingen) vormen hiervoor het kader. Zie verder bijlage 2 voor de uitgangspunten.

5.3 Resultaten van de scenariostudie naar stikstofdepositie

In Figuur 5.1 is de huidige bijdrage van de veehouderij (stallen en mestopslagen) en glastuinbouw in Buitengebied Noord aan de stikstofdepositie weergegeven, gebaseerd op de feitelijke situatie.

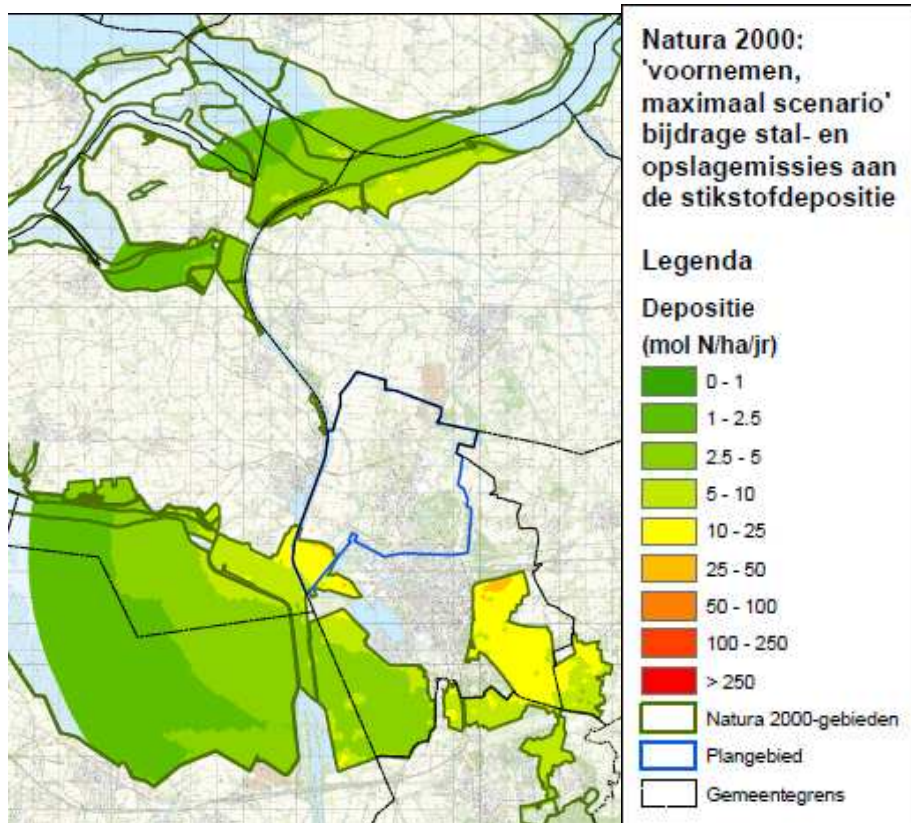

Figuur 5.1 Bijdrage agrarische bedrijven Buitengebied Noord aan de totale stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Uitsnede van kaart in bijlage 3a.

Uit de berekeningsresultaten blijkt dat de bijdrage van agrarische activiteiten in Buitengebied Noord aan de stikstofdepositie van de omliggende Natura 2000-gebieden maximaal 12,23 mol N/ha/jaar is.

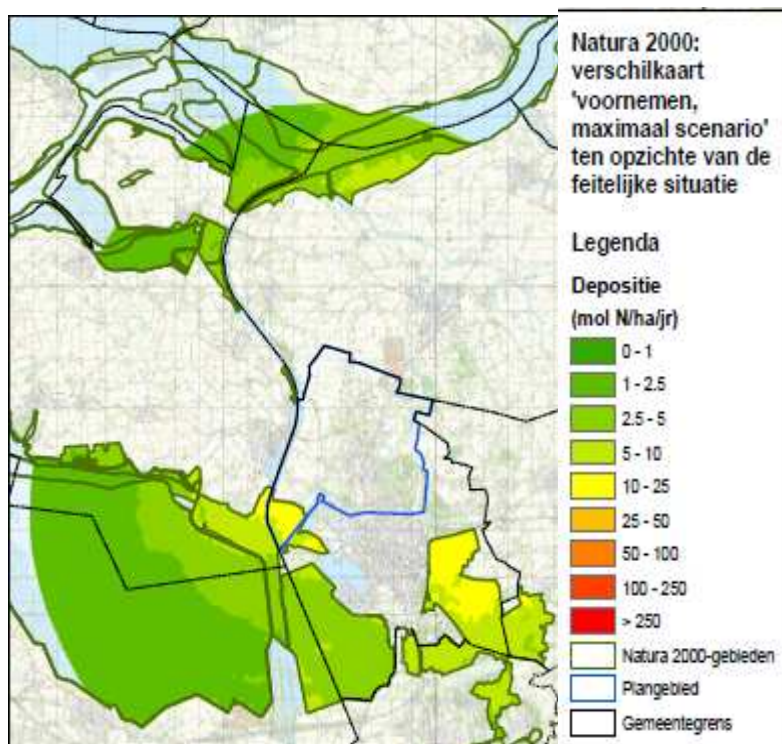
In Figuur 5.2 is de bijdrage van de veehouderijen in het plangebied Buitengebied Noord aan de totale stikstofdepositie van de omliggende Natura 2000-gebieden gegeven. Hieruit blijkt dat, indien ervan uitgegaan

wordt dat de bestemmingsplancapaciteit volledig wordt benut, de agrarische bedrijven in het plangebied maximaal 64 mol N/ha/jaar bijdraagt in Krammer - Volkerak (in de Brabantse Wal is de maximale bijdrage gelegen tussen de 25 en 50 mol n/ha/jaar)

Figuur 5.2 Bijdrage agrarische bedrijven Buitengebied Noord aan de totale stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden. Uitsnede van kaart in bijlage 3

Figuur 5.3 geeft het verschil tussen de feitelijke en de maximale situatie: de planbijdrage. Hieruit blijkt dat het plan maximaal 52 mol per hectare per jaar bijdraagt aan de totale stikstofdepositie (treedt op in het Natura 2000-gebied Krammer – Volkerak).

Figuur 5.3 Verschil tussen bijdrage van scenario *maximaal* (maximale planbijdrage) ten opzichte van scenario *feitelijk* in mol per hectare per jaar. Uitsnede van kaart in bijlage 3c.

5.4 Ecologische gevolgen Brabantse Wal

De totale hoeveelheid stikstof op de oppervlakte van de habitattypen en de leefgebieden van de soorten (allemaal gevoelig voor stikstofdepositie) is in de plansituatie hoger dan in de feitelijke situatie. Op basis van figuur 5.4 blijkt de planbijdrage in de Brabantse Wal maximaal 25 mol/ha/jaar te zijn. Deze planbijdrage komt alleen voor in een zone waar geen gevoelige habitattypen echter wel leefgebieden van soorten gebonden aan droge omstandigheden voor. Hierbij zij opgemerkt dat de kern van deze leefgebieden ook zuidelijker in het Natura 2000-gebied ligt. Hierbij kan worden opgemerkt dat ook ter hoogte van de locatie van de drijvende waterweegbree (net buiten het noordelijke deel van de Brabantse Wal) naar verwachting sprake is van een planbijdrage van 25 mol/ha/jaar.

Enkel in het deel van de Brabantse wal dat buiten de arbitraire grens van 10 kilometer tot het plangebied is gelegen is er sprake van een overspannen situatie voor habitattypen.

Ter plaatse van de habitattypen (buiten de arbitraire grens van 10 kilometer tot het plangebied) en de leefgebieden is sprake van een dalende trend in de achtergronddepositie door het nemen van generieke maatregelen. Op termijn zal de depositiewaarde lager liggen dan in de huidige situatie het geval is, ook na volledige benutting van de bestemmingsplancapaciteit. Dat niveau zal wel later bereikt worden dan het geval zou zijn in een situatie zonder dit bestemmingplan.

Hoewel met name de leefgebieden van vogelsoorten als gevoelig voor stikstofdepositie zijn bestempeld, zijn er andere ecologische procesfactoren en gebruiksfactoren bepalend voor het ontstaan, het behoud en de ontwikkeling van deze leefgebieden. Voor de dodaars en fuut is het feit dat de vennen niet uitdrogen belangrijk. Voor de nachtzwaluw en zwarte specht zijn dat het bosbeheer (respectievelijk voldoende kapvlaktes en dood hout). Voor de boomleeuwierik is dat het militair gebruik dat zorgde voor voldoende open zandige terrein met verspreide bomen (Provincie Noord-Brabant, september 2010). Hier kan stikstofdepositie het dichtgroeien van het gebied wel versnellen.

Zeker in de gevallen met een planbijdrage én een ontwikkeldoelstelling is er sprake van een belemmering van ontwikkeldoelstelling. Vanuit de herstelstrategieën voor stikstofgevoelige habitats (uitgewerkt in het kader van het PAS) zijn verschillende effectgerichte maatregelen benoemd om effecten door stikstofdepositie tegen te gaan (bron: http://pas.natura2000.nl/pages/herstelstrategieen-deel_ii.aspx). Deze zullen de

gevolgen van het generieke probleem van de stikstofdepositie aanpakken, maar zijn niet specifiek gekoppeld aan dit bestemmingsplan.

De kans dat de mogelijke negatieve effecten door de planbijdrage als significant worden beoordeeld is het grootst bij de zeer gevoelige habitattypen en zeer gevoelige leefgebieden met een ontwikkeldoel. Bij een behoudoedstelling en/of bij een beperktere gevoeligheid is de kans op een significant negatief effect kleiner. Maar ook in deze gevallen is er planbijdrage in een overspannen situatie (deels ook in de toekomst). Een significant negatief effect kan worden uitgesloten als het behoud van het leefgebied van de vogelsoorten vooral bepaald wordt door andere ecologische procesfactoren.

Conclusie: Er kan niet worden uitgesloten dat de met name de natuurlijke kenmerken van leefgebieden van soorten worden aangetast en het bereiken van een goede staat van instandhouding wordt belemmerd door de planbijdrage.

5.5 Ecologische gevolgen Markiezaat

De totale hoeveelheid stikstof op de oppervlakte van de habitattypen (allemaal gevoelig voor stikstofdepositie) en de leefgebieden van de soorten (een deel is mogelijk gevoelig voor stikstofdepositie) is in de plansituatie hoger dan in de feitelijke situatie. Op basis van figuur 5.3 blijkt de hoogste planbijdrage 10 mol/ha/jaar te zijn.

In het meest oostelijke deel, ter hoogte van de Woensdrechtse duintjes, is de achtergronddepositie hoger dan kritische depositiewaarde voor de betreffende habitattypen. Het verschil tussen de achtergrondwaarde en de KDW's is zo groot dat deze planbijdrage niet zichtbaar leidt tot een aantasting van de kwaliteit van het actueel aanwezige habitattypen (geen instandhoudingsdoelen).

Met betrekking tot de gevoelige leefgebieden van de broedvogel bontbekplevier (andere soorten zijn niet aan de orde, zie voortoets) kan worden geconcludeerd dat veel plaatsen in het Markiezaat de achtergronddepositie hoger is dan de KDW. De planbijdrage zal een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen.

Ter plaatse van de leefgebieden is sprake van een dalende trend in de achtergronddepositie door het nemen van generieke maatregelen, waarbij de achtergronddepositie op termijn sterker afneemt dan de concentratie toeneemt als gevolg van het plan. Op termijn zal de depositiewaarde lager liggen dan in de huidige situatie het geval is, ook na volledige benutting van de bestemmingsplancapaciteit. Dat niveau zal wel later bereikt worden dan het geval zou zijn in een situatie zonder dit bestemmingplan.

Uit het bovenstaand volgt dat niet kan worden uitgesloten dat de natuurlijke kenmerken van de gevoelige leefgebieden van de soort word aangetast en het bereiken van een goede staat van instandhouding wordt belemmerd door de planbijdrage.

5.6 Ecologische gevolgen Krammer-Volkerak

De totale hoeveelheid stikstof op de oppervlakte van de habitattypen (allemaal gevoelig voor stikstofdepositie) en het broedgebied van de Bontbekplevier (gevoelig voor stikstofdepositie) is in de plansituatie hoger dan in de feitelijke situatie. Op basis van figuur 5.3 blijkt de hoogste planbijdrage 5 mol/ha/jaar te zijn.

In de deelgebieden 5 en 7 is, is de achtergronddepositie lager dan kritische depositiewaarde voor het betreffende habitatype (ook in combinatie met de planbijdrage). In de deelgebieden 1 en 3 is zeer lokaal de achtergrondconcentratie hoger dan de KDW van de betreffende habitattypen. Hier is dus sprake van een overspannen situatie. De overschrijding is relatief beperkt. Verder is er sprake van een relatief kleine (1 - 2,5 mol/ha/jaar) planbijdrage.

Met betrekking tot het gevoelige broedgebied van de Bontbekplevier (deelgebieden 5 en 7) kan worden geconcludeerd dat de KDW niet wordt overschreden. Ook in de situatie dat de planbijdrage zou worden opgeteld bij de achtergrondwaarde wordt de KDW van dit leefgebied gerespecteerd.

Ter plaatse van de habitattypen en de leefgebieden is sprake van een dalende trend in de achtergronddepositie door het nemen van generieke maatregelen, waarbij de achtergronddepositie op termijn sterker afneemt dan de concentratie toeneemt als gevolg van het plan. Op termijn zal de depositiewaarde lager liggen dan in de huidige situatie het geval is, ook na volledige benutting van de bestemmingsplancapaciteit. Dat niveau zal wel later bereikt worden dan het geval zou zijn in een situatie zonder dit bestemmingplan.

Gezien het bovenstaande kan niet worden uitgesloten dat de natuurlijke kenmerken van de habitattypen worden aangetast en het bereiken van een goede staat van instandhouding niet wordt belemmerd door de planbijdrage.

5.7 Ecologische gevolgen Oosterschelde

De totale hoeveelheid stikstof op de oppervlakte van de habitattypen en of het leefgebied van een soort in de deelgebieden 21, 22, 31, 32 en 33 is in de plansituatie hoger dan in de feitelijke situatie. Op basis van figuur 5.3 blijkt de hoogste planbijdrage 5 mol/ha/jaar te zijn.

Zeer lokaal in deelgebied 33, is de achtergronddepositie hoger dan kritische depositiewaarde voor het betreffende habitatype. In de overige deelgebieden is de achtergronddepositie lager dan Kritische depositiewaarde van de betreffende habitattypen (ook in combinatie met de planbijdrage).

In deelgebied 33 is dus sprake van een overspannen situatie. De overschrijding is relatief beperkt. De planbijdrage is dusdanig klein (maximaal 2,5 mol N/ha/jaar) dat de vertraging van de afname van de depositie niet zichtbaar leidt tot een aantasting van de kwaliteit van het actueel aanwezige habitatype. Dit te meer nu andere ecologische procesfactoren essentieel zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen.

Ter plaatse van de habitattypen is sprake van een dalende trend in de achtergronddepositie door het nemen van generieke maatregelen, waarbij de achtergronddepositie op termijn sterker afneemt dan de concentratie toeneemt als gevolg van het plan. Op termijn zal de depositiewaarde lager liggen dan in de huidige situatie het geval is, ook na volledige benutting van de bestemmingsplancapaciteit. Dat niveau zal wel later bereikt worden dan het geval zou zijn in een situatie zonder dit bestemmingplan.

Zeker in de gevallen met een planbijdrage in een overspannen situatie is er sprake van een belemmering van de instandhoudingsdoelen. Er zijn - vergelijkbaar met de herstelstrategieën voor stikstofgevoelige habitats (uitgewerkt in het kader van het PAS) effectgerichte maatregelen te benoemen om effecten door stikstofdepositie tegen te gaan. Deze zijn niet specifiek gekoppeld aan dit bestemmingsplan.

Gezien het bovenstaande kan worden uitgesloten dat de natuurlijke kenmerken van de habitattypen worden aangetast

5.8 Cumulatie

Indien binnen de invloedzone van de Natura 2000-gebieden meerdere ontwikkelingen lopen die ieder voor zich geen effect, maar in gezamenlijkheid (cumulatief) wellicht wel een effect zouden kunnen hebben, dan moeten deze ontwikkelingen in cumulatie worden beoordeeld.

Omdat cumulatie in principe niet bekeken hoeft te worden bekeken bij significante projecten is een cumulatieonderzoek feitelijk niet nodig. In deze Passende beoordeling is daarom alleen een globale verkenning gedaan van mogelijk andere projecten die een effect hebben op stikstofdepositie.

In de Bergen op Zoom speelt een aantal ontwikkelingen die aanleiding zouden kunnen geven voor een cumulatie-toets. Het betreft:

- de aanleg van de Rijksweg A4;
- de ontwikkeling van het Steenbergse Westland;
- de ontwikkeling agro food cluster Nieuw Prinsenland;

- De ontwikkeling van vliegbasis Woensdrecht.

Deze ontwikkelingen vloeien voort uit reeds genomen besluiten, buiten het kader van het voorgenomen bestemmingsplan. Aangenomen kan worden dat in de berekeningen van de verwachte achtergrondwaarden van de stikstofbelasting door het Planbureau van de Leefomgeving nog geen rekening is gehouden met deze ontwikkelingen. Daarom is het bij de beoordeling van de mogelijke bijdrage van de mogelijkheden in het bestemmingsplan buitengebied Noord van belang ook deze ontwikkelingen in acht te nemen.

De aanleg van de Rijksweg A4

Het tracé van de nieuwe Rijksweg A4 ligt deels in het plangebied. Dit tracé wordt conform het Tracébesluit dat door het Rijk is genomen, verwerkt in het nieuwe bestemmingsplan. Het gaat hier niet om 'eigen' beleid, maar om de verplichte opname van dit besluit in het bestemmingsplan. In deze passende beoordeling is verondersteld dat de mogelijke cumulatieve bijdrage van A4 is verdisconteerd in de achtergrondconcentratie.

Het Steenbergse Westland

Het Steenbergse Westland is een glastuinbouwgebied in het zuidelijke deel van de gemeente Steenberg. Dit gebied ligt nabij de grens met gemeente Bergen op Zoom. De beschikbare ruimte is volledig in gebruik door de aanwezige glastuinbouwbedrijven. Verdere uitbreiding van glastuinbouwbedrijven (lees: toename van de stikstofdepositie als gevolg van uitbreiding van deze bedrijven) in dit gebied is dan ook niet aan de orde.

De ontwikkeling van het agro food cluster Nieuw Prinsenland

Tussen Dinteloord en Stampersgat (gemeente Halderberge) zal een nieuw cluster voor bedrijven in de agro- en foodsector gerealiseerd worden. Agro & Food Cluster Nieuw Prinsenland is de volledige naam van de gebiedsontwikkeling. Het gebied zal zich stapsgewijs ontwikkelen tot een knooppunt voor glastuinbouwbedrijven en bedrijven specifiek in de agro- en foodsector en daaraan gelieerd.

6 Conclusies en aanbevelingen

In de Passende beoordeling zijn de effecten van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan Buitengebied Noord mogelijk maakt voor de Natura 2000-gebieden Brabantse wal, Markiezaat, Krammer-Volkerak. Het betreft de effecten als gevolg van een toename aan stikstofdepositie.

6.1 Natura 2000-gebied Brabantse Wal

In tabel 6.1 is de beoordeling van de effecten op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Brabantse Wal opgenomen als gevolg van de toename aan stikstofdepositie (planbijdrage als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord).

Toelichting beoordeling	
Niet van toepassing	Habitatype en of -soort niet binnen arbitraire grens van 10 km tot het plangebied gelegen
Geen kans op negatief effect	- Geen stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort - Planbijdrage beïnvloedt de natuurlijke kenmerken van het habitat of leefgebied niet.
Beperkte kans op significant negatief effect	- Beperkt stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; - Planbijdrage in overspannen situatie; - Door generieke daling van de achtergrondwaarde vormt de planbijdrage een beperkte vertraging van het moment dat de achtergrondwaarde het niveau bereikt dat het risico op een significant negatief effect is uitgesloten; - Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; - Behoudoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.
Kans op significant negatief effect	(Zeer) Stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; - Planbijdrage in overspannen situatie; - Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; - Behoudoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.
Grote kans op significant negatief effect	(Beperkt tot Zeer) Stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; - Planbijdrage in overspannen situatie; - Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; - Ontwikkeloelstelling voor kwaliteit (en soms ook oppervlakte).

Tabel 6.1: Beoordeling effect op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Brabantse Wal

Instandhoudingsdoelstellingen		Beoordeling effect
Habitattypen		
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	
H2330	Zandverstuivingen	
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	
H3130	Zwakgebufferde vennen	
H3160	Zure vennen	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	
Habitatsoorten		
H1166	Kamsalamander	
H1831	Drijvende waterweegbree	
Broedvogels		
A004	Dodaars	
A008	Geoorde fuut	
A072	Wespendief	
A224	Nachtzwaluw	
A236	Zwarte Specht	
A246	Boomleeuwerik	

Op grond van deze punten kan worden geconcludeerd dat significant negatieve effecten als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord op beschermde vogelsoorten in het Natura 2000-gebied Brabantse Wal op voorhand niet uit te sluiten zijn. De natuurlijke kenmerken van het onderzochte Natura 2000-gebied worden als gevolg van de toename aan stikstofdepositie aangetast

6.2 Natura 2000-gebied Markiezaat

In tabel 6.2 is de beoordeling van de effecten op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Markiezaat opgenomen als gevolg van de toename aan stikstofdepositie (planbijdrage als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord).

Toelichting beoordeling	
Geen kans op negatief effect	• Geen stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort • Planbijdrage beïnvloedt de natuurlijke kenmerken van het habitat of leefgebied niet.
Beperkte kans op significant negatief effect	• Beperkt stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; • Planbijdrage in overspannen situatie; • Door generieke daling van de achtergrondwaarde vormt de planbijdrage een beperkte vertraging van het moment dat de achtergrondwaarde het niveau bereikt dat het risico op een significant negatief effect is uitgesloten; • Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Behouddoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.
Kans op significant negatief effect	• (Zeer) Stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; • Planbijdrage in overspannen situatie; • Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Behouddoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.

Tabel 6.2: Beoordeling Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Markiezzaat

Habitattype		
H2130	vastgelegde duinen met kruidvegetatie	
H2150	atlantisch vastgelegde ont-kalkte duinen	
Broedvogel soorten		
A004	Dodaars	
A034	Lepelaar	
A132	Kluut	
A137	Bontbekplevier	
A138	Strandplevier	
Niet broedvogelsoorten		
A005	Fuut	
A008	Geoorde fuut	
A017	Aalscholver	
A034	Lepelaar	
A037	Kleine Zwaan	
A043	Grauwe Gans	
A045	Brandgans	
A048	Bergeend	
A050	Smient	
A051	Krakeend	
A052	Wintertaling	
A054	Pijlstaart	
A056	Slobeend	
A125	Meerkoet	
A132	Kluut	
A137	Bontbekplevier	
A141	Zilverplevier	
A143	Kanoet	
A149	Bonte strandloper	
A161	Zwarte ruiter	
A005	Fuut	

Op grond van deze punten kan worden geconcludeerd dat significant negatieve effecten als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord op beschermde habitattypen in het Natura 2000-gebied Markiezaat op voorhand niet uit te sluiten zijn. De natuurlijke kenmerken van het onderzochte Natura 2000-gebied worden als gevolg van de toename aan stikstofdepositie aangetast

6.3 Natura 2000-gebied Krammer - Volkerak

In tabel 6.3 is de beoordeling van de effecten op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Krammer Volkerak opgenomen als gevolg van de toename aan stikstofdepositie (planbijdrage als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord).

Toelichting beoordeling	
Geen kans op negatief effect	• Geen stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort en/of • Planbijdrage beïnvloedt de natuurlijke kenmerken van het habitat of leefgebied niet.
Beperkte kans op significant negatief effect/kans op negatief effect, zeker niet significant	• (Beperkt) stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; • Planbijdrage in (niet-) overspannen situatie; • Door generieke daling van de achtergrondwaarde vormt de planbijdrage een beperkte vertraging van het moment dat de achtergrondwaarde het niveau bereikt dat het risico op een significant negatief effect is uitgesloten; • Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Behoudoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.
Kans op significant negatief effect	• (Zeer) Stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; • Planbijdrage in overspannen situatie; • Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Behoudoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.
Grote kans op significant negatief effect	• (Beperkt tot Zeer) Stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; • Planbijdrage in overspannen situatie; • Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Ontwikkeloelstelling voor kwaliteit (en soms ook oppervlakte).

Tabel 6.3: Beoordeling Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Krammer - Volkerak

Habitatype		
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	
H1310b	Zilte pionierbegroeiingen (zevetmuur)	
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	
H91E0A	*Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	
H91E0B	*Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	
Habitatsoorten		
H1340	*Noordse woelmuis	
H1340	*Noordse woelmuis	
Broedvogel soorten		
A034	Lepelaar	
A081	Bruine Kiekendief	
A132	Kluut	

A137	Bontbekplevier	
A138	Strandplevier	
A176	Zwartkopmeeuw	
A183	Kleine Mantelmeeuw	
A193	Visdief	
A195	Dwergstern	
Vogelsoorten		
A005	Fuut	
A007	Kuifduiker	
A017	Aalscholver	
A034	Lepelaar	
A037	Kleine Zwaan	
A043	Grauwe Gans	
A045	Brandgans	
A046	Rotgans	
A048	Bergeend	
A050	Smient	
A051	Krakeend	
A052	Wintertaling	
A053	Wilde eend	
A054	Pijlstaart	
A056	Slobeend	
A059	Tafeleend	
A061	Kuifeend	
A067	Brilduiker	
A069	Middelste Zaagbek	
A094	Visarend	
A103	Slechtvalk	
A125	Meerkoet	
A132	Kluut	
A137	Bontbekplevier	
A156	Grutto	
A162	Tureluur	

Op grond van deze punten kan worden geconcludeerd dat significant negatieve effecten als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord op beschermde habitattypen in het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak op voorhand niet uit te sluiten zijn. De natuurlijke kenmerken van het onderzochte Natura 2000-gebied worden als gevolg van de toename aan stikstofdepositie aangetast

6.4 Natura 2000-gebied Zoommeer

In tabel 6.4 is de beoordeling van de effecten op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Zoommeer opgenomen als gevolg van de toename aan stikstofdepositie (planbijdrage als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord).

Toelichting beoordeling	
Geen kans op negatief effect	- Geen stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort - Planbijdrage beïnvloedt de natuurlijke kenmerken van het habitat of leefgebied niet.
Beperkte kans op significant negatief effect	- Beperkt stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; - Planbijdrage in overspannen situatie; - Door generieke daling van de achtergrondwaarde vormt de planbijdrage een beperkte vertraging van het moment dat de achtergrondwaarde het niveau bereikt dat het risico op een significant negatief effect is uitgesloten;

	• Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Behouddoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.
Kans op significant negatief effect	• (Zeer) Stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; • Planbijdrage in overspannen situatie; • Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Behouddoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.

Tabel 6.4: Beoordeling Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Zoommeer

Broedvogel soorten		
A132	Kluut	
A138	Strandplevier	
A176	Zwartkopmeeuw	
A193	Visdief	
Niet broedvogelsoorten		
A005	Fuut	
A043	Grauwe Gans	
A046	Rotgans	
A048	Bergeend	
A050	Smient	
A051	Krakeend	
A052	Wintertaling	
A054	Pijlstaart	
A056	Slobeend	
A061	Kuifeend	
A125	Meerkoet	
A132	Kluut	

Op grond van deze punten kan worden geconcludeerd dat significant negatieve effecten als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord op beschermde leefgebieden van soorten in het Natura 2000-gebied Zoommeer op voorhand uit te sluiten zijn. De natuurlijke kenmerken van het onderzochte Natura 2000-gebied worden als gevolg van de toename aan stikstofdepositie niet aangetast

6.5 Natura 2000-gebied Oosterschelde

In tabel 6.5 is de beoordeling van de effecten op de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde opgenomen als gevolg van de toename aan stikstofdepositie (planbijdrage als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord).

Toelichting beoordeling	
Niet van toepassing	• Habitattype en of -soort niet binnen arbitraire grens van 10 km tot het plangebied gelegen
Geen kans op negatief effect	• Geen stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort • Planbijdrage beïnvloedt de natuurlijke kenmerken van het habitat of leefgebied niet.
Beperkte kans op significant negatief effect	• Beperkt stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort; • Planbijdrage in overspannen situatie; • Door generieke daling van de achtergrondwaarde vormt de planbijdrage een beperkte vertraging van het moment dat de achtergrondwaarde het niveau bereikt dat het risico op een significant negatief effect is uitgesloten; • Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Behouddoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit.
Kans op significant	• (Zeer) Stikstofgevoelig habitat of leefgebied van soort;

negatief effect	• Planbijdrage in overspannen situatie; • Geen natuurlijke buffering van het systeem die het ecologische effect van een planbijdrage kan voorkomen of beperken; • Behoudoedstelling voor oppervlakte en kwaliteit.
-----------------	--

Tabel 6.5: Beoordeling Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Oosterschelde

Habitattype		
H1160	Grote baaien	
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zee-kraal)	
H1320	Slijkgrasvelden	
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veen-mosrietlanden)	
Habitatsoorten		
H1340	*Noordse woelmuis	
H1365	Gewone zeehond	
Broedvogel soorten		
A081	Bruine Kiekendief	
A132	Kluut	
A137	Bontbekplevier	
A138	Strandplevier	
A191	Grote stern	
A193	Visdief	
A194	Noordse Stern	
A195	Dwergstern	
Vogelsoorten		
A004	Dodaars	
A005	Fuut	
A007	Kuifduiker	
A017	Aalscholver	
A026	Kleine Zilverreiger	
A034	Lepelaar	
A037	Kleine Zwaan	
A043	Grauwe Gans	
A045	Brandgans	
A046	Rotgans	
A048	Bergeend	
A050	Smient	
A051	Krakeend	
A052	Wintertaling	
A053	Wilde eend	
A054	Pijlstaart	
A056	Slobeend	
A067	Brilduiker	
A069	Middelste Zaagbek	
A103	Slechtvalk	
A125	Meerkoet	
A130	Scholekster	
A132	Kluut	

A137	Bontbekplevier	
A138	Strandplevier	
A140	Goudplevier	
A141	Zilverplevier	
A142	Kievit	
A143	Kanoet	
A144	Drieteenstrandloper	
A149	Bonte strandloper	
A157	Rosse grutto	
A160	Wulp	
A161	Zwarte ruiter	
A162	Tureluur	
A164	Groenpootruiter	
A169	Steenloper	

Op grond van deze punten kan worden geconcludeerd dat significant negatieve effecten als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied Noord op beschermde habitattypen in het Natura 2000-gebied Oosterschelde op voorhand niet uit te sluiten zijn. De natuurlijke kenmerken van het onderzochte Natura 2000-gebied worden als gevolg van de toename aan stikstofdepositie aangetast

6.6 Kanttekeningen

Het Bestemmingsplan moet uitvoerbaar zijn, ook in het kader van de Natuurbeschermingswet. Aan een nieuw bestemmingsplan buitengebied kan alleen vastgesteld worden indien de passende beoordeling aantoonst dat voldaan wordt aan de voorwaarden genoemd in artikel 19g van de Natuurbeschermingswet: de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied mogen niet worden aangetast.

Door de verhoging van de stikstofdepositie op de voor stikstof gevoelige habitats en leefgebieden van soorten in twee Natura 2000-gebieden is echter niet uitgesloten dat de natuurlijke kenmerken van deze Natura 2000-gebieden niet worden aangetast.

Worst case

Ter nuancering van de conclusies wordt opgemerkt dat de veronderstelde uitbreiding in de scenario's met maximale invulling van de planologische ruimte veel groter is dan op grond economische trends mag worden verwacht. Hiervan uitgaande zijn deze scenario's dus niet realistisch. De scenario's illustreren wel dat zonder nadere voorwaarden op bedrijfsniveau de ammoniakdepositie kan toenemen. Dit is overigens ook het geval bij de huidige planologische ruimte (maximale invulling binnen de kaders van de vigerende bestemmingsplannen), maar uiteraard nog meer als de planologische ruimte toeneemt.

Mitigerende maatregelen

Het aantal te nemen mitigerende maatregelen op planniveau is beperkt. De meeste mitigerende maatregelen zijn maatregelen op projectniveau, en kunnen op dit niveau niet betrokken worden in de effectbeoordeling. Het betreft maatregelen zoals:

- Toepassen van bronmaatregelen (Gies et al., 2009), zoals:
 - Eiwitarm voeren in de melkveehouderij;
 - Mestaanwending aanscherpen;
 - Emissiearme rundvee- en kalverstallen;
 - Luchtwassers op (intensieve) veehouderijen;
 - Beëindiging of verplaatsing van bedrijven met piekbelastingen;
- Compenseren van de emissie van de uitbreiding door verlaging van de emissie van bestaande stallen (saldering binnen één bedrijf);
- Herstelmaatregelen in het Natura 2000-gebied zelf, die het effect van stikstofdepositie terugdringen.

Zoneren is een mogelijke mitigerende maatregel op planniveau, maar is geen optie omdat de Natura 2000-gebieden zowel ten Noorden, Zuiden en Westen van het plangebied zijn gelegen.

Op planniveau is een optie: een soort stolp-principe over het plangebied en alle ammoniak hierbinnen houden. Dan moet de gemeente er wel flankerend beleid voor hebben en het is onzeker of dit voor Bergen op Zoom de oplossing is. Daarnaast 'verplicht' de depositiebank van Brabant het om vrijkomende ammoniak in te brengen in de bank en wordt de mogelijkheid voor 1 op 1 saldering eigenlijk onmogelijk.

Verordening Stikstof en Natura 2000

In de praktijk zal de vergunningverlening in het kader van de natuurbeschermingswet ervoor zal zorgen dat bij uitbreiding van veehouderijen of glastuinbouw geen toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden op zal treden. Daarmee worden dus ook (extra) effecten van stikstofdepositie en de kans op significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen voorkomen. De regelgeving op dit gebied zal op basis van de Programmatische Aanpak Stikstof nader moeten worden uitgewerkt, maar het 'stand-still-beginsel' (per bedrijf geen toename van de stikstofdepositie) geldt ook nu al).

Verder is van belang dat de provincie Noord-Brabant haar eigen beleidskader met betrekking tot ammoniak en veehouderij heeft uitgewerkt in de Verordening Stikstof en Natura 2000. Hierin is onder andere bepaald dat in alle nieuwe en te renoveren stallen in Brabant extra emissiebeperkende stalsystemen moeten worden toegepast. Hierdoor zal ook bij een toename van het aantal dieren op een veehouderij, in veel gevallen toch geen sprake zijn van een toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Mocht er, ondanks de toegepaste extra emissiebeperkende stalsystemen, toch nog sprake zijn van een toename, dan mag deze alleen plaatsvinden als elders een bedrijf stopt waardoor de stikstofdepositie per saldo toch niet toeneemt. Dit noemt men het salderen en gebeurt vanuit een door de provincie beheerde depositiebank. Bij het salderen vindt ook nog een 'afoming van de stikstofrechten' plaats: er wordt meer stikstof uit de bank gehaald dan strikt voor de saldering nodig is. Dit heeft uiteraard een extra positief effect voor de Natura 2000-gebieden. Dit geheel zorgt ervoor dat toename van de stikstofdepositie en significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen worden voorkomen, het zal in totaal zelfs leiden tot een geleidelijke afname van de stikstofbelasting.

Echter, uit jurisprudentie blijkt dat in een Passende beoordeling aantasting van natuurlijke kenmerken niet kan worden uitgesloten door een algemene verwijzing naar saldering via een depositiebank. De saldering kan pas worden beoordeeld als er een besluit over heeft plaatsgevonden.

7 Literatuur

Dobben, H.F. van, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2397 2397.

Grontmij, 24 januari 2011. Quick scan invloed stikstofdepositie rijkswegenprojecten op Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten en Beschermdenatuurmonumenten; verkennend onderzoek naar de gevoeligheid van VR- en HR-soorten en soorten waarvoor Beschermdenatuurmonumenten zijn aangewezen voor stikstofdepositie, en de aandachtspunten voor beoordeling daarvan binnen rijkswegenprojecten. In opdracht van Dienst Verkeer en Scheepvaart (DVS), in afstemming met de Corporate Dienst, Expertise. Houten.

M.E.A. Broekmeyer, J. Kros, A.G.M. Schotman, A.van Kleunen en G.W.W.Wamelink 2012. Effecten van stikstof op vogelsoorten in vogelrichtlijngebieden in Noord-Brabant. Wageningen, Alterra, Sovon, Alterrarapport 2359.

Velders, G.J.M. et al. 2010 Kaarten voor grootschalige stikstofdepositie in Nederland. Rapportage 2010. PBL-rapport 500088007. Planbureau voor de Leefomgeving, Bilthoven.

Oranjewoud, 2013. Bestemmingsplan Buitengebied Noord; notitie reikwijdte en detailniveau.

PAS-herstelstrategieën

Provincie Noord-Brabant, september 2010. Beheerplan Natura 2000 Brabantse Wal. Werkdocument

Doelendocument Natura 2000 Deltagebied, Rijkswaterstaat, 2009

Website Ministerie EZ (aanwijzingsbesluiten)

Bijlage 1. Uitwerking uitgangspunten rekenmodel stikstofdepositie

Algemene uitgangspunten

Het voorontwerp bestemmingsplan vormt de basis van de uit te voeren ammoniakberekeningen.

Berekeningen

- Feitelijk
- Maximaal (voornemen maximaal ingevuld)

Autonome ontwikkeling

Alle bedrijven voldoen aan BBT. Verder zijn er geen autonome ontwikkelingen. De referentiesituatie is hiermee gelijk aan de feitelijke situatie.

Zeer kwetsbare gebieden ingevolge de Wav en Extensiveringsgebieden

Binnen de gemeentegrenzen liggen zeer kwetsbare gebieden.

- Intensieve bedrijven in de zone groeien niet; de maximale emissie is gelijk aan de vergunde emissie.
- Grondgebonden bedrijven in de zone groeien naar de maximale omvang als bedoeld in de Wav;
- Overige bedrijven in de zone schakelen om naar paardenhouderij

Er is 1 bedrijf gelegen in de zone. Het betreft een melkrundveehouderij (grond gebonden veehouderij) voor deze inrichting geldt het plafond uit de Wav.

Er zijn geen intensieve bedrijven in het extensiveringsgebied. Wel zijn er grondgebonden bedrijven in het extensiveringsgebied. Deze bedrijven groeien conform het scenario of het alternatief.

Bouwen in meerdere bouwlagen

Uitgangspunt is dat dieren niet op meerdere bouwlagen worden gehuisvest.

Dieren per oppervlakte eenheid

Melkkoeien

Conform het rapport van commissie van Doorn kunnen op 1,5 ha 250 melkkoeien worden gehouden. Normaliter worden er 7 stuks vrouwelijk jongvee tot 2 jaar per 10 melkkoeien gehouden. In een worst case scenario kunnen zodoende maximaal 250 melkkoeien en 175 stuks vrouwelijk jongvee tot 2 jaar worden gehouden op een bouwblok van 1,5 ha.

Vleesvarkens

De aangeleverde oppervlakten betreffen de bruto bouwblokken. Circa 60% is beschikbaar voor stallen. Circa 90 % van de stallen is beschikbaar voor het huisvesten van dieren. Conform het varkensbesluit moet een vleesvarken kunnen beschikken over 1 m2 per dier.

Uitgangspunten rekenmodel

Voor het uitvoeren van de berekening is gebruik gemaakt van OPS-pro versie 4.3. Alle agrarische bedrijven binnen de gekozen grids, zijn opgenomen in de bronbestanden. Voor de berekeningen zijn algemeen geaccepteerde defaultwaarden voor de parameters: gemiddelde gebouwhoogte (gem GH), schoorsteenbinnendiameter (ST bindiam), uittreesnelheid (ST-uittree) ingevoerd.

Emissiepunthoogte natuurlijke ventilatie: 1,5 meter (grondgebonden bedrijven)

Emissiepunthoogte mechanische ventilatie: 5 meter (IV bedrijven en glastuinbouw)

Luchtsnelheid: natuurlijke ventilatie: 0,4 meter per seconde (grondgebonden bedrijven)

Luchtsnelheid: mechanische ventilatie: 4 meter per seconde (IV bedrijven)

Diameter uitstroomopening: 0,5 meter

Receptorpunten

Op de randen van de Natura2000 gebieden (Markiezaat, Brabantse Wal (noordelijke deel), Krammer Volkerak, Zoommeer en Oosterschelde) en de Wav-gebieden. Achtergronddepositiekaarten voor 2012 / anders 2011, 2020 en 2030.

Kaarten

Reguliere kaarten (feitelijk, maximaal en verschilkaart feitelijk-maximaal).

Uitgangspunten feitelijke situatie / referentiesituatie:

Autonome ontwikkeling

Alle bedrijven voldoen aan BBT. Verder zijn er geen autonome ontwikkelingen. De referentiesituatie is hiermee gelijk aan de feitelijke situatie.

Feitelijke situatie veehouderijen

De feitelijke situatie wordt benaderd op basis van verhoudingsgetallen tussen WebBvB en CBS statline.

CBS omschrijving	Aantallen CBS 2011	CBS inclusief 10%	web-bvb	correctiepercentage (Cbs +10%)
		functionele leegstand	sep-12	(reductie t.o.v. web bvb 2012)
Melk- en kalfkoeien (≥ 2 jaar)	841	925,1	1237	25,2
Jongvee voor de melkveehouderij	979	1076,9	1069	-0,7
Zoogkoeien	19	20,9	104	79,9
Vleesvee	1655	1820,5	763	-138,6
Biggen	3962	4358,2	4940	11,8
Fokvarkens	955	1050,5	1135	7,4
Vleesvarkens	240	264	7694	96,6
Dekberen	0	0	6	100,0
Leghennen, ouder- dieren van leghen- nen	47520	52272	52808	1,0
Vleeskuikens, ou- derdieren van vleeskuikens	0	0	0	0
Konijnen	0	0	0	0
Paarden en pony's	422	464,2	932	50,2
Schapen	7	7,7	1075	99,3

Een negatief getal betekend in dat er in werkelijkheid meer dieren zijn dan dat de vergunning toelaat.

Glastuinbouw

De feitelijk oppervlakte bouwblok is aangeleverd. Uitgangspunt is dat 80% van het blok daadwerkelijk glas bevat. Per ha glas is er sprake van 883 kg NO_x uitstoot per jaar.

Co-vergisting

In de huidige situatie zijn er geen covergisters aanwezig in het plangebied.

Uitgangspunten maximaal scenario:

In dit scenario wordt het theoretische maximum als uitgangspunt gehanteerd. Hierbij wordt op onderstaande werkwijze invulling gegeven aan de maximale ontwikkelingsruimte die het nieuwe bestemmingsplan mogelijk maakt (De ruimtelijke mogelijkheden vormen hiervoor het kader). Hierbij gelden de algemene randvoorwaarden (extensiveringsgebied, zeer kwetsbaar gebied).

Specifieke locaties

- Kladseweg 57 krijgt conform het voorontwerpbestemmingsplan in totaal 1.066 vierkante meter voor het houden van paarden.

Uitgaande dat 60% van de bebouwde oppervlakte kan worden gebruikt voor het houden van paarden is er netto 639 vierkante meter beschikbaar voor het houden van dieren. De Sectorraad Paarden heeft op 26 april 2011 staatsecretaris Bleker geadviseerd inzake basisregels voor het verbeteren van paardenwelzijn. In deze basisregels is opgenomen dat een volwassen paard tenminste moet kunnen beschikken over 10 vier-

kante meter staloppervlak. In casu zouden zodoende 64 paarden kunnen worden gehouden op de locatie Kladseweg 57. Dit komt overeen met een emissie van 320 kg ammoniak.

Grondgebonden veehouderijen (waaronder paardenhouderijen)

Deze locaties vergroten hun bouwblok naar 1,5 ha en schakelen om naar een melkrundveehouderij inclusief vrouwelijk jongvee tot 2 jaar.

Locaties met intensieve veehouderij

Deze locaties gaan de vastgelegde bedrijfsvloeroppervlakte optimaal benutten. De locaties schakelen om naar het houden van vleesvarkens op BBT.

Overige niet grondgebonden bedrijven (witloftelers, champignonteelt, viskwekerijen enz)

Deze bedrijven zijn niet binnen het plangebied gelegen.

Glastuinbouwers

Solitair gelegen glastuinbouwers vergroten hun bouwblok naar 3 ha en gaan dit volledig volzetten met glas.

Covergisting

Covergisting wordt mogelijk gemaakt.

Bijlage 2. Achtergrondwaarden stikstofdepositie in 2011, 2020 en 2030

Bijlage 2a: Achtergronddepositie 2011;

Bijlage 2b: Achtergronddepositie 2020;

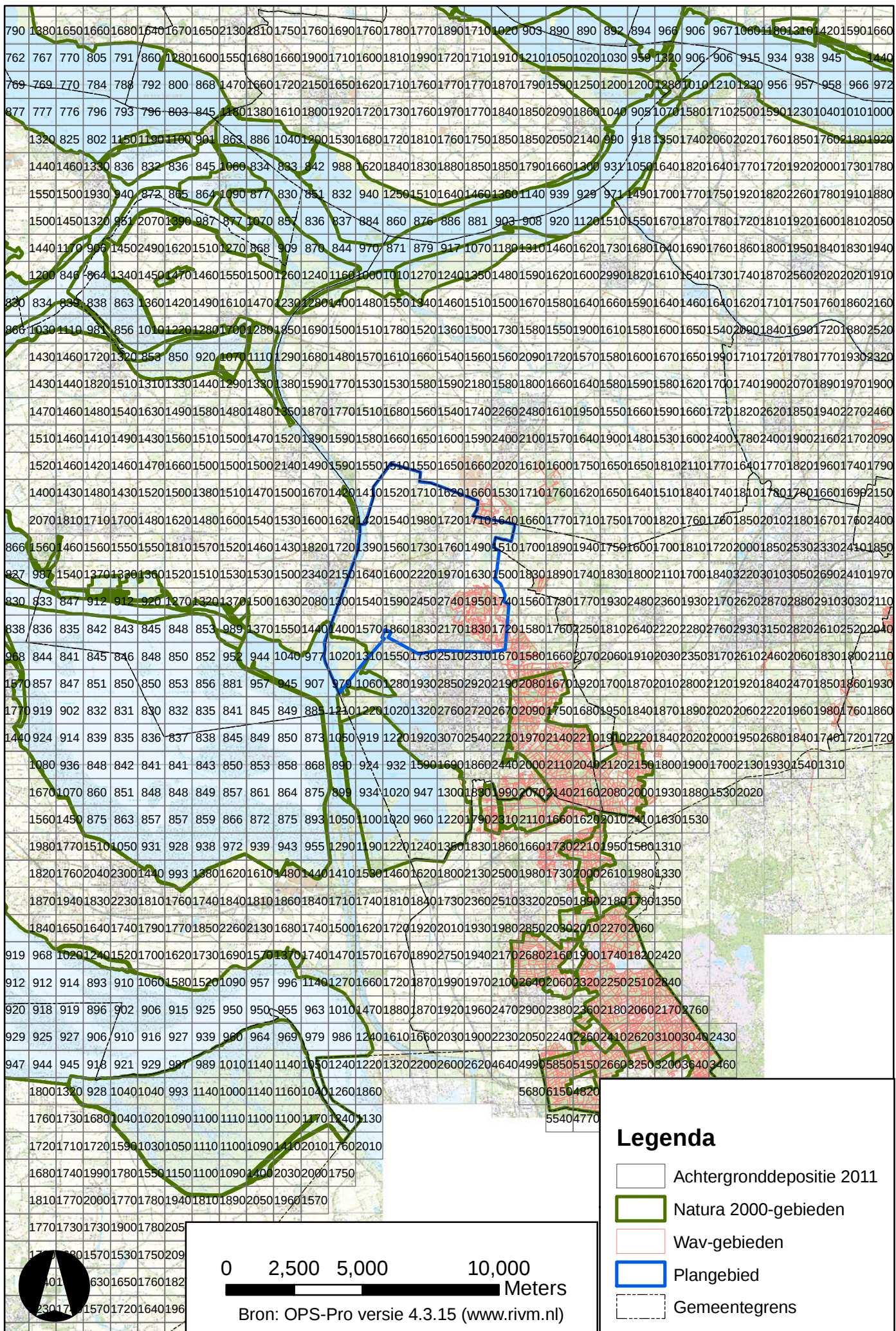
Bijlage 2c: Achtergronddepositie 2030.

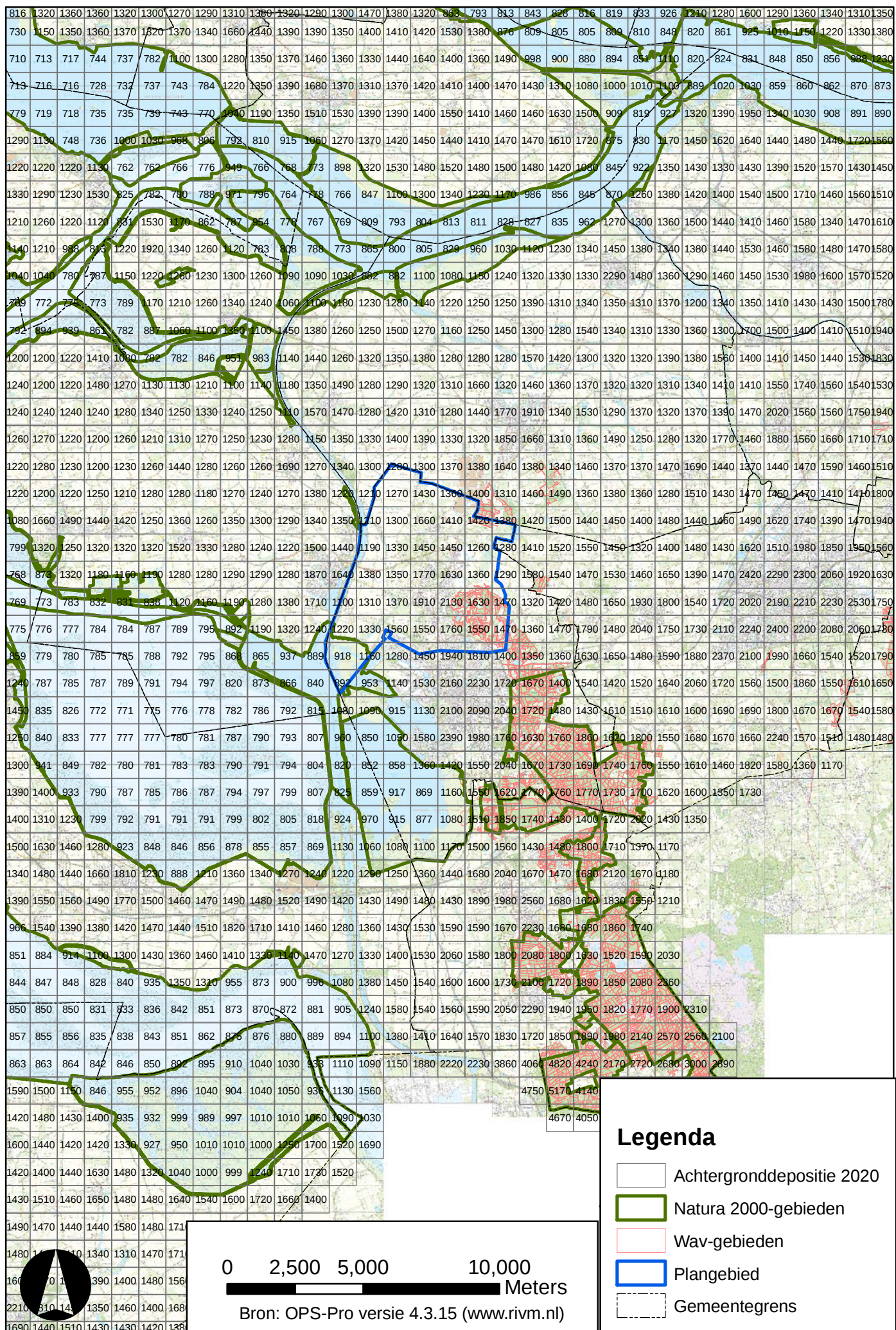
Bijlage 3. Berekende waarden stikstofdepositie als gevolg van het bestemmingsplan

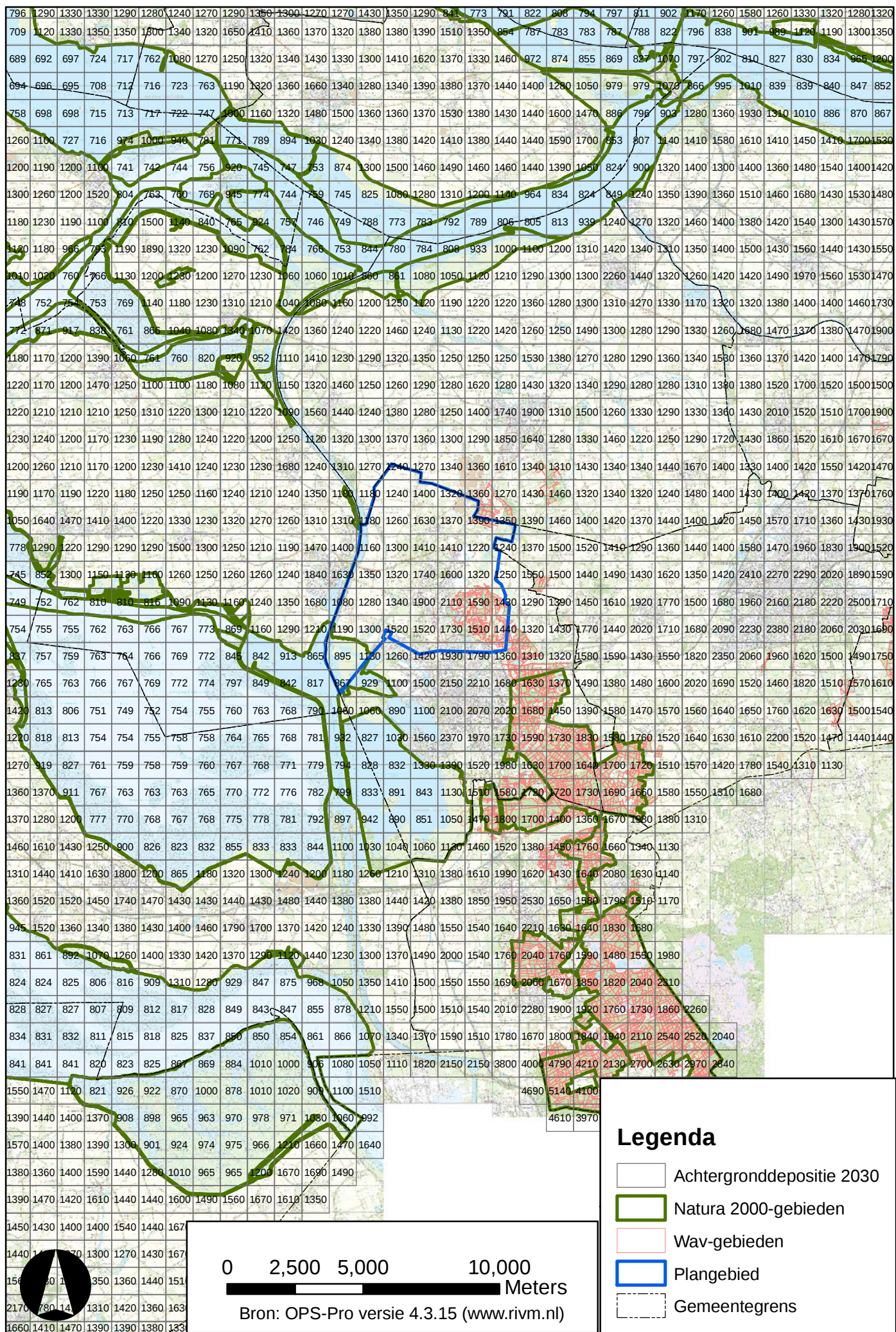
Bijlage 3a: depositie feitelijke situatie Natura 2000-gebieden;

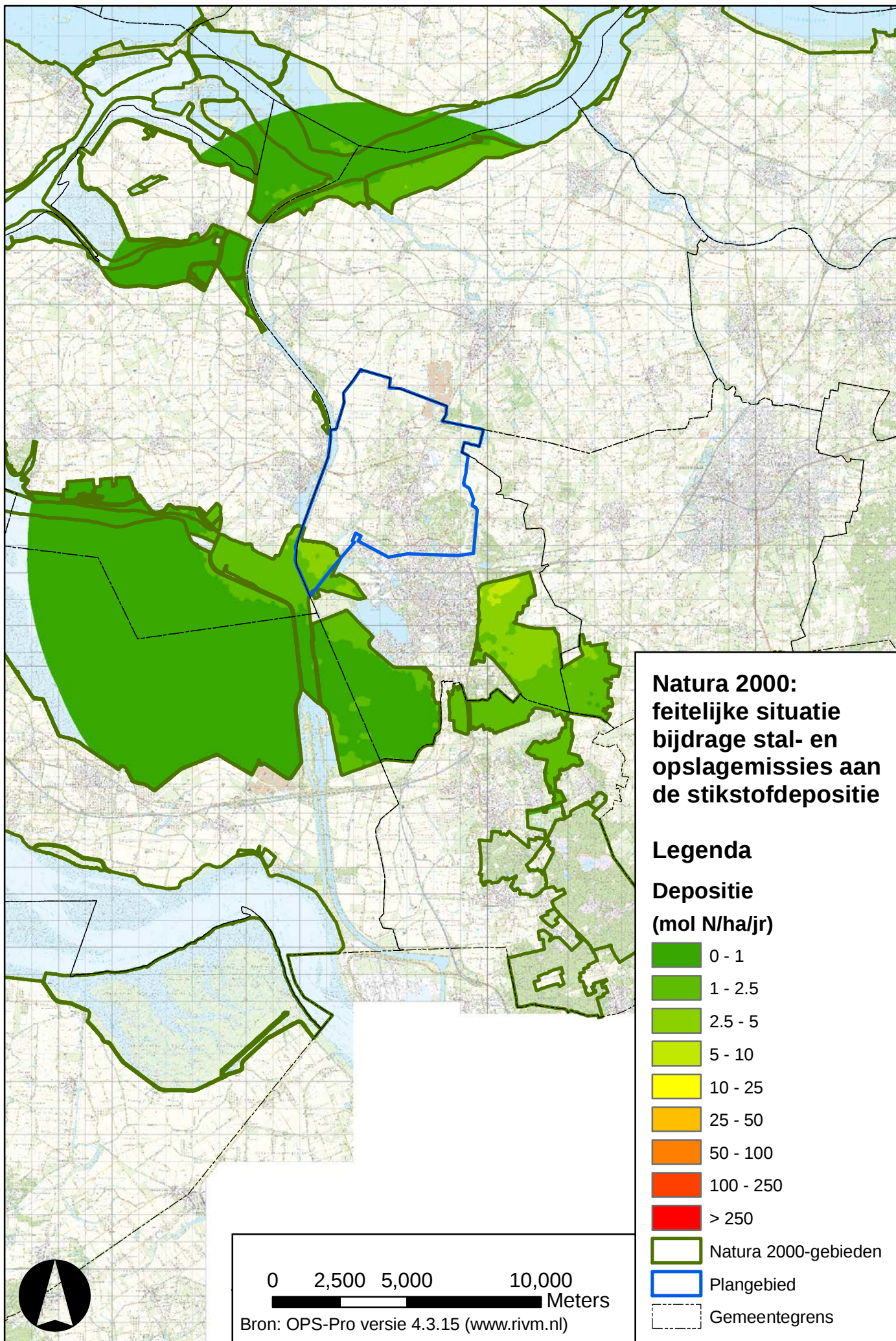
Bijlage 3b: depositie maximaal scenario Natura 2000-gebieden;

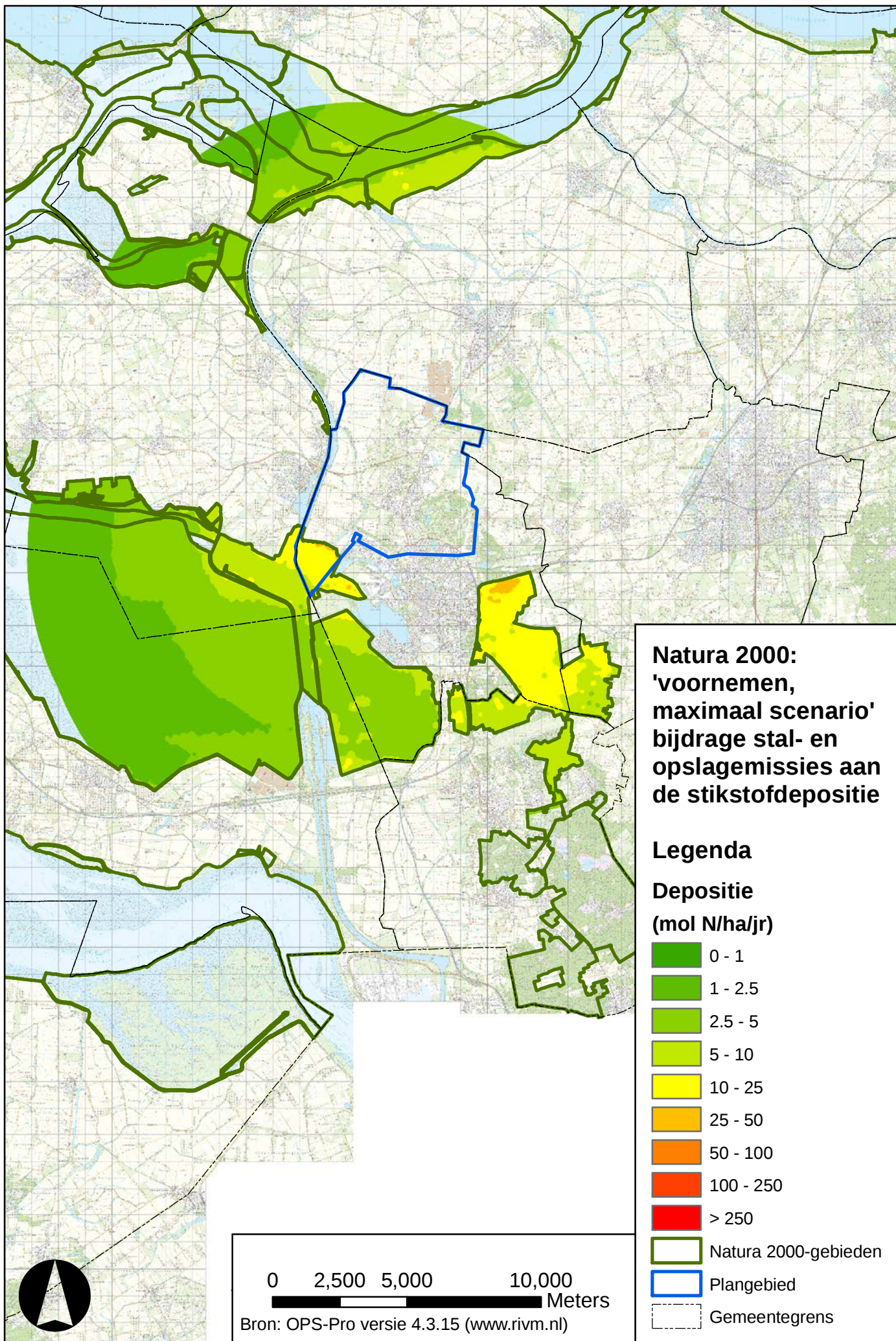
Bijlage 3c: Verschilkaart feitelijke situatie met maximaal scenario Natura 2000-gebieden (planbijdrage).

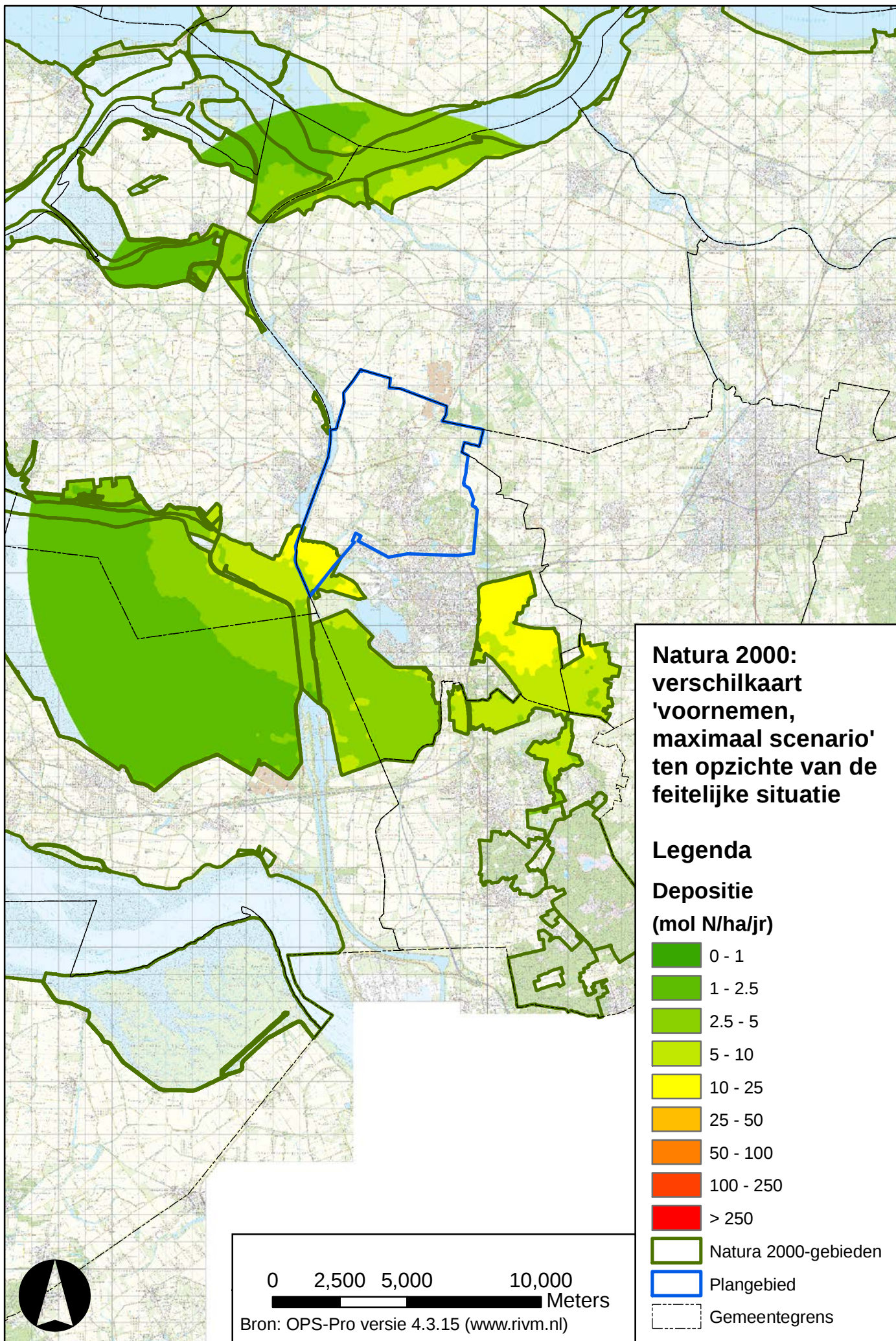

EINDRAPPORT COMMISSIE MER

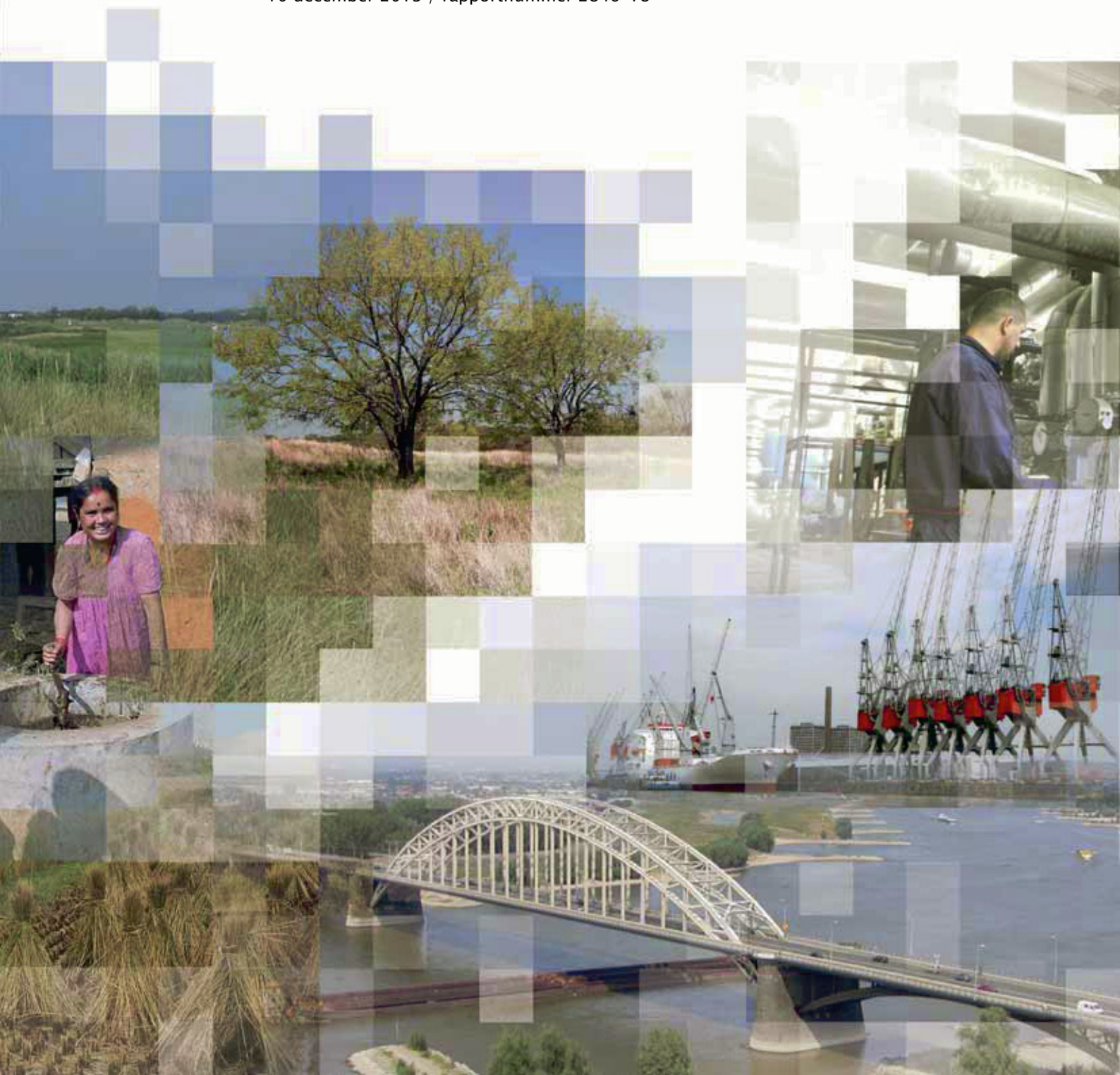

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan Buitengebied Noord, Bergen op Zoom

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

10 december 2013 / rapportnummer 2846-18

1. Oordeel over het milieueffectrapport

De gemeente Bergen op Zoom heeft het voornemen het bestemmingsplan Buitengebied Noord vast te stellen waarmee haar bestemmingsplan voor een deel van het landelijk gebied wordt herzien. Omdat het plan kaderstellend is voor toekomstige m.e.r.- (beoordelings)plichtige activiteiten en een Passende beoordeling in het kader van de Natuur- beschermingswet nodig is, wordt ter onderbouwing van de besluitvorming bij het bestem- mingsplan een plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Bevoegd gezag voor deze procedure is de gemeenteraad van Bergen op Zoom.

In dit advies spreekt de Commissie¹ voor de milieueffectrapportage (hierna de Commissie) zich uit over de volledigheid en juistheid van het MER.

Het MER is prettig leesbaar, goed opgebouwd en geeft uitgebreide informatie over de be- staande situatie. Uit het MER blijkt duidelijk dat met name de stikstofproblematiek beperkend werkt op het voornemen. In het MER wordt een alternatief voorgesteld met als uitgangspunt dat de stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden niet toeneemt en er ontwikkelingsmoge- lijkheden zijn voor de agrarische sector.

De Commissie signaleert bij toetsing van het MER een aantal tekortkomingen, die zij essenti- eel acht voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over het bestemmingsplan Buitengebied Noord. De tekortkomingen betreffen het volgende:

- Onduidelijk is of de in het MER voorgestelde (en in de planregels overgenomen) mitige- rende maatregelen ter voorkoming van extra stikstofdepositie op Natura 2000 uitvoer- baar zijn.
- Het MER geeft onvoldoende inzicht in de aanwezigheid van beschermde soorten (Flora- en faunawet) en wezenlijke kenmerken van de Ecologische hoofdstructuur (EHS), de mo- gelijke effecten van het voornemen daarop en de te nemen maatregelen.
- Het MER geeft geen inzicht in mogelijke effecten op het landschap als gevolg van onder andere de ontwikkelingsmogelijkheden voor boomteelt.

De Commissie adviseert voorafgaand aan de besluitvorming over het bestemmingsplan Bui- tengebied Noord een aanvulling op het MER op te stellen.

In hoofdstuk 2 wordt het oordeel van de Commissie nader toegelicht.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

2. Gesignaleerde tekortkomingen

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming.

2.1 Uitvoerbaarheid alternatief zonder toename stikstofdepositie

In het MER is aangegeven dat het opnemen van een voorwaardelijke bepaling in de planregels noodzakelijk is om te voorkomen dat de uitbreiding van agrarische activiteiten negatieve gevolgen heeft voor omliggende Natura 2000-gebieden, Krammer-Volkerak, Brabantse Wal, Zoommeer, Markiezaat en Oosterschelde. Uitbreiding van de veestapel is slechts mogelijk indien is aangetoond dat de ammoniakemissie van het bedrijf niet toeneemt of dat door het treffen van mitigerende maatregelen geen negatieve effecten door stikstofdepositie zullen optreden.

De Commissie is van mening dat noch in het MER, noch in de plantoelichting aannemelijk is gemaakt dat het voornemen uitvoerbaar is. In de regels wordt een uitbreiding van de bestaande veestapel gezien als strijdig gebruik indien daarbij een toename plaatsvindt van de ammoniakemissie. Afwijken van de gebruiksregels en verandering van het bouwvlak is mogelijk als is aangetoond dat door (extern) salderen de depositie op kwetsbare gebieden niet toeneemt. In het MER is niet aangetoond dat met de beschikbare emissiereducerende technieken en/of door externe saldering bedrijfsontwikkeling daadwerkelijk mogelijk is zonder dat de ammoniakemissie of -depositie toeneemt. Zo is er bijvoorbeeld geen inzicht gegeven in het aantal stoppende veehouderijen waarmee gesaldeerd kan worden.

Bovendien is in het plan als mogelijke mitigerende maatregel opgenomen het verminderen van de kwetsbaarheid van de habitat door het (doen) treffen van inrichting- en beheermaatregelen in de Natura 2000-gebieden. Dit zijn maatregelen die in de praktijk niet in directe samenhang met de uitbreiding van een veehouderij zullen en kunnen worden uitgevoerd. Ook is niet inzichtelijk gemaakt welke toename van stikstofdepositie mogelijk is als gevolg van die inrichting- en beheermaatregelen.

Daarmee is in het MER onvoldoende aangetoond dat uitbreiding van veehouderij met de in het MER en de planregels beschreven mitigerende maatregelen uitvoerbaar is zonder aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de uitvoerbaarheid van de mitigerende maatregelen voor uitbreiding van de veestapel aan te tonen.

2.2 Overige natuureffecten

Flora- en faunawet

In het MER wordt summier aandacht besteed aan soorten die worden beschermd door de Flora- en faunawet en overige kenmerkende soorten die voorkomen in het plangebied. Uit het MER blijkt niet waarom de belangrijkste bron, de Nationale Databank Flora en fauna (Natuurloket), niet is geraadpleegd. Hiermee ontbreekt een duidelijk inzicht in de actuele stand van zaken. Als gevolg van de zeer globale inventarisatie worden in het MER effecten en maatregelen ook slechts zeer globaal benoemd. Daarmee zijn de gevolgen van het plan op beschermde soorten en te nemen maatregelen onvoldoende inzichtelijk.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER aan te geven:

- welke beschermde flora en fauna in het gebied voor komt;
- welke effecten op kunnen treden door het voornemen en de alternatieven;
- en hoe deze voorkomen kunnen worden.

Ecologische Hoofd Structuur (EHS)

In het MER wordt ingegaan op de ligging van de EHS maar de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden zijn niet expliciet benoemd. Het MER noemt wel een aantal natuurdoeltypen en soorten voor deze gebieden, maar niet duidelijk is de status ervan en of deze de wezenlijke kenmerken en waarden vertegenwoordigen. Hierdoor is niet inzichtelijk of de effecten van het voornemen correct zijn bepaald.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER:

- inzicht te geven in de kenmerken en waarden van de EHS;
- aan de hand daarvan de effecten van het voornemen te bepalen;
- indien nodig de conclusies hierop aan te passen.

2.3 Effecten op het landschap

Het MER beschrijft summier de mogelijke gevolgen van de werken en werkzaamheden die met een omgevingsvergunning kunnen worden toegestaan. Hieronder vallen onder andere activiteiten als boomteelt, drainage en het dempen van sloten. Dergelijke ontwikkelingen kunnen grote effecten hebben op onder meer de openheid van het landschap en de gradiëntovergang hierin. Met name het zicht vanuit het open landschap op de Brabantse Wal zou hierdoor verstoord kunnen worden. Daarnaast kunnen ook effecten optreden op bijvoorbeeld de waterhuishouding in (delen van) het gebied.

In het MER worden effecten van deze mogelijke ontwikkelingen niet beschreven. Er wordt enkel ingegaan op mogelijke effecten van teeltondersteunende voorzieningen en dan met name gerelateerd aan de toepassing ervan binnen bouwvlakken. Hierdoor maakt het MER niet volledig inzichtelijk welke effecten de hiervoor genoemde werken en werkzaamheden op het landschap kunnen hebben.

De Commissie adviseert om in het MER de landschappelijke effecten als gevolg van de werken en werkzaamheden die met een omgevingsvergunning kunnen worden toegestaan te beschrijven en indien nodig mitigerende maatregelen aan te dragen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen op Zoom

Bevoegd gezag: gemeenteraad van de gemeente Bergen op Zoom

Besluit: vaststellen van bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C 14.0 , D14.0
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: De gemeente Bergen op Zoom herzielt haar bestemmingsplan voor het landelijk gebied. Omdat het bestemmingsplan kaderstellend is voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten en vanwege de nabijheid van Natura 2000-gebieden wordt de plan-m.e.r.-procedure doorlopen.

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in de Staatscourant van: 27 september 2013

ter inzage legging MER: 30 september 2013 tot en met 11 november 2013

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 23 september 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 10 december 2013

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. ing. J. Bout (voorzitter)

ing. G.J.H. Elbertsen (secretaris)

drs. G. Gabry

drs. R.J.M. Kleijberg

drs. R.A.M. van Woerden

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang voldoende mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze een locatiebezoek afgelegd om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies :

- PlanMER Bestemmingsplan Buitengebied Noord, Bergen op Zoom, projectnr. 257591, versie 1, juli 2013;
- Bestemmingsplan Buitengebied Noord, Bergen op Zoom, Passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, artikel 19j., projectnummer 257591, revisie 1.0, april 2013.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Bestemmingsplan Buitengebied Noord, Bergen op Zoom**

ISBN: 978-90-421-3873-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

GEMEENTELIJKE REACTIE OP EINDADVIES MER

Natuurbeschermingswet en Milieueffectrapportage

Op grond van de Natuurbeschermingswet is een passende beoordeling van een plan vereist indien in het bestemmingsplan ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt die een substantiële effect kunnen hebben op de doelstellingen van in aanmerking te nemen Natura 2000-gebieden. Zowel het benutten van de bij recht toegekende mogelijkheden in het bestemmingsplan als het benutten van afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden kunnen leiden tot substantiële effecten. Daarom moet een dergelijke beoordeling plaatsvinden. Vervolgens dient te worden aangegeven of en in hoeverre dergelijke substantiële effecten kunnen worden voorkomen.

Indien een passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet vereist is, is op grond van de Wet milieubeheer ook een milieueffectrapport vereist. In een dergelijk rapport dienen alle gevolgen voor het milieu (dus niet alleen voor de Natura 2000-gebieden) in de beoordeling te worden betrokken en te worden afgewogen. Indien onaanvaardbaar negatieve effecten optreden, wordt verondersteld dat een alternatief wordt opgenomen waardoor deze effecten worden voorkomen.

Ten behoeve van onderhavig bestemmingsplan is een passende beoordeling alsmede een milieueffectrapportage opgesteld. Uit passende beoordeling en milieueffectrapportage blijkt dat zich substantieel negatieve effecten kunnen voordoen. In het bestemmingsplan is vervolgens aangegeven dat deze effecten kunnen worden opgeheven door regels te stellen in het bestemmingsplan.

De passende beoordeling en milieu-effectrapport zijn vervolgens om advies gezonden aan de commissie voor de MER. De commissie vindt dat de rapportage op een enkel onderdeel essentiële tekortkomingen bevat. De commissie is met name van mening dat de regels onvoldoende garanderen dat zich geen substantiële effecten voor de Natura 2000-gebieden zullen voordoen.

In het ontwerp-bestemmingsplan was opgenomen dat geen uitbreiding van de bestaande veestapel mocht plaatsvinden. Burgemeester en wethouders konden hiervan afwijken als zogenaamde mitigerende maatregelen zouden kunnen worden getroffen. Onder mitigerende maatregelen werden verstaan:

- a. compensatie door middel van een minimaal gelijkwaardige afname van de bestaande depositie op nabij gelegen kwetsbare gebieden afkomstig van één of meer andere agrarische bedrijven
- b. inrichtings- en beheersmaatregelen
- c. toepassen de best beschikbare staltechnieken toe te passen.

De commissie oordeelt dat in het MER niet is aangetoond dat met de beschikbare emissiereducerende technieken en/of door externe saldering bedrijfsontwikkeling daadwerkelijk mogelijk is zonder dat de ammoniakemissie of -depositie toeneemt. Zo is er bijvoorbeeld geen inzicht gegeven in het aantal stoppende veehouderijen waarmee gesaldeerd kan worden.

Bovendien is in het plan als mogelijke mitigerende maatregel opgenomen het verminderen van de kwetsbaarheid van de habitat door het (doen) treffen van inrichting- en beheermaatregelen in de Natura 2000-gebieden. Dit zijn maatregelen die in de praktijk niet in directe samenhang met de uitbreiding van een veehouderij zullen en kunnen worden uitgevoerd. Ook is niet inzichtelijk gemaakt welke toename van stikstofdepositie mogelijk is als gevolg van die inrichting- en beheermaatregelen.

Daarmee is in het MER onvoldoende aangetoond dat uitbreiding van veehouderij met de in het MER en de planregels beschreven mitigerende maatregelen uitvoerbaar is zonder aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden.

Op basis van het advies van de commissie MER zijn de regels in het plan aangepast. Met de gewijzigde regels is volstrekt helder dat de peildatum van de Natuurbeschermingswet bepalend is voor de vraag wat de bestaande rechten zijn van een bedrijf. Uitgangspunt is dat een agrarisch bedrijf de veestapel niet mag uitbreiden omdat dat zou leiden tot een toename van de ammoniakemissie, zoals ook in het ontwerp-bestemmingsplan was bepaald.

Van dat uitbreidingsverbod kan door het college in de gewijzigde regels worden afgeweken als dit worden gecompenseerd doordat een andere veehouderij welke bepalend is voor de ammoniakemissie wordt beëindigd. De bedrijven die kunnen compenseren, zijn nu nog beter omschreven. Het moeten bedrijven zijn die aanwezig waren op de peildatum, voorzien waren van een milieuvergunning en waarvan de vergunning sindsdien niet is ingetrokken, danwel is ingetrokken na 29 september 2009, de datum waarop de provinciale depositiebank in werking is getreden.

Om te voldoen aan het advies van de commissie is een overzicht opgesteld van de bestaande agrarische bedrijven op basis van de BVB. Op basis daarvan kan eenvoudig worden gesteld aan de hand van de per bedrijf bestaande emissie of en in hoeverre compensatie kan plaatsvinden. Verder is voldoende informatie beschikbaar over het effect van emissiebeperkende maatregelen op stalniveau om in een concrete situatie tot de vaststelling

te kunnen komen dat aan de voorwaarden van de afwijkingsbevoegdheid kan worden voldaan voor het uitbreiden van de veestapel.

De mogelijkheid van een compensatie door middel van inrichtings- en beheermaatregelen hebben wij op grond van het advies van de commissie MER geschrapt.

Met de aanscherping van de regels alsmede de inventarisatie van de bestaande agrarische bedrijven aan de hand van de BVB kan volledig worden voldaan aan het advies van de commissie.

Wij merken op dat wij kennis hebben genomen van de uitspraken van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 13 november 2013. Hierin heeft de Raad van State de provinciale depositiebank onverbindend verklaard. Niet uitgesloten is namelijk dat hierin bedrijven voorkomen die wel aanwezig waren op de peildatum maar waarvan naderhand de milieuvergunning was ingetrokken. Ook was het mogelijk dat hierin bedrijven voorkwamen die pas na de peildatum waren opgericht. Kortom, er werd gesaldeerd met bedrijven die daarvoor niet in aanmerking kwamen. Met de formulering van de aangepaste regels wordt tevens voldaan aan de uitspraak van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 13 november 2013.